BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
4 K
37

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

CABALISTARVM SELECTIORA, OBSCVRIORA'QVE DOGMATA,

A IOANNE PICO EX EORVM COMMENTATIONIBVS PRIDEM EXCERPTA,

ET AB ARCHANGELO BVRGONOVENSI Minoritano, nunc primùm luculentiſsimis interpretationibus illuſtrata.

In quibus non pauca adinuenies, quæ mirè faciunt ad pulcherrimam illam abditamq́; per numeros, & Mathematica philoſophandi rationem.

Cum ampliſsimo Indice rerum omnium inſigniorum.

CVM PRIVILEGIO.



Cum approbatione Superiorum.

VENETIIS, Apud Franciſcum Franciſcium Senenſem. M D LXIX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BERNARDINVS AIANVS.

REVEREN. PATRI ALOISIO RELIGIONIS MINORITARVM GENERALI DIGNISSIMO. S. P. D.

NON ab re futurum duxi, Reuerende Pater Aloiſi, quid de hoc fratris tui Archangeli libello ſentiendum putem, tibi hac epiſtola ſignificare, & ſimul oſtendere, ne & mortui honeſtiſſimam petitionem contempſiſſe, & mihi parum viderer conſuluiſſe; quicquid mihi im-

poſitum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

poſitum fuerit effeciſſe. Itaque ſcito me nullis impenſis (quod & è re ſtudioſorum duxi futurum) peperciſſe. Tuiq; fratris doctisſimi hominis voluntati morem gesſiſſe, atq; eius ſanctisſimas lucubrationes archana Cabaliſtarum ſubinde retegentis typis æneis edendas curauiſſe, idq; me eò libentius feciſſe, quòd tibi viro eruditisſimo, qui frater eius fuiſti, gratisſimum fore putaui. Præſertim cum id doctisſimorum virorum hortatu fecerim. quorum fidelisſimis oculis, prius quàm ederentur, hæc obieci. Phraſin tantum horrebant non admodum Ciceronianam, multaq; barbariei, quàm làtinitati propiora. ſed, quæſo, cui nobis hæc impedimento? Nonne vidimus Agiographos lenocinium verborum pasſim contemnere? & quicquid in

buccam

buccam (quod aiunt) venerit, in edendis ſuis conceptibus, expromere? Quamobrem, cum nec ſtylus piorum aures ſit offenſurus, & ſenſa non paruam cunctis vtilitatem ſint allatura; par eſt, vt & de libello tibi bene ſperare iubeam, & mihi, fratriq; tuo recte conſultum putem. Itaque liber hic felix prodeat, recipiatur, relegatur, ametur. Tu interim bene vale. & me, quod quidem facis, ama.

DOCTISSIMO, AC OMNIVM LITERARVM GENERE CONSVMATISSIMO VIRO,

Domino Bernardino à Ianno patritio Parmenſi,

FRATER ARCHANGELVS Minorita, Salutem.

DIVINVM *prouidere, omnia fortiter attingens, ſuauiterque diſponens, clariſſime Bernardine, ſtatuit, religionem ſanctam, non ſolum Prophetis ſacriſque firmare Doctoribus Chriſtianis; verumetiam via quadam elegantiq; ſecretiori Theologia ſingulariter exornare: vt ipſa Pietas omnium origo bonorum, tam tandem inter omnes ſapientiæ profeſſores ſecura incederet, quàm tuta penès conquieſcit domeſticos: Oportebat enim religionem (quæ vnica eſt ad fœlicitatem via) non modo dogmatibus tantum Chriſtianis, verumetiam hebraicis communem forè. Qua quidem comite ac duce, omnes ad beatitudinem, cuius gratia conditi ſumus, & ad quam conſequendam communi ſtudio laboramus, facilius, tutiusq; peruenire poſſimus. Itaque Deus omnipotens, ſtatutis temporibus diuinum*

Cabaliſticum

Cabaliſticum animum ab alto demiſit, religionem ſacram apud omnes gentes illuſtraturum. Cum verò ad hæc vſq; ſol Cabaliſticus nondum palàm Latinis nec Græcis gentibus oriretur: Picus ille Mirandula Italiæ decus, & inſigni pietate vir cabaliſticam lucem, religioni admodum ſalutarem ab Hebræis ad Latinos propagare contendens, quamplurimas cõcluſiones cabaliſticas ad mentem propriam deſtinauit. (quas nuperrime expoſui, & ad communem vſum impreſſas vulgo dedi) multa inſuper dicta notatu digna ſecretiorum Theologorum in ſuis concluſionibus nongentis interſeruit, quæ intacta reliquit: Ego autem & ſi à multis annis nominis Cabalæ cultor fui, rem tamen adeò grauem non meis quidem ſed tuis auſpicijs ſum aggreſſus, ea commentans, diuinam ſperans opem tam neceſſario, tamq; pio officio non defuturam. Sed qui noua proferunt, protinus mille in eos ſcyllæ rabies latrant, mille charibdes. non iam vacant æmulis, qui huiuſmodi, quinimo iſti maliuoli orè lacerant, venena in eos fundunt, blaſphemam per vniuerſum orbem de eo opinionem diſſeminant: Qui ſanè quantum irridendi hereticis & Iudæis occaſionem præſtent, contemplari debuiſſent, cum eos quos Chriſtiani dogmatis aſſertores & defenſores putabant, confutari nunc videant & refelli, qui quidem à ſuis impugnatos gaudent, quos

a 4 ipſi

ipſi hoſtiliter vincere non poterant: Quænam doctrina conſtat ad iudaicam perfidiam deuincendam, & ad hæreticorum os compeſcendum magis concinna, quàm ſcientia quæ Cabala dicitur? O' nefas quod ſatis nunquam (vt par eſt) quiſque exhorruit, fleo tantam gloriam ſecretiorum Theologorum (tanquam floſculos) marceſcere. Ipſi enim olim miſericordia moti, præclaros hortorum fontes altoſque aquarum viuentium puteos, indefeſſo ſpiritu ouibus Meſſiæ Chriſti parauerunt. Verum cui hos præſidi deuoueam, cui horum res curæ ſit neſcio, niſi tu clariſſime Bernardine te illis clementem, piumq; præſtiteris: Et ſic aura Parmenſi frui ſe gloriari valebunt ſecretiores Theologi. Hæc itaque dicta peritiorum Cabaliſtarum qualicunque noſtra expoſitione in lucem reſtituta, & tibi dicata, perhumanè ſuſcipito, eorum frequenti vtere colloquio: ſintque tibi ſemper comites fidiſſimi, & tibi ſuppetant: qui iam ex pauperibus diuites (velut Iob) effecti, & humilibus inſignes (tanquam Mardocheus) innumeram cum ſeruo Abraham iocalium ſupellectilem ſuis gerunt in loculis, vnde tua inſigniri & exornari Rebecca queat anima. Quod igitur Chriſto Zachæus, tu exoro ſis ſacris ſecretioribus Theologis, vt tuæ Domui per eorum dicta ſit ſalus in Chriſto Ieſu.

ARCHANGELI
MINORITAE
DE BVRGONOVO AGRI PLACENTINI, IN ENARRATIONES
dictorum præcipuorum ſecretiorum Theologorum, ideſt Cabaliſtarum.

Præfatio Apologetica ad Lectorem.

INTER tam varia multiplicia que munera, quæ à Deo optimo maximoq; bonorum omnium largitore accepimus, chariſsime Lector, nemo qui rectè ſentit, nobilius aut ſalubrius mortalibus aliquod contigiſſe, quàm ſapientiam putabit. Hæc enim vitam hominis totam moderatur. Nam quomodo formandus ad Deum ſit animus in primis docet, ac deinde quomodo tota inſtituenda vita. Siquidem eſt diuinarum humanarumq; cognitio rerum prior quæ circa diuina verſatur, ſolo excipitur corde per fidem formatam: poſterior autem quæ humanas internas, & externas actiones reſpicit in membranis ad poſteros tranſmittitur. Hæc exteriorem, & ciuilem hominis vitam diſponit, animamq; circa creaturarum conſiderationem diſtrahit, illa autem viuaciſsimus quidam eſt ſpiritus, qui occidente litera exprimi nequit, ſed Dei digito in fidelium cordibus ſcribitur, iuxta illud Hieremiæ teſtimonium: Ego Dominus dabo legem meam in interiora eorum, & ſuper Cor eorum ſcribam eam

&

& ero eorum Deus, ipſiq; erunt populus meus, pro capeſſenda hac ſapientia inter alia, quæ exquiruntur, nihil optatius, nihil vtilius, nihil ſanctius item animaduerto, quàm quod ita nunc paſſim vetuſtisſimorum orthodoxorum ac ſecretiorum Theologorum monumenta in lucem emergunt. Quid enim ex re Eccleſiæ, aut in ſtudioſorum commoditatem, ac profectum magis neceſſarium fuerit vnquam? Siquidem & illa huiuſmodi operibus, ſeu minutisſimis quibuſdam præſidijs tutior firmiorq; ſubſiſtet, & horum ingenia ad meliorem ſemper frugem inſtituuntur. Habet namq; vetuſtas ipſa, neſcio quid peculiaris muneris in tractandis arduis rebus, ac diuinis negocijs peruestigandis, quod & Marcus Cicero intellexiſſe videtur. cum in quæſtionibus ſuis de grauibus cauſis differens, ait: Homines qui priſcis illis ſeculis extiterunt, quo propiores naſcenti mundo erant, eo ingenio ac mente fuiſſe beatiores: Quod ille, ſi aptè dixiſſe videtur, de ethnicis hominibus, quanto id nos rectius affirmare poſſumus de noſtris? quin etiam de ſecretioribus Theologis, qui in ſacrarum literarum explicatione non varijs & argutis quæſtionibus morantur legentem non inutilium verborum pugnas & ſuperuacaneas conflictiones (ex quibus inuidia, contentio, & maledicentia pullulare ſolent) ſectantur. Sed in eo prorſus verſantur, vt ſpiritum intra legis literam veluti corticem quendam latitantem, diligentius enucleent, quo ſic mentem adficiant, ſenſum immutent, animum ſurſum afferant, & ipſum denique hominem quantus quantus eſt totum transforment: Atq; in hoc præſtando non aliena ſubſidia anxiè comparant, verùm Apoſtoli ſententiam ſequentes ſpiritualibus ſpiritualia conferunt, atq; ingentem ſcripturarum vim vndique è ſacris literis tanquam fontibus (non ſine magno iudicio) conſeruatam miſcent: Quod

enim

enim ad literæ ſenſum attinet, is ab Hebræis plurimū petendum eſt, cum ipſi hoc negotio dediti eum curioſè obſeruauerint: Et propter hoc Lyra, Rabbi Salomonem ſemper ferè ſecutus eſt. vt enim oculi clarisſimæ luci aſſueti minus exquiſitè, (vt Plato ait) in tenebroſis læſi vident: ſic noſtrorum Theologorum oculi in ſpiritali luce myſtici ſenſus diuerſati, minus quandoque perſpiciunt difficultates tenebricoſas, q̃ hi qui ſunt tenebris aſſueti. Licèt enim id ab Hebræis procurauerimus, vt fidei noſtræ myſter a ex eis probaremus, & cum nobis diſſentiunt eos oppugnaremus: Multa tamen, quæ ſunt digna cognitu, tanquam ab iniuſtis poſſeſſoribus, noſtris adnotabimus locis. impertientes veris Iſraelitis: vt nihil ſe habere boni iactent, quod Eccleſia non habeat. Feciſſet hæc omnia Hieronymus (credit Mirandula) in introductorio in Pſalmos, niſi ita in transferendo fuiſſet occupatus, vt neq; ocium fuerit interpretari legem Moſis. cæteri literaturam hebraicam non attigerunt. Allegoricus ſenſus (vt alibi ſcripſimus) ita ad literam ſe habet, ſicut materia ad formam, & quædam eſt quaſi eius ſpecies, quæ proprie, & peculiariter ſacris conuenit literis, vt videlicet res de quibus agitur, ipſæ etiam ſignificent. Et quemadmodum forma à nobis non videtur, ſed materia accidentibus veſtita, quorum conſideratione formas contemplari nobis datur: Non ſecus ad allegoricum ſenſum quem carneis oculis non intuemur ope literali prouehimur. Finis ergo intelligentiæ allegoria conſtituitur: quapropter in omnibus eam querere non conuenit, non enim omnia omnium finis ſunt, ſed & propter finem, & propter neceſſitatem multa orta ſunt, & conſtituta. Huius veræ, & cœleſtis ſapientię initium definitur eſſe timor Domini: Nam in maliuolam animam non demittitur hoc donum Dei, nec vaſi fictili Theſaurus ille cœleſtis

leſtis committitur, aut ante Porcos proijcitur: Solis filijs Dei, & Ciuibus regni cœleſtis, qui ex corde clamare poſſunt Abba pater, hic traditur ſpiritus, vni quidem ſic, alteri autem ſic, ſolus Chriſtus in quo & plenitudo diuinitatis habitauit, hunc ſine menſura accepit: Hac ſapientia caruerunt Philoſophi, & quotquot à Deo alieni fuerunt. Ideò euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obtenebratum eſt cor eorum contrectantes velut cœci parietem, & veluti qui oculos non habent palpantes, impingentes in meridie, quaſi in tenebris, vt Eſaiæ vtar verbo. Hi ſoli prudentia & ſeculari ſapientia contenti fuerunt, quæ licet magna ſit, & pro huiuſmodi domeſtica & pacifica conuerſatione apprimè neceſſaria: ad conſecutionem tamen vitæ futuræ, niſi accedat cœleſtis ſapientia nullum præbet adminiculum. Scientia enim inflat, charitas autem ædificat: Quòd ſi ſcientia charitate ſubnixa fuerit, iam ſapientia terrena commigrat in cœleſtem, & tenebræ conuertuntur in lucem. Accipe proinde optime Lector, ex eorum numero, quos antiquitas commendat, dicta præcipuorum Cabaliſtarum, quæ quaſi ſunt diuina eloquia, intellectum perſpicacem illuminantia, & bonum odorem Chriſti reddentia: Nolo tamen hic arrogantius vel meam operam, vel autorum ingenium prædicare, ipſe nempè ſi diligentiuſculè introſpexeris, noſtram induſtriam, credo minimè accuſabis, & autorum dignitatem magnopere admiraberis: Hæc omnia ponderanda ſunt ne erremus: tum etiam ne præbeamus hoſtibus Eccleſiæ anſam nos, tanq̃ ignorantes, irridendi: Vnde ſapientiſſimè decretum fuit in Concilio Vienenſi. (vt Clemens in Clementina vnica de Magiſtris) vt in pleriſque gymnaſijs, Bononienſi, Pariſienſi, Salamantino, atque Exonienſi: et præcipuè vbique contigerit Romanam Curiam reſidere, erigantur ſtudia diuerſorum

diuerſorum Idiomatum. Hebraici, videlicet, Chaldei, Græci, & Arabici. Et rationes aſſignat ipſe dicens: Vt ſciant, docti, videlicet, transferre fideliter in Latinum, & alios docere, atque vt diuerſorum Idiomatú homines faciliùs & melius inſtrui poſſint, candidius enim decerpuntur ſenſa ſacræ ſcripturæ, & facilius alijs perſuadentur in propria & materna lingua (vt aiunt) q̃ in peregrina: Nec fruſtra Deus Opt. Max. excitauit tot & tantos viros noſtra hac tempeſtate Hebraicè ſtudentes: Quod opinor facit, vt educantur in lucem ea quæ hucuſque latuerunt ſacramenta. Vnde huiuſmodi ſpernere non debemus, niſi fortè velimus videri ignorantes, vt præbentes ſpernendi occaſionem eos, qui vera ſcripturæ ſenſa decerpere volunt: Nunc autem candidiſſime Lector tempus eſt, vt veritatem ipſam, nec dicta hominum defendamus: Nouit enim quàm optimè bonitas tua: quòd in multis Hieronymus ab Auguſtino diſcrepat, Scotus à Thoma, & Henrico. Hinc oracula ipſa diligenter inſpicienda ſunt, & recto examine conſideranda, à quibus (vt Plato rectè ſentit) de diuinis edocere debemus. Eſt etiam notãdum quòd in interpretandis ſcripturis nulli addicti eſſe debemus, nec iurare in verba alicuius Magiſtri, niſi ſanctiſſimę Eccleſię, & ſcripturæ ſacræ, cuius loca (vt moris verorum ſapientum eſt) vnum per alium declarare debemus: non autem per philoſophiam, vel per dicta eorum qui philoſophiæ addicti ſunt: ait enim Paulus: Videte ne quis vos ſeducat per philoſophiam, & inanem fallaciam ſecundum hominum traditionem: In his & in omnibus dictis meis ac ſcriptis ſemper ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ, & peritorum hominum cenſuræ me ſubmitto, & nihil vltra, vel citrà credo, quàm credit ipſa, mater mea Eccleſia. Vale & pro me Deum exora.

LOCVPLETISSIMVS tum vocum, tum ſententiarum inſigniorum, quæ in hoc opere continentur.

A

ABRAHAM, quorſum tetendit tabernaculum ſuum. 68
Abrahæ profectio omnis, verſus quam cœli plagam fuerit. 68
Abraham per quam viam adeptus eſt finem ſuũ. 68
Abrahæ hoſpitalitas & clementia, quãta fuerit. 68
Abrahę benignitas in Pharaonem. 68
Abrahæ vxor, quæ fuerit. 69
Abraham, cur adeo Aegyptijs gratus. 69
Abraham fuit bonorum ſpiritualium largisſimus diſtributor. 69
Abraham, cur magis voluit argento emere ſpeluncam duplicem, q̃ gratis accipere. 69
Abrahæ pietas, quæ. 69
Abraham, vnde hauriebat influxum. 69
Abrahæ benedictio aliqua data eſt, vt alijs communicaret. 71
Abraham, quare dictus pater fidei. 71
Abrahæ poſteritas, debebat eſſe ſine numero. 71
Abraham & Moſes, cur à Deo in Aegyptum deſcendere iusſi, antequam daretur lex. 70
Abraham, fuit à Deo electus in patrem fidei, & iuſſus exire de cognatione ſua, & quare. 71
Abrahæ decor, quantũ Deo placuerit. 71
Abraham ſuſcepit benedictionem à Deo. 71
Abrahã, vbi fauorem ſupercœleſtium ſenſit. 74
Abraham fuit tot electorum princeps, vt eorum numerus ignoretur. 72
Abraham profuit electis, & reprobis. 72
Abraham preces ad Deum ꝓ Iſmahele, exauditę. 72

Abraham

Abraham poſteritas futura, quæ. 72
Abraham, quos populos in Aſtrologia erudierit. 76
Abraham, dictus perfectus, quia obſeruauit præcepta affirmatiua. 75
Abrahæ nomen, quantum leuet in numeris. 76
Abrahæ, & Sarræ, cur mutatum nomen. 75.76
Abraham, à quo diuinus vocatus. 76
Abraham & Sarra perfectiores omnibus ſe præcedentibus. 76
Abraham, fuit primus, qui de materia ſephiroth tractauerit. 80
Abrahæ filij duo, in ſacris paginis, allegoricè qui vocati. 90
Abraham, quomodo iuſtificatus. 143
Acceſſus ad menſtruatã mulierem, quare vetitus. 20
Accidentia omnia innitũtur ſubſtantiæ. 13
Adagium de mendacio. 219
Adam fuit collocatus in medio Paradiſi. 46
Adam, qua via didicit vnicuiq; rei accommodatum nomen imponere. 121
Adę peccatum, quotupliciter conſiderari queat. 15
Adæ peccatum, niſi fuiſſet voluntarium, nõn fuiſſet peccatum. 15
Adæ, an Euæ deceptio maior. 17
Adæ peccatum neceſſarium, ſecundum quoſdam. 18
Adam magnus in medio Paradiſi ſituatus, quem præfiguret. 53
Adæ peccanti ſuccurrere volens Deus, per quam cœli plagam dicitur deambulaſſe. 68
Adæ peccatum, cur totum genus humanũ polluit. 20
Adæ peccatum vnde ſumpſerit remedium. 25
Adæ peccatum, per quem reparatum fuerit. 164
Adoratores veri, qui. 170
Adulteria, quo pacto in lege veteri puniebantur. 139
Aemulatio eſt & inter beatos, & Angelos 205
Aerimantia, friuola eſt ars. 204
Aeternitas, nobis ignota. 60
Aeternitas, quid ſit. 60
Aethiopes, cur nigerrimi, ſicciſſimi, breuisq; ſtaturæ ſint. 48
Agareni & Iſmaelitæ populi, qui ſint hoc nr̃o æuo. 72

Agens primum, & formarũ primus dator, qui ſit. 29
Agni offerendi, alter veſpertino, alter matutino tempore, in vet. lege, quid denotabat. 2
Agni offerendi, vnus hora matutina: alter verò veſpertina, quid ſignificabant. 171
Agnus figuratus in Apocalipſi, habens cornua ſeptẽ & oculos ſeptem, quid importet. 61
Albedo, quid prætẽdat. 68
Alæ, cum quibus ad cœlum tendimus, quæ ſint, ſecundum Platonem. 134
Alæ ſex Seraphinorum, quid denotent. 135
Aleph, quid denotet. 112
Aleph, quem numerum importet. 218
Alphabeti hebraici notæ, & declaratio. 219
Altercationes, quæ fiant in cœlo. 205
Altercatio de corpore Moſis inter Michaelem, & Diabolum: & cuius fuerit victoria. 193
Amen, quid ſignificet. 218. & 219.
Amen dictione, vbi vſus fuerit Chriſtus. 219
Amen dictione, cur Deus in principio; nos autem in fine orationis vti conſueuimus. 219
Amici veri, qui ſint. 158
Amicos ſuos non permittit diu tribulari Deus. 186
Amon, quid denotet. 120
Ammominus, cur à Moſe colliſus. 207
Amore, creauit Deus oĩa. 58
Amor ſupra intellectum eſt, ſecundum Orpheum & Platonem. 84
Amor, cur fingatur cæcus. cur item puer. 84
Amor, omnibus Dijs antiquiór, ſecundum Orpheũ: ſecundum verò Agathonem, iunior. & quid ambos ad ita credendum mouebat. 84
Amor, ſecundum Dionyſiũ, qũo intelligendus. 86
Amoris encomium. 86
Amoris vnio, quæ. 85
Amoris virtus, quæ. 85
Amoris, & timoris vſus eſt neceſſarius. 171
Amor & timor ordinati ducunt ad omne rectè factũ. 171.
Amor & timor inordinati, quid operentur. 171
Amores, & timores duo sũt, &

& qui. 172
Amor filialis, & timor filialis adæquantur. 176
Amor & pietas omnes excedentes, qui ſint. 187
An futurum contingens neceſſario futurum ſit, probatur. 62. 63
Angelicæ mentes, in quot, & quas diuiſæ ſint. 131
Angelus Moſi, cur multoties dicatur Adonai, vel Deus. 136
Angelos cuſtodes fieri nobis quandoq; familiares, quibus exēplis probetur. 129. & 130.
Angeli alati, quot alas habeant. 134
Angelus, qua forma apparuit beato Franciſco in monte Aluernæ. 134
Angeli alati, non poſſunt ſe trāsformare in diuerſa corpora. 144
Angeli, non ſunt ſtabiles. 128
Angeli referunt Deo omnia noſtra & verba & opera ſiue bona, ſiue mala 128. & 130.
Angelorū in nos amor. 129
Angeli venerunt in adiutorium Eliſæi. 129
Angelus Gabriel, cur quandoque vir dictus. 190
Angeli cuſtodes, quomodo defluent. 207
Angeli maxime curant noſtram ſalutem: & ſummopere deflent noſtram perditionem. 128
Angeli, quo pacto poſſint nos tueri, & videre faciem patris. 128
Angelis, an data ſint diſtincta tempora. 168
Angelus, quomodo nobiſcū loquatur. 131
Angeli noſtri cuſtodes, quæ erga nos agant. 205
Angeli, an poſſint percipere noſtras cogitationes. 171
Angeli, qūo dicantur. 130
Angelorum materia minimè ſubiecta corruptioni. 7
Angeli, quomodo à Salomone vocati. 134
Angelorum, & Archangelorum in nos gratiæ, & dona. 127
Angeli volatiles, qui ſint, & quibus præſint, quo die creati, & quæ eorum munia. 127
Angelorū diuerſæ cūſtodiæ, diuerſō tempore. 128
Angeli, cui materię immixti ſecundū Dioniſium. 7
Angeli primi ternarij, repreſentant diffuſionem ſummæ eſsētiæ in Trinitate. 7
Angeli quid ſuſcipiant à noīe

tetragrammaton. 37
Angelorũ diſtinctiones Theologis quot,& quæ. 9
Angelorum exercitus,quo pacto ſecretioribus Theologis diſtincti. 10
Angelorum cohortes, quot numero. 10
Angelorum officia. 10
Angeli beneuoli,qui.& quod eorum munus. 94
Angeli lucis,ſuſcipiunt incrementa virium in luce,& etiam ſolari. 35
Angeli terrifici & horrorem incutientes, qui. 94
Angelos quidam aſſeruerunt habere corpora:vnde haud temere animalia dici poſſunt. 7
Angelos eſſe corporeos, quomodo probetur. 7
Angeli cęli cuſtodes, mutant & ipſi vigilias. 93
Angelorum ſumma, ſecundũ Thalmudiſtas ; quæ mera imaginatio eſt. 71
Angeli proprij ſemper nobis fauent. 73
Angelorũ, & electorũ numerus,nobis incognitus. 72
Angelorum Hierarchię quot ſint,& qũo nuncupentur. 6
Angeli,ſtellæ ſunt. 71
Anima, cur in corpus venerit. 198
Anima hominis, quid ſit ſecundum Ariſtotelem. 196
Animæ,an vna nobilior altera. 31
Aĩa,qua purgatione indigeat, vt debitum finem ſortiri queat. 199
Anima eſt vitę fons. 30
Aĩa,ab initio cui aſsimileť. 40
Anima eam induit naturã, ꝑ cui⁹ diaphanũ pertrãſit. 31
Animarũ omnimoda redemptio data eſt Chriſto tm̃. 6
Animarum origo vnde,ſecũdum Peripateticos. 28
Anima intellectiua,quæ. 29
Animarum omnium cõis origo & ortus:& vnus ęſt omnibus ad vitam ingreſſus et exitus. 40
Animas in ſphæris collocari, quo modo intelligendũ. 33
Animæ, quo pacto vniantur poſt mortem cum Deo. 6
Animas qũo dicatur Deus tranſubſtantiare. 6
Animæ à quo prius ſacrificatæ,à Michaele Archang.an à Chriſto. 5
Animæ, quomodo dicantur deſcendere à tertio lumine ad quartam diem ; inde ad quintam,&c. 38
Animæ oẽs a quo veniant. 31
Animæ,quam lucis ſortem ſuſcipiant, 31

Animæ, an differant ab inuicem. 183
Animæ noſtræ, vbi collocentur. 32
Animę quo pacto inter ſe differant. 31
Animę, à quo primo pendeât. 38
Animæ, vbi accipiant ſuam originem. 34
Animę, quomodo productæ fuerint, & producantur, iuxta Peripateticos. 153
Animæ, vtrùm de nouo creentur à Deo. 184
Animæ, in quo diſtent. 32
Animæ, an æqualem gradum ſortiantur. 32
Animæ definitio, ſecundum Ariſtoxenum. 177
Animæ, an ab initio fuerint creaturæ ſimul, an diſtinctè. 196
Animalia, q̄ in vet. lege offerebant, debebant eſſe integra, & ſine oī macula. & quare ꝑcipuè iubebatur, ne eſſent abſq; aure, vel cauda. 2
Animalis anima, quid operetur in homine. 81
Animaſticus ordo, qui ſit. 9
Animalia per quos ang. Deus procreet. 9
Animalia offerebantur in ſacrificijs iuxta perſonarum gradus. 114
Animalia, an tempus obſeruent. 168
Ante Moſen, nō legitur quenquam miracula feciſſe. 82
Anno ſeptimo, apud Hebręos, cur indicta quies nedum hominibus ſed ét humo & alijs rebus. 67
Annus placabilis, q; fuerit. 64
Annus ſabbatarius, qui fuerit. 66
Apex, quid ſit. 163. Apocalipſis loca declarata de. 12. Angelis præſidétibus. 12. portis cęleſtis ciuitatis: & de 7. ſpiritibus pſidentibus ſeptem planetis. 107
Apollo, cur dictus Medicinæ Deus. 100
Apollo, quid denotet ſecūdū Chryſippum. 99
Apoſtoli, cur linguę dicti. 131
Apoſtolorū dignitates, q. 78
Aqua purior, quæ. 118
Aqua, cur apponat in vino, cū celebrat altaris ſacramentum. 108
Aqua vitę, quos irrigabat ante Chriſti aduentū: & quos poſt. 54
Aqua, in nuptijs, cur à Chriſto in vinū conuerſa. 108
Aquarū collectio, quotuplex, & quæ. 123
Aq̄ ſupramūdanæ, q̄ ſint. 75
Aquila, quo alio nōie vocata,

& quid denotet ſecundum ſecretiores Theologos. 135
Arbor vitæ, quę. 24
Arbor vitæ, quare in medio Paradiſi plantata. 26
Arbor boni & mali, cur ab initio prohibita ne tangeretur. 27
Arbor vitæ, quid nos doceat. 27
Arbor vitæ, cur arbor boni & mali dicta. 27
Arbor mala nō poteſt bonos fructus producere. 103
Arbor vitæ, quinam ſit. 109
Arbor vitæ, cur ſita in Paradiſi medio. 109
Arborem boni & mali, quæ peccata detruncarunt. 164
Archades, qua ratione moti adorabant Solem, ſiue Pana. 49
Archāgelorum ordo, cui præſint Poteſtatui. 8
Archāgeli, quibus in vniuerſum procreationibus præſint. 8.9
Argētum, vnde proueniat. 69
Argentum Abrahæ, vnde. 69
Aſinam, cur equitarit Chriſtus. 151
Auguſtini dictum, ꝙ volūtas nō fertur niſi in pręcognitum, & ꝙ incognita amare nequimus, quomodo intelligendum. 84
Aurora, quando fiat. 87
Auxilium diuinum inuocaturus, quid debeat prius agere. 180
Azima, cur iuſſum fuerit comedi menſe primo. 148

B

Beatitudinis definitio ſecundū Speuſippum. 50
Beatus, qui propriè ſit. 50
Beati, an cognoſcant temporis ſucceſsionem. 169
Behemot, quando & cum quib. à Deo ꝓductus. 44
Benedictionem in oratione vt conſequamur, quæ requirantur. 170
Benedictiones Ioſeph, quot & quales fuerint. 187
Beracha, cur Abraham dictus. 77
Beth, quot numeros importet in arte Arithmetica. 207
Binah eſt fons omniū animarum. 77
Binah ſigillum, quod. 79
Binah, quot portas & gradus habeat. 195
Bonum, eſt principium & finis mali. 164
Breſith opus, quale ſit. 42
Breſith, & cocmah interpretatio. 45

C

Cabala lex, quæ fuerit. 54
Caba-

Cabaliſtarum & Talmudiſtarum munia. 42
Cabaliſtæ, in quo beatificandos nos aſſerant. 53
Calor, quibus de cauſis alicubi exceſſiuus, & alicubi non. 46
Calor, cur nobis ſentiatur intenſior, diebus æſtiuis, poſt meridiem, quàm ante 47
Cadauera, cur dantur aduerſarijs noſtris in cibum: & cur eadem terrorem nobis incutiant. 4
Candidus & rubicundus color, quid denotent. 145
Canibus ſancta non committenda. 6
Cauda quid denotet. 2
Cauſæ rerum quarumlibet, quot, & quæ ſecundum Ariſtotelem. 120
Cauſa agens in particulari, pārum cognita Ariſtot. & de ea parū aut nihil egit. 120
Cedria, dentibus vtiliſsima. 4
Cedrus, Hebræis, quæ ſit, & quomodo nuncupetur. 42
Cedrus arbor, cur à Dauide celeberrimè decantata. 42
Cedrus, quæ dicta Theoph. Dioſc. & Plinio. 42
Cephas, quid denotet. 75
Certamen inter Iahacob & Eſau, ſuper qua re fuerit. 206
Ceruæ vnicornis interpretatio. 81
Cerui, hinnuli, & capreæ, in ſacris litteris multum celebrati. 81
Cerui ſpirituales, qui ſint. 81
Cerui, & Capræ, quę numina repræſentent in Archetypo. 81
Chanaā erat terra, in qua fluere debebat lac & mel. 70
Character ſpiritus ſancti, qui ſit. 65
Characteres Hebræorum nō immutandi; & quare. 177
Characteres cæteris præſtantiores, qui. 177
Characteres, quidam boni, quidam mali. 177
Cherubim alas habere, cur iuſſerit Deus. 130
Chitimi, qui à ſcriptura appellati. 80
Chobar fluuius, fert influxū prophetandi. 190
Chriſtus eſt via, & ſcala, per quā aſcendimus ad Deum Patrem. 64
Chriſtus, cur Moſis frater dictus. 90
Chriſtus præuidit omnia de ſeipſo futura: & qualiter Elias debeat venire ad p̄dicandum ſecundū eius aduentum; & ꝙ erat occidendus ab Antichriſto. 83

Chriſtus, cur miſſus ad prędicandum annum domino placabilem. 65
Chriſtus, volens dare Apoſtolis authoritatem peccata relaxandi, cur inſufflauit in eos, dicens: Accipite S. Sanctum. 65
Chriſtus ingreſſus eſt veniẽs quinquageſimam portam, tribuendo peccatorum remiſsionem, quod non fuit conceſſum Moyſi. 64
Chriſtus oſtendit ſeſe Iacob in figura ſcalæ. 64
Chriſtum, non legitur baptizeſſe quenquam, niſi Iohannem. 78
Chriſtus, cur in infantia ſua Aegyptum tranſierit. 70
Chriſtus, cur docuit nos, vt orantes dicamus patri: Dimitte nobis, ſicut nos dimitimus cæteris. 66
Chriſtus tenet medium inter diuinas perſonas. 53
Chriſtum, eſſe perfectum mediatorem, quot modis probetur. 53
Chriſma, quid denotet. pag. 1
Chriſmate, quare vngebãtur ſacerdotes veteris legis. 1
Chriſtus fuit ex ſemine Abrahæ. 77
Chriſtus, cur dictus caput noſtrum. 52
Chriſti nomina plura. 23
Chriſtus fuit ſacerdos Regalis, non legalis 5
Chriſtus, cur noluit loqui in defenſionẽ ſui, coram Herode & Pilato. 140
Chriſtus, cur ſolus tulit pro nobis crucem. 140
Chriſtus, cur in eius paſsione fuerit à patre derelictus. & cur eius preces, tũc temporis non fuerint exauditæ. 140. 141
Chriſtus omnia communicat ſpiritui ſancto. 59
Chriſtus, pro quibus potiſsimum venerit. 74
Chriſtus, quod nomen ſibi comparauit crucis virtute. 178
Chriſti gens, cur nullo ſeruitutis iugo oppreſſa. 173
Chriſtus dicitur panis vitæ, lignũ vitæ, & ipſa vita. 26
Chriſtus, cur poſuit initiũ noſtræ ſalutis in aqua baptiſmali. 113
Chriſtus, quot effectus ſit pro nobis. 113
Chriſtus, cur ſol dictus. 101
Chriſti ſacerdotium eſt ſempiternum. 5
Chriſtus, cur naſci voluit in medio animalium; & in omnibus tenerẽ medij viã. 109

Chri-

Chriſtus,cur ſeſe transfigurauit ante diſcipulos 114
Chriſt⁹ tm̃,& nemo alius fuit beatus,ſimul & viator. 28
Chriſtus ſolus ſciuit bonum à malo diſcernere. 27
Chriſtus, qñ ſuſcepit iniquitates omnium noſtrum. 117
Chriſti prima concordia, qũ fuerit. 115. 116. & 117. itẽ ſecunda. 117
Chriſti ſanguis p̃ualet oĩbus veteribus ſanguinibus. 21
Chriſtus ſubuexit pacem in cœlum, 115
Criſtus eſt cõgregatio aquarũ.i.materiæ & gratię: 126
Chriſti cum Iona, in quibuſdam collatio. 116
Chriſtus effectus eſt ꝑ nobis omnimodũ ſacrificiũ. 114
Chriſtiani,& ſapientes omnes concordant de Idæarũ poſitione. 119
Chriſtus,quo nomine expreſſus in veteri lege. 118
Chriſtus,quomodo ſe ſe oſtenderit eſſe principium, medium, & finis rerum omnium. 219
Cibi à Deo nobis præparati, poſt vitam nobis infuſam, qui. 52
Cibus ſolidus, quibus datur: & quibus item cõicatur ſapientia perfectorum. 79
Circuli lineæ exeuntes à centro in circumferentiam, & ab ea in centrum, quid denotent. 13
Circuncisio non erat ſufficiẽs pro toto homine redimendo. 138
Circuncisio, quare inſtituta. 138
Circuncisio, qua ratione peccatum tollebat. 143
Circuncisio,quę ſigna figurabat. 143
Circuncisionis fœdus, cur à Deo inſtitutum. 144
Circuncisio, erat arrabo vitæ æternæ: incircuncisio verò erat arrabo dãnationis. 144
Circuncisio,cur fiebat octauo die. 144
Circũciſionis pactũ,vbi Gentibus primo datum. 188
Clementia,quomodo menſuretur in menſa iuſtitię. 162
Cœlum,in quot portiones diſtinctum. 93
Cœlum,an ſit animatũ. 210. 211. 212. 213. 214
Cœlum & terra, ante rerum omnium creationem, quomodo fuerint. 44
Cœlum,an ſit præſtantius homine. 212
Cœli materia,quo pacto diſſerat à materia generabiliũ, & corruptibilium. 7

Cœli, quo verbo firmati. 22
Cœli, quid ſuſcipiant ab Angelis. 37
Cœli materiales, vnde ſuſcipiant vim. 74
Cœli, quando faueant nobis. 73
Cœli, ex qua materia compoſiti ſecundũ Hebræos. 115
Cœli ſunt inſtrumenta, quibus Deus agit nobiſcũ. 178
Cœlorum regnum, cur nuptijs comparatum. 91
Cœlorum concentus, quid operentur in nobis. 35
Cœlorum regnum, quibus nominibus vocatum. 187
Cœlorũ in hoĩes, dona. 102
Cocuntes cũ beſtijs, qua pœna puniendi. 166
Collium deſiderium, quale dicatur in ſcripturis. 188
Color viridis, nullius coloris reſpuit mixtionem. 38
Columba, quare offerebatur in purgatione mulieris maledictæ & condemnatæ ob originale peccatum. 116
Columbæ ſacrificiũ, quid figuret. 116
Conſonantia in rebus, quid ſit. 177
Concentus proportionati virtus, quæ. 176
Conſonantia, vnde reſultet. 149
Contemplaturus Deum, debet habere oculum purgatum. 160
Contẽplationis definitio. 157
Copula carnalis, quando ceſſabit. 92
Cor hominis, quam imaginem referat. 100
Corona ſuprema, quæ dicatur apud Hebræos. 111
Cornu tantum vnico prophetaſſe Prophetas ante Moſen, cur dictum. 82
Cornua ceruorum bifaria, quid in ſac. paginis denotent. 82
Corpora noſtra, quando fortiora & melius diſpoſita. 167
Corporum effigies per quos angelos Deus effingat. 8
Corpus, licet temperatiſsimum, quo pacto quandoque maximam ſentiat diſſonantiam. 16
Creare & facere, quid inter ſe differant. 184
Creaturæ, quot menſurentur modis. 60
Creaturæ, vnde habeant eſſe. 196
Creatura omnis, refert veſtigium ſui opificis. 202
Creaturæ omnes vnde habeant eſſe. 51
Creaturæ ad Deum relatio, quo

quo modo ſit. 163
Culpa, vnde fiat. 163
Cur magis timetur à Meridie vſque ad matutinum, quàm antea. 94
Cuſtodum noſtrorum officium, quale ſit. 73
Cyromantia, ſecundum Albertum magnũ, circa quæ verſetur. 204

D

DAnielis verba, de Angelorum numero, quomodo intelligenda. 72
Dauid proph. fuit litterarum ignarus. 40
Dauid in qua profecerit manſione. 74
Dauid, quo fauore eſt hoſtes perſecutus. 133
Dauid fugabat Saulis ſpiritũ malum, cithara. 176
Decima omnium bonorũ pleniſsima, quę. 69
Delictorum in lege veteri animaduerſio, quæ. 172
Dæmon, quomodo interpretetur. 102
Dæmon, in quæ ſe transferat animalia in nocte 106
Dæmonum genera, quot, & quæ. 103
Dæmones, cur præualeāt magis in die, quàm in nocte. 104
Dæmonum differentia, quotuplex ſit. 102
Dæmones mali, quibus artibus nos capiant 131
Dæmonum malorum natura, quæ. 133
Denarius diurnus, in Euangelio, quid denotet. 148
Dei ſcientia non imponit in rebus neceſsitatem 59
Dei nomina, & virtutes, quæ. 110
Dei intentio in lege, quæ fuerit. 148
Deo, quomodo poſsimus cõformari per omnia membra. 159
Deum, eſſe fontem, quibus locis teſtetur ſcriptum 53. 54.
Deum habere, prout nos, omnia membra, quibus exemplis probatur 161
Deum eſſe veſtitum more humano, quãdo dicatur 161
Deus, cur ſe humanitate veſtiuit 162
Deus, quos peccatores omnino relinquat. 165
Deus, qua ratione dicatur delitiari in nobis 50
Deus quieuit ſup. Abrahã. 80
Deus, quomodo creaturæ inhæreat. 80
Deus, dicens; Ego ſum reſurrectio & vita, de qua vita inferat. 57

Deus

Deus, quomodo nobiſcum agat. 60
Deus, quibus mediantibus viuificet & regat mundum. 61.
Deo, nullus locus incognitus. 61
Deus inſpicit omnia 61
Dei potentia deſcribitur. 61
Deus, licèt ſit tãtummodo vnus, diuerſa tamen ſortitur nomina. 132
Deus eſt vbique, ſecundum omnem Theologorũ ſcholam. 128
Deus, quam regionem inambulabat poſt Adæ tranſgreſsionem. 125
Deus ponderat, non numerat noſtra opera 198
Deus, cur pluerit ſuper Sodomam, & Gomorrham, ſulphur & ignem. 165
Deus non menſuratur ea, qua nos menſura. 60
Deus, quomodo menſuretur.
Deus, quot modis nos portare dicatur. 135
Deus, cur dicatur principium & finis. 148
Deus, an vbique ſit. 216. 217.
Deus, dicatus eſt hominibus, & ſibi ipſi in ſeipſum. 148
Deus, cur in nube apparere ſolitus 158
Deus, quomodo menſurat vitæ noſtræ progreſſum. 169
Deus, quando nudus dictus. 161
Deus vult omnes ſaluos fieri. 188
Deus eſt plena vita. 30
Deus, quo pacto agat, & coniungatur nobiſcum 111
Deus eſt circulus quidam. 30
Deus, eſt mare excelſum, & pelagus ſubſtantiæ infinitæ. 173
Deus punit in tertiam, & quartam generationem. 20
Deus, quomodo videri, aut contemplari posſit. 104
Deus, non mutatur 21
Deus, quomodo cognitus à Moyſe. 195
Deus, cur ſupra omnia diligendus. 173
Deus dat eſſe omnibus 8
Deus eſt omnium bonorum influxus. 38
Deus, cur dicatur eſſe linea viridis. 38
Deus ſemper oblectatus eſt duplici familia. 72
Deus nouit & facta, & facienda. 59
Deum non imponere neceſsitatem rebus, & futura ſcire contingentia, quomodo probetur. 59

Deus habet infallibilem notitiam de futuris contingentibus. 59
Deus, qua hora in Paradiſum deſcendat, ſeque Angelis oſtendat. 94
Deus dedit ordinẽ reb. à quo nunquam diſcedit niſi rerum neceſsitate. 64
Deus præſens eſt ad omnia noſtra negocia. 85
Deus, quando dictus aperuiſſe ſiniſtram manum in punitione: dextram verò in miſericordia. 82
Deus, quid à nobis potisſimũ exquirat. 86
Deus, cur dicatur uita. 57
Dextra & ſiniſtra, quid denotent. 145
Diabolus, & immundi ſpiritus, quibus paſcantur cibis. 3
Diabolus habet poteſtatem ſuper carnem, & cadauera. 193
Diabolum, qua virtute posſimus ſuperare. 205
Diaboli natura, quæ. 103
Diaboli aſtutia, ſecundũ Leonem Papam. 103
Diapaſon, quid denotet. 50
Diaphanum lucis ſpiritualis, quodnam ſit. 31
Dicere, & facere, quas referãt perſonas, in diuinis. 112
Die ſeptimo, interdictum fui Hebræis omne opus ſerui le. 66
Dies remisſionis in lege vet. quando inſtitutus. 2
Dies ſex, in quibus fabricatus eſt Mundus, quid nobis denotent. 41
Dies ac noctes augeri, vel diminui, quando facilius dignoſcatur. 47
Dierũ diuiſio in rerum creatione, non ad tempus, ſed ad ordinem productionis refertur. 44
Diſſonus omnino, nequit harmoniam ferre. 176
Diues, qui propriè dicatur. 95.
Diuina, per quem ſenſum potisſimum capiantur. 12
Diuinitas, omnibus eſt ex æquo. 155
Diuitiæ, & veræ voluptates, vbi reperiantur. 49
Diuitiæ, vnde dictę, ſecundũ Marcum Varronem. 52
Dixit, verbo, quare non vtẽdum, cum volumus obtinere peccatorum veniam. 112
Doctrinam ſuam totam, vbinam efficacius tradiderit Christus. 52
Doctos, & ſapientes euadere, vnde aliquib. detur. 32

Dogmata fidelium Chriſti, cur ſæpius commemorent dilectionem, quàm timorem. 173
Domicilia Deorũ, quę ſint. 32
Domus diuina, quot habeat portas. 65
Dominorum ꝓprium, quod ſit. 173
Dona naturalia, quæ ſint. 104
Dona ſpiritus ſancti, quot, & quæ. 174

E

Ecleſia, quid denotet. 77
Eccleſia, dicta eſt coniunx Chriſti, & generatrix noſtra. 77
Eccleſia, in quot partes partita ſit. 93
Eccleſia, cur prohibuit dierũ et horarum obſeruationes, in precibus ad Deum fundendis. 168
Echo, quid propriè. 50
Echo, quæ ſit. 202. & 203
Electio temporis in oratione & operatione, laudabilis eſt. 170
Elementa per quos Angelos à Deo deprompta. 8
Elementa, naturæ principia, & tota Mundi pulchitudo, vnde emanarit ſecundum Mercurium. 44
Elementaria principia, quot, & quæ iuxta nonnullos. 121
Elias, præuidit eius raptum in duplici ſpiritu. 83
Eliſæus, in cœlum aſcenſurus, quid petijt. 82
Eliſæi miracula quæ. 82
Eliſæi verba ad Eliam, cum ferretur in Paradiſum. 83
Elohim, quid denotet. 206
Emolumenta, quæ à luce conſequimur, quæ ſint, & quot. 106
Enoch multa ſcripſit de dimenſionibus. 80
Enſoph, quomodo interpretetur. 57
Entium vnumquodque tantum accepit de bonitate ac perfectione, quantum iuſtè decuit. 58
Error, quid ſit. 163
Eſſendi munus, per quos Angelos Deus largiatur. 8
Eſſentia vera, quæ ſit. 96
Eua, quomodo fuerit prius filia: deinde coniux, Adæ. 77
Euphrates fluuius vnde originem trahat, & per quas tranſeat regiones. 56
Exercitus & cœleſtes militię, ſunt intelligentiæ & formę ſpirituales. 32

Extra

Extra Deum, nihil eſt. 155
Extra ſphæram Mundi, an quicquam ſit. 50

F

Facies Dei multiplex; ſicut & poſteriora, & quæ. 194
Fames, eſt flagellum quoddam. 170
Fatum, à quibus ſpiritibus pendeat. 62
Fatum, quid importet. 59
Fauor, quo modo impetretur. 155
Fides eſt ex auditu. 2
Fideles veteris teſtamenti, quomodo iuſtificati. 142
Filij Dei, qui proprie. 88
Filij diaboli, qui dicti. 88
Flumina quatuor Paradiſi, quid denotent allegoricè. 56
Flumina currunt in mare ſempiterno fluxu. 55
Fluuius aquarum viuentium vnde emanet, & in quot diuidatur alia flumina. 55
Fœderis legalis ex obſeruatione, quid conſequamur. 191
Fœtus ſupremus, dat eſſe omnibus. 60
Fons & origo omnium riuulorum, qui ſit. 51
Fons primus miſericordiæ & pietatis, qui ſit. 157
Fons animarum, qui ſit. 30
Fontes diuini, quot, & qui. 30.31
Fons quatuor Paradiſi fluminum, qui ſit. 56
Fontes Dei, quando dicantur in nobis exiccati. 54
Forma, quomodo datur ſecundum Ariſtotelem. 33
Forma, ſecundum quam detur diſpoſitionem. 39
Formam fluxæ materiæ per quos angelos miniſtret Deus. 8
Formarum particulariũ vis, vnde. 23
Frater, in veteri lege, tenebatur ſuſcitare ſemen fratris defuncti abſque liberis. & cùm hoc facere renueret, qua pœna puniebatur. 91
Fructus terræ, quando meliores fuerint, ante diluuium, vel poſt. 196

G

Gab. Angelus, cur ad Ioſeph miſſus. 191

Gallus, cur Soli dicatus. 99
Gamon Pythagoreis, quid ſit. 44
Garganus mons, à quo electus. 189
Generatio noſtra prima, & ſecunda, ad quæ Idola effictæ. 51
Genij noſtri, quot, & qui ſint. 74
Genij noſtri, quid operentur in nobis. 74
Genij nobis deputati, q ſint. 129.
Genius hominis cuſtos nunquam eum deſerit, quouſque ſit in termino. 34
Genius cuſtos, an ſemper vnus & idem vni præſit. 129
Geon fluminis origo, & rami. 55. 56
Geomantia, circa quæ verſetur. 204
Ghedulah, gheburah, tiphereth, malchuth, ſunt ea quatuor, quæ requirebãtur ad perfectum eſſe rerum. 58
Ghedulah, quid ſignificet. 58
Gheburah, quid denotet. 58
Ghedulah pietas, quæ ſit. 175
Ghebulab, quæ pars ſit. 89
Ghebura eſt aquilo magnus à quo proueniunt animæ omnes. 38
Gratias, quando de facili aſſequamur à Deo. 94
Gratiæ ſpirituales, à quo emanent, & in quo demandentur. 58
Gratiam aliquam à Deo cupientes, quod nomen Dei à nobis inuocandum. 12
Gratiæ pro interiori homine, à quo efflagitandæ. 52
Gyrum, quomodo efficiant creata omnia. 155

H

Habitatio temperata, an ſub æquinoctiali circulo, opiniones variæ. 46
He littera, eſt character ſpiritus ſancti. 65
Hebraicè ſcripta, cur nonnulli in linguam Chaldaicam vertere. 118
Hebræi ægrè tulerunt orationem efficacem Abrahæ pro Iſmahelitis & Agarenis. 72
Hebræorum numeri, quotuplices ſint, & vnde ornantur. 96
Hierarchia ſuperior, quos Angelos habeat: & quale eorum

eorum munus ſit. 9
Hierarchiæ mediæ Angeli, qui: & quibus præſint. 9
Hierarchiæ Angelorum, quot, & quomodo vocatæ. 6
Hierarchiæ inferioris Angeli, qui: & quid curent. 9
Hieruſalem, quem typum gerat. 35
Hinnuli in ſacris paginis, quid denotent. 82
Holocauſtum, quale ſit, & quid denotet. 113
Homo nominatur Angelorum illorum nomine, à quibus influxum recipit. 126
Homo ſuſcipit ab Angelis purgationes, illuminationes,& profectus. 127
Homo habet conuenientiam cum omnibus Angelis. 126
Homo, quid ſit ſecundum Sapientis doctrinam. 126
Homo habet ſymbolum cum omnibus. 126
Homo,cur de puluere, ſeu limo terræ plaſmatus. 4
Homo, quomodo poſsit cognoſcere omnia. 30
Homo, cur dicatur paruus mundus. 1 99
Homo,imago Dei. 30
Homo,quid hauriat à Planetis. 34
Homo ab igne remotus, cur quandoque magis calefit, quàm alius,qui propè ignē ſit. 47
Homo eſt circulus à Deo procedens. 30
Homo, quo pacto Deū æmuletur. 30
Homo eſt nodus rerum omnium. 8
Homines per quos gradus à Deo diſtincti. 8
Homo poteſtate & virtute continet omnia. 14
Homo habet ſymbolum & peculiarē imaginem vtriuſque ſolis. 100
Homo, eſt arbor inuerſa. 18
Homo eſt vinculum omniū, & omnia continet. 3
Homo, eſt imago Chriſti. 26
Hominum genus, per quos angelos curet Deus. 9
Homines plures, qua ratione dici poſsint vnus homo. 196
Homines, vnde ſuſcipiant varios mores, & vitam multigenam. 35
Hominis vita,poſt Diluu. ad quem terminum ſucciſa. 197

Homines

Homines, quo pacto poſſint, & Angeli fieri. 130
Horror, cur mortales inuadat quibuſdam noctis horis 167
Horti voluptatis delitiæ, quæ 146.
Hoſtia, quæ dicatur 113
Hoſtis humanus debellari nequit, niſi prius debellato eius tutore ſecundum priſcos Theologos 205
Humanæ vitæ ſpatium, quale fuerit ex decreto Dei ante diluuium 196
Humorum diſtemperatio, vnde. 66
Hydromantia, in quibus conſiſtat. 204

I

Iacob, verſus quam cœli plagam fixit tabernaculum ſuum. 68
Iacob, quot modis pugnauerit cum Angelo Eſau 206
Iacob, in pugna cum Angelo, quo membro fuerit plagatus. 206
Iacob, cur tãtopere diligebat Ioſeph. 185
Iahacob, quomodo prius vocatus. 74
Iah eſt nomen diuiniſſimum, ex quo compoſitum eſt Halleluiah. 65
Ianuas intelligentiæ, quis primus nouit 76
Ideæ quæ ſint 29.147
Ideæ in ſummi archetypi mente quo modo ſint. 120
Ieiunium & animæ afflictio Iudæis, quo indicta tempore. 2
Ieſus Chriſtus penetrauit cœlos, vt nos introduceret illuc, & præſentaret Patri. 64
Ieſus, ubi locutus cum Samaritana. 188
Ignis in legali ſacrificio, quomodo dabat ſignum diuini beneplaciti. 6
Ignis comedens, & non deuorans, quid ſignificet. 6
Ignis, cur requiratur in ſacris peragendis. 105
Ignis ſupramundanus, quid operetur. 135
Ignis, quem venit mittere Chriſtus in terram, qui intelligatur. 136
Imagines Crucifixi, & ſanctorum, cur permiſſæ. 108
Imaginaria viſio, quæ ſit. 202
Inclinationes hominum, vnde. 33
Indumenta, per quæ Deum poſſimus dignoſcere, quæ ſint. 161
Infirmitatum ortus, vnde. 17
Influxus bonus, à quibus nobis conceſſus 36

Influxus cœlorum, quando aperiantur. 94
Intellectualis, rationalis & animalis uirtus in homine, quid differant inter ſe. 181
Intellectus ſeparati, qui propriè. 7
Intelligentia Dei rerum cauſatiua, quid ſit. 120
Intelligendi modi, quot, & qui. 79
Intelligentia nõ errans, quæ ſit apud Auerroem. 168
Intelligentiarum mentio ex quibus ſacræ ſcripturæ locis hauriatur. 9.10
Ioannes cur fuit dictus vox 131
Iobeleus, vnde dictus. 65
Iobeleus, cur inſtitutus. 65
Iobilei tempore, cur reſtituebantur dominis priſtinis poſſeſsiones. 66
Iobileum, quo anno celebrar ſolitum. 64
Iobileum maximum, quando erit. 66
Iobilei maximi tempore omnia in priſtinum reducentur, ſed meliori ſorte. 66
Iobilei tempore, cur ſerui manumittebantur. 66
Iobilei remiſsio, quo die fiebat. 64
Iobileus, & peccatorum remiſsio, quo dabatur tempore. 64
Iod littera, eſt diuinitati patris aſcripta. 65
Ionæ pro Niniuitis apud Deum interceſsio. 116. 117
Ionæ exemplum, de trina dierum permanſione in ventre ceti, cur à Chriſto adductum. 116
Iona, quid interpretatũ. 11
Ionatha Vzielis filius, conuertit totum vetus teſtamentum in Chaldæam linguam; quæ traductio, eſt omnium melior. 118
Ionata, hebraicè quid ſignificet. 119
Ioſeph, à quibus adoratus. 186
Ioſeph, cur ſic vocatus à matre. 185
Ioſeph pulchritudo, quæ fuerit. 186
Ioſeph triumphauit de omnibus inferioribus. 186
Ioſeph, cur bis venditus. 186

Ioſeph, cur præcepit vt eius oſſa conderentur in Sichem 190
Ioſeph, quam effigiem referebat. 185
Ioſeph, cur fuit ſepultus oſſibus tantum, & non corpore in Sichem. 191
Ioſeph, cur ſortitus fuit partem extra fratres ſuos 188.
Ioſeph, cur denominatus iuſtus. 191
Ioſeph benedictiones, quæ fuerint. 187
Ioſeph, vbi ſepultus. 188
Ioſue, vſque ad quam portam intelligentiæ Binah peruenerit. 194
Iota, quæ littera ſit. 153
Ira Dei, adhuc apparet ſuper locis, vbi erant vrbes Sodoma, & Gomorrha. 165.
Iſaac, quomodo ſplenduit coram domino. 67
Iſaac, in qua regione effectus fuerit diues, & fœlix. 74
Iſrael, ſecundum Hieronymum, quomodo interpretatum. 74
Iſraelitæ veri ſi erimus, quẽ locum aſsignabit nobis Chriſtus. 53
Iſrael populus, quot annis fuerit in captiuitatẽ. 151
Iudex, in quorum medio ſedere debeat. pag. 110.
Iudex optimus, quis ſit. 109.
Iudæorum gens, cur duræ ſeruitutis iugo adacta. 173
Iulij, & Auguſti menſibus cur in Septentrionalibus regionibus eſt intenſior calor, quàm in menſe Maij, vel Martij, licèt menſe Iunij Sol ſit eis magis propinquus. 47
Iuſti, quomodo alias nominati. 136
Iuſtitiam ac iudicium obtinere cupiens, quale Dei nomen inuocare debeat. pag. 12

L

Lais, quid denotet. 106
Lampades ſeptem, ardentes ante thronum Dei, & figuratæ in Apocalipſi, qd denotent. 61
Latro bonus, cur à Dextris Chriſti conſtitutus. 52.
Lauretum, fuit locus electus

ctus à gratiarum matre. 189
Lea, quid ſignificet. 169
Legatio facta à Chriſto, latroni, quę fuerit. 52
Legis proprium, quod 148
Leonum catuli, quid theologis interpretentur: & cur quærant à Deo eſcam. car. 4
Lætitia, quando facilè in nobis adinueniatur. 167
Legis ſapientia Hebręis cōceſſa, vnde emanarit ſecundum Paulum. 54
Lex, quoties Hebræis data. 54.
Lex ſcripta perfectior extitit, quàm lex naturæ. car. 3
Lex euangelica omniū perfectisſima. 3
Lex amoris & filialis timoris, quæ ſit, & quid operetur. 3
Legem obſeruantibus, promittuntur multi fructus. 149.
Lex vetus, quanti fuerit. pag. 149
Litterarum quarundam hebræarum declaratio. carte. 150
Lex, nulla eſt merè voluntaria. 166
Lex euangelica, dicitur lex amoris: Moſaica verò terroris, & quare. 172
Lex, quid pollicebatur cum euangelio, & quid ſine illo. 148
Lex, ſi non eſſet, peccatum non imputaretur. pag. 164.
Lex, eſt ipſa veritas, & regula agendi. pagi. 165.
Lex, quantæ ſit dignitatis, & quanta nos doceat. 147.148.
Lex vetus, cur digito Dei ſcripta. 149
Lex vetus, quibus in tabulis perhibetur ſcripta. 149
Lex Dei, quibus præcedentibus ſignis data ſit. 172.
Lex, vt verè hominem iuſtificet, quæ requirantur. 138
Lex antiqua, cui primò data: & à quo poſtea in melius conducta. 153
Lex vetus quid operabatur. 139
Libanus, quid denotet. 42
Liber vitæ, qui 24
Liber vitæ, qui propriè. pag. 49

Liberum arbirrium, an ſit in nobis. 60
Lignum primum parentibus vetitum: quale. 15
Lilit, quod animalis genus, ſecundum quoſdam. 106
Linea viridis, quid denotet. 210
Linea viridis, quot modis à Cabaliſtis vocata. 217
Lingua, cur nobis data. 130
Lingua adminiſtrat cibum corporalem nobis, & ſpiritualem cæteris. 130
Lingua, vnde dicta. 130
Litteraria cõmutatio apud Cabaliſtas, quomodo fiat. 132
Litteræ hebraicæ, cur punctis ſignatæ. 152
Litteræ hebraicæ, cur punctis, & accentibus inſignitæ. 153
Loca à Deo electa, quæ. 189
Loca habent particulares influxus. 189
Locus particularis diuinæ adorationis, Prophetis ante Moſen fuit ignotus. 81
Locus maximè confert in re fęliciter gerenda. 73. 74
Locus Dei, cur indeterminatus, ante aduentum Chriſti. 180
Locus & Tempus, pari ambulant paſſu, iuxta Iureconſultos. 190
Logici arguentes à poſteriori, dicuntur arguere ab effectu. 79
Loth erat à Deo alienus. 70
Loth, cuius meritis fuit ereptus ab incendio Sodomorum. 70
Loci mutatio multum confert. 190
Lucifer, quare ſuperbia motus. 23
Luciferi verba, propter quę fuit è Paradiſo eiectus. 23
Lucis beneficium, omnia creata ſentiunt. 105
Lumen, quot modis capiatur in ſcriptura. 104. & 105
Lumina, cur cadaueribus accendantur: item in omnibus ſacris peragendis. 105
Lunæ qualitates, quæ. 97
Luna, cur dicta magis Planeta. 97

Luna

Luna deifera, eſt vltima inter archetypos Planetas. 97
Lunæ deiferæ effectus. 98
Luna, non lucet à ſe. 87
Luna, cur aliquando plena, aliquando ſemiplena, & aliquando obſcura. 88
Luna, cur à quibuſdam dicatur alter ſol. & quas à planetis dotes accipiat. 98. & 99
Luna deifera, cur catena vocata. 98
Lunæ deiferæ nomina. 98
Luna non lucet à ſe, niſi à ſole reſpiciatur. 99
Lux, eſt malè operantibus aduerſa. 34
Lux vitra pertranſiens, diffundit radios iuxta colores, quos in vitris comperit. 31
Lux diuina ſuperat omnem intelligentiam. 79
Lux, fugat tenebras, & malè operantes. 102
Lux, cur Dæmonibus inimica. 105
Lux, vbi remaneat. 106

M

Malchuth, quid importet. 58
Malchut luna archetypa, dicitur cerua vnicornis. 81
Malchut, quare Antiquis vnicornis dictus. 82
Malchut, quando eſt quòd non poſsit creatis communicare bonum influxum. 87
Malchut ſponſa, cui ſe comparet. 87
Malchut, cur prima ſephiroth dicta. 98
Malchut eſt ianua introitus ſephirot. 99
Malcha, quid ſonet. 213
Malchut cognominatur etiam, mare. 123
Malchut eſt opifex omniũ, quæ ponuntur in eſſe reali. 124
Malchut, dicitur etiam iuſtus; & quare. 124
Malchut ampla poteſtas. 132. & 133.
Mali origo, vnde. 27
Manſiones Dei, quæ ſint. 67
Mare, quid ſit. 123
Maris infimi conditiones. 123

Martius menſis, eſt primus anni, ſecundum veterem legem. 67
Maſculus & fœmina ſunt etiam in diuinis; & quo pacto ijdem vocentur. 76
Matrimonium, an à Deo inſtitutum. 91
Matutinæ horæ, cur media nocte decãtari inſtitutæ. 94
Maumethici adeò proſperãtur, vt quodammodo nobis Chriſtianis præualeant. 72
Mazpaz, quid deſignet apud Cabaliſtas. 132
Medium, quid propriè. 214
Melchiſedech, quomodo interpretatus. 5
Membra Dei, quæ ſint. 161
Mendacium habet curtos pedes, ac debiles. 219
Menſe ſeptimo, cur ordinatus fuerit Hebræis dies remiſsionis. 67
Menſis primus mundanus, qui. 67
Menſis legis primus, qui. 67
Mentes angelicæ miniſtrantes Deo, dicuntur bipartitæ. 61
Mercanæ opus, quodnam dicatur. 42
Mercuriales pueri, quandiu viuant, ſecundum Aſtronomos. 197
Meridionalis proprietas, quæ. 68
Meſsias, eſt principium, medium, & finis omnium creaturarum. 219
Metalla per quos angelos Deus producat. 8
Metalla, vnde formentur. 123
Michael arch. dum viuimus, ſacrificat Deo noſtra bona opera: poſt mortem verò noſtram offert illi noſtras animas purificatas. 5
Michael, quomodo à Cabaliſtis vocatus. 5
Michael contra ſerpentem antiquum pugnauit pro animabus omnium, & eiectus eſt draco. 4
Michael, cur vocatus ſacerdos magnus. 4
Michael, qua lance ponderet animas. 5
Michael altercationem habuit cum Diabolo pro corpore Moiſi. 3
Michael fuit dux Moiſi contra

contra multigenos hoſtes. 5
Michaelis officium, quale ſit. 5
Michael datus fuit Chriſto in principem militiæ, nõ tutelæ. 129
Michael eſt princeps ſuper animas ſuſcipiendas. 183
Michael & Diabolus, quid ſibi vendicent in mortẽ hominis. 193
Millenarius numerus, cur Deo conueniat. 20
Minerua inuita, nihil agendum. 72
Miracula vt ſubſequatur, quæ præcedere debeant. 82
Miraculorum perpetratio, ad quid ſpectet. 82
Miracula, quando quærenda.
Miſericordia ghedulah excedit gheburah iuſtitiam, & quare. 174
Mittatron, quid denotet. 205
Mittatron Angelicæ munus, quod. 205
Montes excelſi ceruis, qui ſint, quid fluxerint; & quando incuruati. 188
Monumenta prophetarum, quæ ſint. 201
Mortales, ſub qua præſidentia ſomniant. 191
Mos Dei, ſecundum Cabaliſtas. 20
Mors precioſa, quæ dicatur. 200
Moſis claritas, vnde. 4
Moſes vnde obtinuit gratiam loquendi cum Deo facie ad faciem. 5
Moſes, qua virtute ſuos hoſtes ſuperauit. 6
Moſes, cur per legem ſuam, neminem potuit beare. 64
Moſes non promiſit Iudæis in lege niſi temporalia. 64
Moſi, cur nõ permiſſum ducere populum in terra promiſsionis. 64
Moſi, melius innotuit veritas cũ intellectu adæquata, quàm Ariſtot. & cæteris Philoſophis. 79
Moſes, quorum regum tempore fuerit. 79
Moſes, docuit ſuos omnem ſapientiam. 79
Moſes, cur non duxit populum in terra promiſsionis. 90
Moſes defunctus eſt ſine

 ſalutis

ſalutis ſeminе; & quare. 91
Moſes cognouit naturam re rum. 79
Moſi, diuina reuelata ſunt à Deo. 79
Moſes, cur cum Deo loquẽs, abſcondit faciem ſuam ab eo.. 159
Moſes, cur non potuit intrò ducere populum in terra promiſsionis. 178.179
Moſes, quando peccauerit in ſpiritum ſanctum. 192
Moſes, cur mortuus in mon te Nebo: & cur dictus obijſſe corpore, non autẽ ſpiritu. 193
Moſes, vbi, & à quo ſepultus, ſecundum Hebræos. 193
Moſis corpus, cur non in propatulo ſepultum. 103
Moſes fuit omnium mitiſsimus: 194
Moſes aſſecutus eſt 13. pietatis menſuras; quod nulli alij datum fuit. 194
Moſes, vſque ad quam intelligentiæ portam peruenerit. 194
Moſes, cur non potuit videre faciem Dei, ſed tantummodo poſteriora. 194
Moſes, cur non peruenit ad omnes intelligentiæ portas. 195
Moſes, quo lumine legem tulit. 203
Moiſes, cur prohibuit Iſraelitis cultum ſyderum. 212
Motus de loco ad locum eſt ſolius corporis. 7
Motus, maximè conducit ad ſanitatem. 177
Mundus, quot diebus à Deo creatus. 38
Mundus, cur à Deo creatus. 21
Mulier, quam partem ſignificet. 25
Mulier eſt imago viri. 26
Mundi ſecundum Cabaliſtas, quot, & qui. 42
Mundi fabrica, quot diebus abſoluta fuerit. 43.44
Mundus, cuius ſit figuræ: & quas habeat extremitates. 45
Mundus, cur dicatur creatus in ſex diebus: & vnde procedant eius extremitates. 45
Mundus fundatus eſt in ſapientia. 45
Mundus, quo menſe fabricatus. 67

Mundus,& eius partes, qua ratione à Deo fabricatæ. 50
Mundum creando Deus, quot,& q̃bus fuerit vſus. 59
Mulieres, quando amiſere perfectionis partem. 76
Mundum eſſe æternum,qua ratione nititur probare Ariſtoteles. 121
Mulier vna ab initio vnicuique deputata. 146
Muſica & cantus operantur aliquid. 176
Mundi à Cabaliſtis recepti, quot,& qui. 207
Mundus & Deus,quomodo apud veteres philoſophos definiti. 216
Mundi anima,cur linea viridis vocata. 217

N

NAris domus, quæ ſit. 180
Nationes, cur multoties pualebant aduerſus Iſraelem. 108
Naturæ vis, potẽtior quàm artis. 35
Naturalia,quomodo à Peripateticis definita. 39
Natura, & ſpiritus noſter ſentiunt cœli inſtinctum & fauorem. 73
Natura quomodo ab Auerroe vocata. 168
Nebo mons, quid interpretatus. 192
Nemo dat quod non habet. 29.& 59
Nemo attingit quicquam boni, niſi id ſuperna concedente virtute. 39
Nemo, antiquitus ſaluabatur per legem. 90
Nerui & ligaturæ in corpore humano, quot ſint. 192
Nilus, quomodo olim vocatus. 70
Noe, præuidit diluuium. 80
Noe,quos populos docuerit ſacros ritus & aſtrorum curſas. 80
Nomen tetrag. connectit & gyrat omnia. 36
Nominum mutatio, multa operatur. 74.75
Nominis immutatio Abrahæ et Sarrę,quod ſignum fuit. 76
Nomina Dei pcipua, quot, & quæ eorum virtutes. 12
Nomina Dei multa ſunt: & vnumquodquę corũ ſuũ habet

habet proprium influxum. 11
Nomen Dei eſt idem quod eius virtus. 13
Nomen domini,quando inuocari cœperit. 36
Nomina, & agnomina diuina,à quo pendeant. 101
Nomina diuina à quibus habita: & quantæ excellentię ſint. 152
Nox naturalis, quot horas, & vigilias contineat. 93
Nox, quomodo interpretata. 163
Numeri, quibus indigemus ad percipiẽda Dei & Naturæ archana,qui ſint. 45
Numerus ſeptenarius, cur dicatur numerus remiſſionis. 64
Numerus omnis,ſeu omnis multitudo eſt ab uno. 50
Numerus vltra denarium cur dari nequeat. 51
Nuptiæ carnales,quæ figura ſint. 92
Nuptiæ carnales,decernuntur in cœlo; ſed celebrantur in terra. 92
Nuptiæ cœleſtes, quæ. 93
Nuptiæ cœleſtes, per quem initiatæ. 93

O

OBlatio ſacrificij à Deo inſtituta,& quare. 3
Obſeruatio,quando opus ſit incipiendum,an non,vnde fieri melior poſsit. 167
Oculus debet eſſe lucidus, ſi in aliquod lucidiſsimum inſpecturus ſit. 166
Omen fęlix cupienti in rebus agendis,quid obſeruare debeat. 73
Omnia,proueniunt ab vno. 58
Omnia habent ſuum tempus. 169
Opera omnia in Chriſti nomine facienda. 177
Operantes malè, odio habẽt lucem. 105
Operari cupienti, quid magis neceſſe ſit. 12
Operari rectè volenti, quæ neceſſaria ſint. 179
Operatio omnis vnde fiat. 177
Operis de Breſith & de Mercana differẽtiæ apud Cabaliſtas. 42
Ophaninorũ munus quod. 135
Opinio Antiquorum nonnullorum de anima. 40
Opinio Theologorũ circa animarũ productionẽ. 40

Ora-

Oracula, quomodo interpretanda. 201
Oranti, quæ dignoſcenda requirantur, ſecúdum Proclum. 156
Oratio, quibus magis conueniat. 155
Oratio, cur in abſcondito agenda. 159
Oratio, quomodo aſcendat in conſpectu Dei. 157
Oratio, cur nobis neceſſaria. 154. & 155.
Oratio requirit tēporis obſeruationem. 168
Oratio efficacior, quæ ſit. 170
Oratio matutina, cui tribunali offeratur, et quid operetur. 171
Oratio veſpertina, quid operetur. 171
Orationis efficacia, quanta ſit. 157
Orationem aſſumpturi, quibus præditi eſſe debeant. 178
Orbis vnuſquiſque vnam ſaltem intelligentiam poſſidet. 33
Ordines Intelligentiarum, cur nouem. 9
Ordo Archang. quomodo Hebræis vocati. 8
Ordo mundi archetypi, quis. 88
Oſæas, aſſumendo fornicariā vxorem, & ex ea fornicationum filios ſuſcipiendo, non incurrit dedecus. 139
Oſſa magiſtralia, quot ſint in humano corpore. 75. & 191

P

Pœnitētiam, cum agimus, ad quem debemus recurrere. 112
Pallas, quid ſit. 96
Palma, cedrus, & hyſopus, inter plantas celebrantur multum in ſac. paginis. 41
Pan, quare à Poetis ſic vocatus. 48
Pan Deus, cur figuratus cū Hebride ſtellata in pectore. 50
Pan, cur effictus ſonare fiſtulam ſeptem calamorū. 50
Pan apud Poetas quomodo figuratus. 50
Panis meridionalis & matutinus, quid importent. 5
Paradiſus, qua cœlorum regione conſtitutus. 46
Paradiſus terreſtris, quare à Deo nuncupatur Paradiſus voluptatis. 46

Para-

Paradiſi temperatiſsima regio. 46
Paradiſi amœnitas, non ex qualitate vel regionis illius natura, ſed ex ſitu. 48
Paradiſus terreſtris, an ſit Paradius, de quo ſcriptura loquitur. 48
Paradiſi cœleſtis ingreſſus, quando detur nobis. 48
Paradiſus, cur vnus dicatur. 51
Paradiſi hortus verus, qui. 51
Paradiſi, quot, & qui. 208
Paries, qui interponitur inter nos & Deum, quis ſit. 158
Paſsio Chriſti tãtummodo, fuit ſufficiens ad redimendum hominem ab omni peccato. 139
Pater verus, qui ſit. 29
Pater neminem iudicat, ſed omne iudicium dimiſit filio. 112
Pater quem deſerat. 113
Patres ſancti, in quorum ſignum à Chriſto in ſua reſurrectione de Purgatorio educti. 64
Patres antiqui, cur diu vixerint. 196
Paulus Apoſt. cur optabat diſſolui. 198
Peccatum, qua ex parte oriatur. 3
Peccatum, quomodo vet. lege expurgabatur. 3
Peccatum eſt cauſa omnium malorum. 17
Peccatum tam in Angelis, quàm in hominibus quãdo fuit, & eſt. 163
Peccati proprium eſſe, quodnam ſit. 163
Peccati totam ſummam, vbi complectatur Deus. 163
Peccatoris morte non delectatur Deus: ſed magis vita et conuerſione illius. 13
Peccatorum remiſsio vnde fiat. 111
Pellicea veſtis, qua Deus induit Adam, ex qua pelle deſumpta fuerit. 68
Pellicea veſtis, qua indutus fuit Adam poſt transgreſſionem, quid denotet. 165
Petra, quomodo hebraicè dicta. 179
Petrus Apoſt. cur Cephas vocatus. 75
Petrus, ſola veſtimẽtorũ vmbra ſanabat infirmos. 181

Pharao, cur à Deo flagellatus. 69
Phariſæi, cur fimbrias ſuas dilatabant. 110
Philateria, quæ nam ſint. 107
Philateria, quot, & quomodo delata à ſacerdotibus Hebræis. 110
Philoſophis cauſa prima, idem eſt quod apud Poetas, Pan. 50
Phyſon, ſiue Ganges fluuius Paradiſi, vnde oriatur. 56
Phyſon fluuius aurum producit. 55
Picem & ſulphur, cur pluerit Deus ſuper Sodomam & Gomorrham. 165
Piſcina & benedictio Hebræis idem ſonant. 71
Piſcina, quid ſit. 147
Planetæ, cum quibus conueniant. 36.37
Planetæ, quibus induunt ſe ſacerdotes in ſacris celebrandis, cur cruce inſignitæ ſint. 107
Plato, vbinam fecerit mentionem de Paradiſo deliciarum. 26
Plato, cum dicit cœlum eſſe omnium bonorum cauſam, quomodo id intelligat, 38
Platonis opinio circa formas rerum, & doctrinas hominum. 40
Platonis opinio, circa animas. 198
Plutharchi & Porphirij verba de Chriſto. 118
Populi, quando à Deo penitus deleantur. 165
Porta cœli, & inferni, quæ ſint ſecundum Cabalæos 165
Porta intelligentiæ, qua caruit Moſes, quæ fuerit ſecundum Cabaliſtas: & quæ ſecundum alios. 195
Portæ cœli, quæ. 11
Portæ Binah, ſiue intelligentiæ quot ſint. 63
Portæ quinquageſimæ ingreſſus, cur Moyſi negatus. 63
Poteſtates, quare dictæ. 8
Poteſtates tenebrarum nobis aduerſantes, cur ſic dictæ, & cur nobis aduerſæ 94
Poteſtates tenebrarum, quādo magis præualeant. 167
Precationum verarum optimus finis, qui ſit. 15.

Præcepta affirmatiua, quot. car. 75
Præcepta affirmatiua, quot ſint. 191
Præuaricationis Adę occaſio, vnde 23
Primogenituram, cur potius obtinuerit Iacob, quàm Eſau. 206
Principatibus regnorum & Prouinciarum quos præfecerit Deus. 8
Principes tenebrarum, fiũt in tenebris robuſtiores. 35.
Præcepta negatiua, quot dederit Deus nobis. 192
Probus & integer eſt Deo ſimilis. 55
Profectio Abrahæ ſemper fuit verſus Auſtrum; & quare. 73
Prophetiam per quos Angelos largiatur Deus. 9
Prophetæ ante Moſen, in quo prophetatunt. 80
Prophetæ ante Moſen prophetabant per ceruam vnicornem. 82
Prophetę, quomodo fuerint. 200
Prophetæ, quæ lactarint vbera. 202
Prophetię donũ, vbi cõferatur, ſecũdũ Hebræos. 190
Prophetarum munus quale eſſe debeat: & cur ænigmaticè loqui ſtuduerint. 201.
Prophetæ, magno honore habendi ſunt. 201
Propitiatio, qua virtute agebatur. 148
Prouidentia, an ſit in Deo. pag. 60
Pſalmus, Qui habitat, cur dæmones terreat. 96
Pulchritudo mulieris, quid operetur. 147
Puncti, in hebraicis literis, quid operentur. 152
Pyromantia, in quibus conſiſtat. 204

Q

Quadriliteri hominis virtus quadruplex, quid ſubindicet. 56
Quãtum mutatio nominis nobis proſit, probatur ex ſac. ſcrip. 75
Quaſſatio infantib. à nutricibus in cunis facta, quid illis conferat 177
Quatuor in Ezechiele viſa animalia, & Euangeliſtis aſcripta, quid denotet. 56

R

Rachel, quid denotet. 169
Radix omnium numerorũ, quæ. 50

Rami & fructus arborum ſequuntur radicem. 20
Regeneratio noſtra, quomodo fiat: & quid in ea requiratur. 77
Regio, in qua Deus omnia nobis tribuit chariſmata, vbi ſit. 68
Regiones, quæ calidiores: & è contra. 47
Regnum cœlorum, quomodo dicatur vim pati 75
Remiſsio, quãuis à Chriſto impetrata, non tamen datur ab eo niſi per ſpiritũ ſanctum. 65
Renouationes fiunt in cœlo 165
Rerum vnio, vnde proueniat. 35
Res creatæ in quod tendãt. car. 13
Res nõ poterant à Deo produci, niſi verbo 22
Rubedo, quid denotet. 68
Rumphæa verſatilis cherubin, quæ ſit. 49

S

Sacerdos veteris teſtamenti, quid tenebatur portare in pectore, Deo volens ſacrificare. 1
Sacerdos legalis offerebat animas animalium irrationalium: Michael verò Sacerdos ſuperior ſacrificat animas noſtras 2
Sacerdos veteris legis ingrediebatur ſanctuariũ Dei, volens ſacra peragere, & propitiationem pro populo impetrare. 2
Sacerdos, quare vngatur. pag. 18.
Sacerdotes Chriſti, qua vice fungantur. 4
Sacerdoti, cur vetitum pluribus mulieribus coniungi. 90
Sacerdoti, cur non permiſſum pluribus mulieribus copulari. 146
Sacramenta, vnde dicta. pag. 78
Sacramenta Dei, & arcana naturæ, quibus data ſint ſub velaminibus, & ſenſibilibus ſignis. pag. 79
Sacramentorum nouæ legis, poteſtas, & vis. pag. 142
Sacramenta veteris legis, cur non poterant hominem iuſtificare. 142
Sacramenta nouæ legis, quid contineant. pag. 142

Sa-

Sacramenta nouæ legis, quæ ſint. & eorum effectus. 142
Sacramentum ſcripturæ p̄cipuum, quale ſit. 185
Sacrificium veſpertinum, & matutinum, qua de cauſa agebantur. 2
Sacrificia legis naturæ, quæ. 3
Sacrificia habent ſymbolum cum eo, cui offeruntur, & cum his, qui expiantur. 2
Sacrificium eſt intermediũ quoddam inter Deum, & hominem. 2
Sacrificare, eſt homini proprium, ſicut mugire Bobus, & latrare canibus. 2
Sacrificia contemnens, non meretur in mundo degere. 2
Sacrificiorum ritus, qui. 114
Sadai, eſt vnum ex principalibus cognominibus Tetragrammaton. 96
Sadai habraicè, quomodo latinè interpretatus. 95
Salomon infuſionem ſapientiæ à Deo accepit in ſomnis. 41
Salomon, vbi dicit Exaudi ò cœlum, quomodo intelligi debeat. 34
Salomon, quando loquitur de duplici Amore, de quo intelligat. 87
Salomonis doctrina eſt, ꝙ qui creauit ſimul omnia, maneat in æternum. 43
Salomonis ſapientia, quot gradibus fuerit inferior illa Moſis. 194
Sancti, cũ ſpiritu Dei aguntur, horrenda concutiuntur formidine. 175
Sanctis patribus vnde conceſſum miracula facere. 181
Sanctus, quot modis poſsit quis effici. 148
Sanctus, quomodo à ſancto dicatur differre. 187
Sanguis animalium, quid operabatur in ſacrificijs. 3
Sanguis animalium in ſacrificijs, cur effundebatur. 138
Sanguinis Chriſti meritum, quantum & quale ſit. 114
Sanguis, qui fundebatur in maiori quantitate ad baſim altaris, quàm in cornu, quid denotet. 114

Sapientia, an proprijs viribus acquiri poſsit. 39
Sapientiam, quis dct nobis. 39
Sapientiæ & doctrinæ profectum, qui facilius adipiſcantur. 39
Sapientia non habitat in corpore peccatis ſubiecto. 69
Sarrah, quando cępit vocare Abraham, Dominum ſuum. 76
Sarrah, quomodo prius vocabatur. 76
Scala, quam vidit Iacob in Betel, quæ fuerit. 134
Scala, de qua D. Auguſtinus particularem egit tractatum, quot gradibus aſcendatur. 134
Scala Dei, quot modis aſcendi poſsit. 135
Scotus Theologorum maximus. 210
Scripturas vt ſcrutemur, cur à Deo nobis præcipiatur. 185
Scriptura ſemper petit altiora, q̃ præſeferat littera. 187
Sedes à Deo, Filio conceſſa, quæ. 7
Semen animalium currit ad locum, vbi formatur in corpus. 55
Semitæ, quibus Deus creauit Mundum, quot ſint. 122
Senario numero conſonantior non poterat inueniri in Mundi fabrica. 44
Senarij numeri perfectio. 44
Senarius, quare Arithmeticis, primus numerus perfectus habitus eſt. 44
Sephiroth dicuntur lumina, fabricæ & dies breſit, & quare. 38
Sephiroth ſuperiores Malchut, nõ fuerunt cognitę ab antiquis Prophetis. 81
Sephiroth ordo erat ignotus Prophetis ante Moſen. 82
Sephiroth ſeptẽ inferiores, apud Cabaliſtas, qui ſint. 120
Sephiroth nominãtur diuerſis cognominibus. 123
Sepulchrum Moſis, cur à nemine potuit adinueniri. 194
Seraphicus & Cherubicus ordo cui correſpondeat. 7
Seraphim alæ, quomodo accommodatæ. 135

Seraphinis, cur ſex alæ attributæ. 135
Seraphini, cur incendentes dicti. 128
Seraphini, cur dicãtur ſedere. 128
Seraphinorum officium, quod. 135
Seraphini, quomodo interpretati. 135
Seraphinorum alæ, quid denotent. 134
Seraphini tenent aliquando vicem ſpiritus ſancti. 136
Seraphinorum cognomen, iuxta Dionyſium Areopagitam. 135
Seraphini, cur conueniant cum primo mobili. 136
Serpentum cibus, qui. 4
Seruus quando dimittebatur tempore Iobilei, debebat dimitti eo habitu, quo intrauerat ad ſeruiendum Domino; & quare. 66
Sexus duplices, cur dicatur Deus habere. 57
in Symbolum habentibus facilis eſt tranſitus. 126
Sid, nomen, quid denotet, & cuius idiomatis ſit. 96
Signa, apud Platonem, quid denotent. 11
Signa cœleſtia, quotuplicia ſint. 11
Signum & figura quando ceſſent. 92
Similitudinem Dei, quomodo acquirere poſsimus. 107
Simile complicari ſimili natum eſt. 155
Sion arx, cur à Dauide electa. 189
Soboles proſpera, quando procreari poſsit, ſecundũ Cabaliſtas. 94
Sodomitæ, qua pœna puniendi. 166
Sodomiticum vitium, cur dicatur contra Naturam. 166
Sol, quare cum in æſtate ſit à nobis remotior tamen magis calefacit noſtram regionem, quàm in hieme. 47.48
Sol, quando velocius agitetur. 47
Sol verus, qui ſit. 50
Sol, eſt cœleſtis ignis, ſecundum Platonem. 99
Sol, cur dictus Vulcanus; & candidus. 101
Sol, cur vocatus Apollo. 99
Sol, quomodo vocatus apud Aſsyrios, & Hebræos 99.100
Solis lux habet ſimulacrum Dei. 34
Somnia interpretari, cuius

Angeli proprium. 191
Somnium, quando bonum comprobemus. 202
Somnia, quæ omnino ſpernenda. 202
Somniorum gradus, quot, & qui. 202
Species quomodo ſe habeāt, ſecundum Ariſtotelem. 31
Species, quomodo ſe habeant. 183
Specula æterna à quibus videantur. 201
Sphæras repletas eſſe intelligentijs, & animas in eiſdē locatas eſſe, probatur teſtim. ſcript. ſacræ. 32
Spirare cuius proprium ſit. 38
Spiritus adminiſtratorij, ad cuius beneplacitum mittantur. 10
Spiritus adminiſtratorij ſemper aſsiſtunt Deo. 10
Spiritus propheticus ſimplex, quid attingebat. 83
Spiritus propheticus duplex, quid prȩuidebat. 83. 84
Spiritus proph. duplex, non fuit conceſſus prophetis ante Moſen. 84
Spiritus opifex & artifex, qui ſit. 62
Spiritus, rerum diſpoſitores, & ſphærarū gubernatores, non ſemper aſsiſtunt Dei miniſterio, ſed aliquando mittuntur. 62
Spirituum adminiſtratoriorum diuiſio, & munera, quæ. 62
Spirituum Deo adminiſtrātium officia multifaria non poſſunt ab humano capi intellectu. 62
Spirituum adminiſtrantiū Deo eſt infinitus numerus. 62
Spirituum ſeptem Deo aſsiſtentium munus. 61
Spiritus ſanctus, cur à Chriſto Apoſtolis miſſus poſt quinquageſimū diē à Reſurrectione eius. 64
Spiritus hominis, quid ſit. 180
Spirituales qui, & vnde dicti. 180
Spiritualis homo, cur non poterat per legem expiari. 149
Spiritus ſanctus omnia docet. 181
Spiritus ſanctus cur Apoſtolis apparuit in linguis igneis. 131
Spiritus Dei in quod corpus intret. 192
Spiritus noſter, quando cum diuino vniatur. 202

Sponſa ſpiritualis, quæ ſit. 90
Sponſus & ſponſa in cœleſti Regno, qui ſint. 93
Sponſa vniuerſalizata, quæ. 147
Sponſus, de quo canit Salomon, cur candidus, & rubicundus. 145
Statuarum exprobratio, vbi. 211
Stellæ habent vim & influxum in inferiora. 33
Stellæ præſunt corporibus inferioribus. 71
Superius omne, reſpectu inferioris, maſculus dicitur: & è conuerſo, omne inferiús habet rationem fœminæ. 146
Synagoga, licet cum multis fornicata, in ſponſam tamen à Deo accepta, quid typicè denotet. 89

T

Tabernaculum Dei, ante Chriſti aduentũ, fuit in triplici differentia. & qua. 80
Tabernaculum Dei, Moſis, & Salomonis tempore, quomodo fuerit. pagi. 80
Tabernaculum Chriſti, quale ſit. 80
Tabernaculum cedar, quale fuerit. 85
Tabulæ, in quibus erat ſcripta lex Dei, quare ſublatæ. 149
Talenta, ſecundum Greg. quæ ſint. 31
Talenta, de quibus Chriſtus in euang. mentionem habuit, quæ ſint. 32
Talmudiſtarum & Cabaliſtarum opinio de ſex creationis Mundi diebus. 43
Tardemah, quid ſit. 202
Targum, Hebræis, quid denotet. 118
Temporis definitio, ſecundum Ioſippum. 166
Tempus, cur partitum à Solomone per binariũ quaterdenum. 166
Tempus, cur à Simonide laudatum. 167
Tempus, cur dicatur ſemper incedere: habere talos geminæ naturæ: nouaculam in manu: & comam in fronte. 167
Tempus, eſt menſura motus & quietis. 167
Tempus, an omne aptum ſit ad ſuſcipiendum fauorem à ſupernis. 169
Tempus, cur damnatum à

Parone Pythagoræo. 167

Tempus fauſtum,vel infauſtum, quando ſit. 170

Tenebræ, quid interpretentur. 163

Ternarius & quaternarius numerus, quibus rebus addicti. 55

Terra, quando maledicta. 196

Terram promiſſam, vbi oſtendit Moſi Deus. 192

Thau, quem numerum denotet. 218

Theologorum cum Philoſophis diſſenſio de Angelorum corporibus. 133

Theſauri, & diuitiæ Dei, quæ ſint. 52

Throni, cui ſeruiant. 7

Tetragrammaton, quo pacto dicatur origo & fons omnium influxuum. 38

Tetragrammaton nomen, quam ſortiatur proprietatem. 12

Tigris fluuij, ortus, & tranſitus: & cur ſic vocatus. 55

Timor legis Moſaicæ, qui fuerit. 172

Timor euangelicus, cur ſuperior amere. 173

Timor, ad quam pertineat menſuram. 173

Timor quotuplex, & qui. 172

Timore Dei vacans nemo iuſtificabitur. 175

Timoris definitio iuxta ſapientem. 174

Timorem Dei multæ conditiones præoccupant. 174

Tintinabula 72. & mala punica totidem, in chlamidis fimbrijs veterum ſacerdotum Hebræorum, quid denotabant. 107

Tipheret cuſtos, qui nam ſit. 6

Tipheret, quid denotet. 58

Tipheret in Malchut, quando non influat. 89

Tipheret in Malchut, amor: & vice verſa Malchut in Tipheret. 145

Tribunal diuinæ iuſtitię gheburah, quibus animalibus placabatur. 114

in Tribunali diuinæ Iuſtitiæ omnia ſubtiliſsimè diſcutientur. 5

Trigona figura optimè conuenit mundi fabricæ. 45

Trinitas in quibus repreſentetur. 30

Triſmegiſti morientis verba

ba. 14
Tunica Iacob polymata, quid denotet 188
Tya, quod genus arboris ſit. 42

V

Vates, ſunt Philoſophis præferendi, & quare. 200
Vates veri, quomodo procedere debeant. 201
Vbera, quæ lactauerunt Prophetæ, quid ſignificent. 82
Vegetabilia quorum angelorum munere Deus producat. 8
Venus, cur ſic dicta 65
Venus, cur Lucifer dicta. pag. 86
Venus, cur ab Ariphane, aphrodite vocata 86
Venus, quomodo apud Cyprios depicta. 86
Veneres geminæ, ſecundum Cabaliſtas, quæ ſint. pag. 87
Veneres duas, ſeu Amores duos, cur poſuit Plato: & quæ illæ ſint. 85
Verba Domini ad Adam: In ſudore vultus tui, &c. quomodo intelligenda. pag. 40
Verba Domini ad Moſen, quando dixit: Videbis poſteriora mea; quomodo intelligenda. 79
in Verbo Dei omnia condita ſunt. 29
Verbum Dei, quale ſit. pag. 206
Veritas, vnde. 181
Veſtimenta Dei, quot, & quæ ſint. 161.162
Viam Dei nemo ſcit. 201
Vigilia quælibet, quot horas habeat 93
Vinum Aquilonare, & veſpertinum, quid denotent. 5
Vinum, quid ſit 108
Vir perfectus non remanſit vſque ad Abraham. 76
Viridis color, eſt omnium colorum capax 217
Virtutes, quomodo perficiantur 191
Virtus diuina connectit, & vnit 35
Virtus finita exquirit tempus in agendo: infinita verò minimè. 43
Viſio intuitiua, quæ propriè. 203
Viſio matutina, Auguſtino, quæ dicta: & quomodo Hebræis vocata. 203
Viſio fieri nequit niſi cum lumine, ſecundum Ariſtotelem. 122
Viſiones Prophetarum, cur certiores rationibus naturali-

turalibus. 200
Viſiones, quot ſint generũ. 202.& 203
Vita hominis, cur aliquibus longior, quibuſdam breuior. 197
Vitam ęternam, à quo habeamus 57
Vitæ ſpiritus, quis dicatur. 57.
Voluptas ſatians, vbi nam reperiatur. 51
Voluptas, dicitur ſuſtentaculum creatarum rerum. pag. 58
Voluptas, vnde fiat. 149
Vox, cur à Deo interdum geminaretur. 203

Z

Zebedei filij, cur à Chriſto reprehenſi. 180

FINIS.

SELECTIORA CABALISTARVM DOGMATA,

EX COMMENTATIONIBVS IOANNIS PICI EXCERPTA.

Sicut homo, & Sacerdos inferior ſacrificat Deo animas animalium irrationalium; ita Michael Sacerdos ſuperior ſacrificat animalium animas rationalium.

SACERDOS veteris teſtamenti volens Deo ſacrificare, tenebatur ex lege portare in pectore doctrinam, & veritatem: vel vt habet veritas literæ ואת התומים האורים haurim veet hatumim, quod recte interpretando dicimus illuſtrationes, & puritates, vel innocentias, aut immunitatem ab omni macula. vt doceamur, quòd Sacerdos debet eſſe illuſtratus. maxime in doctrina legis. & ideo in Oſea dicitur, Quia tu ſcien-

tiam repuliſti ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. debet quoque præ ſe ferre puritatem, innocentiam, & immunitatem ab omni macula. iuſſu etiam Dei tenebatur portare in fronte laminam auream, quam Hebræi צִיץ זָהָב tzitz zahab nominant. in qua ſculptum erat nomen magnum tetagrammaton יְהוָה, & ligabatur ſuper pileolo lineo omnibus ſacerdotibus communi. Pontifici autem aſtringebatur lamina illa vitta hyacinthina in fronte: & hoc vt intraret ad ſacra peragenda in nomine magno Dei, vnde omnis influxus, & propitiatio. & pallium deferebat, cum ſeptuaginta duobus malogranatis: quia cum ſolus ipſe inter ſacerdotes totius mundi legalis eſſet verus, & legitimus ſacerdos, ipſe etiam ſolus poterat rogare non tantum pro populo Iſraelitico, ſed pro omnibus mundi populis, qui ſunt ſeptuagintaduo. deferebat etiam ſeptuagintaduo tintinnabula alternatim cum illis malogranatis, vt illis excitaret ſeptuaginta duos principes, qui præerant ſeptuagintaduobus idiomatibus, & vngebantur vnctione virtutis nominis Dei: quod nomen Dei oleum, vel chriſma dicitur, propterea, quòd homines leues faciat. ſicut de Iahacob, & Dauid dicitur. ſignificat etiam miſericordiam, & propitiationem: quę vir-

tute Diuini nominis tribuitur. & ſacerdos uolens Deo ſacra peragere ingrediebatur in ſanctuarium, ſiue in ſancta ſanctorum. & hoc, quando uolebat procurare pro populo propitiationem, in die remisſionis, quem Hebræi יום כפרים iom hachepurim uocant. qui dies ordinatus fuit menſe ſeptimo, numero quidem remisſiuo, & in decima die lunæ ipſius menſis, quo tempore indictum fuit ieiunium, & afflictio animæ: vt inde populus remisſionem facilius cõſequeretur. & animalia quæ offerri tenebantur; debebant eſſe munda, integra, & ſine macula: niſi uoluntariè offerrentur, ut in Leuitico habetur. & hoc quia immaculato Deo immaculata debentur: iubetur autem præcipue, ne careant aure, uel cauda. nam animal quodcunque offerimus, ſignificat animal noſtrum Deo offerendum in hoſtiam immaculatam, Deoque placentem ſicut docet Paulus Romanos. cui animali noſtro ſolicite proſpiciendum eſt, ne deſint aures. nam per nullum alium ſenſum homo, dum eſt in corpore animali, capere poteſt Diuina, niſi per auditum. quia fides, in qua de diuinis docemur, eſt ex auditu. ut ait Paulus. debent quoque huiuſmodi animalia habere caudam: quæ perſeuerantiam in bonis operibus ſignificat. & iubet lex of-

ſerri duos agnos: alterum veſpertinum, matutinum alterum. Sacrificium ueſpertinum fiebat ad placandos accuſatores coram tribunali iuſtitiæ comparentes: qui incircunciſos accuſabant tanquàm reos culpa originali nõdum expiata. Sacrificium uero matutinum fiebat ad comparandam gratiam miſericordię & pietatis à tribunali in auſtro locato, & iſtos duos agnos offerri exquirebat Deus in perpetuum. & multa alia fiebant ſacrificia. habent enim ſacrificia cum eo, cui offeruntur, & cum his, qui expiantur, ſymbolum quoddam: adeo tamen occultum, ut ipſum capere nequeat humanum ingenium; licet omnes neceſſaria ſacrificia confiteantur. Eſt enim intermedium quoddam quaſi naturale inter Deum, & hominem. Deo enim ſacrificare (inquit Ariſtoteles ethicorum quinto, & Proclus in de orationibus & obſecrationibus libro, itemque Plato, Plotinus, & Porphyrius) eſt homini proprium, ſicut mugire bobus, & latrare canibus. & his præterea addunt, quòd qui hoc peragere contempſerit, extra hominis naturam depelli meretur, eiq; hominis nomen denegari. eſt enim homini quarto modo proprium. omni nanque ſoli ac ſemper ei competit. huius autem, uel illius ſacrificij oblatio pro hac uel illa expiatione, quamuis ordine naturali conuenientisſima

ſit,

ſit, à Deo tamen ſunt inſtituta: cum ad hæc humana indago non ſit ſatis inuenienda, quæ Deus in particulari pro noſtra expiatione exquirat ſecundum rerum cœleſtium ordinem cum ipſis expiandis, & ſacrificijs expiantibus ut placatæ reddantur cœleſtes uirtutes; & ſe ſe ab executione punitionis abſtineant, quam delicta perpetrata merentur. Sanguis enim animalium expurgare uidetur peccatum in carne contractum ex ſanguine animalis noſtri iuxta illud Apoſtoli omnia penè mundantur in ſanguine. penè, inquit, quia uaſa terrea, & ænea aqua mundabuntur. nec enim ab re homo, qui eſt omnium uinculum, & omnia continet, & ſymbolum habet maximum in parte inferiori, in qua, & per quam contrahitur initium peccati; cum animalibus expurgabatur per animalium ſanguinem immaculatorum; quæ à ſacerdote legali offerebantur. prius tamen extabant quędam alia ſacrificia; ut puta terrę fructus, & primitiæ, ut de Abele patet, & de legis naturę obſeruatione. & de his pro delictorum expiatione ſatisfactus reddebatur Deus, teſte Paulo. Ipſi ſunt ſibi lex, qui legis opus in ſuis cordibus ſcriptum oſtendunt, & quæ ſequuntur. & ſicut lex ſcripta perfectior lege naturæ extitit, ita Deus in illa perfectiora animalium ſacrificia uidelicet inſtituit; ſunt enim animalia fru-

gum primitijs perfectiora, & quoniam euangelica lex cæteris perfectior exiſtit; hinc Deus nobilius ſacrificium inſtituit. eſt enim lex amoris, & filialis timoris, ſacrificium ſcilicet agni immaculati Chriſti, uices omnium, quæ offerebantur ſupplentis. Hic enim tanto perfectius omnium peccata tulit, & expurgauit; quanto ipſe eſt celebrius uinculum omnium creaturarum rationabiliũ, & irrationabilium, inſenſibilium, & cœleſtium. fuſus itaque ſanguis animalium ſuſcipiebatur in ſancta ſimul cum peccatis eorum, pro quibus fundebatur, quouſque ueniret ille, qui per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta æterna redemptione inuenta. Ad rem igitur, unde digresſi ſumus. Sicut igitur ſacerdos legalis offerebat animas animalium irrationalium; ſic Michael, qui eſt ſacerdos, & princeps ſuper animas ſuſcipiendas, nec minus ſuper corpora, offert illa Deo. Nam & pro corpore Moſis altercatus eſt cum Diabolo, ut refert Thadeus in epiſtola ſua canonica. Diabolus enim (ut aſſerunt Hebræorum Doctores) & virtutes illæ immundę his crasſioribus ex terrea materia confectis cibis paſcuntur. Sicut antiquo ſerpenti fuit a Deo indictum, vt in Geneſi legimus. Terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. & per Iſaiam etiam, quando dabitur perfecta requies electis, dicitur. &

ſer-

ſerpenti puluis panis eius. puluis autem eſt animal noſtrum, ſicuti ſcriptum eſt: formauit Deus hominem pulueren de terra, pro quo nos habemus, de limo terræ. Qui puluis eſt animal, non quidem in melius tranſmutatum, & ſurgens ſpirituale; ſed corruptioni derelictum, & dimiſſum, aut terra, & puluis, atque fœx derelicta demiſſaque in cibum ſerpenti, quia inquit Paulus. & ſi omnes reſurgemus, non omnes immutabimur, remanentibus videlicet aliquibus in cibum ſerpentis: quos etiam in hac vita comedere ſtudent, ut decantat propheta. Catuli leonum rugientes, ut rapiant, & quærant à Deo eſcam ſibi. Catulos enim leonum omnes communiter interpretantur aduerſarios noſtros, qui (vt Petrus ait) circumeunt quærentes quē deuorent. & dicuntur quærere à Deo eſcam, cum nihil ſibi poſsint aſſumere, niſi quantum Deus permittit. Dantur ergo cadauera his ſerpentibus in cibum. & hæc eſt cauſa, ob quam talia terrorem incutiunt mortalibus, ex præſentia videlicet ipſorum id fit. Nam & pro corpore Móſis (vt dixi) altercatus eſt Michael cum Diabolo. Diabolus enim volebat illud auferre, tanquam peccato obnoxium: ſed Michael ex aduerſo Deo illud pręſentare volebat, tanquam lege purgatum, & purificatum ex diuino conſortio; unde ad tantam

claritatem deduxerat faciem, vt filij Iſrael non poſſent in eam intendere, ob ſplendorē vultus eius. Pugnauit itaque Michael tanquam verus ſacerdos, & angeli, id eſt, miniſtri eius cum eo, pro animabus omnium contra ſerpentem antiquum: qui eas continuè quærit, vt deuoret, ſed præualuit Michael. & eiectus eſt draco. Nec minus nunc, & continuo eſt eſt in adiutorium populo Dei; vt in Daniele legimus. Michael princeps magnus, qui ſtat pro filijs populi tui, id eſt pro electis. fungitur itaque Michael perpetuo ſacerdotio tanquā magnus Dei ſacerdos. vnde ſecretiores theologi vocant ipſum כהן גדול coſhen gadol, id eſt ſacerdotem magnum. nam ſicut ille ſacerdos magnus offerebat (vt dixi) animaliū animas; ita Michael ſacerdos offert Deo animas rationales. ſacrificat enim tanquam vicarius in cœlo: ſicut ſacerdotes communes tanquam vicarij Chriſti ſacrificant, vel offerunt corpus Chriſti, quod iam ſacrificatum, & oblatum ab ipſo Chriſto fuit. Et in hoc ipſi funguntur ea vice, quam dedit illis ipſe Chriſtus, dicens. Hoc facite in meam commemorationem. Ipſe enim Michael eſt princeps militiæ Chriſti conſtitutus ſuper omnes animas ſuſcipiendas. ponderat nempe illas, non lancibus, vel ſtateris corporeis, anima enim pon

dus

dus nullum habet. Sed librat eas ſtatera habente ſymbolum cum menſura, qua menſuratur ſuperna ciuitas. Ipſe enim ſacerdos cœli coęquat ſumma iuſtitia vniuſcuiuſque merita cum præmio ſibi dando: ne plus aut minus detur, quàm ſit remunerandorum meritum, non quidem in arithmetica, ſed geometrica proportione. Omnia nanque ſubtiliſſime diſcutiuntur in tribunali diuinæ iuſtitiæ. Cuius loci inter angelos ibi aſtantes Michael principatum tenet. Veruntamen animæ antequam ſacrificentur à Michaele, iam primò ſacrificatæ fuerunt à Chriſto uero, & ſummo ſacerdote ſecundum ordinem Melchiſedech. Melchiſedech enim ſignificat regem meum iuſtum: Et Chriſtus fuit ſacerdos non legalis, ſicut Aharon, ſed Regalis, ſicut Melchiſedech: qui erat Rex Salem. Hinc Petrus alloquens chriſtianos, qui ſacerdotium chriſti ſequuntur, ait. Vos eſtis gens ſancta, regale ſacerdotium. Et ſicut Melchiſedech erat Rex Salem, id eſt Ieruſalem, & pacis inferioris; ita Chriſtus eſt rex Ieruſalem, & pacis ſupernæ. Et per panem meridionalem, & matutinum intelligitur omne ſacrificium matutinum: per vinum verò Aquilonare, & veſpertinum, intelligitur omne ſacrificium veſpertinum. Quorum alterum, veſpertinum videlicet, fiebat (vt dixi) pro placandis accuſato-

ſatoribus: alterum vero, matutinum videlicet, pro beneficijs impetrandis, vt dicunt veri ſapientes. Quę omnia Chriſtus vno ſacrificio complexus eſt, ſicut Melchiſedech præcedens figurauerat: cuius ſacerdotium manet in ęternum. Vnde Paulus. Alij quidem plures facti ſunt ſacerdotes, eo quod morte prohiberentur permanere: hic autem, Chriſtus videlicet, eò quòd maneat in ęternum ſempiternum habet ſacerdotium. Vnde & ſaluare poteſt in ęternum, accedens per ſemetipſum ad Deum: ſemper viuens ad interpellandum pro nobis. Sacrificat igitur Deo archangelus, dum viuimus, bona opera noſtra Deo. Poſt mortem vero noſtras animas, iam purificatas illi offert. Iſte Michael dicitur à Cabaliſtis Mittatron. Vnde dicunt ſecretiores Theologi, quòd mittatron eſt שְׂרָפִים ſarap facierum princeps. Nam eius officium eſt introducere amicos Dei ad faciem, & pręſentiam ipſius. Hinc Moſes habuit gratiam loquendi Deo facie ad faciem: ut in Numeris legitur. Fuit etiam dux eius contra multigenos hoſtes. Dedit enim Deus ipſum Michaelem in ducem Moſi, ut pugnaret contra eius aduerſarios: & quando opus foret, introduceret eum ante faciem eius. Ideo ſ[illegible]eſt. quod Deus cũ Moſe loquebatur [illegible] ad faciem.

ciem.

ciem. In quo quidē angelo fuit nomen Dei, id eſt virtus diuini nominis: vt in Exodo legimus. Cuius nominis virtute, ipſe Moſes omnes hoſtes colliſit. Et officium eius eſt introducere benemeritos ad faciem principis Dei, quod propriè eſt ſacrificare animas: & ſi animas Deo offerre Chriſti eſt propriū: eſt enim (vt dixi) verus, & ſummus ſacerdos, cui eſt data omnimoda ipſarum animarum redemptio. Et qui ſuo ſacrificio oblato continuè, & perpetuò pro nobis æternam inuenit redemptionem; debet æterno fungi ſacerdotio, interpellans continuè vultui Dei pro omnibus animabus,pro quibus ſe ipſum obtulit ſacrificium, & hoſtiam. Quoniam tamen archangelus eſt Chriſti angelus,& cuſtos tiphereth: ideo vices Chriſti habens,animas, & corpora (ſi in vita in ſubſtantiam ſpiritualem conuerſa fuerint) ſacrificat; quod tamen in omnibus conceſſum non eſt, teſte Paulo. Non omnes immutabimur, vt dixi. nam ſicut non offert animas niſi iuſtificatas; ita nec corpora præſentat, niſi in ſpiritualem ſubſtantiam mutata fuerint; & ſicut in ſacrificijs legalibus, à ſacerdote oblatis, in ſignum diuini beneplaciti, ignis è cœlo deſcendebat, & ſacrificia comburebat; & ignis ille diuinus animalium animas ſurſum deferens abſorbebat; ita in morte animā iuſtificatam, & pur-

gatam

gatam ab omni labe peccati, Deo ab archangelo oblatam ignis ille diuinus, eam in ſe tranſmutando abſorbet, & ita fit vnum; & idem cum Deo, approbante Chriſto. Volo pater, quod ſicut ego, & tu vnum ſumus; ita & iſti vnum ſint in te. nam vt habetur in Deut. Dominus Deus tuus ignis eſt comedens, non deuorans, vt habet noſtra traductio. Et ad huius propoſitum dari poteſt exēplum de ramuſculo alias in arbore inſerto: qui cum arbore illa fit vnum, & idem, & ab illa nutritur: impermixtus tamen in ſe manet, nec naturam ſuæ ſpeciei amittit. Sic erit diuina beatorũ tranſubſtantiatio: Nam Deus illas tranſubſtantiat, deuorando per inflammationem. Et ſi hæc tibi obſcena videntur, contra te ſua vibrant fulmina Proclus, Orpheus, atque omnes Cabaliſtæ: qui volentes de his diuinæ ſapientiæ arcanis loqui, aiunt. Procul ite profani: quia ſancta canibus com mittenda non ſunt.

D. Cab. Nouem ſunt angelorum hierarchiæ: quarum nomina Cherubim, Seraphim, Chaſmalim, Aralim, Tarſiſsim, Ophanim, Iſsim, Malachim, Elohim.

F. A. Secundum enim Dionyſium, Iamblicum, & recentiores theologos, nouē ſunt ordines angelorũ, ſiue gradus: qui tam à philoſophis; quàm à ſapientibus Hebræis, intel-

lectus

lectus ſeparati dicuntur: non tamen à materia ſpoliati, vt cōmuni vocabulo dicuntur intelligentiæ ſeparatę. Hoc intelligitur (ſecundū Cabaliſtas) quòd dicuntur ſeparati à Deo, & non a materia. Nā quicquid diſtat à Deo actu primo, & puriſsimo, neceſſe eſt ſubintrare materiā. Vnde naturales deſcribentes entium latitudinē. in eius cacumine eſt actus purus abſq; materia: in imo eſt materia ſine forma: inter media verò omnia admixta demonſtrātur ex forma, & materia. Quę quidem angelorum materia non eſt phyſica, & corruptioni ſubiecta: ſed ſicut materia cœli differt à generabilium, & corruptibilium materia, per analogiam quandam; ſic etiam materia angelorum ab aliorum materia differt. Vnde antiqui Baſilius, Origenes, & Gregorius, & academici omnes, dixerunt angelos habere corpora. Vnde abſque errore dici poſſunt animalia. Vnde Mercurius Triſmegiſtus, & academici omnes, & multi ex antiquioribus doctoribus noſtris angelos eſſe corporeos, & animales aſſerunt. Inquit enim Baſilius. Angeli corpora habent, veluti ſpiritus quoſdam tenues, aereos atque puros. Quod à Dauide diſcere poſſumus, dicente. Qui facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flāmas ignis. Nec enim moueri poſſet angelus de loco ad locū, niſi corpus

pus

pus haberet: cum motus localis ſit ſolius corporis. Vnde Dionyſius dicit, ipſos materiæ eſſe immixtos: materiæ inquam metaphyſicæ. Attamen quia in ipſis ſunt gradus perfectionis, & Deo cæteris creatis ſunt proximiores primi ternarij angeli, quia expreſsione imaginis trini Dei gaudent, ſummæ eſſentię diffuſionem in trinitate repreſentant. Pater habens eſſentiam omnium intellectui ſuo obiectam ſeipſum intelligendo ſapientiam, aut verbum, vel cognitionem ſui ipſius gignit: qui filius dicitur. Hinc ſibi patris nomen comparat. Producta itaque ſapientia, cum ſit producenti ſimillima, & ab eo naturali progreſſu emanans, filij nomen ſortitur, ex vtriſque vero pullulans amor, Spiritus, nexuſque vtriuſque appellatur. Cui amori parentem cum prole connectenti, ordo correſpondet ſeraphicus, & cherubicus. nam ſapientiæ plenus, & decoris, ſummæ ſapientiæ filio reſpondet, quæ patris complacentia dicitur, & omnium decor, & pulchritudo rerum. Throni verò patri ſeruiunt, in quibus ſedens gloriatur, continua verbi, & ſpiritus productione, & in ipſis mundum dijudicant, teſte pſalmo. Parauit in iudicio thronum ſuum. quam ſedem filio pater concedit, omnimodam ei tribuens poteſtatem iudicandi: vt ipſemet in Apoc. teſtatur, dicens. Ego

vici,

vici, & ſedeo in throno patris mei. Cum autem ſummum illud bonum in alios ſe diffundat, hic alium ordinem triplicem, quo ad creaturas producendas, necnon & gubernandas produxit. Quibus ordinibus, & miniſtris, tanquam opifex magnificus, & princeps operari, & regere ſtatuit. Quia igitur pater Deus dat omnibus, vt ſint, merito dicitur omnium Dominus. De quo in ſacro eloquio dicitur. Dominus vniuerſorum tu es. hinc ei dominationis ordo reſpondet. Et quia præeſt debito ordine, & Poteſtate, quam filio tribuit; qui ait, Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra; poteſtates vocantur. quia exequuntur ea, quibus prçſidere filio datum eſt. Et quia dat vitam, conſtantiam & ſanctimoniam omnibus rite diſpoſitis, per ſpiritum ſanctitatis, & vitæ: alius ordo exquiritur, virtutum videlicet: per quas omnia ad veram vitam, & ſanctimoniam conducantur. Et hoc eſt, quod pſaltes ait. Spiritu oris eius omnis virtus eorum. Et quoniam ipſe Deus eſt trinus, hinc trina ratione communicat: ideo triplici ordine hominem, qui rerum omnium eſt nodus, curare decreuit. Diſtinxit nanque hominum genus per gradus, ſuperiores ſcilicet, & inferiores: partitusque eſt, & diſtribuit regna, & prouincias, quibus iuſsit præ-

ferri

ferri aliquos in ſpirituali: alios verò in ciuili regimine. Quibus regnis, & prouincijs, præpoſuit ordinem principatuum. Principibus, & præſidibus præpoſuit ordinem archangelorum. Vni verò cuilibet hominum, angelorum ordinem diſtribuit, teſte Chriſto. Angeli eorum ſemper vident faciem patris mei, qui in cœlo eſt. Hebræi verò vocant primũ ordinem היות קדוש haioth kadoſch, id eſt animalia ſanctitatis, ſeu vitas: per quos angelos Deus אהיה eheie eſſendi munus largitur, ſecundo largitur אופנים ophanim, id eſt formæ, ſeu rotæ, per quos Deus אלהים Aelohim chaos diſtinguit. tertio loco ſunt אראלים Arælim, angeli magni, fortes, & robuſti. Per quos tetrag. יהוה Aelohim pronũciatus, ſeu יהוה tetragramus cũ hac cõiunctione אדו formã fluxæ materiæ miniſtrat. quarto loco ſunt השמלם: chaſchmalim p quos elohe Deus corporũ effingit effigies. quinto loco ſunt שרפים Seraphim: per quos Deus אלהים גבור Aelohim gibor elementa depromit. ſexto loco ſunt מלאכים malachim, i. angeli; per quos Deus אלוה Aeloha metalla producit. ſeptimo loco ſunt אלהים Aelohim, id eſt Dij: per quos Deus יהוה צבאות tetragrammus zauaoth producit vegetabilia. octauo loco ſunt בני אלהים bene Elohim, id eſt filij Deorum: per quos Deus

Deus elohim אלהים צבאות zabaoth animalia procreat. nono loco ſunt כרובים cherubim: per quos Deus ſadai genus hominum curat. Sub iſtis eſt ordo animaſticus dictus אישים iſsim, id eſt heroes, viri fortes, & beati: per quos Deus אדני Adonai prophetiam largitur. Theologi vero noſtri ponunt triplices angelorum diſtinctiones, & harum quanlibet in tres diuidunt ordines, vt ſint videlicet tres diſtinctiones nouem ordines conſtituentes, & eas vocant hierarchias, ſiue choros. In ſuperiori hierarchia ponunt Seraphim, cherubim, & thronos, tanquam ſupercœleſtes ſpiritus, Diuinę prouidentiæ ordinem contemplantes. primi in Dei bonitate: ſecundi in eſſentia: tertij in ſapientia. In media vero hierarchia ponunt Dominationes, Virtutes, & Poteſtates, tanquam mundanos ſpiritus, ad mundi gubernationem concurrentes: quorum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: ſecundi adminiſtrant cœlos: nonnunquam ad miracula facienda aſpirantes: tertij ea, quæ diuinam legem perturbare poſſe videntur; arcent. In inferiore autem hierarchia ponunt principatus, archangelos, & angelos: hique ad inferiora curanda deſcendunt. Quorum primi curant publica, principes, & magiſtratus, prouincias, & regna ſinguli ſingula.

B ſe-

ſecundi ſacris interſunt: Diuinum cultum circa ſingulos homines dirigunt: precesque hominum, & ſacrificia coram Deo offerunt. tertij minora quæque diſponunt: ac ſinguli ſingulis adſunt; minutisſimis herbis, & lapillis virtutem ſubminiſtrant. Quibus multa cum Deo, multa cũ hominibus ſunt communia, ſuntque miniſtri mediantes. Volentes autem de nouem choris angelorum plenius diſcutere, nimis longus eſſet proceſſus. Ideo nunc aliqua breuiter proferam. Et dico quod, intelligentiarum ordines, vt iam dixi, ſunt nouem apud omnes; nec ſine ratione id aſſerunt. Cum Deus trinus emanauerit in productione ipſorum per quadratum ternarij; qui nouenarius eſt. Secretiores vero, & antiqui theologi, quamuis in numero non diſcrepent, alijs tamen nominibus ipſos ordines vocant; videlicet השמלים chaſchmalim כרובים, cherubim, תרשישים tarſiſsim. Poſteà אראלים arelim, שרפים ſeraphim מלאכים malachim, אופנים ophanim, אישים iſsim, אלהים Aelohim. His etiam addunt בני אלהים bene Aelohim, qui indifferenter tam bonos, quàm malos Iuſtitię Dei miniſtros ſignificant. De quibus omnibus in ſacra ſcriptura fit mentio. Nam de chaſchmalim meminit Ezechiel. De Cherubim in Geneſi, & Exodo, alijsq; pleriſque in lo-

locis fit mentio. De tarſiſsim idem Ezechiel. Pro quibus communis editio habet. Angelos vel nuntios. De ophanim verò meminit ipſemet Ezechiel. Iſsim autem nominantur à Salomone. De Elohim quoque pleriſque in locis habetur, & præcipue in primo Regum volumine: Vbi pythoniſſa Sauli dixit. Elohim vidi aſcendentes è terra. pro quibus vulgata traductio habet. Deos bene, id eſt filij. Elohim vero boni à Iob, mali autem à Moſe,& ab eodem Iob memorantur. Et quãquam nouem tantum ſint ordines ipſorum; indiuidua tamen multo plura conſtituunt. Vnde, ſecretiores theologi hunc numerum aſsignare conantes diſtingunt exercitus eorũ in מזלות mizaloth, אל el, לגיון ligion, רהטן ribaton, חרטון kirton, גשטרא giſtera. mizaloth autem dicuntur eſſe duodecim, iuxta duodecim ſigna Zodiaci. El vero dicunt eſſe cohortes triginta pro quolibet illorum duodecim. Vnde ſunt in numero trecentæ ſexaginta angelorum cohortes. Ligion autem, multiplicat illum numerum trecentorum ſexaginta per triginta. Vnde reſultat numerus decem millium,& octingentorum; & hunc numerum ipſi Cabaliſtæ multiplicant pariter per triginta: & fit ribaton, conſtans ex trecentis viginti quatuor millibus. Et hunc numerũ adhuc ipſi per triginta mul-

tiplicant: & fit chirton, conſtans ex nongentis millium millibus, & ſeptuaginta duobus millibus. Et hunc numerum pari modo per triginta multiplicant. Vnde reſultat giſtera; conſtans ex ducentis nonaginta, & vno millium millibus, & ſexcentis millibus. Quorum omnium ſumma eſt trecenta, & vnum milliū millia ſexcenta, & quinquaginta quinque millia centum, & ſeptuaginta duo. Qui omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, in miniſterium miſsi. Et licet omnes (vt Apoſtolus ait) ſint miniſtri Dei, & aſsiſtant Deo; mittuntur tamen ad beneplacitum principis. Et quamuis mittantur ſemper, tamen aſsiſtunt Deo; iuxta illud. Angeli eorum ſcilicet in tutelam miſsi ſemper vident faciem patris. ipſi enim met aliquando aſsiſtunt, aliquando vero mittuntur, nec tamen, vt dixi, ab aſsiſtendi officio ceſſant. Et ſi de eorum naturali diſpoſitione loquitur Paulus; Daniel autem de illis, quibus iam iniuncta ſunt officia, tractat. Quæ officia angelorum ſunt, quod alij ſunt aſsiſtentes Diuino tribunali, videlicet Deum continuè laudantes; alij vero miniſtrantes ipſi, & nobis ſcilicet. Quibus miniſtrantes reſpondent. Horum autem aliqui pręſunt quatuor noctis cuſtodijs, de quibus Chriſtus meminit dicens. Et ſi venerit in ſecūda, & tertia vigilia noctis videlicet, &c.

Alij quoque pręficiuntur quatuor anni cuſtodijs, per quatuor ſtationes ſolis, à cardine videlicet in cardinē diſtinctis. Alij verò pręſunt planetis. Alij quoque præſident duodecim ſignis: de quibus Ioannes meminit, dicens, quòd in portis, id eſt ſignis, quę (vt Plato ait) ſunt portæ cœli, ſunt duodecim angeli. Et cum iſtorum ſignorum aliqua ſint orientalia, aliqua occidentalia, aliqua meridionalia, aliqua vero aquilonaria; hinc ipſe Ioannes ſubinferens inquit. Ab oriente portæ tres, ab aquilone portæ tres, ab auſtro portæ tres, & ab occaſu portæ tres. Alij vero angeli tutelę, & cuſtodię noſtrę addicti ſunt. Alij præſident animantibus, alij plantis; alij lapidibus qui pretioſi dicuntur: vt ſecretiores theologi, & veri ſapientes affirmant. Alij quoque præſunt bello, alij paci, alij regibus, & pręlatis. Alij vero præſunt prouincijs, & regionibus: quæ moribus differunt, iuxta differentiam cuſtodum ſuorum. Et adeo omnibus rebus, & operationibus præficiuntur angeli, vt Deus in mundo hoc inferiori per angelorū miniſterium omnia operetur. Ideo Paulus horum ſacramentorū non ignarus ait. Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, in miniſterium miſsi, vt iam dixi.

3 D. Cab. Quamuis nomen ineffabile ſit proprietas clementiæ, negandum tamen non

eſt, quin contineat proprietatem iudicii.

F. Ar. Et ſi vnicus eſt Deus, & maxime vnus; multis tamen vocatur nominibus: non quidem, vt illis exprimantur plures eſſentiæ, aut Deitates eius, ſed proprietates: quæ licet ab eodem fonte Deitatis emanent, ibidem tamen radicatę ſunt ſemper vnum. Sed plures dicuntur ratione ad nos habita: in quos multa beneficia, diuerſaque munera per diuerſos canales diſtillant. Quapropter Deus ipſe inuictiſsimus diuerſa nomina ſortitur (de quibus per ſingula declaraui ſuper porta lucis) ita tamen, quòd eorum quodlibet nominum habet influxum ſibi appropriatum: vt hoc nomen אל el, quod nos Deum habemus interpretatum; nam omnia fouet, atque omnibus ſuccurrit ſumma pietate, & clementia, id quod eſt illi proprium: & ideo illi gratia attribuitur. nomini אלהים Aelohim, quia per ipſum veniunt ſeueræ puniones, & ſtrages, belligerique viri; hinc, & Deus exercens potentiam ſuam puniendo flagitioſos, vir belli dicitur: de quo Ieremias. Dominus mecum tanquam bellator fortis, vel tanquam robuſtus confractor. iudicium ergo ſibi tribuit: & angeli ei ſeruientes dicuntur bene Aelohim, id eſt filij Aelohim. Aelohim ergo terrorem ſignificat, ac pauorem. hinc locus aquilonaris ei aſsignatur: à

quo

quo procedet omne malum culpæ, per legis tranſgreſsionem, & pœnæ ex peccati punitione. Si ergo rem gratioſam petere volumus, nomen El inuocare debemus: ſicut de Moſe legitur, (vt patet in concluſionibus Pici) qui à Deo Mariæ ſororis ſuæ, ex lepra laborantis, ſanitatis donum exorare cupiens, orando ait. El, na, rapha, na, la. El, id eſt Deus gratiæ: rapha, id eſt ſana: na, id eſt quæſo ſana: la, id eſt illam. Si quis vult influxum iudicii, ac iuſtitiæ, inuocet nomen Elohim: ipſe enim miniſter eſt omnium flagitiorum. ideo ait Proclus, ꝙ à locis rebus appropriatis poſtulare debemus, & inuocare nomina ei appropriata; vt de Moſe diximus: qui meruit ſanitatem ſororis obtinere. Qui vult igitur operari, neceſſaria eſt illi cognitio nominum & proprietatum eorum. De hoc vide, quæ digeſsi ſuper porta lucis. Ad rem dicit concluſio, quod nomen ineffabile tetrag. videlicet, nõ eſt tantum proprietatis clementiæ, quin ſit etiam iudicij. Tria præcipuè ſunt nomina diuina: quorum primum eſt Eheie, nomen ſimplicis, ac totius clementiæ fons primus omnium gratiarum, omnibus parcens, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis: quem Chriſtus docet nos in neceſsitatibus precari, dicens. Cum oraueritis, dicite, Pater noſter, qui es in cœ-

lis, &c. Et de eodem addit. Pater non iudicat quenquam. Tertium nomen eſt Aedonai, ſcriptum per aleph, dalet, nun, iod אדני, quod de ſe eſt totius iudicij, nihil gratiæ continens niſi pro vt gratificatur à primo nomine Eheie, mediantibus tamen intermediis dimenſionibus. & iſtud Edonai in vltima locatur ſephiraph, ſicut Eheie in prima. Secundũ nomen inter hæc duo extrema medians, eſt nomen tetragr. יהוה ineffabile: quod intiphereth media linea locatur, media inquam inter ſephiroth à dextris, & ſephiroth à ſiniſtris: Idcirco de vtroq; latere participat, tanquam extrema connectens. Vnde pulchritudo cognomento dicitur: nam proportionaliter influxuum omniũ genera continet. Tetrag. igitur eſt nomen clementiæ, à ſephiroth etiam partis ſiniſtræ defluxum aſſumit. Ideo iudicii nomen adipiſcitur. Et hoc nomẽ tunc punctis Elohim notatur, ſcilicet perateph, ſegol, holem, hiric, & ſic profertur Iehoi, ſicut Elohim; qui tamen, de ſui natura proferri deberet. Iehouah, punctis videlicet, ſeua, holem, & camez. Verumtamen hoc ineffabile nomen, & ſi de vtroque (vt vidimus) extremo participat; gratia tamen in eo magis elucet, quàm iudicium: plus enim erga creata gratia, & clementia vtitur, quàm iudicio; nam præmiatur vltra

tra condignum; & punit citra demerita. Ideo quandoque hoc nomen ineffabile ſupplet iudicij nomen, quanquoque autem gratiæ. Et quando in iudicio aſſumitur, hoc fit, vt Deus manifeſtet ſe iudicium inferre magna cum clementia; ita quòd puniens doleat, vt dicit propheta. Heu conſolabor ſuper inimicis meis. & alibi. Non eſt voluntatis meæ mors peccatoris; ſed magis vt conuertatur, & viuat. Ineffabile igitur nomen licet ſit gratiæ nomen, negandum tamen non eſt, quin ſit & iudicij. Idem eſt nomen Dei, quod ipſe Deus, & virtus diuina; ſi rectè ſentiunt doctores Hebræi, ſic interpretantes. Sicut de angelo miſſo pro tutela, & ducatu Moſi teſtatur Dominus dicens. Ecce mitto angelum meum, qui præcedet te, obſerua eum, & audi vocem eius; quia nomen meum in ipſo eſt, id eſt virtus nominis mei, & diuinitatis meæ, vt ſupradicti exponunt. Et per nomen El ſadai שדי אל fiebãt antiquitus mirabilia vſque ad Moſem. &, a Moſe vſque ad Chriſtum in quadrilitero יהוה illo magno nomine. Omnes enim literæ huius ſacratiſsimi nominis ſignificãt numeros circulares. Nam י iod, dat denarium ה he, quinarium ו nau ſenarium; qui omnes, & ſoli ſunt numeri circulares, vt ſupra tactum eſt in concluſionibus Mirandulæ; vt innuatur, quòd Deus

eſt vera ſphęra, & in omni progreſſu ſphęrico ordine procedit; reducendo omnia in ſe, ſicut ab ipſo proceſſerunt. Quod per Iſaiam teſtatur dicens. Ego ſum primus, & nouiſſimus; manus meæ fundauerunt omnia. Ordinando videlicet eadem in meipſum, vt ſphęricum ordinem proſequerentur. Vnde non poteſt in aliud tendere, maſſa hæc rerum creatarum, niſi in eum, cuius ſimulachrum tenet. Omnes inſuper lineæ circuli à centro exeuntes in circunferentiam, & ab ea in centrum, denotant, quòd omnes creaturæ emanantes à centro ſupremæ ſphęræ, tendunt in circunferentiam eiuſdem ſphęræ, tanquam in finem earum. Sicut etiam accidentia omnia innituntur ſubſtantiæ, quæ eſt eorum ſubiectum, & ſuſtentaculum; ſic creata omnia, quæ tanquam accidentia reſpectu primi, quod eſt à ſeipſo, innituntur ipſi, à quo dependent; & in quo tanquam in ſuſtentaculo continentur: & in quo errant tanquam in proprias formas explicarentur, & ad ipſum aſpiciunt, & tendunt, tanquam ad locum, & domum propriam. Vnde ſine ipſo, tanquam peregrina non poſſunt diu perſiſtere, ſed ad ipſum redire ſatagunt, maxime homo; qui omnia virtute continet, & poteſtate; vt docet Triſmegiſtus. Qui moriens Calcidio referente dicebat.

Hactenus

Hactenus fili pulſus à patria vixi peregrinus, & exul; nunc incolumis patriam repetò; cumque poſt paulum à vobis corporeis vinculis abſolutus diſceſſero, videtote ne me quaſi mortuum lugeatis; nam ad illam optimam, beatamque ciuitatem regredior, ad quam vniuerſi ciues mortis conditione venturi ſunt. Ibi nanque ſolus Deus eſt ſummus princeps; qui ciues ſuos repellet ſuauitate mirifica, quo hæc, quam multi vitam exiſtimant, mors eſt potius dicenda, quàm vita. In hanc ſententiam veniunt Didymus, Hiarchas, Porphyrius, Proclus, Plotinus, Iamblicus; qui omnes hortantur ad Deum exorandum cum ſpe obtinendi, quæ petunt, ex ſua magna bonitate. Vnde Proclus docet dicens. Qui volunt numen, aut nomen ſummi principis aſſumere in ſuis orationibus; habere debent cognitionem illius. Neceſſe eſt enim, vt inuocans cognoſcat inuocandum, ſi rite ipſum inuocare velit. Vnde Pſalmographus canit. Protegam eum, quoniam cognouit nomen meum; non quia inuocauit, ſed quia cognouit. Oportet etiam, quòd habeat cognitionem, & ſymbolum cũ inuocato; iuxta illud Apoſtoli. Nemo poteſt dicere Dominum Ieſum niſi in ſpiritu ſancto, id eſt niſi naturam, & ſortem hominis cœleſtis, & ſpiritualis, ſapiat. Poſtremò requiri-

quiritur, quòd ſit vnitus cum inuocato, qui ſcilicet eſt caput diuinorum nominum tam in miſericordiam tendentium, quàm in iuſtitiam. Et hæc eſt ratio, quare Deus Moſi per rubum ardentem nomen ſuum tetrag. יהוה indicauit, quia ipſum ad deſcribendam mundi fabricam, atque legem elegerat. Vtraque enim ab ipſo nomine emanauit. Hinc vt ſciret, quæ ſcripturus erat, nomen illud ei indicauit: Et hoc eſt factum, quia colliſurus erat Ammomino præſidentem Ægypto, qui per ſolam vim nominis ipſius collidendus erat. Et etiam, vt operaretur ſigna, & portenta, quæ Deus in Ægyptum mittere decreuerat facienda nominis ipſius virtute. In igne verò exiſtens docere voluit, vt indicaret, quòd ipſe Deus ignis, & igneū habet nomen, & igneam virtutem: cum ipſo eſt operandum: Bonum eſt tetrag. bonis: vt patet de Moſe, quem tanta diuinitate repleuerat, vt Deo plenus, & Deus Pharaonis dictus ſit: nam virtutem diuinitatis in ipſum Pharaonem exercere debebat. Hinc fuit verus rex vnctus diuinitate: de qua vnctione loquitur Ioannes, dicens: Vnctionem habetis a ſancto, & noſtis omnia. Sicut igitur eſt nomen clementiæ, ſic etiam eſt iuſtitiæ, vt patet ex ſupradictis.

D. Cab. Peccatum Adæ fuit truncatio regni à cæteris plantis.

F. A. Cabaliſtarum docendi modus eſt per parabolas, figuras, & ſimilitudines. parabola nanque ſignificat iuxta ſententiam, quaſi rerum diſsimilium comparatio: quare ſermo parabolicus eſt bonus. Primò, quia datur de rebus ſenſibilibus, ex quibus tam ignari, quàm docti capere poſſunt. vt patet de parabola illa. Exijt, qui ſeminat ſeminare ſemen ſuũ: omnes enim percipiunt quid ſemen ſit, & quid ager, &cætera. Secundò, quia narrata imprimuntur: parabola nanque artificialis memoriæ vicem gerit. Tertiò propterea, quòd ſcientia noſtra ortum habet a ſenſu: ideo cum parabolis ſenſibilibus ſymbolum habet. Quartò, magna eſt enim ſpiritualis conſolatio ex parabolæ conuenientia cum re ſpirituali per ipſam figurata. Nam Paulus doctrinę huic conformis dicit. inuiſibilia Dei à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Hic igitur doctor parabolicè, & doctè Adę peccatum pertractans, theologorum noſtrorum modum non obſeruat. Peccatum ergo primorum parentuni conſiſtit, quia nõ obedierunt Diuino pręcepto, quod erat, ne comederent fructũ, vel lignum illud: quod lignum eſt lex. Homo.n.cũ eſſet crea-

tura,

tura, legis præceptis dirigenda, videns Adam ſeconſtitutum ſuper omnia creata (ſicut oraculum dixerat, Dominamini volucribus cœli, piſcibus maris, ac beſtiis terræ) exiſtimabat ſe lege non indigere, ſed habere merum imperium omnia ad libitum diſponendi, ſuaſus maxime à muliere parte videlicet inferiori, & animali; quę a malo dęmone ſeducta facile in pręceps ruit. Hinc contempſit legem deuorans, & conculcans ipſam. Peccauit igitur per mulierem: quæ ſiniſtram partem tenet, iuxta illud Ieremiæ: Ab aquilone pandetur omne malū. & iſtud peccatum fuit voluntariū; alioqui non fuiſſet peccatum. Vnde Oſeas ait. Perditio tua Iſrael ex te videlicet eſt. Auxilium vero in me tantummodo. Auxilium tamen pręuiſum fuit ab æterno pro hoc peccato, dicente Ioanne. Agnus occiſus eſt ab origine mundi, in remedium videlicet peccati. Sic etiam fuit ipſum peccatum ab æterno pręuiſum; & per conſequens ineuitabile. Quod apertè confirmare videtur Paulus, dicens. Omnia concluſit Deus in incredulitate, & ſub peccato, vt omniū miſereatur. Quomodo autem illa duo ſimul cōpatiantur; nulli adhuc mortaliū eſt reuelatum. Dicunt tamen theologi noſtri, Adæ peccatum tripliciter conſiderari poteſt; fundamentaliter videlicet, radicaliter,

ter, & finaliter. fundamentum nanque peccati eius inobedientia fuit. nam peccatum teſte Auguſtino eſt dictum, aut factum, aut concupitum contra Dei legem. aut, eſt tranſgreſsio legis, & cœleſtium inobedientia mandatorum, ſecundum Ambroſium. Radix huius fuit auaritia: quę orta eſt in terra ſalſuginis inobedientiæ. Principium autem huius fuit ſuperbia: quæ ex auaritiæ radice germinauit. terminus huius fuit gula. Peccatum igitur Adæ fuit inobedientiæ niſum; radicatum in auaritia, initiatum a ſuperbia, & tandem in gula completum. Cæterum Cabaliſtę conſiderantes ſpiritualia minus nobis nota ſenſibus: & inſuper, quia intellectus noſter ſenſibus alligatur ita, quòd nihil intellectum eſt, quin prius ſub ſenſu fuerit; idcirco de hac materia ſub ſignis ſenſibilibus pertractant dicentes. Peccatum Adæ fuit truncatio regni; ſiue vltimæ plantæ à cæteris plantis: ideo nota quòd corpus temperatisſimum aliquando diſſonantiam maximam ſentit. Quod duplici ex cauſa fit. Altera eſt diſtemperamentum humorum, aut ex ſuperfluitate, aut ex diminutione. aut alteramento intrinſeco, vel extrinſeco proueniens. Altera quia à cœleſtibus diſsidet, vt influxus aliàs boni ipſi noceant. Diſsident quidem, declinante animo ab eo, quod ex-

qui-

quirit cœleſtis influxus. Quam deordinationem multæ aliæ ſubſequuntur, quia ſtatim ſubijcitur diſsidens malo Dæmoni (inquit Proclus) quouſque debitis expiationibus expurgetur. Relinquentes humorum diſtemperamenta medicis, percurremus ea, quæ ad rem noſtram, & ad meliorem hominem bene inſtituendum ſpectant. Diſtemperantur enim humores, vnde infirmitates ſuboriuntur, non tantum ex ſuperflua, diminuta, vel alterata materia, ſed ſæpius, quia ab animo male regitur corpus. Si enim ſuperfluo cibo paſcitur, vnde ſuperflui generantur humores, culpa eſt animi non frenantis ingluuiem. Et ſi cibi nociui comeduntur, in culpa eſt animi imprudentia. Et ſi homo aliquid perpetrat, vnde oriatur triſtitia, & augeatur atra bilis, qua humores inficiuntur, aut magis doleat, & triſtetur de occurrentibus quam deceat, vt melancholia comprimatur; hoc eſt ab animo male ſe habente, qui triſtitia abſorbetur: quæ corrumpit potentiam habentis. Si vero animus tanquam dux in toto humano exercitu, cum imperatore, ſeu rege conſentiens, omnes inferiores appetitus, & vires bene moderatur, diligens omnes indebitos hoſtes, ſi aliqua triſtitia ex pugna, aut labore reportatur, illa euangelica eſt, non nocens, ſed ſtatim vertetur

tetur in gaudium. Nam ſicut diligentibus Deum omnia cooperãtur in bonum, ita diſſidentibus a Deo omnia nocent, omnia vergunt in malum, quia contra huiuſcemodi diſcolos armat ſe creatura omnis in vltionem ſcilicet inimicorum Dei, vt dicitur in libro Sapientię. Hinc Auguſtinus ait. Omnium malorum cauſa eſt peccatum: quod eſt deordinatio, & diſtemperamentum animi, & ducis humani. Quo male regente, rebellant omnia, & diſtemperantur in ſui domini perniciem. Tunc animales ſpiritus, amiſso freno in pugnam congrediuntur, inſurgunt humores mali, & etiam boni deordinati, viciſſitudine quadam ſegregati abinuicem, corpus vexant, & torquent. Tunc nocent influxus cœleſtes. Tunc Dei lictores, & ipſi in torquendos homines ſeſe expediunt, iuxta illud prophetæ. Et immiſsiones per angelos malos. Tunc (vt inquit Iſaias) percutiet te Dominus aere corrupto. Quod cognoſcens regius propheta dicebat. Miſerere mei Domine, quoniã infirmus ſum: ſana me, quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea, id eſt vires, & virtutes meæ. Nec dicat quiſpiam, quòd infirmitates proueniant ab illis naturalibus cauſis, quas commemorat Auicena, videlicet inanitione, repletione cibi, vel aeris infectione, ſomno, vigilia, exercitio: ſed

potiſsimum ex accidentibus animæ, ſcilicet ira, triſtitia, gaudio, & ſimilibus. hęc enim reguntur ab animo: cum in eius poteſtate (vt dixi) cuncta ſint poſita. Nec criminetur quis complexionem: quia, vt inquit Eccleſiaſtes, Deus fecit hominem rectum, & temperatiſsimum: quo ad corpus videlicet, & animam. Ipſe tamen ſe immiſcuit infinitis quæſtionibus, vel vt (habet veritas Hebraica) ipſe quæſiuit cogitationes multas. Vnde non contentus rectitudine, & ſtatu perfecto, in quo ipſum collocauerat opifex, vagatus eſt circa multa: vnde ſubſequuta eſt perturbatio animæ, & corporis, & omnimoda deiectio a ſtatu, & a rectitudine ſua. Quod in protopaſte pleniſsime indicatur: qui non contentus recta lege, quam ei conſtituerat plaſmator ipſius, cœpit quærere veritatem, vnde ea perturbatio animi ſequuta eſt. Et in hac tentatione Adam non fuit ſeductus, mulier autem fuit ſeducta, vt dicit Paulus. Et ideo mulier dixit. Serpens decepit me. Adam verò non ſic dixit, ſcilicet decepit me quiſpiam. Dico etiam quòd & ſi Adam deceptus fuit, non tamen deceptus fuit, quantum Eua. Error etiam eſt in parte animali: quæ non percipit, quæ Dei ſunt, non autem in parte ſpirituali: quę (vt Apoſtolus ait) iudicat de omnibus. Hinc peccatum per erro-
rem

rem, ſeu per fragilitatem commiſſum facilè remittitur. Et quia homo non peccauit deceptus; ideo difficillima fuit venia, & a Dei ſolo filio impetranda. Vnde dicunt quidam, quòd ſi Adam non peccaſſet, verbum Dei non fuiſſet incarnatum. Vnde Paulus. Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege: vt eos qui ſub lege erant, redimeret. Cum igitur Chriſtus venerit tanquam redemptor, videtur, quòd ſi peccatum redimendum non fuiſſet, pater ipſum filium non miſiſſet. Apoſtolus tamen dicit, quòd prædeſtinatus ſit in virtute; & prædeſtinationis nulla ſit ratio; omni ratione, & occaſione ſemota Chriſtus miſſus fuiſſet: pro vt deſtinatus erat. Sicut enim omnia corporis huius myſtici membra ſaluanda prædeſtinata ſunt, & præelecta ab ęterno, iuxta illud Apoſtoli, Elegit nos pater, videlicet in ipſo ſcilicet Chriſto, ante mundi conſtitutionem; ſic & multò magis ipſum caput noſtrum Chriſtum: in cuius perſona propheta canit. In capite libri ſcriptum eſt de me. Vnde & Hebręi aſſerunt, quòd anima Meſſiæ a principio fuit in mente diuina prima, & præcipua ſuper omnes creaturas. Quo ſenſu dixit Chriſtus. Antequam Abraham fieret, ego ſum. Cui Paulus adſtipulans ait. Qui eſt imago Dei inuiſibilis, primogenitus om-

ordinatio nuncupatur Ilan Sephiroth: trun cus arboris huius eſt tiphereth tetrag. Radix eſt eheie cheter. Rami ſunt reliqua octo nomina, ſcilicet Iah chocmah, Elohim binach, El ghedulah, Elohim ghebura, Tetrag. zeuat nezach, Elohim zeuaoth hod, Sadai ieſod, Edonai malchuth. Ab eheie igitur tanquam a radice ſcaturit defluxus per ordinem in inferiores, & poſtremo in malchuth. Quæ dimenſio tantum gaudet influxu, quantum à ſuperioribus recipit. Sicut igitur radice ab arbore exciſa, flores, folia, & fructus cadunt; ſic per peccatum Adæ fuit exciſa malchuth ab eheie radice cheter, & à tipheret tetrag. ſtipite, & conſequenter ab omnibus ſephiroth; & ſic vacua remanſit malchuth bono influxu, & ipſa dicitur regnum, ſiue quæſtor regis tetrag. creatis diuina ſacramenta diſtribuens. Vacua igitur permanente ipſa dimenſione, nihil boni nobis conferre poteſt. Antea vero quàm Adamus peccaret, malchut à ſupremo prætorio cheter ſibi aſſumebat influxum: & ſic totus ordo ſphriſticus ſiue ipſa gloria funditus ſedem locauit cum imis: omnium enim creaturarum hierarchiæ ſe ſe reſpiciebant ſecundum ordinem graduum, cum ſuperis ſupera, ſephiroth videlicet ad inuicem; & cum imis ima, creata cum creatis. Itaque gloria,

vti cum ſuperis, ita cum imis moram traxit. Cœli cum elementis vinculo quodam mutuum ſortiebantur amplexum: alterumque altero mutuò adimplebatur: & canales ſephiroth adamuſsim opus ſuum exequebantur. A ſuperis vberrimè deorſum migrabant fluxus, vt tam inferiora, quàm ſuperiora altiſsimi nomen repellerent, vt dixit Rab Ioſeph. Dum igitur gloria malchuth cohabitans, ſe non minus terrenis, quàm cœleſtibus inſereret, Adam protinus peccator effectus eſt. Quapropter confuſi ſunt ordines illi: canales anfractum ſubibant: piſcinarum defluxus trahebantur: & gloria ſe abſtulit à malchuth; vinculum illud omnino fuit diſſolutum. Quo facto malchut à cęteris exciſa plantis, gratiæ donum nobis impertire minime poterat: itaque arbor ſterilis remanſit. Hoc œconomico, ſiue politico exemplo oſtendi poteſt de imperatore; qui conteſtabilem ſibi inferiorem habet: & ipſe quęſtorem ſibi habet inferiorem; hicque œconomum habet ſibi inferiorem, & inferior ſuo obedit ſuperiori ordinario immediate. tamen ſi imperator omni inferiori immediate præciperet, œconomo videlicet, ne cuiquam eleemoſynam erogaret; tunc is œconomus ſtatim ei ſupremo domino obtemperaret. Sic Deus tetrag. tanquam princeps glorię ſephiroth,

roth, in Adæ prçuaricatione præcepit malchut, infimæ omnium ſephiroth, tanquam diſpenſatrici ſanctorum chriſmatum; ne in Adam bonum influxum influeret, etiam ſi ipſa malchuth boni influxus plena extaret: quod ſemper accidit; & ſi quandoque vacua dicitur, id reſpectu eſt noſtri: nam nihil nobis boni tribuit, ac ſi nuda eſſet. Et hic eſt mos Dei ſecundum Cabaliſtas: qui cum merita iniuſtis reſpondere procurat, præcipit ſuo regno, ſiue diſpenſatrici malchuth, ne bona in ipſum influat; ac ſi à cçteris plantis prçciſa extaret: & hoc dicitur truncare vltimam plantam. Et huius deciſio non tantum ſuper Adam cecidit, ſed etiam ſuper totam poſteritatem ſuam, quam infecit, immo totum mũdum infecit. Et ſi Deus ſit clemens, punit tamen in tertiam, & quartam generationem, vt Moſes ait in Exodo. quia malitia parentum tranſit vſque ad quartam generationem. Priuantur igitur filij hæreditate paterna: ſicut etiam iure ciuili cauetur, quod bona rebellium, & omniũ, qui committunt crimen læſæ maieſtatis, fiſco applicentur. Vnde & filij remanent bonis priuati. Aliquando etiam ex malo ſanguine paterno inficitur filius: & aliquando ex bonitate patris fit mundus, & plenus benedictione. Hinc ſæpius inuenitur, quòd propter pa-

rentes Deus fauit filijs. Et quia filius malo ſanguine parentum inficitur; hinc prohibetur acceſſus ad mulierem menſtruatam, ne proles inficiatur. Secundum vero ſecretiores theologos punit Deus in tertiam, id eſt in animam trifariam, & loquuntur more Platonico, & Cabaliſtico, & in quartam, ſcilicet corpus ex quaternario multiplici confectum: & parcit in millibus, id eſt millenario propter millenarium illum cubum, videlicet denarij, quod Deo conuenit. nam millenarius in eo, quod finis eſt vltimus numeri vltimi, & conſummati; Deo attribuitur, qui omnium eſt finis. Peccante ergo Adam primo parente, peccauit tota humani generis maſſa, quæ in ipſo continebatur: nam rami omnes, & fructus cuiuſcunque arboris ſequuntur radicem. Hinc ſi radix reſperſa fuit aliqua amaritudine vel colore; fructus quoque ſunt amari, & ſimili colore colorati: vt de perſico ſanguineo patet. Vnde Adam, qui fuit radix totius generis humani, infectus, omnes ramos, & folia arboris infecit: ſicut ait Apoſtolus ad Ro. Radix amaritudinis ſurſum germinans impedit, & per illam inquinantur multi. Et de bona radice iterum dicit. Et ſi radix ſancta, & rami ſimiliter: Non tamen ramus a ramo inficitur, neque exſiccatur: ſed qui exſiccatur, exciſus

igni

ſgni traditur, alijs in trunco viuis remanentibus. Et ne apud aliquem remaneat iuſta querela de infectione a primo parente contracta, voluit Redemptor omnes renaſci in eo, meliori perfectione, & pulchriori radice, quàm fuerat in primo parente: quamuis ipſius radix fœdata non fuiſſet: vt patet in libro Gen. Rabbi Berachias ſuper illud, Hæ ſunt generationes cœli, & terræ in creatione eorum; dicit: Quamuis creatę fuerint ſecundum plenitudinem ſuam, atque perfectionem; quando tamen Adam primus peccauit, diminutæ ſunt, & corruptæ, atque concuſſę: & vlterius ad decentem compoſitionem non reuertentur, donec filius Peres veniat: iuxta illud Ruth vltima, Hæ ſunt generationes Peres, quod planè ſcriptum eſt: In ſignum. ſ. quòd omnia, quæ propter peccatum diminuta erant, per filium Peres (qui à noſtris corrupto vocabulo Phares dicitur) perfici, & compleri debebant. & hoc in Meſsiæ aduentu: in quo vniuerſum, quod propter Adæ peccatum penè corruerat, inſtaurandum erat, & mors ipſa deſtruenda, ſiue influxus Samael. Et ſicut antiqua in lege bono influxu non potiebantur niſi prius circunciſione purgati, aut oblatione, aut quoquo alio modo; ita nunc illius regni gratia digni non reddimur,

niſi

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

niſi meritò ſanguinis Chriſti: qui omnibus veteribus ſanguinibus preualet. Et ſic Agnus ille innocens dignus fuit, ianuas regni aperire: quarum prima eſt malchuth: quæ à Iudæis ſublata eſt, & bonis Chriſtianis tradita, dicente Chriſto Iudęis. Auferetur à vobis regnum, & dabitur genti, ideſt populo Gentili. Et ſic influxum illum per ſeptem canales ſeptem ſacramentorum in nos fundit abundè. Et quando Deum offendimus, regnum hoc donorum ſpiritualium nobis aufertur, & truncatur à cęteris plantis, vt diximus.

D. Cab. Cum arbore ſcientię boni, & mali, in qua peccauit primus homo, creauit Deus ſeculum. 5.

FA. Mundum creauit Deus, vt oſtenderet ſuam bonitatem: non enim ab externis cauſis impulſus (vt Hierocles teſtatur) ipſum condidit, ſed ex mera bonitate ſua. Et quamuis mundum creauerit, non tamen propter hoc mutatus eſt Deus ipſe; cum dicat per os Malachiæ. Ego Dominus, & non mutor. Et Dauid. Tu autem idem ipſe es, ſemper videlicet. Boetius quoque ait.

Terrarũ, cœliq; ſator, qui tempus ab ęuo,
Ire iubes: ſtabiliſq; manẽs das cuncta moueri.

Fuit igitur Deus ſtabilis in ſapientia, qua

omnia

omnia ab æterno præuidit, nulla in ea facta mutatione: ſed mutabilitas fuit in re: quæ accepit eſſe ad extra; pro ut in verbo, & ſapientia erat ab ęterno. Hinc Plato ſapientiſsimus ſcriptum reliquit, quòd in Deo eſt prouidentia, & ſapientia ęterna; in cœlis eſt fatum; in rebus verò particularibus contingens, & nouum. Cauſa verò finalis, quæ potiſsima eſt, ea fuit; vt ſapientiam ſuam, quam filium eſſe diximus, extra manifeſtaret. Hinc propheta canit. Omnia in ſapientia feciſti; quæ ſapientia & verbũ idem ſunt, per quod verbum cuncta facta ſunt, ſcilicet a Deo ſolo iuſſu, aut verbo. Et hoc quia non indigebat opifex inſtrumento aliquo, vt produceret; ideo ſufficit ſolum verbum. Factum eſt etiam id miro ordine; cum enim verbo quodam ideali, & intrinſeco omnia productione facta fuerint; quid reſtabat, niſi verbo explicare, quod conceptum erat? Et cũ omnia virtute diuini nominis producta ſint, exprimendo ea, quæ in virtute diuini nominis continebantur, per vocem, aut iuſſum omnia prodibant ex eo nomine, ſicut ex arboris trunco rami, flores, & frondes, & cætera huiuſmodi prodeunt. Verbo etiam hoc, cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus eorum, vt cantat pſal. Verbum eſt vnicum fundamentum omnium; iuxta

illud

illud apoſtoli. Portans omnia verbo virtutis ſuæ. Et id, quia intelligendo, id eſt in ſapientia, Deus omnia fabricauit. Sapientia autem & verbum Dei vnicum eſt, quo intelligit ſeipſum, & creaturam; nec enim poterant res produci a Deo operante per intellectum, niſi verbo. Ideo canit propheta. Omnia in ſapientia feciſti. & quamuis omnia dicantur facta per elohim אלהים, quod eſt nomen iuſtitiæ, & ſeueritatis, & è latere ſiniſtro (vt narrant ſapientes) facta tamen dicuntur in ſapientia, quę eſt a latere dextro, & pietatis. In ſapientia quidem primo, id eſt in verbo Dei locata erant omnia. Iuxta illud Ioannis. Quod factum eſt, in ipſo vita erat. Vnde in Targum Hieroſolymitano, vbi nos habemus, In principio creauit; habetur Bechoemah בחכמה, id eſt in ſapientia creauit Deus cœlum, & terram. De quo Elchana doctor Hebræus, & ſolennis, pulchre, & diffuse pertractat, declarans, quòd principium fabricæ incipit à Beth ב; quod domum ſignificat, & ſigillum, vt in concluſionibus Mirandulæ diximus. In qua ſapientia, tanquam in domo præexiſtebant omnia, antequam per Elohim, vel per ſpiritum ſanctum in formas proprias explicârentur. nam communicatio ad extra, quæ amore fit, per ſpiritum ſanctum

ctum, qui eſt amor, producta fuit. Omnium igitur formarum particularium vis eſt a ſpiritu ſancto eas explicante. Sicut ergo hoc verbum Mundum creauit; ita fuit occaſio præuaricationis Adæ. Adam enim per intellectum adeptum cognoſcens, Deum decreuiſſe ſe legem daturum per vnum hominem Mundo; ipſeque ſe futurę generationis humanæ principium eſſe cognoſcens; & mulierem Euam perfectione præcellere; hanc appetijt dignitatem, vt ſcilicet eſſet legiſlator; nam ſicut eſſendi fuit principium; ita, & bene eſſendi humanæ naturæ per legis dationem exiſtere optabat: & ideo peccauit. Quare perbene dicit Paulus. Nemo aſſumat ſibi honorem, ſed qui vocatur. & Chriſtus. Qui ſe exaltat, humiliabitur. Hinc Adamus illi legiſlatori ſubijci nolens, peccauit. cognouit Adamus illum legiſlatorem hominem futurum: non autem hominem Deum, ſiue deificatum. Sic enim non appetijſſet. Sed quoniam hic gradus debebatur CHRISTO: idcirco de illo dicitur Ionæ. Propter me orta eſt hęc tempeſtas in cœlo ab angelo gradus mei, æqualitatem cupiente: & in voluptatis paradiſo ab Adamo, honorem meum deſiderante. Lucifer enim ſui prę̨cellentiā animaduerten

aſcendit vt virgultum de terra, & ſicut radix de terra ſitienti. Diuiditur arbor primò in ramos maiores, & pauciores, poſtea in minores quàmplurimos; & Chriſtus pleniſsima virtus, & gratia diffuſa primò fuit in paucos apoſtolos, ſed magnos, & robuſtos virtute, & per illos in quàmplurimos alios; quibus ideo illi meritò præferendi ſunt. Viuit Chriſtus in terra illa diuinitatis, & paterna, ſicut ipſemet perhibet dicens. Sicut miſit me viuens pater, & ego viuo propter patrem. Quam ſuſceptam vitam a patre cæteris impertitur, vt viuãt. vnde ſubinfert. Et qui manducat me ſumendo in cibũ, ſicut ramus à trunco, & radice, ipſe viuet propter me. Viuunt, & pulchreſcunt flores in arbore: ſuccifi continuò areſcunt. ſic cogitatio, loquutio, & operatio viuunt in Chriſto. Vnde ipſe dicit. Sine me nihil poteſtis facere. Matureſcunt fructus in arbore ab ea continua fomenta ſuſcipientes: ſicut ipſamet arbor loquitur, dicens. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Hæc arbor radicem habet in paradiſo, vel horto deliciarum. Totus enim hortus, & omnis vera voluptas radicata eſt in antiquiſsimo illo patre æterno, omnium horum origine prima, ſiue plantatus eſt in eſſentia illa diuina: quæ eſt vera terra viuentium: a qua omnis

vita

fuit collocatus nedum homo; ſed etiam angelus, & quotquot guſtauerunt (vt ait apoſtolus) virtutem ſeculi venturi. Hebræi nanque hortum voluptatis, ſeculum venturum vocant. Quò niſi aliqui intraſſent, non diceret apoſtolus, Qui guſtauerunt virtutes ſeculi venturi. Has enim guſtauerunt omnes illi, de quibus Ioannes inquit, Vidimus gloriam eius. Illuc intrauit Paulus: quando raptus fuit vſque ad tertium cœlum; quò deuenire nequiuiſſet, niſi per paradiſum voluptatis tranſiſſet; vt ſapientes norunt. Illuc quoque intrauit Moſes, & omnes prophetę. Vbi ille legem, quam tradidit; & iſti, quę prædicarunt oracula, didicerunt. huiuſmodi autem error, dum ſuccumbunt, irreparabilis eſt, vt docet apoſtolus: quia per pœnitentiam non tollitur. Hinc ſubinfert apoſtolus. Rurſum crucifigentes filium Dei. Quorum verborum veritas eſt, quòd ſicut Adę peccatum non per pœnitentiam ipſius, ſed per paſsionem Chriſti ſuſcepit remediũ; ſic & error cuiuſcunq; illuc introducti non deletur per pœnitentiam, ſed remedium paſſionis Chriſti ad delendum ipſum opus eſt. Et illuc introducti poſſunt tentari, & impugnari. Nam primus parens illuc tentatus, & debellatus fuit. Et quamuis paradiſus voluptatis ſit cœleſtis; potuit tamen Adam à

Dęmone tentari: & ſi locus eius non ſit inuentus in cœlo, vt ait Ioannes. Fuit quippe Adam mente in paradiſo, ſicut Moſes, prophetæ, & apoſtoli, qui illuc introierunt; ſed corpus, & animalis homo erat in terra. Hinc magno ſacramento ſcriptum eſt, quòd antiquus ſerpens acceſsit ad mulierem, id eſt partem animalem, quæ erat in terra. Proptérea cautè loquitur Moſes, dicens, ꝙ Deus poſuit hominē in paradiſo voluptatis, nulla facta mentione de muliere: ſumpta quippe fuit è viro illic exiſtente. Vnde non fuit ibi collocata, niſi per concomitantiam viri, ibidem collocati. Sicut (Deo faciente) collocabitur corpus, & animalis homo in regno beatitudinis, ſequens ſpiritum illius regni, & beatitudinis capacem. Et hoc ſi immutabitur, & ſpirituale ſurget, vt Paulus docet. Ratio huius fuit, quia paradiſus voluptatis eſt obiectum ſolo intellectu, & portione ſuperiori, & virili perceptibile. Hinc mulier, quæ partem animalem ſignificat, illuc introducta non dicitur, niſi inquantum eſt vnita viro, & per concomitantiam ipſius, vt dictum eſt. Et eo modo quo per virum introducta fuit; eodem modo cum viro eiecta eſt. Et mulier eo quod mulier, id eſt quod animalis, quod paſsiuum quoddam eſt, non eſt capax beatitudinis. Sed in eo tantum,

quod

quod de portione ſuperiori participat; & ſuſcipit a viro, cuius ipſa eſt imago, vt apoſtolus ait, ſicut homo illuc intrat per Chriſtum, cuius imaginem tenet. Potuit tamen ipſa ſumere ex ligno ſcientiæ boni, & mali in horto voluptatis, quamuis illuc non fuerit introducta: quia (vt dixi) fuit ibi per viri concomitantiam. Et ſi etiam arbor, ſiue lignum ſit plãtatum in paradiſo voluptatis; ramos tamen ſuos quouis extendit. Sicut enim Deus exiſtens in ſe ipſo replet cœlum, & terram; ſic & Chriſtus (quem iam diximus eſſe arborem ſcientię boni, & mali) quamuis ſit homo cœleſtis, & in cœlo plantatus; virtus tamen eius quouis diffunditur: dicente Ioanne, De plenitudine eius omnes accepimus. Et in ſua Apoc. idem Ioannes loquens de ipſo ſub metaphora arboris prope ſedem Dei plantatæ, dicit, quòd folia eius erant ad ſanitatem gentium. Nec enim in cœlo ſunt gentes ſanandæ: ſed virtus eius quocunque extenditur, vſque ad ægrotantes in domibus his terrenis, ac luteis. Hinc & pari modo in ipſis terrenis domibus habitantes poſſunt deuorare ipſam arborem, committendo aliquid contra ipſam. Eodem modo Plato in Phædone loquitur de paradiſo deliciarum. Terram enim deſcribit viuentium ſublimem: in cuius comparatione

nos, qui terrā hanc corruptibilem colimus, aſsimilamur ijs, qui in profundo maris, vident ſolem: cæteraque aſtra per aquam: & exiſtimant mare eſſe cœlum continens ipſa aſtra. Si quis autem (quemadmodum piſces emergentes è mari vident hæc aſtra) videret illam veram terram, veramque lucem, & verum cœlum, illorum pulchritudinem hanc noſtram multum excedere cognoſceret. Quia hæc habitacula ſunt, veluti cauernæ, aut arena, vel limus ſordidus. Ibiq; videret arbores, flore, & fructu longe pretioſiores, quàm hic reperiantur. Et verè ſentiens Plato, de vero paradiſo ait. Qui pie præ cæteris vixerint, ij ex his terrenis locis tanquam è carcere, ſoluti ad altiora tranſcendunt, puramque ſupra terram habitant regionem, habitationesque his pulchriores nanciſcuntur; quarum pulchritudo non eſt facilis dictu. Pręmium enim pulchrum eſt, & ſpes ingens: vt ipſe ſubinfert. Quod forte didicerat ab Iſaia, qui ait, Oculus non vidit, Deus, abſque te. arbor plantata in medio horti deliciarum, quæ dicitur arbor ſcientiæ boni, & mali: fuit Chriſtus, qui panis vitæ, lignum vitæ, & ipſa vita dicitur. Plantata autem fuit in medio, vt vnúſquiſque facilius de vitæ eius plenitudine pro captu ſuo ſuſcipere poſſet. Et hæc arbor vitę

diuina videlicet perſona in natura humana inſita, eſt arbor ſcientiæ boni, & mali: quia ipſe ſolus, vt dixi, viator exiſtens, experiebatur bonum beatitudinis, & malum humanarum paſsionum. Eſt inſuper arbor boni, & mali, quia ipſe præ cæteris nouit diſcernere bonum a malo: iuxta illud Eſaiæ. Butyrum, & mel comedet, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum. Eſt denique arbor ſcientiæ boni, & mali, cui datum eſt iudicium, & cognitio diſcernendi bonos, & malos in vniuerſali iudicio. Hæc autem arbor, ideo a principio fuit prohibita, ne tangeretur, aut probaretur ſiue de ea comederetur: quia legem, & iudicium in ipſo exiſtens experiri, aut probare nemo debebat, ſed reuereri, & timere, ſemperque habere ante oculos, vt ad ipſius metam omnes noſtras diſponeremus operationes. Quo ſenſu dicitur in lege. Erunt hæc verba, quæ *tibi præcipio hodie*, in corde tuo: & narrabis ea filijs tuis, & meditaberis ea ſedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque conſurgens: & ligabis ea quaſi ſignum in manu tua, & erunt ante oculos tuos. Quod etiam in pſalmis dicitur. Beatus vir, qui in lege Domini meditatus eſt die ac nocte. Et quàm optime hęc arbor legis, & regula diuini verbi, dicitur eſſe ſcientiæ boni, &

 mali:

mali: quia ex illa quid rectum, quid obliquum, quid bonum, & quid malam ſit, perpendere poſſumus. Hæc enim docet nos, quando ſupremo bono frui debemus: & quando, aut qualiter infimo, aut medio potiri licitè valemus. Et ſeruata illa arbore, & regula illæſa, tunc poſſumus de omnibus arboribus comedere, id eſt in omnibus creaturis condelectari; & ipſas appetere appetitu minime obliquato. Sicut ergo ab arbore illa recte, & debite ſuſcepta omnis iuſtitia, omne rectum, omne denique bonum procedit; ſic ab arbore violata omne malum in genus humanum, & etiam in angelos prouenisse comperimus. Malum enim à bono prouenit cum aliunde progredi nequeat, vt apertè diffinit Auguſtinus in Enche. & ante eum Dionyſius dicit. Omnium malorum principium, & finis eſt bonum. & rationẽ aſsignans, ait. Nihil operatur ad malum aſpiciens, ſed ad bonum videlicet, quód autẽ negligit, aut indebite appetit. Eſt igitur hæc arbor principium omnium bonorum, atque malorum: quia ipſam ſi quis veneratur, & obſeruat, operatur bonum. Si autem eam quis negligit, & deuorare, aut peſſundare pręſumit, operatur malum: ſicút de ipſa humano ſurculo inſita proteſtatus eſt ille ſanctiſsimus ſenex Symeon, dicens. Ecce poſitus

tus eſt hic in ruinam, in reſurrectionem multorum in Iſrael, & in omni populo, tam angelico, quàm humano. Peccauit enim angelus nolens ipſum ſuſcipere tanquam verum Dominum, & verum legiſlatorem, neque obedire regulis in eodem deſcriptis: nolenſque reuereri ipſum tanquam mediatorem, & per quem cohæredes efficeremur iuxta regis edictum. Quod Paulus cum Hebræis propalauit, dicens. Et cum introducerent eum primogenitum in orbem terræ, dixit. Et adorent eum omnes angeli eius. ſed aliqui illorum proterui à ſumma illa veritatis regula ſuperbe declinantes in errorē, & mendacium prolapſi ſunt. Quod ipſemet veritatis fons atteſtatur, dum ait. Ille homicida ab initio in veritate non ſtetit: immo voluit (vt ait Ioannes) occidere filium mulieris, Chriſtum videlicet, æqualitatem eius appetendo modo ſupradicto. Hinc etiam peccauit homo, auſus extendere ad ipſum manum rebellem modo iam dicto. Chriſtus enim legiſlator homo eſt: qui ſolus, ſimul, & ſemel guſtabat bonum beatitudinis; & malum paſsionum noſtrarū. nec enim fuit alius quiſquam qui ſimul fuerit beatus, & viator, niſi Chriſtus Ieſus: qui verè fuit arbor: cuius gratia diffuſa fuit in ramos maiores pauciores apoſtolos: & eſt radicata in

terra viuentium, vnde primam traxit originem: & ſi corpus ſuę diuinitatis organum à populo ſicco, & Iudæorum arido. De quo Eſaias. Aſcendit ſicut virgultum de terra, & ſicut radix de terra illa ſitienti, vt dixi. viuit ergo Chriſtus in terra illa diuinitatis, & paterna: ſicut ipſe dicit. Sicut miſit me viuens pater, & ego viuo propter patrem. Quã ſuſceptam à patre vitam cæteris impertitur, vt viuant. Ideo ſequitur; Et qui manducat me, ſumendo cibum, ſicut ramus à trunco, & radice; ipſe viuet propter me. Et ab arbore ipſa viuunt flores cogitationum noſtrarũ: & ab ea ſuccisæ areſcunt, & pereunt: vt ipſe dicit. Sine me nihil poteſtis facere; nec cogitare aliquid à vobis, tanquam ex vobis, &c.

D. Cab. Magnus aquilo fons eſt animarum omnium ſimpliciter: ſicut alij dies quarundam, & non omnium.

F. A. De animarum origine diſputatur à multis, & de inchoatione formarum, vnde progrediantur: & communi greſſu conueniunt peripatetici; quòd animæ corruptibiles ac mortales egrediuntur de gremio materiæ, vt eorum verbis vtamur. De intellectiua autem; cum adhuc apud eos dubium ſit, an mortalis vel immortalis: nec vnde veniat, determinarunt: ſed eorum princeps

dubius

dubius loquens, ait. Si eſt aliqua forma veniens deforis, ipſa eſt anima intellectiua. Sed quomodo poteſt hoc eſſe, niſi vera ſit opinio Anaxagoræ aſcripta, quòd quodlibet ſit in quolibet, ſed dicunt, quòd ineſt potentia in actum aliquando deducenda: Et dicunt, quòd natura dedit materię illam potentiam, & ſubiecto, vt particulare agens virtute ſeminaria deducat in actum. Quid autem ſit hæc natura, non determinant, ſed aliud eſſe non poteſt, niſi primus opifex omnia operans in omnibus; aut ſecundariæ cauſæ agentes ad imperium eius, & virtuté ipſius. Ipſe ergo eſt primum agens, & primus formarum dator, à quo omnis vita, forma & ordo prouenit: ergo anima à ſupremo fonte bonorum, & verò datore formarum habet eſſe per eum, per quem facta ſunt omnia; ſicut ipſemet teſtatur, dicens. Pater meus vſque modo operatur, & ego operor, aut de nouo creando, vt dicunt noſtri theologi, aut infundendo id, quod ab ipſo fonte emanat, vt alij aſſerunt. Vnde cœleſtis pater, & omnium formarum dator inquit. Omnes animæ meæ ſunt, & à me videlicet progenitæ, & in corpora diffuſæ. Vnde Hebræi ex reconditisſimis ipſorum arcanis, animam ex magno Dei nomine quatuor literarum ... procedere aſſerunt; mundum autem

tem totũ ex decem annumerationibus prouenire, & regi; ſed à tribus ſupremis iuſſu, à ſeptem verò reliquis executione. Hinc vocant has ſeptem annumerationes fabricæ. Sed cum nemo det, quod non habet; (vt docent peripatetici) neceſſe ergo eſt, vt omnis forma ſit in opifice a quo proceſsit. Et formæ ibi exiſtentes ideæ ſunt, ad quarum metas habemus particulares formas, & eſſe: & cum illud eſſe continuè fluat ab ipſo, qui dedit, habemus ab ideis, ſecundũ quas tribuit, vnde ſuſtentemur, ne defluamus in nihilum: cum noſtrum eſſe continuè fluat, & quod continue fluit, neceſſe eſt, vt in aliquo permanente ſuſtentetur, quod eſt verbum Dei, in quo omnia condita ſunt: ſicut dicit Paulus. Portans omnia verbo virtutis ſuæ. Pythagoras verò (vt refert Alexander, & Laertius) aliquid celebrius protulit, dicens. Anima eſt immortalis: cum illud quidem, a quo euulſa eſt, immortale ſit. Chriſtus vero aperte nos inſtruit a Deo progenitos: dum docet, vt magna confidentia confugiamus ad Deũ, vocantes ipſum patrem, ſicuti eſt: immo, vt nullum alium cognoſcamus patrem, dum ait. Nolite vocare vobis patrem ſuper terram: vnus eſt enim pater veſter, qui in cœlis eſt. Et de ſe ipſo ait. Ego exiui a patre, & veni in mundum. Sed

cum

cum fratres ſimus potius ex patre, quàm ex matre; & nos ab eodem abſque dubio exiuimus; non tamen eadem perfectione, & gradu. Ideo bene dicit Pythagoras: quando dicit, Diuinum genus in eſt hominibus, quia, vt alibi dixi, anima, quæ in nos infunditur, eſt quodammodo ſemen Dei in corpus infuſum: Vnde generatur homo melior, de quo Paulus. Secundus homo de cœlo cœleſtis. Et propter hoc dicit imago Dei. Triuiale eſt enim hominem cum imagine Dei factum, ad ipſius ſimilitudinem deductum. In quo autem conſiſtat hæc imago, perſcrutandum eſt. Vulgari enim doctrina dicitur, tres diuinas perſonas repreſentari in tribus potentijs animæ, memoria, intellectu, & voluntate. Nec quidem hæc poteſt dici imago, cuius eſt repreſentare totum, & omnimodum effigiatum, vt a theologis noſtris perſpicacioribus, quàm optime decernitur. Veſtigij autem eſt repreſentare non plenum imaginatum, ſed aliquam eius rationem, vel partem. Et quamuis tota trinitas comprehendatur in tribus perſonis, & etiam in ratione ipſa, repreſentatur in alijs partibus, quàm in tribus prædictis potentijs. Eſt itaque Deus plena vita, omnia mundani corporis membra viuificans. Eſt quoque anima fons quidam vitæ, a ſupremo tamen

men

men & diuino mari emanans , omnibuſque proprij corporis membris pro ſua conditione vitam tribuens . In ſacra ſcriptura dicitur . Et inſpirauit in nares eius ſpiraculum , aut animam vitarum : vt præſtet corpori vitam vegetatiuam , ſenſualem , rationalem , intellectiuam atque diuinam . Et Deus virtute, & omnia continens . & de homine ait ſapiens . Fecit Deus hominem puluerem de terra, & dedit ei virtutem continendi omnia . Cognouit Deus cuncta vnico actu . Homo etiam omnia cognoſcere poteſt , ſed ſucceſsiuè . Eſt inſuper Deus circulus quidam , non aliunde quàm à ſeipſo trahens originem , & in ſeipſum tendens , omnia illuc ſecum deducit. Eſt etiam homo circulus à Deo procedens , & in ipſum tendens , illuc omnia deducens , cum omnia contineat. Aemulatur Deum in duratione , ſaltem ſucceſsione quadam . Eſt adeò ſimilis anima Deo , vt quieſcere nequeat , quouſque vniatur illi , tanquam planta ſuæ radici . Cabaliſtæ de huiuſmodi materia tractantes, dicunt, quòd magnus aquilo eſt fons animarum. Sunt enim Diuini fontes decem ſecundum numerum decem ſephiroth, ſiue dimenſionum . Inter quos vnus datur, qui ghebura, ſiue

aquilo

aquilo vocitatur. Et ipſe eſt fons omnium animarum & vitarum: nam (ſecundum Auicennā) animæ omnes veniunt à datore formarum, id eſt à ghebura, proprietate aquilonari: quæ fauet Ægyptijs. Quocirca ſancti patres antiquæ legis in Ægyptum aquilonarem deſcenderunt, vt inde vitæ fortitudinem acquirerent. Et quamuis omnes animæ ab illo fonte gheburi aquilonari trahant originem; tranſeunt tamen per alias dimenſiones, ſiue ſephiroth, antequam corpori infundantur: & ab eis varias proprietates ſuſcipiunt. Animarū vnaquæq; ſuſcipit eam lucis ſortem; cuius naturę eſt mediū, cui obijcitur, vel cum quo connectitur. Si.n. per ſeraphicas intelligentias anima ab illa luce ſuprema emanat, ſeraphica efficitur: & ad ſeraphicas manſiones (fauente, & attrahente Deo) deuenire contēdit. Si verò per cherubicas mentes ſplendorē ſcientiæ ſuſcipit, anima familiaris effecta lucis, ad cherubica ſubſellia deuenire ſatagit: & ſic de cæteris. Sicut.n. lux vitra diuerſorū colorū pertranſiens, diſcolores etiam radios diffūdit, rubeos.ſ. per rubrū, virides per viride, albos per albū, & ſic de cęteris dicendū; pari modo anima eā naturā induit, per cuius diaphanū tranſit. Nec ſpiritualis lucis diaphanū aer eſt, ſed ſpūs & intelligētia; quę poſſit eā lu-

tem ſuſcipere, & tranſmittere. Et de his loquitur ſaluator, dicens: Angeli eorum ſemper vident faciem patris, qui in cœlis eſt, & loquitur de angelis deputatis, qui non recte deputati eſſent; niſi ſymbolum aliquod haberent cum eis, quibus deſtinantur. Et ſicut angeli non ſunt eiuſdem gradus perfectionis, ita nec animæ: vna enim eſt altera perfectior. Et non tantum differunt accidentibus, ſed gradibus etiam quibuſdam intrinſecis radicatis in eſſentia ipſarum: quibus vnaquæque anima eſt, hæc differens ab alia per illud, quod eſt ſibi proprium. Ariſtoteles dicit, quòd ſpecies ſe habent, ſicut numeri: ideo concluditur, quòd omnes animæ ſint æquales. Sed Doctores Pariſienſes dicunt animam Chriſti, & conſequenter multorum excellentium virorum eſſe nobiliores anima Iudæ, aut cuiuſcunque ſceleſti, & infimi. Quod ex Euangelio quoque diſcere poſſumus; ubi dicitur, quòd talenta fuerunt unicuique ſecundum menſuram propriam, donorum uidelicet naturalium, diſtributa. Nam talenta ſunt dona gratuita naturalibus correſpondentia ſecundum Gregorium. In quem ſenſum intelligenda ſunt uerba Saluatoris dicentis, quod decē mnæ, decem ſeruis datæ ſunt, ut operaretur unuſquiſque ſecūdum menſuram ipſi pręſtitam.

Secundum quam uirtutem, qui operatur, reportat prẹmium pro conditione nummi, uel doni præſtiti. Si uerò operari negligit, aufertur donatiuum, & datur alij operanti, ut compleat locum prẹparatum pro influxu, & donatiuo conceſſo. Nec ſpecies determinantur, per numeros, aut unitates uocales, quæ non ſunt diuiſibiles: unde ad oblationem, uel additionem unitatis uariatur ſpecies numeri: ſed determinantur numero naturali, cuius unitates ſunt diuiſibiles: ut patet in muſica de ſemitonio, ut alibi dixi. Nec per uariationes numerorum, uariantur ſpecies proportionum. Quæ proportiones ſunt numeri naturales, quibus ſpecies determinantur. Quod confirmat ſapiens, dicens. Puer eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam, meliorem uidelicet, quàm multorum aliorum animæ. Tanta eſt enim diſtantia unius animæ ab altera in ſapientia, bonitate, robore, uiribus, diſpoſitione ad diuerſa, ut non uideam quomodo posſint animę ſortitę eſſe gradum æqualem. Et hi gradus ſunt talenta, uni duo conceſſa: alteri tria; & tertio quatuor, ut docet Chriſtus, quòd unicuique data ſunt ſecundum propriam uirtutem; quæ uirtus eſt uis quædam, certo gradu determinata: ſecundũ quam eſt capax ſui muneris, & ipſum

ſuſcipit.

ſuſcipit. Et ratio horum donorum ſiue virtutum diſtinctarum, eſt variatus modus influxuum dimenſionum diuinarum; per quas animæ tranſeunt: nam, & ſi omnes animæ ab vno fonte ghebura aquilonari originem trahunt, & à reliquis ſex dimenſionibus executione. vnde vocant has ſeptem annumerationes fabricæ; à tribus tamen ſupremis (vt dixi) iuſsione proueniunt. Et ſic ſecundum proprietatem illarum ſeptem dimenſionum, per quas tranſeunt, imbibunt varios influxus. Animę.n. noſtrę in ſphęris cœleſtibus archetypis collocantur. Nec miretur quiſpiam, ſi Pythagoræi, & academici ſphæras repletas dicant intelligentijs, & animabus in eiſdem locatis, cum & in ſacro eloquio à Moſe dictum ſit. Completi ſunt cœli, & omnis exercitus eorum: pro quo nos habemus, ornatus eorum. exercitus enim & militiæ cœleſtes intelligentię ſunt, & formæ intellectuales: quæ ſunt ipſorum cœlorum ornatus pulcherrimus: nam per has formas, quas Plato cum Moſe exercitus cœlorum vocat, ſphæræ cœleſtes (ait Proclus) ornantur. Ideo has Euripides, & poſt eum multi dixerunt domicilia, & atria eſſe Deorum, id eſt mentium cęleſtium. Quę autem, & quot ſint in cęlis formę, & intellectus ab ipſo ſummo Deo diſtincti, ſolus il-

le no-

le notuit, qui numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat. pſalmus Nomina quippe vocat, non corporalium ſtellarum, ſed intelligentiarum pręſidentium: vt nonnulli ſapientes exponunt. Vnicuiq; enim orbi vnam ſaltem intelligentiam tota ſchola ſapientium etiam peripateticorum aſsignat. Sed & cum unaquæq; ſtella ſuam habeat uim, & influxum in inferiora; neceſſe eſt, vt & ipſa ſuam habebat pręſidentem intelligentiam, quę vim conferat, vt agat: cum operatio à puro corpore prouenire minimè poſsit. De animabus autem noſtris, reſtat difficultas; & apud multos ridiculum exiſtimatur, quòd ipſę animę in ſphæris collocentur. Quod tamen ſanè intelligentibus abſurdum non videtur. Decantarunt enim & catholici aliqui non mediocris ingenij animas humanas ad ſphęras varias ſubiectas. Quod non de corporeis ſpheris eſt tantummodo intelligendum; ſed de illis ſupramundanis totis, ad quas animę reuertuntur, prout ab ipſis proceſſerunt: vt planius in Hebręorum theologia continetur. De hac reuerſione animarum ad loca ipſis proportionata, & à quibus diſceſſerunt, loquentes academici cum ſuo Platone dicunt, quòd redeunt ad ſuos planetas, altius forſitan loquentes, quàm multi exiſti-

ment. Theologi verò noſtri dicunt, quòd reuertuntur ad illos choros angelorum, quibus conformiter vixerunt. Dico, quòd ad illa ſupramundana hoſpitia reuertuntur, ad quę via, & hoſtium eſt ille, qui dixit. Ego ſum via, ego ſum hoſtium; per me ſi quis introierit, ſaluabitur. Nec enim per Chriſtum datur tranſitus ad planetas, nec ad angelos, ſed ad Deum, & patrem æternum: in cuius domo, & in cuius amplitudine diuinitatis ſunt manſiones illę multę, & æternę. Et hinc aſtronomi (ſi quid veri habent) prognoſticando decernũt, hunc eſſe Saturnium, vel Martium, vel Iouium, Venereum, vel Mercurialem, Solarem, vel Lunarem. Varij quippe ſunt effectus, inclinationes, & mores in hominibus, non quidem à materia tantummodo variè diſpoſita (vt nonnulli opinantur) prouenientes; ſed ab influxu vario, & forma diuerſa: non diuerſitate ſpecifica, ſed peculiari, & propria. Quorum gradus, etſi ſunt varij ab eo diſtributi, qui idem manens diuidit (vt ait Apoſtolus) ſingulis, prout vult; cooperantur tamen cauſæ ſecundæ cœleſtes, corpora noſtra diſponentes vt ipſa cum animis conueniant: quia ſecundum Ariſtotelem datur forma ſecundum materię diſpoſitionem. Si enim corpus noſtrum ab aliquo inferiori planeta dominata-

minatur, vt puta à Sole; Deus in illud infundit animam, quæ per Solem ſuperiorem tiphereth tranſit, & eius influxum imbibit: & ſe induit ea proprietate ſolis tiphereth. Quomodo autem ab ipſis planetis hauriat homo, docet Plato, Plotinus, cęteriq; academici. Recipit (inquiunt) anima in deſcenſu à Saturno ratiocinationem, intelligentiam, & ſpeculatiuam vim. à Ioue vires agendi, & practicam; à Marte iraſcibilem, & animoſitatis ardorem; à Sole imaginationem ſciendi, & opinandi naturam; à Venere concupiſcibilem, & deſiderij motum: à Mercurio interpretandi, & pronuntiandi, penetrandiq; vigorem: à Luna, vnde plantare, generare, & augere poſsit. Et vt ab vniuerſo accipiat, & totum quoddam conficiatur, & etiam à ſupremo ſeptenario (vt Mercurius innuit) immo à toto archetypo haurit ea: & ibi aſſumit ſuum genium cuſtodem; qui nunquam illum relinquit, quouſq; ſit in termino. De quibus Chriſtus. Angeli eorum ſemper vident faciem patris mei &c. Dicit ergo concluſio (Magnus aquilo) .ſ.ſupramundanus ghebura, videlicet (fons eſt animarum) executiuè, vt dixi, & non omnium. Non vult ſignificare, quòd dentur aliquę animę, quarum origo non fuerit ghebura aquilo; ſed ab alijs ſephiroth: ſed ita,

 quòd

quòd omnes animę originem ſuam à ghebura accipiunt: & inde deſcendentes tranſeunt per reliquas ſephiroth: proprietatibus quarum ſe induunt. Idemq; dicatur de reliquis planetis inferioribus, & ſuperioribus inuicem correſpondentibus. Nam ſicut ſi omnia corpora dominarentur à Sole, eiuſdem eſſent complexionis: ita, ſi omnes animę per eandem ſephirah tranſirent; eadem virtute, ingenio, memoria, moribus gauderent. cuius contrarium apertè patet. ſunt enim hominum varia genera.

D. Cab. Cum dicit Salomon in oratione ſua in lib. Reg. Exaudi ò cœlum, per cœlum lineam viridem debemus intelligere, quæ girat vniuerſum. 7

F. A. Non ea tantum, quę de conuenientia hominis cum cœlis, & de ſuſcipienda ab eis ſanitate dicũtur, credenda ſunt; ſed etiam quòd vtilitatis nonnihil ab eis hauriat, vnde melior fiat putandum eſt. Hauriat enim primò lucem, quę tenebras, & male operantes fugat, dicente pſal. Ortus eſt ſol, & congregati ſunt (mali S. ſpiritus) & in cubiculis ſuis, id eſt in malis hominibus, tandiu collocabuntur, quandiu aduenieт nox. Habet enim hæc Solis lux, ſimulacrum quoddam lucis illius, qui ait. Ego ſum lux

mundi;

mundi: dum lucem habetis, ambulate in luce, ne tenebræ vos comprehendant. Et ſicut tenebrarum principes in tenebris ipſis robuſtiores fiunt; ſic & angeli lucis, nobis fauentes, virium incrementa à luce ſuſcipiunt, non modò Diuina, ſed ſolari, & cœleſti, per quam etiam illa Diuina & ſuprema lux ſplendeſcens, virtutem quandam cœlis, & per ipſos inferioribus influit. A patre nanque luminum, à quo omne datum optimum, venit, & eſſe, & motus, & generatio, & omnis operans virtus tam in cœlis, quàm in elementis, plantis, animantibus, & hominibus. Sed omnia illa per cœlos, tanquam per media, & inſtrumenta, fomenta quædam ſuſcipiunt, quæ naturalia dona dicuntur. Homines autem vltra hæc, ſuſcipiunt, vnde mores varios, & vitam multigenam componant, vt aſſerunt aſtronomi. Id autem fit per diſpoſitionem lineæ viridis ſiue tentorij, quod omnia ambit, cuius vis primò angelis ſe communicat; dehinc per cœlos penetrans, peruenit non tantum ad corpora noſtra, ſed etiam ad interiora ſpiritus. ſuſcipimus quoque maximam vim à concentu cœlorum, qui nos ad concinnandos mores diſponunt, verum (vt dixi)

hic defluxus dependens eſt à linea viridi; quę ſicut totum mundum archetypum circuit, decem videlicet ſephiroth; ita totum hunc inferiorem, maiorem & minorem, cœlum circuit, & ambit. Omnia plura, quę in vnum conueniunt, oportet quòd aut arte, aut natura, aut diuino myſterio conglutinentur. Lapides enim calce conglutinantur, ligna clauis, ſiue colla caſea, vel piſcea, membra neruis, carne, & cute colligantur. Et quia fortior eſt vis naturę, quàm artis; ideò fortius illa ligat. Sed cum omnium fortiſsima ſit Diuina virtus, ideò non ſolum connectit, ſed etiam vnit. Et hęc vis eſt nominis ipſius ſancti, & magni, de quo dicitur. Domine Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra. utraq; uidelicet ſuperiori, & inferiori, in utraque ligans, connectens, & uniens omnes partes, & eorum membra ſimul. Ad cuius ſimilitudinem in Ieruſalem, quę typũ gerit illius ſupernę ciuitatis, iuſsit Deus, ut fabricaretur templum. poſtea ſubintulit in eo uolumine, quod dicitur Paralipomenon. Elegi Ieruſalem, ut ſit nomen meum in ea: quam elegi, ut ędificaretur in ipſa Templum nomini meo. Sed nedum templum lapideum, & tota mundi maioris machina, uerumetiam rationalis & humana fabrica eſt illius

lius nominis uinculo colligata. Nam cum biuium faceret in Abel, & Cain humana familia (in Abel enim Diuina, & in Cain Diabolica familia fabricatur) hic, qui ſecundum carnem, & Diabolum erat, perſequens eum, qui erat ſecundum ſpiritum, interfecit Abel: ſed continuò reparata fuit in Seth, & multiplicari cœpit in Enos Seth ipſius filio. Quę vt coniuncta eſſet debito nexu, dicit ſcriptura. Tunc cęptum eſt inuocari nomen Domini. quamuis textus mendoſi habeant, Iſte cœpit inuocare nomen Domini. Inuocatum enim fuit, & interpoſitum tanquam nexus, glutinum, & vinculum. Sic in Deuteronomio, poſtquàm de uinculo charitatis, quod habere debent omnes, qui Dei ſunt, ſacerdotes, leuitæ, ſeniores, ancillæ, aduenæ, & peregrini in offerendo, epulando, cohabitando, & huiuſmodi pręceptum dederat Dominus, ſubintulit. Vt inhabitet nomen meum ibi: omnia videlicet connectens. Sic & Ieremias pro electa familia, inquit. Tu autem in nobis es Domine, & nomen tuum inuocatum eſt ſuper nos. Quod ne in patria credatur omiſſum, inquit Ioann. quòd illi conſignati habebant nomen eius.ſ. agni.i. Ieſus ישו, & nomen patris eius.ſ. tetrag. יהוה ſcriptum in frontibus ſuis. Et igitur hoc nomen girans vniuerſum.i. conne-

&ens vniuerſa ſuprema ſupremis, & inferiora inferioribus, & ſuprema inferioribus, & inferiora ſupremis. Quæ ſuperiora, & inferiora in duodecim partes ad modum zodiaci diuiduntur, ſecundum reuolutionem nominis tetrag. Quarum reuolutionum duodecim vnicuique vnus angelus præſidere dicitur. Et correſpondent per influxum, non tantum duodecim portis vrbis Ieruſalem; verum & duodecim ſignis ſtelliferi cœli. Quorum capricornus eſt porta aſcenſus præcipua, & cancer deſcenſus: cætera verò cum alterutro illorum conueniunt. Et ſicut datur tantum nomen vnum ſub cœlo, in quo poſſumus ſaluari (quod idem eſt, quod tetrag.) ita omnis bonus influxus nobis eſt conceſſus ab eis duodecim reuolutionibus. Nam hæ fauent duodecim patriarchis, duodecim apoſtolis, duodecim portis cęleſtibus, ſeptem & cœli planetę nobis fauent: miniſterio tamen ſeptem angelorum illis præſidentium: ipſi enim omnia mouent, omnia moderantur. Per influxum etiam duodecim Signorum, & duodecim reuolutionum nominis tetrag. quia ſeptem planetæ inferiores influxum à ſeptem planetis archetypis ſuſcipiunt: quæ ſunt ſeptem ſephiroth inferiores. Et quanuis diſcrepantia videatur in

nume-

numeris planetarum, & ſignorum, maxima tamen conuenientia eſt; in radice vtriuſque; quæ eſt quaternarius, & ternarius: qui ſi iungantur, ſeptenarium conſtituunt. Si verò alter per alterum quadretur dicendo ter quatuor, aut quater tria, reddunt duodecim. Conueniunt inſuper planetæ cum ſignis in virtutibus qualitatiuis, & elementaribus, & melioribus viribus: vnde quilibet planetarum habet in aliquo ſigno ſuum domicilium, & in aliquo ſuam exaltationem, à quolibet illorum aliquam vim & fomentum ſuſcipiens. Nec minorem conuenientiam habent ſeptem intelligentiæ præſidentes planetis cum illis duodenis mentibus, qui ſignis duodecim prҿſunt. De quorum quibuslibet Ioannes meminit in Apocalypſi. Vide ibi declarationem meam. Virtus in primis in DEI magno nomine tetrag. יהוה ineſt poſtea diffuſa in duodenos illos, & ſeptenos angelos, per quos extenditur in duodena ſigna, & ſeptem planetas: & conſequenter in omnes miniſtros, & inſtrumenta ipſius Dei. Sic etiam eſt in hoc mundo vel corpore myſtico ſpirituali. Virtus enim magni nominis יהוה exiſtens in Ieſu ישו & complens eum omnimoda perfectione, poſtea diffunditur in duodecim illos apoſtolos, tanquam in duo-

duodecim ſigna, & fundamenta poſt Chriſtum præcipua cœleſtis & ſpiritualis ędificij. Nam (vt Apoſtolus ait) fundati ſumus ſupra fundamentum apoſtolorum, & prophetarum, à quibus, & ſeptuagintaduo diſcipuli, & epiſcopi, & prælati omnes, qui ſunt loco priſcorum patrum, & eorum, qui tãquam prima iacta ſunt fundamenta huius ſacri ædificij, & conſequenter omnes, qui ab eis reguntur. Ab Angelis itaque ſuſcipiunt cœli, vnde influant, & faueant ad bonum: illi autem à nomine magno tetrag. Cuius virtus primum eſt in DEO, poſtea diffuſa in duodecim illos, & ſeptenos angelos, per quos extenditur in duodecim ſigna, & ſeptem planetas, & conſequenter in omnes miniſtros, & inſtrumenta ipſius Dei, vt dixi. Quod cernens Solomon fabricato templo, & facta ſua oratione cupiens fauorem duodecim reuolutionum nominis magni, vt fauerent duodecim tribubus Iſraelis, vt omnes haſce reuolutiones ſimul inuocaret, ad earum fundamentum acceſsit, dicens.

O cœlum Tetrag. cuius duodecim reuolutiones ambiunt & mundum archetypum, & hunc inferiorem diuiſum in duodecim partes; exaudi orationem meam. Quamuis enim Plato dicat, cœlum eſſe omnium bonorum cauſam, intelligit ipſe de cœlis archetypis

pis.i.Ideis, quæ ſunt media, & inſtrumentá, per quę ſummus opifex, rerum ſeriem obſeruans operatur. Cauſa tamen principalis eſt ipſe Deus: à quo, (vt diuus Iacobus ait) omne datum optimum, & omne donum perfectum emanat. cui aſtipulatur apoſtolus, dicens. Ex ipſo, & per ipſum & in ipſo ſunt omnia.i. omnes virtutes, & poteſtates, quia eſt linea viridis, i. plena omnis coloris influxuum, ſicut color viridis nullius coloris mixtionem tenuit. Sic eſt enim tetrag. fons omnium influxuum; qui omnia mouens trahit ad ſe, veluti centrum omnes lineas circunferentię, & in ſe conducit. Centrum enim eſt, & circulus, & ſphera, omnia complectens, & complens, & omnes lineas in ſe ipſum conducens: icircò ponitur in tiphereth in medio ſephiroth, tanquam centrum, à quo centro duodecim lineæ, duodecim ſcilicet reuolutionum pendent, & totus ordo ſphericus, vt declaraui in porta lucis.

D. Cab. Animæ à tertio lumine ad quartam diem, inde ad quintam deſcendunt: inde exeuntes, corporis noctem ſubintrant.

E. A. Pro huius notitia concluſionis multa facienda ſunt pręſuppoſita. primum præſuppoſitum eſt, quod omnes ſephiroth dicuntur lumina, quarū fauore cuncta creantur,

tur, & fouentur. dicuntur prӕterea dies fabricӕ; & denominantur dies breſit. Secundum preſuppoſitum eſt, ꝙ cum loquimur de Sephiroth fabricę, intelligendum eſt de Sephiroth inferius binah incluſiue: quia nezach, & hod ponuntur pro vna ſola, & ita ſeptem remanent. In ſex diebus Deus creauit Mundum, in ſeptimo uerò die ſcilicet binah quieuit. tertium prӕſuppoſitum, quando abſolute nominantur Sephiroth, intelligendum eſt de omnibus decem. quartum preſuppoſitum, quod ghebura eſt aquilo magnus. à quo omnes prouenjunt animę; quanuis Doctores iſti videantur tenere, quòd animӕ à binah proueniant. Verum eſt enim quòd animӕ primo à tota Trinitate, prӕcipuè tamen à ſpiritu ſancto pendent, quo.ſ.ad eſſe eſſentiale, deinde ingrediuntur ghebura primo, & ſucceſsiuè in cӕteras ſephiroth. Ideo dicit Moſes. Spirauit in nares eius ſpiraculum vitę. Spirare enim eſt ſpiritus ſancti proprium. & Origenes dicit quòd ſpiritus ſanctus dat omnibus vitam. Animę igitur origo eſt, immediate à ſpiritu ſancto. & quoniam poſt ſui eſſe, primo tanquam in primum thalamum, intrant in ghebura; Icircò animę dicuntur procedere à ghebura, reſpectu cęterorum ſephiroth inferiorum fabricӕ.

bricæ: & ſic de vna ſephirah in aliam tranſeunt, quouſq; ingrediantur aliquam ſephirah, quæ conueniat in proprietate cum planeta inferiori, corpori illius animæ dominanti, quod anima illa informare habet. & ſicut planeta inferior, ſub cuius imperio naſcitur homo, illi corpori ſic concepto influit, & impartit ſuum influxum: ſic planeta ſuperior inferiori planetę correſpondens, informat animam illam bono influxu ſibi proprio, vt anima & corpus participent in qualitatibus ſuis. datur enim forma ſecundum diſpoſitionem materię. Si corpus ſolare fuerit, eius anima imbibet influxu Tipheret Solis archetypi, omnia, quę nullam habent motionem liberam, nullum aliud aſcendunt curriculum, quo vehantur in primum, à quo receſſerunt, niſi inſtinctum, quem naturalem dicunt, quia à natura inſitus eſt, vt dicunt Peripatetici, aut (vt eorum verbis vtamur) quia fit in pluribus, & frequenter. Sic enim naturalia definierunt. Sed vt rei ueritas eſt, ſic ab opifice ſummo donata ſunt. Qui verò rationis, & libertatis Dei munere ſunt participes; hi aſcendunt curriculum ſuæ voluntatis, aut amoris, iuxta illud Auguſtini. Amor meus, pondus meum: vel curriculum meum. illùc feror, vbi amo: Ad hoc multoties magnam

vim

vim conferente Natura & attrahente diuinitate facilius currunt. Ad profectum enim ſapientiæ, & doctrinæ promptius veniunt bene cordati Viri in corpore, & ſortiti bonam animam, & ad doctrinam diſpoſiti, fauentę eis Phœbo, Venere, & Mercurio, ſi Platonicos ſequi volumus. Et hoc aut diſponendo corpus, aut quia intelligentiæ illis ſtellis prę́ſidentes ſuo influxu fauent, aut (vt Pythagorei dicunt) quia in deſcendendo anima induit naturam illarum intelligentiarum, ſicut lux videtur ſuſcipere colorem vitri, per quod tranſit, rubeum, cœleſtem, viridem, vel croceum, Currunt alij facilius ad dominium ſi genitura, & uirtus id præſtet, & ſi Sol, & Mars, & huiuſmodi eis fauerint, ſi vera ſunt, quę tradunt Aſtronomi. Currunt alij ad diuerſas virtutes naturali curriculo pro varia diſpoſitione corporis, & animi, & cœli fauentis. Verum nihil boni attingunt, niſi faueat ſuperna virtus, à qua omne bonum, non enim acquiritur proprijs viribus ſapientia, vt teſtatur ſapiens, dicens, Et appoſui cor meum, vt ſcirem ſapientiã; & intellexi, quòd omnium operum Domini nullam poteſt inuenire homo rationem, eorum, quę fuerunt ſub Sole, & hoc quia ſapientia datur à Deo, iuxta Iacobi ſententiam; Qui indiget ſapientia, poſtulet à

Deo, qui dat omnibus affluenter. Et ſi diuerſis gradibus animæ ab opifice diſtinctę ſunt, vna tamen eſt communis omnium earum origo, & idem ortus, vt ſupra vidimus. vnus eſt ergo introitus ad vitam omnibus, & ſimilis exitus, abſq; videlicet cognitione, & virtute aliqua, quòd anima à principio eſt tanquàm tabula raſa, in qua nihil ſit depictum. Cui adſtipulari uidetur id, quod infert ille ſapiens, propter hoc (quia videlicet nudus & ignorans egreſſus ſum de vtero matris) optaui, & datus eſt mihi ſenſus, inuocaui, & venit ſpiritus ſapientiæ. Sed Plato, quem multi ex eius Academia ſequuntur, cum vidiſſet multos ſine difficultate diſcere, immo multoties ſcire, quæ non didicerant, opinatus eſt ſpecies, & formas rerum, & conſequenter doctrinas animæ concreatas, ſed impeditas ſenſibus, & ligaminibus corporeis, adeò vt ſtudio, tempore & exercitio excutiantur ſpecies, quę inerant. Hinc dixere nonnulli Antiqui, quòd anima intrans corpus bibit de gurgite lethæo, ideſt obliuione. Nec fuit hæc ſententia primo à Platone inuenta, & ædita, ſed à ſecretioribus theologis accepta, qui opinantur omnes animas à progenitore ſuo productas, omnibus ſuis formis perfectas, ſicut producta fuerat anima protoplaſtis, quam ipſe tranſgreſsio-

greſsione obſcurauit, ex cuius peccati contactione, noſtræ quoque animæ corpus intrantes obſcurantur, & penitus ſopiuntur. Et ſicut ipſi primo parenti de corporali cibo, & forſitan de vtroque dictum eſt. In ſudore vultus tui, aut narium tuarum, ideſt ſpiritus tui, veſceris pane tuo; ſic illa vox, & dura ſententia omnibus nobis intonare mihi videtur. In ſudore & labore tuo veſceris pane, & corporis, & animæ tuæ, qui eſt doctrina, & cognitio rerum. Nam nobis agendum, ſudandumq; eſt, ſi volumus aut de nouo addiſcere, (vt dicunt Peripatetici) aut extrahere eam doctrinam, quam animę noſtræ perſpicacem à principio infudit largiſsimus diſtributor. Sed mox parentum primorum culpa obfuſcatam retro velamine, quod DEVS ſua benignitate à quorundam oculis dignatus eſt auferre. Dauid enim literas non didicit; & ex paſtore, effectus eſt Vates, & diuinarum rerum Doctor præcipuus. Quibus adeò ſuos complexit hymnos, vt omnes quanuis exquiſitiſsimi Poetæ, ipſi longo cedant interuallo. Sic Iſaias, Ezechiel, Daniel, cæterique prophetę, & etiam Apoſtoli, quibus dixit. Ego dabo vobis os, & ſapientiam. Salomon quoque in vnius noctis ſomnio, Deus tanta ſapientia rerum gerendarum, & inferiorum

compleuit

compleuit; Et ne vnus quidem ex cunctis priſcis Regibus ſimilis ei (longo etiam interuallo) extiterit. Et hoc mediante vnctione ſpiritus ſancti, ſiue ſacri nominis, de quo in Canticis dicitur, oleum effuſum nomen tuum. Cuius nominis chriſma, & virtutem, cum tradidiſſet Chriſtus iis, quos nouerat idoneos, & electos à patre, dixit. Pater manifeſtaui nomen tuum hominibus, quos dediſti mihi. Aliqui autem hoc chriſmate præuenti fuere, in materno vtero; vt de Ioanne, & Ieremia legimus. Quod an fuerit per infuſionem nouæ ſapientiæ, (quod credo) an per amotionem velaminis, & intellectus expeditus, & reuelata facie poſſet tranſcendere à claritate in claritatem; Deus nouit, ego enim veritati cedo, & ſacris ſcripturis in ipſa veritate firmatis, à quibus habemus, quòd Deus fecerat omnia valdè bona; in ſua videlicet completa perfectione. Nam ſicut vegetatiuas arbores compleuit fructibus, quorum uſum protoplaſti, conceſsit: ſic à multis creditur feciſſe arbores rationales, formis, & cognitionibus fecundis: ſed ex tranſgreſsione primi parentis, vtrarumq; contracti ſunt fructus, & in dictus earum cultus, cum labore, & ſudore ſpiritus, & omnium virium exercitio. Et hoc initium habet quando animæ

F ſubin-

ſubintrant corporis noctem. Sicut.n.Solis lucem vmbra impedit: Sic corpus animæ vires. Ad concluſionem (Animæ à tertio lumine) id eſt abinah, Sephiroth variis nominibus nominantur, ſicut Chriſtus dicitur Ieſus, filius Dei, Meſsias, Verbum, Sapientia, Redemptor, &c. Ita ſephiroth, diuerſimodè nuncupantur. dicuntur Sephiroth, numerationes, dimenſiones, dies fabricæ, lux, vt ſupra. Animæ igitur primo à chocmah quo ad eſſe ideale, ſecundo à binah proueniunt per creationem, deinde (ad quartam diem) id eſt ad ghebura, ſcilicet poſt eſſe creationis à Spiritu ſancto (inde exeuntes) à ghebura ſcilicet deſcendentes, in alias intrant ſephiroth, quouſque inueniant ſephirah proportionatam, & ſymbolizantem cum planeta corpori dominante illius animę corporis noctem ſubintrant.

D. Cab. Per ſex dies Geneſeos habemus intelligere ſex extremitates ædificij, procedentes à Breſit, ſicut procedunt Cedri à libano.

F. A. Inter plantas celebrantur nimis, palma, cedrus, & hyſopus, illæ tanquam omnium arborum, & hæc tanquàm omnium plantarum minorum excellentiſsima. De cedro ſermonem faciendo, dico quòd Doctores valdę diſcrepant inter ſe in determinando

minando quale ſit illud lignum:tamen Theo phraſt. Dioſc. & Plin.dicunt,illud eſſe quod Tya vocatur, reſinam præbens electiſsimam quæ cedria dicitur, & cedrium, dentium doloribus vtiliſsima: nam, in cauernas abdita, eos frangit, & dolores ſedat; & multas alias habet proprietates, quas breuitatis gratia omittimus. Veruntamen omnes in hoc conueniunt Hebræorum Sapientes, quòd lignum ſethim, & cedrus, quam ipſi ſuo idiomate erem arezim vocant, idem penitus ſint, Arbor quippe à Diuo Citharedo celeberrimè decantata eſt, quòd videlicet ſit arbor Adonay, ab eo plantata in Libano, id eſt in vera ſylua ſupramundana, & horto delitiarum, aut in candida illa mente diuina eminentiſsima. Nam vtrumque libanus ſignificat, altum videlicet, & candidum, vel album. Sacramentaria igitur eſt hæc arbor ſimul,& palmæ, quia eminentiores ſanctos, & Dei primarios Duces, ab ipſo plantatos, ſignificant. Ad rem, dicit concluſio, (per ſex dies Gen. &c.) Quicquid de ſacra ſcriptura homines optimarum artium amatores ſcientia naturali, addiſcunt, auro bono par eſt,& appellatur opus de Breſith,Quod verò ſcientia ſpirituali recipimus, opus de Mercaua dicitur, & auro æquatur optimo,atque puriſsimo, Vnde ſcribunt Cabaliſtæ, quod

opus de Breſith eſt ſapientia naturæ, Et opus de merchana eſt ſapientia Diuinitatis: Ideò dicunt quòd ſunt duo Mundi. primus intellectualis, qui vocatur holam hauo. נולם הבא id eſt mundus ille venturus ſcilicet quo ad nos, & ſecundus ſenſibilis, qui dicitur holam hazah נולם הזה id eſt mundus iſte præſens. Hoc habetur à ſecretioribus theologis, qui loquentes de nomine quadraginta duarum literarum, dicunt. Cultor talium, dilectus eſt ſurſum, & deſideratus deorſum; & eſt hæreditans duos Mundos, mundum præſentem, & mundum futurum. Et diſtinguitur iſte duplex ordo, quod omne ſtudium, omnem operam, omne conſilium, laborem, & diligentiam, vniuerſam quoque mentis ſuæ intentionem, Cabaliſta ille fœlix, atque beatus à mundo ſenſibili finaliter ad mundum intellectualem transfert, & traducit. Thalmudiſtæ vno in mundo ſenſibili permanent, ac animam huius vniuerſi mundi non tranſcendit: quod ſi quandoque licenter ad Deum, & beatos ſpiritus pergat, non tamen Deum ipſum vt immanentem, & abſolutum accedit, ſed vt opificem, cauſamq; rerum, & circa ſua creata occupatam. Angelos autem ad miniſteria quotidiana, diuinæq; voluntatis affectus exequendos mancipat, altiſſi-

marum

marum rerum contemplationes ad hunc inferiorem mundum ſemper deferens. Earum tamen facultatum ſæpè alterius ſenſu mutuatur, & ad ſuum deſiderium trahit. Enimuero quandoque ſtudia vltro citroque inter ſe communicant Thalmudici, & Cabalci, vt actiua vita, & contemplatiua, licet vnum eundemque Sacræ ſcripturæ contextum plerunque aliter exponant; Sicut in propoſito de ſex diebus creationis Mundi, Thalmudiſtę, dies accipiunt ſolares, Cabaliſtę vero accipiunt illos dies archetypos. Eſt ſapientiſsimi Salomonis doctrina, quod qui manet in æternum, creauit omnia ſimul. Cui conſonat Auguſtinus, Alb. Mag. & ſententiarum magiſter cum doctoribus hebręis, & omnibus, qui rectè ſentiunt. Nam finita & determinata Virtus, in agendo tempus exquirit, infinita vero nequaquam. qualis eſt opificis ſummi, non quidem benè menſurata à maledicto Arabe, & à cęteris qui dixerunt Deum infinita non operari virtute: quia non eſt infinitum opus productum, vſus eſt nanq; ſua interminata Virtute in fabricando, quamuis eandem infinitam non explicarit in opus, ſed illud clauſit eis, quibus voluit terminis, quod & iubendo produxit. Cum igitur omnia iuſſu & verbo produxerit, dicente Propheta.

Ipſe dixit & facta ſunt, mandauit & creata ſunt. dicto enim verbo, fiat lux, vel fiat firmamentum, aut globus cœlorum in medio aquarum, ſiue producat terra herbam virentem, ſtatim omnia prodierunt. Cur tanta mora, facta eſt lux; donec diei ſpatium præteriret, & veſpera fieret? Et cur vſque ad tertiam diem dilata eſt terræ germinatio, & vſque ad quartum Solis, Lunæ & ſtellarum productio? Et cur in quinto tantummodo data eſt aquæ fœtura? & cur in ſexto celebrata eſt hominis plaſmatio? Et ſeptimus cur ad requiem deputatus eſt? Dicant, ſi quid habent. Ridet hos Auguſtinus meritò ridendos; qui exiſtimant Deum tempus exquirere in agendo. Hinc Origenes inter ſenſatos, non admittit eos, qui diem primam, ſecundam, tertiam, in quibus Veſpera & mane dictæ ſunt fieri ſine Sole, Luna, & ſtellis, & primam diem ſine cœlo fuiſſe exiſtimant. Magnam quidem ſummo, & æterno opifici, cui præſto ſunt omnia, iniuriam inferunt. Dum ipſum per tempus agere, & ſucceſsiuè opinantur: cuius menſura eſt æternitas, & tota poſſeſsio ſimul. De huius itaque fabrica tota, ſimul confecta, ipſe Moſes eam, quã per dies diſtinxiſſe videbatur, repetens, ſimul productam vna, eademque die aſſerit, dicens, iſtę ſunt generationes cœli, & terræ, quan-

quando creatæ ſunt in die, quo creauit Dominus Deus cœlum, & terram, & omne uirgultum agri, antequam eſſet in terra, & omnem herbam agri, antequam germinaret. Sed & ipſe Deus differens cum Iob. Ecce behemot, quem feci tecum. Apertiſsime innuit Angelum malum, qui penè ab omnibus dicitur prima die cum Angelis lucis productus, ſimul quoque cum homine fabricatum fuiſſe. Tres autem dies, qui deputati ſunt ad fabricam, & tres ad ornatum, & ſeptimus qui circulum dierum claudens, ad requiem dicitur deſtinatus; non ſunt dies, qui circuitu Solis diſtinguantur. Diuiſio igitur illa dierum, non ad tempus: ſed ad ordinem productionis, & rerum productarum ſeriem referre debemus, quia ſecundum Auguſtinum, & antiquos theologos, & philoſophos inſignes, & poetas peritiores, Triſmegiſtum, Alcinoum, Heſiodum, Euripidē, Cœlum, & terra olim mixta fuere, & chaos quoddam; & poſtmodum ſeparata genuere ſingula, arbores, volatilia, feras, & mortalium genus. Et ſi omnia ſummi opificis opera magno myſterio, magnoq; ſacramento fabricata dicuntur: non minus eſt de ſenario, quo tota fabrica partita enarratur. Nam ſenarius (vt Arithmetici tradunt) primus eſt numerus perfectus: quia ex partibus

aliquotis combinatis vno videlicet, duobus, & tribus ad vnguem reſultat; Vnde & gamon à Pytagoreis dicitur: Propterea quòd ſuæ partes iuxta ſe poſitæ ipſum gignant: ac etiam ob eam cauſam quòd & primo pari, primoq; impari quaſi ex mare & fœmina crocreatur, altero in alterum ducto. nam bis tria ſi necta, rurſumque ter duos ſenarius vtrinque exoritur. Quælibet inſuper dictæ partes aliquotæ combinatæ Senarium conficiunt, vt ſexies vnum, Ter duo, bis tria. nec conſonantior quippè numerus ad mundi fabricam poterat reperiri ſenario; qui conſtat ex proportione dupla, quam inter ſe proxime continent. Hæc autem eſt, quaternarij ad binarium, numeri ſimul iuncti, ſenarium reddunt: quod in alijs numeris vix inuenies, niſi in eis qui naturam ſenarij ſeruant, vt duplus, triplus, &c. Conuenit quoque ſenarius primo perfectus ſummo Opifici Deo, aut fabricę ipſius. Cui nihil deeſt: ſic nec ſenario per ſua membra digeſto, aliquid nec ſupereſt, nec deficit, nec excedit quicquam, nec effluit, nec influit aliquid, nec alienis indiget adminiculis: ſed ęquale, temperatumque eſt, & ſuis partibus viribusque nititur, atque conſiſtit. Ideo cum Deus opus ſuum ad hunc numerum partiendo produxiſſet, di-

xit Moſes: Perfecti ſunt igitur cœli, & terra, & omnis exercitus eorum. Docet itaque Auguſtinus Deum ſex diebus perfeciſſe opera eius; quo numero potius myſterium, quam temporis partes ſignari opinatur. Iccirco numeris etiam indigemus ad percipienda Dei, & Naturę ſacramenta, non quidem mercatorijs, ſed occultioribus & formalibus (vt Syrianus appellat) intellectibus, atque idealibus. Vlterius progredientes, dicamus quòd mundus, ex quo eſt circularis figurę: ideo ſex habet extremitates, ſurſum, videlicet, & deorſum; ante & retro; dextrorſum, & ſiniſtrorſum: Aliæ vero figuræ plures, & pauciores habere poſſunt. Nam quadranguli cubus licet ſe claudatur Epiphanijs ſeu ſuperficiebus, extremitates nihilominus plures habet quàm ſex: nam ipſi quoque anguli extremitates ſunt. Ideò dicitur, q̃ creatus ſit in ſex diebus non temporaneis, ſed in ſex extremitatibus archetypi: quia in eius creatione conſpirarunt. Et iſtæ ſex extremitates procedunt à breſith, hoc eſt manifeſtantur in libro Geneſ. qui hæbraice incipit. à dictione Breſith: vel quia hæ ſex extremitates ædificij archetypi procedunt à chocmah, & reliquis duabus ſuperioribus dimenſionibus. Nam breſith

idem

ſith idem eſt, quod in principio, idem quod in chocmah, ſiue in ſapientia:mundus enim in ſapientiá fundatus eſt. Sicut ergo Cedri à libano procedunt monte; ita dimenſiones ſiue ſex ſephiroth inferiores procedunt à tribus primis dimenſionibus. Et ſex hæ dimenſiones inferiores dicuntur dies fabricæ. Sicut ergo mundus, (vt diximus) ſex habet extremitates: à ſimili mundus ædificij ſupra mundani ſex habent ſephiroth; quæ illius ædificij extremitates dicuntur: quarum principium, inferius incipiendo, eſt malchuth, & binah, eſt ſeptima quia hod, & nezach pro eadem habentur. Vlterius progredientes, dicamus quòd figura Trigona quam optime huic numero fabricæ conuenit. huius enim baſis eſt ternarius, ſummitas vnum, intermedia duo, vt patet in obiecta figura. Nam fabrica tota à tribus perſonis emanat; cum eorum opera ad extra ſint indiuiſa: tendunt quoque in vnum finem, in quem omnia diriguntur. tranſitus autem eſt per binarium, materiam videlicet. Nam primum huius egreſſus principium materia fuit, quæ binarium ſapit, & in vnum reduci per formam tendit, quę ternarij gerit imaginem, ſicut ex omni parte in præcedenti figura ternarius per binarium tendit in monadem, ad quam reductis in om-

cedenti

nibus, ſequitur ſabbataria quies diei ſeptimi claudentis, & terminantis omnium dierum circulum. Hoc igitur Senario, longe excelſiore illo, qui dierum ſucceſsione numeratur fabrica partita eſt.

D. Cab. Rectius dicitur, quod Paradiſus ſit totum ædificium quam ſit decima. Et in medio eius eſt collocatus magnus Adam, qui eſt tiphereth.

F. A. De paradiſi loco variæ ſunt opiniones. pro eius notitia quæritur, vtrum ſub æquinoctiali circulo ſit ad minus bona, & temperata habitatio, ac hominibus conueniens. in hac quæſtione poetæ, ac philoſophi contra medicos decertant: Virgil. enim, Ouid. & Ariſt. eiusq; Commentatores, & Alb. in ſecundo metheor. in Tract. de Ventis tenere videntur, ſub æquinoctiali exceſsiuam eſſe caliditatem, quæ habitationem reddit intemperatiſsimam. Et confirmatur hæc opinio. Nam procedentibus à quarto climate æquinoctialem verſus, ſemper occurrit regio magis calida, & magis intemperata: Et homines nigriores apparent; ergo ſub æquinoctiali erit habitatio intemperatiſsima, & homines nigerrimi. Sed Auicena, & omnes recentiores medici cum eo ſentiunt ibi eſſe non modo temperatam, ſed temperatiſsimam, &

amenisſimam habitationẽ. Et hoc confirmatur tum auctoritate Iſydori in primo Etymolog. qui dicit Paradiſum Terreſtrem, eſſe locum verſus Orientem ſituatum, multum appropinquantem globo Lunæ ſub ęquinoctiali temperatiſsimum, & amenisſimum: imo ait ſcriptura quòd poſuit Deus hominem in paradiſo voluptatis: tum ratione, quia ſub æquinoctiali ſemper eſt ęquinoctium: quantum igitur in die calor intenditur, tantum in nocte à frigiditate remittitur: pręterea tantum eò influunt planetæ calidi quantum & frigidi, & ęquè directe irradiant. aeris igitur complexio redditur temperatiſsima. Et hoc etiam videtur ſentire Ptolomeus in tertia parte quadripartiti, vbi dicit, quòd omnis temperies complexionis, ab æquinoctiali procedit. Sed breuibus dicendum videtur, quòd ſi habitatio illa intemperata ſit, hoc maxime erit propter caloris exceſſum: Quare aduertendum, quòd triplici de cauſa calor alicubi eſt exceſsiuus: prima eſt calefacientis propinquitas, & propterea regiones ſub tropico hyemali (ſi quæ ſunt) calidiores ſunt regionibus, ſub tropico æſtiuo exiſtentibus: cum enim ſol eſt iuxta tropicum æſtiuum, eſt in auge orbis ſui excentrici. Sed quando eſt propè

tropi-

tropicum hyemalem, eſt in oppoſito augis terræ propinquior. Secundo cauſa eſt radiorum calefacientium directio; Et ideo Regiones ſub torrida Zona, quæ terminatur ad duos tropicos, calidiores ſunt regionibus extrà torridam Zonam exiſtentibus in qualibet aliarum quatuor Zonarum. Tertia cauſa eſt mora calefacientis corporis, & propter hoc in torrida Zona regiones circa tropicos, & ſub eis, calidiores ſunt regionibus circa æquinoctialem, & ſub eo exiſtentibus; eò quòd Sol, cum deſcribit æquinoctialem, velocius mouetur, quam cum deſcribit tropicos. Et ſic radius minus figitur in obiecta terra. Et item; quia ſol maiori tempore circa Zenith eorum, qui tropicis appropinquant, quam circa æquinoctialem moratur. Cum enim ad principia arietis & libræ prouenerit, maiores, & notabiliores declinationes ab æquinoctiali facit, quàm circa principia Cancri, & Capricorni. Cuius rei ex dierum, & noctium Artificialium cremento, & decremento, euidentiſsimum ſumitur argumentum: Nam ſenſibilius circa æquinoctia, quam circa ſolſticia creſcunt, & decreſcunt dies, & noctes. Hac etiam de cauſa in menſe Iulij, & Auguſti intenſior eſt calor in regionibus ſeptentrionali-

trionalibus, quàm in menſe Maij, vel Martij, quanquàm menſe Iunij ſol eſt eis propinquior: eo quòd ſol diuturnius in ſignis ſeptentrionalibus, & verſus Polum arcticum menſe Iulij, vel Auguſti, quàm menſe Iunij moratus eſt. Propter etiam cauſam iſtá in diebus æſtiuis maiorem poſt meridiem ca lorem, quàm in meridie, vel ante ſentimus, quamuis ſol in meridie ſit Zenith noſtro propinquior, eo quòd poſt meridiem diuturnior eſt Solis mora ſuper noſtrum Horizontem: Et calor continuè calori ſuperadditur, & facit ipſum ſupercreſcere, & intendi. Inter haſce tres cauſas caloris, tertia prin cipalior, & maxima eſt propter rationes allatas, magis enim quandoque calefit homo re motus ab igne, quàm alius propè ignem. quia .ſ. ille eſt diutius calefactus. Secunda vero cauſa eſt poſt ipſam, fortior radiorum directio: minima vero caloris cauſa eſt calefacientis propinquitas. Vnde in ęſtate quan doq; ſol à nobis eſt remotior, quia eſt in auge excentrici, magis tamen regionem noſtram calefacit, quàm in hyeme, cum circa oppoſitum eſt augis, eo quod ſol in ęſtate Zenith capitum noſtrorum appropinquans, directius ſuper nos irradiat. Sic igitur ad queſtionem dicendum, ſaluo meliori iudicio, per duas concluſiones. Prima eſt quòd

ſub

ſub ęquinoctiali habitatio eſt intemperatior per caloris exceſſum, quàm habitationes quarti, & quinti climatum, quę cęterarum ameniſsimæ videntur. Secunda concluſio. Sub ęquinoctiali multo temperatior eſt habitatio, quàm ſub tropicis, & circa tropicos, quia minor eſt caloris exceſſus, maior enim Solis eſt mora circa tropicos, (vt diximus) licet in ęquinoctiali ſit maior Solis propinquitas, & aliquando directior irradiatio. Confirmatur ex hominum naturis, & complexionibus: Habitantes enim circa tropicum æſtiuum Æthyopes nigerrimi, ſicciſsimi, breuisq; ſtaturę exiſtunt: Et ſub ęquinoctiali ſunt pallidi homines, atque bonæ complexionis & longioris vitæ repetiuntur. Ad argumenta vtriuſque opinionis, facilis eſt reſponſio: Non enim ſequitur (vt dicit prima opinio) ſi procedentibus a quarto Clymate verſus tropicum æſtiuum ſemper apparent calidiores, & intemperatiores regiones: quòd etiam procedentibus à tropico verſus æquinoctialem eodem modo appareant propter cauſas dictas. quod autem ſecunda opinio adducit ex Iſidoro, & ex pagina ſacræ ſcripturæ, concedimus quòd dari poteſt talis locus: Sed dicimus quòd amenitas illius loci (Paradiſus terreſtris nuncupati) non eſt ex qualitate, vel na-

tura illius regionis, ſed ex ſitu paradiſi. Eo enim quod in loco altiſsimo eſt (vt Iſidorus ait) tranſcendit magnam regionis mediæ aëris partem; quo fit vt neque venti, neq; turbines, neque pluuiæ ibidem generantur, neque etiam propter radiorum reflexionem ibi caliditas intenditur. Et patet concluſionis deciſio quod ſcilicet dabilis eſt talis locus habitabilis. quod autem locus ille ſit Paradiſus, de quo ſcriptura loquitur, à Cabaliſtis non admittitur. Nam ille non eſt terreſtris vt vulgo dicitur. Sed plantatus ante mundi fabricam, ſicut bene ſentit Hieronymus, qui in Gen. ad verbum ait, pro paradiſo textus habet, gan. heden. i. hortum delitiarum; pro quo Symmachus, tranſtulit Paradiſum florentem. Nec non quod ſequitur contra orientem in Hebræo mikedem: Quod aquila poſuit ab exordio: Symmachus vero, & Theodotion à principio, ex quo eſſe manifeſtisſimè probatur, quòd priuſquam cœlum, & terram DEVS faceret, Paradiſum DEVS ante condiderat. hactenus Hieronymus, cœleſtis eſt igitur ille Paradiſus, & diuinus in quem datur introitus, quando homo auerſus à peccato, & erectus in DEVM toto corde, & mundo reuertitur. tunc enim DEVM videt, mentem adipiſcitur, regnum cœlorum poſsidet, quod intra

nos

nos eſt, & in ipſo Paradiſo oblectatur. quæ omnia idem ſunt. Et hæc eſt rumphea uerſatilis, quam tenet Cherubinus pro cuſtodia ipſius paradiſi, auerſio videlicet: quæ ſi eſt à DEO ad creaturas, tunc expulit ſic auerſum à ligno vitæ, & à delitijs ipſius paradiſi: ſi autem ipſa auerſio erit à peccatis, & à creaturis ad DEVM, tunc per Cherubinum remiſsionem conſequitur, & reditum ad paradiſum eundem, ex quo expulſus fuerat. Metaphoricè igitur (ſecundum Cabaliſtas) Moſes de paradiſo loquutus, innuens ſemper anagogicum ſenſum; cum non terreſtris (vt vulgo dicitur) verum cœleſtis ac diuinus ſit hortus ille, à cœleſti agricola, & opifice ſummo in terra quidem non hac tamen feculenta plantatus; ſed in terra viuentium figurata per terram illam promiſſam, de qua dicitur vineam tranſtuliſti de Aegypto, eieciſti gentes, & plantaſti eam, & radices eius plantaſti, & impleuit terram. Et ne decipiatur aliquis credens, quod de hac terra craſſa loqueretur, paulo inferius ſubdit. Viſita vineam iſtam, & perfice eam; quam plantauit dextera tua, & ſuper filium quem confirmaſti, vel corroboraſti tibi. Ecce quàm pulchrè innuat vineam illam meliorem, & conſequenter omnes arbores ſacri horti eſſe plantatas, in filio, & in verbo diui-

no: quod ait. ſi quis in me non manſerit mittetur foras; ſicut palmes,& areſcet, & in ignem mittetur, & ardebit. In verbo igitur iſto non modo ſunt Arbores: ſed omnia plantata, & fundata ſunt, dicente Ioanne. Quod factum eſt in ipſo vita erat. qui cum Paulo portat omnia verbo virtutis ſuæ. quod & liber vitæ dicitur. Et in libro tuo omnes ſcribentur ſcilicet ſub imaginibus, & exemplaribus æternis. & ipſum verbum cum omnibus ſimul in eo contentis eſt in patre: & ideò plantati ſumus etiam in patre; in quo eſt ipſum, quòd ait, ſicut tu pater es in me, & ego in te, & ipſi in nobis vnum ſunt. In his ergo vere ſunt diuitiæ, & voluptates: Vnde merito dicitur Paradiſus vel hortulus delitiarum, irrigatus ab illo fluuio voluptatis; de quo diuus citharædus ait; Inebriabuntur ab ubertate Domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos (ex fonte ſcilicet de quo ſequitur) quoniam apud te eſt fons vitæ. Elementa, principiaq; naturæ, pulchrum quoq; mundum totum, emanaſſe affirmat Mercurius, ab eo qui eſt & omnium rerum,&vtriuſq; ſexus fœcunditate pleniſſimus, vim totam continens generandi abſque alicuius extrarij adminiculo. Hinc Pan à Poetis (quod totum ſignificat) dicitur, quem ſolem eſſe Archades exſtiman-

tes adorabant. Eſt quippe Verus ſol, non hic cœleſtis, ſed ſupra mundanus, & diuinus, Cuius pictura erat huiuſmodi, Primò cornua in capite geſtabat quæ regnum ac poteſtatem, quod in ſupernis infernisque denotant tenet, Barba eius erat prolixa radios lucis aut diuinæ ſuæ virtutis, uſque ad ima protenſa protendebat, pars inferior hyſpida propter arbores, virgulta, montes, ſaxa, feras; ſuperior vero lenis; vnde & ſuper arauot, id eſt planicies equitare dicitur, Sonat fiſtula ſeptem calamorum, id eſt ſeptem planetarum harmonia, in qua ſunt ſeptiformes ſoni, qui diapaſon, conſumatam videlicet conſonantiam complent, Virga in manibus eſt poteſtas, qua cuncta moderantur: ridentem eum fingebant, eius ſempiternam fœlicitatem innuentes; deliciariq; aſſerebant in Echo, quæ eſt vox emiſſa in concauis vel obiectis diſpoſitis quibuſcunque reſonans: vox enim verbum, & mentis conceptum exprimit, Ideo voce vel dicto, DEVS mundum, & omnia eius membra fabricauit, voceq; gubernat imperitando: amorem etiam erga nos pluribus clamoribus manifeſtat. reciproco vero amore (qui eſt reſonans Echo) deliciatur, & hæ ſunt delitiæ, quas habet cum filijs hominum, Hebridem ſtellatam in pectore gerebat. Quia omnium ſtel-

larum concurſum, atque vim vnica pelle, vnicoque actu, aut nutu continet. Sed quem poetæ Pan, ideſt totum omniaq; continentem dicebant, philoſophi cauſam primam, & omnium cauſarum principium vocauere, dans omnibus cauſis, vt influant. Nam quicquid agit cauſa ſecunda, id in virtute primæ magis influentis: quam ſecunda, exequitur, vt Proclus inquit, aſſerens deinceps omnia habere eſſentiam à primo ente & prima cauſa, & viuere à prima vita: immediateq; à prima, & ſumma intelligentia: Quæ ſit omnium fœcunda rerum eorum, quæ alijs præſtant neceſſe eſt. Eſtque in ſe ipſo ſummè fœlix, & beatus: ſed beatitudo (ut definit Speuſippus) eſt bonum, ex bonis omnibus accumulatum. Beatus autem eſt qui nullo indiget, & qui habet quicquid vult, vt beatus Auguſtinus, & Plato aſſerunt. nihil ergo deeſt illi, qui omnia continet, tanquam vera omnium ſphæra: vt dixit Hermes. Et cum nihil ſit extra ſphæram mundi, ſic nihil extra diuinum ambitum qui omnia complectitur, continet omnem numerum exiſtens ipſe vera vnitas: quæ principium, & radix omnium eſt numerorum, dans omnibus, vt numerentur. Omnis numerus ſeu multitudo (ſecundum Proclum) ab vno eſt, nec aliquid eſſet vnum ſimul cum alijs multitudinem

dinem faciens (vt idem proſequitur) niſi per vnius participationem vnitatem ſibi compararet. Quod vnum, & antiquiſsimum nemo ambigit Deum eſſe, qui antequam peculiarem vnitatem rebus inferioribus communicaret, in primum numerum ſe diffundit ſcilicet in ternarium, & hinc in denarium (ſecundum Hebræos) tanquam in decem ideas, & menſuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum: hac de cauſa vlterior numerus dari nequit. Qui denarius in vnum coaceruatus redit, à quo exordium habuit, vt ſit denarius numerorum finis, & complementum, & principium decadum. Quam numerorum ſeriem, omnia tanquam verum exemplar imitando ad illud vnum redire contendunt, vndè proceſſerũt, ſicuti rami à trunco, vel à radice, radij à ſole, riuuli à fonte. creaturæ enim omnes non habent eſſe à ſe, ſed à Deo: qui eſt ſons, et origo omnium riuulorum, &c. Ideò ſapienter dicitur: Deus eſt in quo viuimus, mouemur, & ſumus. omnia nempè radicata ſunt in vnitate eſſentiæ infinitæ. Ideò omnia dicuntur vnũ. Et iſtud vnum, eſt decima ſuprema ſephirah, de qua dicit concluſio, quòd rectius dicitur paradiſus eſſe, totum ædificium, id eſt omnes decem ſephiroth, quàm ſolum decima. vnum eſt; quòd paradiſus eſt vera voluptas; quę tan-

tum in Deo reperitur. eſt enim ſatians voluptas: quæ ſolum in Deo reperitur. Vnde Dauid cupiens hanc ſatietatem, ait. ſatiabor, cum apparuerit gloria tua. Verus igitur hortus paradiſi, eſt arbor continens omnes decem ſephiroth. Qua in arbore ſunt decem arbores particulares: quę varios producunt effectus. Alij dicunt quod paradiſus eſt ſolum in malchut; quod regnum dicitur, & terra viuentium; alij quod in tipheret, eſt enim Chriſtus omnium pater. Nos primo geniti fuimus ab æterno patre, per filium, in quem ſemen idearum perfuſum erat. poſtea iterum regenerati ſumus, per filium hominem. nam imagine perturbata, & ſimilitudine penitus diſperdita, non dicebamur meritò filij Dei patris: Ideò oportuit nos naſci denuo per baptiſmum. In prima generatione nos ad idolum ideale confinxit. In ſecunda vero ad illud idolum, quod pictum eſt in libro prædeſtinationis, & vitæ, id eſt in verbo nos regenerante, in quo ſcribuntur omnes, & ad cuius perfectionis gradum deducendi ſunt. nec ſolum habent illinc nomen, & idolum pictum, ſed inde vim quandam accipiunt, ſicut filij à parentibus per ſemen ab eis diuulſum. Nec ſatis fuiſſet pientiſsimo patri noſtro nos generaſſe in ſpiritualem hominem; niſi & cibos ipſi

con-

conuenientes pręparaſſet. Et hoc fuit quando dixit. Accipite, & manducate, hoc eſt corpus &c. Vt bonus pater nos inſtruxit. Doctrina à verbo facta, omnia euangelica plena ſunt. Quam doctrinam, ſi voluerimus explicare, nec vires noſtræ debiles ſuppetent, ſed (vt verbis Ioannis vtar) nec totus mundus capere poſſet. Et hanc doctrinam docuit in templo, in montibus, in ſynagogis, & in diuerſis locis, totam tamen doctrinæ ſummam, efficacius tradidit in cruce. Ditauit etiam nos bonus pater, Theſauris. Diuitiæ enim dicuntur (vt docet Marcus Varro) quia diuos nos faciunt. Et theſauri eius ſunt gratiæ ſapientiæ, & glorię: ſine quibus quanuis potiamur inferioribus, pauperrimi tamen ſumus. Optimus pater non ſupradictis contentus, in fine maiora dilectionis pignora reliquit, non tantum in eo, quòd vitam expoſuit, ſed quia opulentiſſimum teſtamentum fecit, in quo legauit illud quo maius excogitari nil poteſt. legauit enim æternum, & fœliciſsimum regnum beatitudinis, quod ſtatim ſe daturum promiſit latroni, dùm ait. hodie mecum eris in paradiſo, id eſt hodie frueris eſſentia mea, quoniam obiectum eſt beatitudinis. Et ideo latro erat in dextris eius. Nam in dextera eius ſunt iucunditates æternæ. has præſenſit

Agæus propheta, dum dicit, Adimplebis me lętitia, dans ſcilicet de iucunditatibus æternis: quæ ſunt in dextera tua. quinetiam caput noſtrum: nedum pater fuit: non enim contentus ſupraſcriptis voluit etiam omnes nos vnire ſimul in idem corpus, qua vnione non datur maior; cuius ipſe caput effectus, omnia membra regeret, & in ipſa influeret. ſicut enim in capite omnes ſenſus interiores: vnde membra dicuntur à capite regi, tanquam à Duce, & repleri virtute veluti riuuli, & aluei replentur à fonte. Quæ omnia ſecundum ſpiritualem influxum, proueniunt à capite noſtro Chriſto. Vnde Paulus. Gratia Dei ſum, id quod ſum: Quæ gratia, in nos emanat per ſolum CHRISTVM. neque ratio, neque intellectus, neque lumen ad cognoſcendum diuina in nobis exiſtit, niſi ſubminiſtretur à capite noſtro. quæ eſt lux vera omnes illuminans. nam vt abſciſſo capite; nihil uirium remanet in membris, ſic abſcedente CHRISTO ab homine; abſcedit vita, & ex conſequenti omnis operatio, & motus, quæ ad ipſam vitam ſpiritualem pertinet.

Quicquid igitur fauoris pro interiori homine habere voluerimus, ab eo efflagitare neceſſe eſt, de cuius plenitudine (vt inquit

inquit Ioannes) omnes accepimus, & accipiunt, qui in regno ſunt beatitudinis. Ideò bene dicunt aliqui (vt narrat concluſio præſens.) quòd in medio paradiſi eſt collocatus magnus Adam, id eſt CHRISTVS Meſsias cœleſtis, qui venit ſatisfacere pro Adam terreno, & animali. Et locus eius in archetypo dicitur Thiphereth, in medio ſephiroth, ſic CHRISTVS medium tenet inter diuinas perſonas, & vt factis oſtenderet, ſe perfectum mediatorem in ingreſſu, in ſtatu, in receſſu, & in regno ſemper locum medium tenere curauit. natus eſt in medio duorum animalium. diſputauit paruulus, in medio doctorum. medio diſcipulorum exiſtens docebat eos. affixus cruci poſitus fuit in medio duorum latronum. in iudicio ſtabit in medio electorum, & reproborum. in regno quoque ſuo ſemper tenuit, & tenebit locum medium inter patrem & nos aduocatus, & mediator exiſtens. eſt denique medium tenens in illo diuino mundo archetypo, in quo Abraham plenus pietate à Theologis Hebræis in dextera, Iſahac vero ſeueriſsimæ iuſtitiæ in ſacrificium oblatus in ſiniſtra reponitur. in meditulio verò Iahacob, in cuius domo Angelico

atteſtante

atteſtante oraculo, noſter mediator in ęternum regnat, iam reuerſus ad locum vnde venerat. quo etiam nós veros Iſraelitas effectos conducere intendit, vt non ſine cauſa dixerit. non veni niſi ad oues: quæ perierunt domus Iſrael. Et ille locus dicitur Tiphereth. (vt ſupra dixi) & propter hoc dicunt aliqui Cabaliſtæ, nos beatificandos in ipſo Tiphereth. Melius eſt tamen dicere, quòd ſit in omnibus decem ſephiroth, quia Chriſtus dicit in præmiandis meritis: non ne ex denario conueniſti mecum, vt.ſ. te beatificem cum decem influxibus, decem ſephiroth.

D. Cab. Dictum eſt ex eden exire fluuiū: qui diuiditur in quatuor capita; ad ſignificandum, quòd ex ſecunda numeratione procedit tertia; quę in quartam, quintam, ſextam, & decimam diuiditur.

F. A. Deum eſſe fontem declaramus ipſomet acclamante, & in huiuſmodi verbis conquerente: Me dereliquerunt fontem aquarum viuentium dominum: vt in Ieremia dicitur. Et Dauid: apud te eſt fons vitæ. Iſaias etiam dicit. Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris. Qui fontes ſunt cheter Elion corona ſuprema pater vocitata, prima origo omnium ipſa chocmah Dei filius. binah quoq; ſpiritus ſanctus. fons ergo primus & origo omnium bonorum pater eſt.

de quo in canticis dicitur. Fons hortorum & puteus aquarum viuentium. Fons quoq; eſt filius, de quo Zacharias. In illa die erat fons patens domui Dauid, & habitantibus Hieruſalem in ablutionẽ peccatoris, & menſtruatę; quod omnes exponunt de Chriſto Dei filio. Fons etiam eſt ſpiritus ſanctus, de quo Ioannes fiet in eo fons ſalientis in vitam æternam; hoc autem dixit de ſpiritu ſancto, quem accepturi erant credentes in eum. primo tamen præmiſerat dicens: qui biberit ex hac aqua; quam ego dedero. hæc autem aqua vitæ, ante Chriſti aduentum, ſolos Iudeos irrigabat (quia ſalus ex Iudeis eſt) adueniente vero Chriſto, tunc aqua hæc irrigauit vniuerſam terram. filius etiam fuit fons aquæ viuæ, quem petebat Moſes in numeris. De hoc fonte in canticis dicitur. fons hortorum puteus aquarum viuentium. De quo fonte ait Ioannes oſtendit mihi fluuium aquę viuæ ſplendidum. quę aqua vnica Chriſtus eſt, aut eius ſapientia, quæ dicitur aqua ſaluatoris, cum in ipſo præeſſet lex quę data fuit: quod ſacramentum referans Paulus dixit. bibebant autem de ſpirituali conſequenti eos petra: petra autem erat Chriſtus. Vndè apertè voluit innuere ſapientiam legis Hebræis datæ, emanaſſe a Chriſto, ſub metaphora petræ. Et hæc eſt ratio, quare Hebręi

ſatia-

ſatiati à diuino fonte legis acceptæ, adhuc ſitire videbantur, quia & ſi data fuerat tunc lex; adeò tamen inuoluta erat, vt ſitiret populus eius intelligentiam. Hinc communiter concludunt antiqui theologi, legem fuiſſe bis datam, primo in ſcriptis: poſteà oretenus declaratam fuiſſe aſſerunt. & hanc vocant Cabalam, id eſt reuelationem ore ad eos factam. De hoc fonte dicit Zacharias (vt dixi) erit fons patens domui Dauid, & habitantibus Hieroſolyma iſte fons clamabat in templo dicens: Si quis ſitit veniat ad me, & bibat. hoc loquitur Ezechiel, dicens: Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris, & ab idolis veſtris. & dabo vobis cor nouum, & ſpiritum nouum, id eſt baptiſmum. & iſti fontes, quamuis in ſe ſemper ſint exuberantes, quia infiniti: exiccati tamen dicuntur quantum ad noſtram vtilitatem: quando videlicet, exigentibus ſic peccatis noſtris, obturantur meatus in nos influentes, iuxta illud. Auertente te faciem turbabuntur: auferes ſpiritum eorum, & deficient, & in puluerem ſuum reuertentur. Iſti tres fontes vnum conſtituunt fontem: ſicut tres perſonæ diuinæ ſunt vnus Deus, & opera Dei ad extra ſunt indiuiſa. ideo ab iſto fonte, ſiue mari, ſiue horto paradiſi exit fluuius a-

quarum

quarum viuentium, qui diuiditur in quatuor flumina, quæ flumina etiam dicuntur fontes ſecundum Pythagoram. qui fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradiſum, & fœlices omnes, illic videlicet habitantes. nam Vates canit. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Ad irrigandam autem vniuerſam terram, diuiditur in capita quatuor. Quod quadrifaria conditio terreni hominis exigit. Sicut enim ternarius diuinis rebus eſt addictus: ita quaternarius corporeis, & humanis, quia ex quatuor elementis conſtituitur. Adhuc quadrifariam diuiditur hic fluuius, vt in ipſum hominem terreum, ipſe fluuius totius bonitatis influat diuiſim, qui beatos vnum cum Deo effectos irrigat coniunctim. irrigat enim nos ab oriente per gratiam, à meridie per ſcientiam & pietatem, ab Aquilone per caſtigationem & expiationem, ab occidente vero per benignam ſuſceptionem. Vnde flumina ſempiterno fluxu ad mare currunt, vnde traxerunt originem: iuxta illud Eccleſiaſtis. omnia flumina intrant in mare. & paulò poſt. Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur. Sic etiam creaturæ omnes, deueniunt ab illo mari magno ſupramundano ſupradicto; tranſeuntes per cauſas ſecundas

modo

modo occultiſsimo; tanquam per fiſtulas, & venas mundi, Sicut, & animalium ſemen per occultiſsimos meatus tranſit vſq; ad locum, vbi formatur in corpus. Quo formato indefectibilem curſum currit, quouſque reuertatur ad mare Archetypum, vnde exiuit, niſi peccato infectus, labefactatusve ſit. Et quia infinitum eſt mare illud; ideo non redundat ex reuerſione illarum aquarum creatarum; ſicut non fuit diminutum, quando aquæ illæ exierunt. Et quia aliquid veritatis in litera continetur circa deſcriptionem illorum fluuiorum, etiam de ipſis vndè orian tur, & quò, quaq; fluant dicendum eſt, pro vt habetur, à Geographis. Phyſon ergo ſiue Ganges (vt vult Hieronymus) eſt Indię fluuius inter fluuios afferentes aurum præcipuum; cuius ortus eſt in medijs montibus, Artemidoro authore. Et de hoc dicit textus, & aurum terræ illius eſt optimum. Geon verò qui Nilus exiſtimatur, tranſiens per omnem terram Aethiopiæ, & ab vltimis finibus terræ auſtralis fluit ad ſeptentrionem mirabili, & vario curſu. origo eius eſt in partibus Mauritaniæ; non longe ab Ocea no ſtagnante ibi lacu, quem Helidem vocant, deinde abſcondit ſe itinere aliquot dierum, rurſusq; rumpit alio lacu maiori in Mauritania cæſarienſi; iterum harenis recce-

ptus

ptus per deſerta viginti dierum fertur ad proximos Aethiopes. Deinde proſilit in fontem qui niger dicitur. Inde Aphricam ab Aethiopia diſterminans medios ſecat Aethiopes cognomine Aſtaplus, & tandem deuenit ad mare Ægyptum. hic oritur in Aphrica. Tigris autem qui vadit contra Aſſyrios in regione maioris Armeniæ fonte conſpicuo oritur in planitie, vbi tardior fluit, hic vſq; ad Medorum fines, Diglitus appellatur: Tigris poſtea vocari incipit. quòd veluti ſagitta volare uideatur; nam ſagittam Medi tigrin appellant, & tranſit per Zeroadam, & Teſbitem leuior arſanias innatat, poſtmodum in Euphraten mergitur. Euphrates uero in monte Pariedro maioris Armeniæ oriri dicitur eadem plaga percurrens Armeniam maiorem à Cappadocia diſtinguit, & in ſinum perſicum (quod Mare rubrum dicitur) fluit. Hinc nulla cõiectura aſſequi poſſumus quomodo iſta quatuor flumina eandem habeant originem, cum ex diſtantiſsimis locis oriri videantur. Quare dicendum relinquitur, ut mare ſit fons illorum quatuor nominatorum fluminum. Sed tunc non erit locus aliquis particularis qui hortus, aut paradiſus delitiarum dicatur à nobis inacceſsibilis. Vnde typica uidetur omnino illa deſcriptio fluuiorum, per quos in-

telliguntur

telliguntur quatuor elementa, & principia totius eſſe producti, & ſubindicatur illa quadruplex virtus hominis quadriliteri: Quod nomen Orpheus, & Homerus Oceanum uocant diuinarum primo & humanarum rerum originem ſemper exiſtentem, ſecundo in Deorum generationem emanantem, tertio terrena irrigantem, quarto in omnem fluidam materiam ſtillantem: cuius iterum emanatio per formā quidem in Angelis, per veram participationem & imaginem in ratione præditis animantibus, per imaginariam in rationis expertibus; per umbrā denique in corporum figuris reperitur: quæ emanatio quadruplex per quatuor etiam ab Ezechiele uiſa animalia innuitur, quorum leo igneus eſt; Aquila aerea: Homo in anima potiſsimum, & in ſemine aqueus: Vitulus uero terreus, & terræ cultui ſemper addictus. Quæ elementa compoſita ſimul unicam oſtendunt faciem, & uirtutem, ideo dicitur quatuor facies vni, & quatuor pennæ vni. Ideo indicatur illa quadruplorum virtus nominis quadriliteri, aut quadruplex efluxus præcipuus archetypi. Quæ omnia deſcribuntur per illa quatuor flumina: eo quod ipſorum habeant ſimulacrum, ſicuti per Arbores, fontes, hortum, & huiuſmodi altiora deſcribuntur ſacramenta. Cum

enim

enim vnus ſit fons vitæ duplicis; qui in Iere-
mia dicit. Me dereliquerunt fontem aqua-
rum viuentium, neceſſe eſt, vt omnes, &
naturalem, & ſpiritualem vitam habentes &
reliqua (ſiqua ſunt) omnia hauriant ab illo
fonte, à quo fluuius procedit. de quo in
Gen. dicitur: Et fluuius egrediebatur de
loco voluptatis, qui Deus eſt ad irrigan-
dum primò ipſum paradiſum, id eſt totum
archetypum, per diuerſos canales rerum
nobis communicandarum. & iſtæ ſunt a-
quæ ſupramundanæ: quæ ſuper cœlos à
Moſe, & Dauide eſſe dicuntur. Ab illo igi-
tur fonte vitæ emanare dicitur aqua vel flu-
uius: qui ſtatim in quatuor capita parti-
tur, & irrigat vniuerſam terram. Quæ
aquæ vitæ prius ſunt in paterno fonte che-
ter Elion, id eſt corona ſuperior. poſteà in
filio chocmah, ideſt ſapientia: qui & ipſe
eſt fons (vt dixi) apud patrem exiſtens, vt
in pſalmo dicitur. Quoniam apud te eſt
fons vitæ. apud patrem enim eſt filius: cui
pater omnia dans, & ipſum fontem conſti-
tuit, vt meritò dicere poſsit. Ego ſum vi-
ta, utranque ſcilicet naturalem, & ſpirita-
lem omnibus tribuens. Quando enim dici-
mus omnia quæ facta ſunt in ipſo vita erant,
de naturali vita dicitur. nam ab illo fonte
diuino vitæ decurrit aqua; eſſentia videli-

cet, & eſſe omnium rerum: quod prima diuiſione diuiditur in quatuor elementa tanquam in principia, & primaria rerum materialia primordia: qui eſſentiæ fluuius egrediebatur de voluptate, id eſt de deitate fœliciſsima, ad irrigandam, & perfundendam vniuerſam terram, id eſt materiam, quæ primum producta, terra appellata eſt, & rectè primò decurſa diuidi dicitur in quatuor capita, id eſt in quatuor elementa; cum quibus, & nomina fluuiorum conueniunt, de quibus aliàs. Sed cum ipſe ait. Ego ſum reſurrectio, & vita; de ſpiritali intelligitur vita: quæ perpetuata fit vita æterna, quam & ab ipſo Dei filio habemus; ſicut ipſemet pleriſque in locis teſtatur dicens. Ego vitam æternam do eis; & iterum: ſi quis biberit ex hac aqua, quam ego dedero; fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam (vt dixi) æternam. extat & alius fons vitæ in eo ſanctiſsimo archetypo: qui ſpiritus ſanctus eſt. & hic aliquando dictus ſpiritus vitæ: ſicut in Ezechiele legimus. Et ſpiritus vitæ erat in rotis: de quo in pſalm. canitur. Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur, ea quidem quæ mortua & deſtructa erant. Et ſi ſint tres fontes, vnus tamen ſunt in illo fonte vitæ, & eſſentiæ Diuinæ, Enſoph dictæ, id eſt infinitas, ſeu infinitudo, ſine qua nihil viuit, &

uit, & nihil eſt: omnia enim ab vno proueniunt. Et quoniam in Deo eſt paradiſus, ideò edem, id eſt paradiſus vnus eſt, Et ſicut à Deo omnia proueniunt; ita ab hoc edem paradiſo omnia procedunt, & in ipſo omnia quietantur: De quo pſalmus, ſatiabor cum apparuerit gloria tua; non eſt enim in hac fæculenta terra; ſed in cœlo, Et quia voluptas ſuſtentaculum creatorum dicitur; filius chocmah cuncta ſuſtinet, Paulo teſte. portans omnia verbo virtutis ſuæ, Et ſic omnes ſpirituales gratiæ immediate ab ipſo filio chocmah proueniunt, & demandantur ab ipſo in ſpiritu ſancto Binah executore. De quo Paulus, Alij datur ſermo ſcientiæ; alij &c. Idem autem ſpiritus diuidens ſingulis pro vt vult, & eæ tres numerationes primæ videlicet, cheter Elion pater, chocmah filius, & binah ſpiritus ſanctus vnum ſunt, & idem in eſſentia, & vnum eſſe. Quando autem hoc vnum eſſe Diuinum incipit communicare ſe cæteris ſephiroth inferioribus; tunc in quatuor capita diuiditur, ſicut ſunt quatuor literæ nominis tetrag. per quod facta ſunt omnia, ſic in mundi fabrica, & eorum quæ ſunt mundi edem, id eſt tres primæ dimenſiones; quæ paradiſus dicuntur (vt vidimus) diuiſus eſt in quatuor capita. Nam ad perfectum rerum eſſe, & mundi,

quatuor illa requirebantur; quæ ſunt ghedulah, ghebura, tiphereth, & malchuth. fons igitur, qui in hæc quatuor diuiditur binah, eſt ibi totalis & integer: quia tantum reſpicit ad intra: Sed quando in rebus creatis influit, diuiditur in quatuor capita. De hoc fonte loquebatur Chriſtus, dum dicebat; Fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam ęternam. poſteà ſubditur. hoc autem dicebat de ſpiritu ſancto quem accepturi erant credentes in eum. Primum horum capitum eſt gedulah, id eſt Amor & pietas: quæ ad rerum productionem concurrunt, vt dicit Boethius, & Ieroeles Amore Deus cuncta creauit. ſecundum eſt ghebura. i. iuſta gratiarum diſtributio. ſecundum eſt ghebura. i. iuſta gratiarum diſtributio, ſecundum videlicet rerum capacitatem. Nam entium, vnumquodq; de bonitate, & perfectione tantum accepit, quantum iuſtè decuit; ideò ait ſapientia. omnia in numero, pondere, & menſura feciſti. tertium ad creationem rerum concurrens, eſt tipheret, id eſt virtus maſculea; quæ influit: quartum eſt malchuch, id eſt virtus fœminea quæ recipit. Et ne miremini quod tales ſexus in Deo reperiantur; quia Iſaiæ vltimo dicitur. Ego qui alios parere facio, ipſe ſterilis ero? ſi enim hos ſexus creatis tribuit, ergo ipſe hos in ſe habet: quia non habendo,

do, minimè alijs tribueret: nemò enim dat, quòd habere negatur. Mundum ergo creando Deus, quatuor his uſus eſt. bonitate primò videlicet, quia amore creauit: iuſtitia, dando vnicuiq; ſecundum eorum capacitatem ſexu duplici maſculeo, atque fœmineo. nam quemadmodum niſi maſculus ſemen in fœminam funderet, mulier non conciperet; ſic, niſi tiphereth impleret malchuth infundendo in ipſam bonum influxum ipſa dare non poſſet eſſe rebus. Ad concluſionem (ex ſecunda numeratione) chocmah (procedit tertia) binah. filius enim omnia communicat ſpiritui ſancto (quæ tertia in quartam) ghedulah (quintam) ghebura (ſextam) tipheret (& decimam) malchuth.

D.Cab. Verum erit omnia pẽdere ex facto, ſi per factum fatũ ſupremum intellexerimus.

F. A. Factum cum c, eſt concretum; & ſignificat rem factam; ſine c, fatum importat concurſum, ſiue ordinem, ſiue connexionem ſecundarum cauſarum à Deo præuiſam; ſecundum quem concurſum Deus ſinit res euenire. & res non ita ſunt à tali concurſu, quin ſecus euenire poſsint; licet etiam Deus prius cognoſcat: quia Dei ſcientia non imponit neceſsitatem in rebus: quodlibet enim contradictorum futurorum contingentium ad vtrumlibet, eſt æqualiter deter-

 minate

minatę veritatis pro quocunq; inſtanti, ſicut aliud, ita quod potentia determinans futurorum aliquod contingentium ad partem aliquam eſt eius oppoſitum determinare potens; Et quia Deus de futuris contingentibus infallibilem habet notitiam; eo quòd non aliter facta quam facienda nouit. Et facta nouit infallibiliter & clare, ita & facienda nouit infallibiliter. Et quamuis Deus de futuris contingentibus infallibilem & certiſsimam habeat notitiam; illa tamen contingenter euenient, & non neceſſario: quia voluntas Diuina res contingenter determinauit: nam non determinare potuit: idcirco ſcientia Dei rebus non imponit neceſsitatem, ab ipſo ſcitis; vnde quamuis Deus futura contingentia ſciat; non tamen ea ſcit neceſſario, ſed contingenter; ideo poteſt ea non ſcire: ſcit enim Deus contingentia futura ſicut diuina decernit voluntas: verum Diuina voluntas merè contingenter, & liberè determinauit; Idcirco Deus futura ſcit contingenter, & liberè: ſequitur ex his. Omne illud eſſe futurum, quod ſcit Deus; poteſt nunquam ſciuiſſe eſſe futurum, in ſenſu diuiſo, id eſt diuidendo inſtantia pro illo .ſ. inſtanti priori, pro quo ſciuit rem talem eſſe debere, pro eo inſtanti priori iſto potuit non ſciuiſſe; ſi Dei voluntas aliter decreuiſ-

ſet: quia quicquid poteſt non eſſe, poteſt nunquam fuiſſe ſcitum à Deo: Sed quicquid à Deoſcitur eſſe futurum poteſt non eſſe; Ergo quodlibet tale poteſt non eſſe ſcitum à Deo. in ſenſu compoſito eſt falſa ſcilicet pro illo inſtanti, pro quo ſciuit talem rem eſſe debere, pro eodem inſtanti potuit non ſciuiſſe. Difficultas eſt in hoc, quo modo ſtent ſimul rerum contingentia, & Dei infallibilis cognotio, ſiue prouidentia. Plat. in libro de repub!. Dicit quod in Deo eſt prouidentia infallibilis, & rerum contingentia. Ariſt. 11. & 12. metaph. prouidentiam ponit in Deo, afferens patres Chaldeos, id eſt Hebræos, & primò perhibet ſecundo Ethicorum, ponit rerum contingentiam, dicens. nos ſumus noſtrorum actuum Domini. Auguſtinus item nihil eſt tam in poteſtate voluntatis, quam ipſa voluntas. Et Pſalm. anima mea, (id eſt velle meum) in manibus meis ſemper. Quomodo autem duo hæc ſimul ſe compatiantur ſcilicet quòd euentus contingens, in Deo ſit infallibilis prouidentia, & in cœlis fatum (vt Plat. ſentit) id penitus difficilimum eſt. Et okam dicit quod adhuc nulli mortalium eſt reuelatum, & huius difficultatis ratio eſt: quia Deus non eadem qua nos menſuramus menſura, menſuratur, creaturarum quædam menſurantur

tempore (quæ ſcilicet principium habent & finem) aliæ æuo, quæ principium habent, ſed fine carent, vt Angeli animæ, & corpora cœleſtia &c. Deus autem menſuratur æternitate: quæ caret principio, & fine. Et quia hæc æternitas nobis eſt ignota, hinc eſt quod neſcimus menſuram noſtram, id eſt tempus cum æternitate conferre; conuenientiamq; cognoſcere, aut eorum ad inuicem differentiam: ęternitas enim eſt tota poſſeſsio ſimul. Et Solomon; Qui regnat in æternum creauit omnia ſimul, id eſt ęternaliter. Ideò erramus cum Dei opera menſuramus, ſecundum tempus, quia ęternitati tempus concordare neſcimus; Vnde Paulus quandoq; loquitur de æternitate, cum dicit. Ante ſecularia tempora: quæ eſt æternitas. quandoque de tempore cum dicit, dum tempus habemus &c: Dicamus ergo quod omnia ſunt à fœto ſupremo. hoc eſt à tota coordinatione ſephiroth; quæ dicuntur diſpoſitio diuina. Deus enim nobiſcum agit indutus ſeptem indumentis, ſeptem ſephiroth inferioribus: quibus mediatibus Deus mundo prouidet: nam ſicut anima particularis viuificat corpus, quod informat, & omnia eius membra; & non modo viuificat corpus, ſed regit, & moderatur ipſum totum & omnes eius partes: ita Deus formato hoc mundo,

do, mediantibus ſeptem inferioribus ſephiroth, viuificat, & regit hanc machinam: quod confirmat Plat. dicens. nullus eſt locus Deo immortali incognitus. Et Orpheus: Dei perfectus oculus, atque Iouis mens, quæcunque apud nos fiunt, inſpicit omnia. Et iterum in Apollinis hymno. Tu habes mundi vniuerſi terminos: tibi curę eſt principium, atque finis: per te vireſcunt omnia: tu ſphęram totam cithara reſonante contemperas: omnia videlicet ſuauiſsimè, & harmonicè diſponens. Et Dauid. Quo ibo à ſpiritu tuo: & quo à facie tua fugiam? ſi aſcendero in cœlum, tu illic es, ſi deſcendero in infernum, ades. Et Chriſtus. Conſiderate volatilia cœli, quæ non ſerunt neque metunt; & pater cœleſtis paſcit illa. conſiderate lilia agri quomodo creſcunt &c. Angelicæ mentes Deo aſsiſtentes, & miniſtrantes bipartitæ dicuntur. Verum primo aſtant ſeptem ſpiritus, quibus credita eſt diſpenſatio totius regni cœleſtis & inferni: quod (vt aiunt) ſub orbe lunari eſt. Hi enim (vt dicunt ſecretiores Theologi) omnia regunt viciſsitudine quadam horarum, dierum, & annorum, ſicut de planetis, quibus præſunt dicitur ab Aſtrologis. Et de his loquitur Ioannes, dum ait. Et „ ſeptem lampades ardentes ante thronum

Dei

Dei: qui ſunt ſeptem Dei ſpiritus, per quos tanquam per prȩcipuos miniſtros omnia diſtribuit, & ſuperiora quæ numero ternario gaudent; & ſunt. ſuprema corona, Dei ſapientia, & intelligentia, & craſsiora, quæ numero quaternario: & quadrarijs elementis componuntur. Ex quibus ternario, & quaternario ſeptenarius ille completur. Sequitur Ioannes docens, quomodo prȩſunt ſeptem ſphȩris, & conſequenter his: quȩ ab ipſis diſponuntur, vnde dicit. Vidi in medio Throni & in medio ſeniorum, & quatuor animalium, Agnum ſtantem habentem cornua ſeptem, & oculos ſeptem: qui ſunt ſeptem ſpiritus Dei, miſsi in omnem terram, ideſt virtute quocunq; extenſi vt oculis uideant omnia, & cornibus feriant cuncta ferienda. Stant enim in conſpectu Dei, vt audiant, & capeſſant omnia, quȩ iubet princeps. Mittuntur autem, & vadunt, aut virtute extenduntur, vt ea quȩ ſibi credita ſunt mandata exequantur per ſe, aut per inferiores miniſtros cœleſtis militiȩ eorum regimini deſignatos. Qui vt docet Mercurius, ſtatim poſt mentem, & ſpiritus numen
„ fabricati ſunt. mens (inquit) Deus vtriuſ
„ que ſexus fœcunditate pleniſsimus vita,
„ & lux in verbo ſuo mentem alteram opi-
„ ficem fabricauit: qui quidem Deus, ignis,

atq;

„ atq; ſpiritus, numen eſt. ſeptem dein-
„ ceps fabricauit gubernatores, qui circu-
„ lis mundum ſenſibilem complectuntur:
„ quorum diſpoſitio fatum vocatur. Quod autem dicit alteram mentem opificem, quæ eſt ſpiritus ſanctus fabricatam: non ex cemento, & lapidibus intelligitur compoſita: ſed à patre, verboque producta. Eſt quoq; ipſe ſpiritus opifex, & artifex, omnem habens virtutem. poſt quem ſpiritum, inter ſpiritualia dicit fabricatos ſeptem illos gubernatores ſphærarum, & rerum diſpoſitores tanquam fidiſsimos miniſtros, cum multis millibus aliorum, vt docemur ex Danielis oraculo. nec iſti ſeptem adeò aſtant Deo, quin interdum aliqui mittantur: vt de Gabriele legimus miſſo ad Zachariam, Danielem & Ioſeph cuſtodiendos, vt aſſerunt Hebræi: ſed potiſsimè ad Mariam cum fœliciſsima legatione, ac mirando nuntio aduentantis verbi. miſſus quoque fuit Raphael ad Thobiam, & Michael in ſubſidium Gabrielis, ſicut in Daniele legimus. Sic & alij plerique de aſtantibus miſsi ſunt tanquàm legati de latere principis. Aſtantes autem ipſi, nec non miniſtrantes, in plura officia diſtributi ſunt. Diuiduntur enim in illos nouem ordines, vt declaraui in concluſionibus Mirandulæ, & ſupra. ſunt quoque principes ſeptuaginta

duo, præſidentes ſeptuaginta duabus nationibus, de quibus vide in tractatu proprio. nec deſunt quibus incumbant vt nos ſedulo curent, & defendant, cuſtodiant, ac etiam bella ſuſcipiant, ne vnquam offendamus ad lapidem pedem noſtrum, niſi quantum diuina iuſtitia decreuerit. ſunt etiam qui minutiſsimis herbis, lapillis, omnibus inferioribus virtutem ſubminiſtrant, & tandem qui omnigenum miniſterium in maximum Dei donum conducant. Quorum officia multifaria omnem captum tranſcendunt humanum, & multo magis eorum numerus. Ideò nullus illum aſsignare præſumit, niſi qui ea, quæ decernit, penitus ignorat. Et hi omnes ſubditi ſunt imperio ſeptem ſupradictis ſpiritibus, à quibus fatum pendet. pendent igitur omnia à fato ſupremo ſcilicet omnium ſephiroth, non à fato inferiori ordine rerum creatarum, vt quidam volunt omnia neceſſario euenire, arguentes. Omne contingens fore, vel non fore eſt à Deo determinate ſcitum: quodlibet igitur futurum contingens neceſſario eſt futurum, quia niſi eſſet neceſſario futurum, ſequeretur, quòd Deus poſſet decipi. hoc modo, Deus ſcit Franciſcum cras curſurum. Et Franciſcus cras poteſt non currere. Deus igitur poteſt decipi. Prima hęc eſt neceſſaria. omne futurum, eſt futurum, quia idem prędicatur

dicatur de ſe ipſo. Ergo eſt eſſentialis,& per conſequens neceſſaria. omne igitur futurum, neceſſario eſt futurũ. Ad has obiectiones, Reſpondeo, & dico ꝙ omne futurum cõtingens eſt contingenter futurum, quia quicquid poteſt non eſſe futurũ, illud non eſt neceſſariò futurum, & illud quod non eſt neceſſario futurum, eſt contingenter futurum. Et dico ꝙ futurum contingens, eſt contingens, & quando eſt, & quando non eſt, poteſt eſſe. & quando eſt poteſt non eſſe. quando ego actualiter ſcribo, eſt contingens me ſcribere. nã poſſum non ſcribere, & quodlibet futurum contingens eſt huiuſmodi. Ad prinam rationẽ dicitur, quod ſi ponatur futũrum contingens à Deo ſcitum non euenire, tunc etiam ponetur in eſſe, quòd Deus nunquam ſciuit ipſum eſſe futurum, & per conſequens niſi eueniat, non decipitur. ſi enim res eueniat, Deus contingenter ſcit (nam potuit non ſcire ſi minus voluntas determinaſſet ipſum eſſe futurum) & ſemper ſcit ipſum futurum: ſi vero nunq̃ eueniat, non ſciuit ipſum eſſe futurum. Ad ſecundam dicitur negando conſequentiam, fit ibi fallacia dictionis arguendo à ſenſu compoſito ad ſenſum diuiſum falſum, hæc enim in ſenſu compoſito eſt neceſſaria, ſedens non currit; Ergo iſta erit vera, ſedentem neceſſe eſt, non currere: nam

prima vult, quod pro eodem inſtanti, pro quo ſedens ſedet, pro eodem non currat; ſed ſecunda vult quòd pro alio inſtanti de neceſsitate non poſsit currere: & hoc falſum eſt; quia poteſt currere, ſimiliter dicatur de futuro, quòd eſt futurum, pro illo tempore, & inſtanti pro quo eſt futurum; non tamen eſt neceſſario futurum, eſt pro alio inſtanti; quia poteſt non fore.

D. Cab. Qui nouerit in Cabala myſterium portarum intelligentiæ, cognoſcet myſterium magni Iobilei.

F. A. Quid ſint portæ intelligentię, & quot ſint alibi declaraui, & maxime ſuper ſepher Iecira Abrahæ. quantum attinet ad declarationem concluſionis huius; ſciendum, quod portæ binah, ſiue intelligentiæ ſunt quinquaginta, ad quem numerum peruenimus per quadratam ſeptenarij numeri, videlicet ſeptem inferiorum ſephiroth, tribuendo vnicuique numerum ſeptenarium: nam ſepties ſeptem reddunt quadraginta nouem, & cum peruentum eſt ad numerum illum, vltra non fit proceſſus. & tunc intramus in quinquageſimam portam, quæ finis eſt binah, & principium chocmah: quę quinquageſima porta, Moſi negata fuit, quia beatitudinis ianuam ingreſſus fuiſſet, eo quòd per ipſam, & in ipſa beamur. Hinc eſt quòd

Moſes

Moſes per legem ſuam neminem potuit beare. quod confirmans Paulus ait, per legem nemo iuſtificatur, vt ſcilicet capaces fiant præmij beatitudinis. propter hoc Moſes in lege non niſi temporalia Iudæis pollicebatur: nec illi permiſſum eſt populum introducere in terram promiſsionis. Chriſtus vero veniens, ingreſſus eſt hanc portam quinquageſimam tribuendo peccatorum remiſſionem, ſicut ipſi attribuit illud Iſa. dictum. ſuper me ſpiritus ſanctus. eo quòd vnxerit me, ad prædicandum miſit me, vt prædicarem captiuis indulgentiam, & remiſsionem, & annum placabilem, id eſt iubilei qui erat quinquageſimus, in quo tuba canebant in Chriſti ſignum venturi in tali quinquageſimo anno, hoc eſt ingredi debebat portam hanc quinquageſimam nos beatificando. Ideo ipſe dicit, Ego veni vt vitam habeant, & habeant abundantius, quod Moſes facere non potuit. ideò Chriſtus poſt quinquageſimum diem, miſit ſpiritum ſanctum qui nobis ianuam cœli aperuit. In horum ſignum ſua in reſurrectione de purgatorio ſanctos Patres eduxit. Ita quòd Chriſtus eſt via, & ſcala, per quam ad Deum patrem aſcendimus, ideò de ſe ſermonem faciens, ait in Ioanne, Ego ſum via, nemo venit ad Patrem niſi per me. idcirco ſeſe patri Iahacob,

cob, in cuius domo regnare debebat, in figura ſcalæ oſtendit, per quam in Deum conſcenderet ipſius videntis electa poſteritas, ideò dictum eſt illi. benedicentur in te cunctę tribus terræ. Vnde Chriſtus qui nedum viam oſtendit: Sed ſe ipſum fecit viam, lumen, & ducatum omnibus præbens eam quoque tutelam habuit; vt dicat. Non rapiet quiſquam oues meas de manu mea; quas videlicet tanquam bonus paſtor cuſtodio. Hæc omnia confirmans Pau. ait. teneamus ſpei noſtræ firmam confeſsionem, habentes Pontificem magnum (qui penetrauit cœlos) Ieſum filium Dei; vt nos quoque illuc introduceret, & patri præſentaret. Dicamus igitur ad concluſionem, quod numerus ſeptenarius eſt numerus remiſsionis, quia eſt ſpiritus ſancti (à quo fit omnis remiſsio.) & ſeptenarij quadratus eſt numerus quadrageſimus nonus. & in quinquageſimo fiebat remiſsio iobelei; & præfigurabat veram remiſsionem debere fieri à Chriſto modo ſupradicto. Iobeleus, & remiſsio dabatur poſt quadratum ſeptenarij numeri. Et hoc quia ſic Deus voluit, cum Deus ordinem rebus indiderit, à quo nunquam niſi ex rerum neceſsitate diſcedit, quem ordinem in hoc proſequitur Deus, vnde canit eccleſia. Deno dierum circulo, quo lege fit remiſsio.

miſsio. Alia fuit ratio quia iobeleus ab ea manſione egredietur Diuinæ Domus: quæ (vt ſecretiores Theologi docent) habet quinquaginta portas: qui numerus quinquagenarius integratur per quinarium complicatum per denarium, vel è conuerſo: qui denarius deſignatur per Iod literam Diuinitatis patri attributam: quinarius vero per he literam: quæ character eſt Spiritus ſancti. Vnde Pater miſericordiarum, & Spiritus ſanctus, per quem datur remiſsio, complicati ad inuicem faciunt numerum remiſsiuum, ſed ſimul iunctæ ille literæ componunt Iah יה nomen quidem diuiniſsimum, & clementiſsimum, quod laudare iubemur ſemper quando dicimus, Halleluiah. & quamuis remiſsio impetrata ſit à filio, non tamen datur ab eo, niſi per ſpiritum ſanctum, vt ipſemet perhibet, allegans de ſe dictum fuiſſe ab Iſaia. ſpiritus Domini ſuper me, eo quòd vnxerit me, & miſerit, vt prædicarem captiuis indulgentiam, & annum placabilem domino. hinc & dare volens Apoſtolis authoritatem dimittendi peccata, inſufflauit in eos, dicens. Accipite ſpiritum ſanctum. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. Iobeleus dicitur à verbo Iabal יבל, quod ſignificat affluxit. Vnde innuitur quòd tunc à cœlo fiebat omnigenus influxus, nedum remiſ

ſionis, & reſtitutionis (vt in Leuitico habetur) ſed omnium chariſmatum, & bonorum, & inſtitutio ſacramentorum Eccleſiæ non eſt declinare à facto Iobelei, vel diei remiſsionis, aut oraculi Ezechielis. ſed eſt reductio illorum influxuum ad piſcinam quandam, cuius quidem piſcinæ: claues datæ ſunt in manibus vicariorum Dei, & Chriſti, ſacerdotum videlicet: vt ipſi ad libitum indigentis & petentis, illam aperire poſſent. Et cauſa huius inſtituti iobelei fuit: quia ſicut quolibet anno renouatur terra, renouanturque religiones per capitula, & congregationes, & Reſpublicæ per nouos rectores Reipublicæ: Ita voluit Deus vt poſt quadratum ſeptenarij renouaretur Reſpublica illa Iſraelitica: præcipuè cum fauore illius anni quinquagenarij, in quo aperiebatur omnis influxus cœleſtis: Vndè vocabatur ille annus iobeleus, id eſt influxus. Quæ renouatio cum facta fuerit cum maximo effluxu tempore Chriſti, hinc fuit miſſus ipſe Chriſtus (vt ſupra dixi) ad prædicandum annum placabilem Domino. Et tunc Ioannes vidit ciuitatem ſanctam Ieruſalem nouam deſcendentem à cœlo. Vnde innuitur quòd renouationes fiunt in cœlo. Nam omnia, quæ hic mutantur illic præordinantur. Et tempore illius iobelei alleuiabatur populus: quia

vt dicit ſumma veritas: eadem menſura qua menſi fuerimus nos alijs: remetietur nobis. Vndè æquum erat, vt qui volebat remiſsionem, & alleuiationem à Deo, Populum ab eis oppreſſum alleuiarent. Hinc docemur à Chriſto, vt orantes dicamus patri. dimitte nobis, ſicut dimittimus alijs. Alleuiamur enim per remiſsionem ab illo onere de quo propheta canit: Quoniam iniquitates meæ, ſicut onus graue grauatę ſunt ſuper me. Ideo poſſeſsiones tempore iobelei priſtinis Dominis reſtituebantur: ne ſi alienatio fuiſſet perpetua, pauperes ſpe recuperandi amiſſa, triſtarentur. Sed potiſsima cauſa fuit, vt tunc ſua reſumerent: quando percepta remiſsione à Deo, mundati à culpa habebantur digni recuperare bona ſua: quę ex ſuis malis meritis amiſerant. Et etiam vt indicaretur quòd tempore maximi iobelei, completo videlicet curſu ſeptem millium annorum, omnia debeant reſtitui in priſtinum, meliori tamen ſorte; iuxta illud Iſaiæ: Ecce enim ego creo cœlos nouos, & terram nouam. Etiam in hoc iobeleo manumittebantur ſerui: quia ſicut ipſi liberandi erant à ſeruitute peccati & Diaboli: Sic æquum erat vt ipſi liberarent ſeruos ſuos: quam regulam declarauit Chriſtus ſeruandam eſſe in parabola hominis Regis, qui voluit ponere ratio-

nem cum ſeruis ſuis. Nam cum Dominus dimiſiſſet vni ſeruo decem millia talentorum, quia ipſe noluit poſteà dimittere conſeruo centum denarios, dictum ei fuit: Serue nequam, omne debitum dimiſi tibi quoniam rogaſti me, non ne, & te oportuit miſereri conſerui tui: ſicut & egò tui miſertus ſum? Vnde iratus Dominus tradidit illum tortoribus quoaduſque redderet vniuerſum debitum. Poſteà ſubintulit ipſe Chriſtus. ſic & pater meus cœleſtis faciet vobis niſi remiſeritis vnuſquiſque fatri ſuo de cordibus veſtris. Iuſſu ergo Dei, omnes ſerui hebręi manumittebantur, quia ſicut die ſeptimo interdictum fuit omne opus ſeruile: ſic anno ſeptimo interdicta fuit ſeruitus populi Dei. Annus enim ſeptimus eſt annus ſabbatarius. Dimitti autem debebat ſeruus cum ea veſte, vel panno, cum quo intrauerat ad ſeruiendum Domino ſuo, vt indicaretur quòd ſeruus non debebat deteriori conditione dimitti, quàm intrauerat, & quòd ſufficere debebat ſeruitium illius temporis decurſi. Vnde diſcere poſſumus, quòd Deus vult quòd exeamus à ſeruitute huius mundi ea ſorte, qua intrauimus, & tanto meliori, quanto maius eſt præmium, nobis in mercedem ſeruitutis noſtræ ab ipſo Deo dandum. ſeptimo etiam

anno indita eſt quies, non tantum hominibus, ſed humo, & cæteris rebus, quia Deus voluit nos ſibimet ipſi conformare, & continuos reddere: nec tantum nos, ſed omnia quæ in vſum noſtrum conceſſa ſunt. Hinc iubet nos quieſcere, non tantum die ſeptimo, ſed anno ſeptimo, & millenario ſeptimo: de quo Ioannes ſcribit, cum eadem ſit reuolutio dierum annorum, & millenariorum, vt manifeſtum eſt ijs qui diuinorum numerorum peritiam habent. Menſe etiam ſeptimo ordinatus fuit dies remiſsionis quem hebrei Iom hachepurim יום הכפורים vocant, quia proſequens Deus ſeptenarium numerum remiſsiuum elegit illum ſeptimum menſem, incipiendo à Martio, qui in lege dicitur primus in menſibus anni. Illo etiam menſe (vt multi ſapientes opinantur) Deus mundum fabricauit, vel ſaltem hominem, quem induxit in mundum fructibus iam maturis, & pro antiſtite ipſius mundi præparatis, vt haberet quibus aleretur. Quo menſe ordinatus eſt influxus illius bonitatis, quam Deus hominem tantis muneribus decoratũ creauit. Et ſic erit menſis ille primus menſis mundanus: legalis autem Martius primus, & September ſeptimus. Et remiſsio fuit die decima illius menſis, denotante patrem; cui attribui-

mus iod, & denarium, eo quod ſit finis omnium: ſicut denaruis eſt finis omnium numerorum. Menſis autem fuit ſeptimus, & numerus quidem ſpiritus ſancti: vt etiam ex numero menſis; & diei colligati intelligerentur. Pater miſericordiam, & ſpiritus remiſſionis: vt largiſsimus eſſet influxus in quo Patre & ſpiritu ſancto, filius (vt nuper diximus) obtinuit nobis fratribus ſuis remiſsionem perfectam, & continuè durantem: Iuxta illud Apoſtoli. Introiuit ſemel in ſancta æterna redemptione inuenta.

D. Cab. Qui nouerit proprietatem Meridionalem in dextrali coordinatione, ſciet cur omnis profectio Abraham ſemper ſit verſus Auſtrum.

F. A. Sicut in domo ęterni patris manſiones multę ſunt, varij ſcilicet gradus gloriæ attributorum & proprietatum, à ſimili effectus illorum attributorum aſſequentes, varijs influxibus reſplenduerunt. Iſaac enim in timore ſplenduit: quem hebræi pachad dicunt: de quo Iahacob, horum ſacramentorum magiſter, cum ſocero ſuo Laban verba faciens, ait. Niſi Deus patris mei Abraham, & timor patris mei Iſaac affuiſſet mihi, forſitan nudum me dimiſiſſes, & iterum iurauit Iahacob per timorem patris ſui Iſaac: cui vim Deus præſtiterat ab illo tribunali ro-

boris dicto ghebuta, ſiue iuſtitia: ſicut Patri Abrahæ ab auſtro miſericordiæ, & pietatis. Abraham enim tetenderat tabernaculum ſuum ad meridiem clementiæ ghedulah: in quo valde profecerat. Iahacob autem horum duorum patrum medium tenuit, fixit enim ſuum tabernaculum in horum medio, tiphereth videlicet, quæ pulchritudo dicitur, & ſol ſupramundanus. De quibus tabernaculis numeri 24. dicitur Quam pulchra ſunt tentoria Iahacob & tentoria Iſrael; quod eſt dicere ſpecioſus præ filiis hominum. Ab Aquilone igitur ghebura, iuſtitia, & terror procedit, à meridie ghedulah loco Abrahæ, clementia venit. & ideò ſicut alij finem ſuum varijs meritis, & medijs acquirunt, vt martyres per martyrium, confeſſores per viam pœnitentiæ &c. Ita Abraham per viam miſericordiæ finem ſuum adeptus eſt, & ideo de illo dicitur vt ſupra quod ad meridiem ghedulah clementiæ tentoria tendebat, & argentum erat eius theſaurus, non aurum, albedo enim pietatem prætendit, rubedo verò iudicium durum ghebura. Ad iſtam etiam plagam meridionalem Abrahæ, deambulaſſe Deus dicitur, dum volebat primo parenti ſuccurrere, & eius operire peccatum; veſte pellicea confecta ex illius Agni pelle; qui tulit peccata mundi. Ex illa

nanque regione omnia nobis tribuit charismata ibi enim natus. ibi docuit, ibi paſſus eſt, ibidemque ſurrexit: & inde aſcendit ad illum verum meridiem, & ſupremum templum, vnde dedit dona hominibus, & vnde omnis miſericordia, gratia, & ſalus. dicit igitur concluſio (qui nouerit proprietatem meridionalem) quę (intellige) eſt proprietas clementiæ (ſciet cur omnis profectio Abrahę ſemper ſit verſus Auſtrum.) In ſcriptura dicitur quod diſcedens Abraham à Lot ambulabat ad partem meridionalem ſiue auſtralem; & inſuper quòd tendebat tentoria ad Auſtrum, &c. Abraham proficiſcebatur ad meridiem, & hoc quia tendebat tentoria in Valle Hebron, ad meridiem ſita reſpectu Ieruſalem. Et dicitur in Gen. Perrexitque Abraham vadens, & vltra proficiſcens ad meridiem. Myſterioſus eſt ſermo iſte, innuens (vt exponunt ſecretiores Theologi) quòd profectus Abrahæ ad meridiem fuit Archetypi, locum videlicet pietatis, clementię, & gratiæ, ſtudium. nempe præcipuum Abrahæ fuit in hoſpitandis aduenis, & peregrinis, & in alijs pijs operibus. Et tantæ erat pietatis, quòd nihil pro ſe reſeruabat. quod innuitur in lege vbi dicitur, quòd ipſe conceſsit vxorem ſuam Pharaoni, vt bene ei eſſet. nec in hoc peccauit, qui-

nimo

nimò multum meruit, concedendo illi ſapientiam ſuam, quam in vxorem tenebat. (vt docet Origenes) hanc aliquando tenebat in vxorem, aliquando ſine peccato communicabat, vt ſororem; Iuxta illud ſapientis. Dic ſapientię; ſoror mea tu. Hinc propter ſcientiam communicatam, Ægyptij bene fecerunt ipſi Abrahæ. Verum quia Pharao impurus, & peccatis ſubditus erat, ſapientiam illam ſuſtinere nequiens flagellatus fuit. Nā (teſte ſapiente) ſapientia non habitat in corpore ſubdito peccatis. hoc igitur peccatum fuit ex parte Pharaonis, non Abrahę, qui non defuit in impartiendo ei bona ſpiritualia, nec erga alium aliquem defecit in huiuſmodi erogatione. Vnde de illo dicitur in Gen. Quòd Abraham dedit decimas de kòl כל (vt Hebræi dicunt) id eſt de omnibus rebus à ſe poſſeſsis. vel (vt dicunt Cabaliſtæ) de menſura illa decima, omnium bonorum pleniſſima. continet nempe quinquaginta gradus intelligentiæ, ad numerum kol כל, quam poſsidebat in hæreditatem (vt zohar teſtatur, & porta lucis) vnde in ſignum pietatis, expendebat ſolummodo argentum, vt dicitur in Gen. Scriptura enim ſtuduit innuere locum vnde erat Abraham, & vnde influxum continuè hauriebat. A meridie enim influxum hauriebat, vnde argentum venit;

nic, prætendunt enim in albedinem clementiæ alba. Vnde etiam emit ſpeluncam duplicem argento, & noluit illam gratis habere; quia noluit locum illum eſſe communem (vt ſibi offerebant filij Chet) ne locus ille profanaretur cadaueribus incircunciſorum. Voluit etiam locum illum vendicare iure emptionis, ne quis præſumeret amouere corpora patrum à loco illo tanquam non ſuo. Sed potiſsima cauſa illius emptionis cum argento fuit: quia argentum, à meridie prouenit ghedulah. Vnde Abraham fauorem omnem: vt omnibus benè accommodatis, & diſpoſitis ſecundum propria ſymbola, & conuenientiam à loco ſuſciperet, non tantum pro corporibus, ſed pro animabus ipſorum corporum. Oſtenditur eius pietas in orando pro Sodomæis: vnde cernens non poſſe placare denarium illum ſupramundanum, in eorum vindictam prouocatum, reuerſus eſt ipſe Abraham ad domum ſuam in Hæbron. Nam in textu dicitur Reuerſus eſt Abraham ad locum ſuum, completo ſcilicet colloquio cum Deo habito. explorauerat pater Abraham multa loca eſſe in domo patris æterni. Hinc nunc ad vnum, nunc ad alium locum recurrebat: vt nomina quibus ipſe vtebatur indicant apud ſapientes. Et hoc vt ab aliquo ipſorum locorum veniam (ſi fieri

 poſ-

poſſet) impetrare. Sicut è conuerſo Belaham tentauit diuerſa loca illis contraria, offerens in quolibet illorum ſacrificium: vt ab aliquo ipſorum impetraret vim malè dicendi Iſrael: reuerſus eſt igitur ad locum ſuum meridionalem videlicet ghedulah: vbi tentoria figere conſueuerat. Vnde etiam vt melius proficerent in illo loco meridiolani ſupradicto deſcendit in Ægyptum, non propter famem corporalem tantum, vt putant quidam, ſed quia non erat ſtabilita virtus præſidens ſuper Abraham in terra Canaham. Hinc fames, & penuria aderat rerum diuinarum: quia influxus cœleſtis tunc erat ibi modicus. Et ſi Ægyptus in ſacra ſcriptura ferè innuat aliquid mali, quia populo Dei ſemper infeſta fuit, habebat tamen aliquid bonitatis cœleſtis in ſe, iuxta illud. Sicut paradiſus Domini, & ſicut Ægyptus venientibus in ſegor, illuc enim intrat, & deſcendit fluuius à parte dextra exiens, ideſt à meridie, cui nomen erat Gion, nunc autē Nilus. vt igitur Abraham ſuſciperet quicquid bonitatis in Ægypto reperiebatur, illuc progreſſus eſt. Vnde propter meritum iſtius domus, & manſionis, & pietatis, promiſit Deus Abrahæ terram illam fœlicem poſt ſeparationem à Lot, indignus Lot erat hæreditate illa Diuina: Nam ſicut erat alienus à Deo, ita elegit pro

habita-

habitaculo regionem illam pentapolitanam, habitatores illos peſsimos non abhorrens: ſed adherens tantummodo fertilitati rerum temporalium, diuinis, & ſanctis omnino poſthabitis. nec propter opera vel merita ſua per Angelum ereptus fuit ab incendio regionis illius: ſed propter Abrahã, vt habetur clarè in textu, vbi dicitur, cum ſubuerteret Dominus ciuitates regionis illius, recordatus eſt Abrahæ, & liberauit Lot de ſubuerſione: & quod talis fuerit Lot, indicatur ex contentione facta inter paſtores ipſius Lot, & Abrahæ. illi enim (vt Elzohar aſſerit) cultum gentium regionis illius ſequi volebant. Hinc non ſine cauſa ſcriptum eſt, Chananęus tunc erat in terra illa. Abrahę vero præcepit Deus, vt iret in terram Chanaham; quia illa erat danda ſemini eius: terra (inquam) quæ fluere debebat lac & mel: ſapientiam videlicet Euangelicam, & viſionem propheticam, & vbi tanquam in loco Deo peculiari templum ędificandum erat. Data fuit tamen prius in manu impij Chanaham, quia decretum fuit (ſecundum Elzohar) vt ipſe Abraham, Iſrael, & populus omnis, ac Moſes deſcenderent in Ægyptum antequam lex daretur: cui decreto Chriſtus quoq; ſubiacuit, qui primos annos in Ægypto tranſegit. Et hoc ea lege de qua Pau. ait. Omnia concluſit Deus

in incredulitate, aut ſub peccato, vt omnibus miſereatur. Sicut ergo elegerat Abraham in patrem fidei, & renouandæ familiæ, ita inde iuſsit illi, vt exiret de terra ſua, & cognatione ſua; quia propinqui omnes, & conciues idolatræ erant. Ideò documentum dedit poſteris: ijs maximè qui bonarum ſunt mentium, quibus dicitur. Audi filia, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui: & concupiſcet Rex decorem tuum. Et decor Abrahæ tantum Deo placuit: qui nedum fecit illum patrem illius familiæ electæ ſecundum carnem, quinetiam ſecundum ſpiritũ. Vnde poſt benedictionem illi datam, dixit Deus. Erisq; benedictus, vt confirmaretur benedictio iam data. Veritas literę tamen habet. & eris benedictio; ideò alia exquirenda eſt ratio: quæ eſt, quia non tantum ei dedit Deus benedictionem, ſed fontem (ſi dicere fas eſt) benedictionis: à quo videlicet procederet benedictio alijs communicanda, cum in ipſo benedicendę eſſent omnes gentes terræ. Quod in Chriſto (vt Doctores Chriſtiani non ineptè dicunt) verificatum eſt. Vnde nec alieni à veritate Hebræi aſſerunt datam fuiſſe Abrahę piſcinam benedictionis. Piſcina enim & benedictio apud Hebræos eodem dicuntur vocabulo. Et quod in eo fuerit aliqua benedictio alijs communicanda:

non tantum habemus ab Hebræis: qui ex multis ſcripturæ locis id colligunt: ſed ex doctrina Chriſti, qui ait, Salus domui huic facta eſt: eo quòd & ipſe ſic filius Abrahæ. Hinc & pater fidei dictus eſt: & Princeps ſinus loci ſaluandorum; & in ſignum huius eduxit Dominus Abraham foras, ideſt extra termi-nos naturalis ordinis; & extra carnem: vt oſtenderet ei ſtellas illas, de quibus Apoſtolus ait, Sicut ſtella differt à ſtella in claritate: ſic ſanctus à ſancto in gloria. Nam ſicut ſtellæ præſunt, & influunt corporibus inferioribus: ſic Angeli cuſtodes, ijs quibus preſunt. Angeli autem ſtellæ ſunt: de quibus propheta, Qui numerat multitudinem ſtellarum: & omnibus eis nomina vocat. Quos Angelos vt ipſe Abraham videret, Deus eleuauit ipſum: vt videlicet inde cognoſceret innumerabilem multitudinem ab eis cuſtodiendam. Hinc dixit ei Deus, numera ſtellas ſi potes, ſic enim erit ſemen tuum: ſecundum Talmudiſtas, Angelorum ſumma eſt trecenta millium millia & vnum, ſexcenta, & quinquaginta quinque millia centum, & ſeptuaginta duo, vt clarius declaraui in precedentibus concluſionibus. Sed hec eſt mæra imaginatio. Alij autem, exiſtimant numerum ſupputaſſe ex verbis Danielis, qui ait millia millium miniſtrabant ei, & decies cente-

centena millia aſsiſtebant ei, & ſic erunt in computo iam facto duo millia millium. quamuis quidam de noſtris Theologis auſi ſint aſſerere, quod decies centena millia plura ſunt quam millia millium, quod ex imperitia ſupputationum procedit. à nemine tandem iſtorum poſſumus habere verum computum Angelorum, aut Beatorum. nam primi præſupponunt quod probare tenentur; & hi, qui innituntur Danieli haberent quidem computum iam factum ſi declaraſſet propheta, quod non ſunt plures Angeli quam illa duo millia millium. Hinc prudenter, & doctè inquit Hieronymus: non ex hoc Danielis dicto numerus miniſtrorum Dei diffinitus eſt, ſed maiorem multitudinem humanus ſermo explicare nequiuit. iſta enim ſunt millia, & iſtę ſunt myriades, de quibus vt in Pſal. dicitur, currus Dei decem millibus multiplex millia lętantium, Dominus in eis. Nobis igitur utrorunque numerus Angelorum & ſanctorum relinquitur incognitus: notus autem illi cui pluuię guttæ, & arenę puluiſculi agniti ſunt. ſi ergo Angelorum numerus eſt nobis ignotus, etiam & electorum numerus relinquitur nobis incognitus, cum ſecundum aliquos Doctores vtrorunq; erit æqualis numerus, iuxta illud Pſalmographi. Conſtituiſti termi-

nos (id eſt numerum determinatum) popu-lorum (id eſt omnium gentium. iuxta numerum filiorum (id eſt Angelorum) qui ſic dicuntur, quia ad eſſe ipſorum non concurrerunt cauſę ſecundę, ſed ſolus Deus. Reſtat igitur ꝙ Abraham fuerit Beracha ſiue benedictionis fons electorum, tam multorum ꝙ eorum ignoratur numerus. Et nedum Abraham profuit bonis & electis, ſed etiam reprobis, orando enim pro Iſmahele profuit illi. Vnde ſcriptum eſt. Etiam pro Iſmahele exaudiui te: & profuit illi quamuis iam expulſus fuerat cum matre. Ideò ſequitur in textu. Ecce benedicam ei, & augebo, & multiplicabo eum valde: Duodecim Duces generabit: & faciam illum creſcere in gentem magnam. ſemper enim Deus duplici familia oblectatus eſt, ſuperiori videlicet, & inferiori, ſpirituali & animali, libera & ſeruili: de qua Paulus apertè cum Galatis tractat. Hinc nati ſunt duodecim principes inferiores, iuxta duodecim Principes ſuperiores, & turba magna inferior contra turbam magnam ſuperiorem. Dolent autem Hebræi de oratione iſta nimis efficaci facta ab Abraham pro Iſmahelitis vel Agarenis; qui temporibus noſtris Turcæ, & Arabes, ſeu Mahumetici dicuntur. Nam adeò proſperantur, vt filijs liberæ, quodammodo præualeant.

Id tamen (vt reor) diuina diſpoſitione factum eſt: vt habeat Deus in domo ſua ſeruilem & liberam familiam copioſam, vt Paulus innuere videtur. Hęc plura, & alia contigerunt Abrahæ propter pietatem & miſericordiam qua pollebat, ideo bene dicit concluſio, quòd omnis profectio Abrahæ ſemper fuit verſus Auſtrum ſcilicet clementiæ ghedulah: Cœli nempe fauent nobis quòd ſcire poſſumus, ſi amotis impedimentis, ſubmittamus nos ſpiritui noſtro duci, qui nobis non reſiſtentibus demonſtrabit iter quo cœlum, quo genius, immo quo ſummus moderator conducit; quod facere nequiuerunt Porphyrius, Firmicus, & alij quam plures profeſſores huius artis. Et hoc ſi attendamus ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis diſtracta, nobis ſuggerit, aut quod expurgata mente ab inani cura, & obliquo affectu natura ipſa vel ſpiritu dictante ſentimus, fingimus, imitamur, & tentamus frequentius. ſentit enim natura, & ſpiritus noſter cœli inſtinctum, atq; fauorem: ſentit & genij proprij ſuadelas: qui vnicuique datus eſt à principio ſuæ natiuitatis: vt non modo Platonici ſimul, cum Doctoribus noſtris aſſerunt, ſed infallibilis veritas ſermone profitetur aperto, dum ait: Angeli eorum ſemper vident faciem patris.

Hi enim ſuis clientulis fauent, illos ducentes quo & eius ſidus inclinat, ſemper vtiq; ad bonum. Non enim ducem reuera itineris habet: qui per deuia ambulat: Quoniam ſtellarum atque cuſtodum noſtrorum officium eſt ſemper rectè agere; atque ad recta, & excellentiora diſponere. Cœli igitur, & genij, vel Angeli proprij (vt catholicè loquamur) ſuaſionibus aſſentiens, aget proſperè, & viuet fœlix, alioquin cœlum ſentiet, & ſuper inimicos, & aduerſam fortunam, (quę Diuinorum ducatus eſt) in omnibus peragendis, alienus effectus à patronis cœleſtibus. Quo tendit illud adagium; Nihil agas inuita Minerua. Et ſi (vt Zoroaſtes docet) tantum non eſt augendum, minus immutandum. Nam ſi ingenio tuo contra genium, & cœleſtium vocem continue inuitantem, aliquid profeſſus fueris: fruſtra laborabis dicente Propheta. Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem &c. quærentibus igitur rerum agendarum fauſtum omen, omni diligentia obſeruandum eſt: vt audiamus quid in nobis loquatur Deus, & quid ſuggerat ſpiritus, & ad quid ſidus faueat. locus enim multum confert, quia non ab re dixit Deus ad Abraham, vel angelus eius cuſtos. Veni in terram: quam monſtrauero tibi, & faciam te in gentem magnam & benedicam tibi, & magnifi-

gnificabo nomen tuum. Et paulo poſt ſequitur. Perrexit Abraham vadens, & vltra progrediens, aut proficiſcens ad meridiem ſcilicet archetypum. Nam cœli materiales vim ſuſcipiunt à cœlis archetypis, ibi enim Abraham fauorem ſuper cœleſtium ampliſſimum ſenſit, ſicut Iſahac in aquilone ghebura, de quo dicitur: venit Iſahac in gerarah parte aquilonari, vbi ſeminauit, & collegit centuplum, aut centum hordeos, vt habet veritas literæ, & locupletatus eſt hic: & effectus eſt diues valde, quid autem ſignificet ordeum, & locus ille, & diuitiæ illæ, magni ſunt ſacramenti alibi declarandi: Dauid elegit Sion in peculiare habitaculum dicens: Hæc requies mea in ſeculum ſeculi, hic habitabo quoniam elegi eam. in hac igitur manſione profecit Dauid ſicut Abraham profecit in auſtro.

D. Cab. Niſi nomini Abraham litera he ה addita fuiſſet, Abraham non generaſſet.

F. A. Hominum mutatio multa operatur. Iahacob enim qui ſupplantans dictus fuerat, effectus fuit Princeps, & hæres DEI. In Geneſi legitur quòd angelus dixit Iahacob. Vocabitur nomen tuum Iſrael. Non ſic eum vocauit angelus, ſed prænunciauit, quod futurum erat: quod videlicet à DEO vocari debebat Iſrael: ſicut habetur infra cap. 35. Vnde

35. Vnde Iſrael (ſecundum Hieronymum) interpretatur videns Deum: interpretatur etiam princeps aut hæres Dei à Iaras ירש quod eſt hæreditauit, & El אל Deus. Nec enim in verbo videns quod eſt, רוא roe & in verbo Deus, quod eſt אל El, reperitur ſcin litera ש. Huius igitur nominis ſenſus eſt: quòd ipſe fuit princeps & militans pro Deo, & hęres Dei. Hinc dixit Chriſtus. non veni niſi ad oues: quę perierũt domus Iſrael, id eſt Domus militantis pro Deo. iuxta illud Apoſtoli, non coronabitur niſi qui legitimè certauerit. aut domus eorũ: qui cõſtituti ſunt hęredes Dei. De quibus idem Apoſtolus. Hæredes quidẽ Dei: cohæredes autem Chriſti. venit. n. redemptor pro omnibus ijs, qui Deo militant, & qui hęredes cœli conſtituti ſunt. Mutationẽ nominis multũ prodeſſe non modo catholici approbant conſuetudine, ſed Aſtronomi, & Platonici geminos docẽt eſſe genios: alteros quidem natiuitatis: alteros autẽ profeſsionis, & hos quippe aliquãdo concordes: aliquando verò ad diuerſa deducentes. Si igitur concordẽ quis habuerit, geminum ſentiet profectũ; & augumentũ naturę videlicet, & pfeſsionis: ſi verò diſpares fuerint, melius aliquãdo fomentũ percipiet profeſsionis, quã natiuitatis. Nã in mutatione profeſsionis mutatur vis naturę, imo ſuperari penitus, & vinci de-

ci debet, ſicuti infallibilis veritas docet ſuis nouis profeſſoribus loquens: Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, qui ſcilicet profeſsione naturam ſuperare ſtudent. Quantum verò proſit nominis mutatio, à ſcriptura quæ non fallit, nec aliquid ſine cauſa admittit, diſcere poſſumus. In qua habetur quòd dum ſummus moderator vellet magnificare amicum ſuum Abraham, immutauit nomen, & iuſsit eum vocari Abraham non ſine magno myſterio, vt continuò dicam. Sic dum vellet conſtituere nepotem eius Iahacob principem totius familiæ electæ, iuſsit eum vocari Iſrael, ideſt principantem Dei, aut principatum Dei ducens (vt dixi) Simon, ſiue Simeon, id eſt obediens dictus eſt: vocatus fuit Cephas, id eſt petra: quia tenere debebat petræ vicem, & fundamenti ſummi Chriſti Ieſu: cepha enim petram ſignificat, & eſt vocabulum Caldaicum, vel tractum à ceph hebræo vocabulo, quod petram ſignificat. Et hæc omnia tam prima, quàm ſecunda multa operantur: alioquin non dixiſſet Apoſtolus, quòd Pater æternus dedit filio ſuo nomen, quod eſt ſuper omne nomen: in quo flectitur omne genu, Cœleſtium, Terreſtrium, & Infernorum, nec de hoc nomine verba faciens

Petrus dixiſſet. Non eſt aliud nomen ſub cœ lo datum hominibus ; In quo oporteat nos ſaluos fieri. nec dixiſſet Chriſtus. In nomine meo Dæmonia eijcient : linguis loquentur nouis, &c. ad rem ; Etiam Deus non mutaſſet nomen Abrahę, & Sarræ, niſi quis inde ſecutus fuiſſet effectus. addidit enim Abrahæ vnum he ה quod quinque importat, denotans quòd eius numerus augebatur vſque ad ducenta, & quadraginta octo, vt plenè obſeruare poſſet ducenta, & quadraginta octo præcepta affirmatiua. Abraham primò ſine he ה, aſpiratione אברם ſcribebatur : quod nomen leuat ducenta quadraginta tres ; ſed addita aſpiratione ה h, אברהם leuat ducenta quadraginta octo. qui numerus præceptis affirmatiuis, & oſsibus humani corporis correſpondet. Ideò poſt talē additionem ה numeri quinarij dixit Deus Abrahæ. Ambula corā me : & eſto perfectus, eo quod. ſ. addidi nomini tuo quinarium ſignatum per additionem ה h: per quam ad numerum præceptorum affirmantium prouenſti : Idcirco eſto perfectus, obſeruando videlicet præcepta affirmatiua : nam Deus addendo numerum, addidit & perfectionem, & robur, per quod affirmatiua adimplere poterat præcepta. Alia ratione Abrahæ nomen mutatum eſt per additionem ה h : hoc

enim

enim nomen Abraham tantum. in numeris leuat, quantum hæ duę dictiones ſcilicet Bar Adam; quod ſignificat renouauit, ſiue creauit Dominus hominem: quia formando Deus Euam, ex Adamo coſtam accepit, & tribuit mulieri, & ſic vir perfectus non remanſit vſque ad Abraham. hominis igitur perfectio, in mulieris productione abſtracta, Abrahę reddita fuit, & ſic Abraham omnibus ſe præcedentibus hominibus perfectior extitit, & à שרי Sarrai inde omnes mulieres imperfectiores remanſere. nam Abrahæ vxor antea Sarrai vocabatur. quod nomen in fine Iod poſsidet, & decem importat, & illud in duo ה h: diuiſit; quarum ſingula quinque importat: & vnam tribuit Sarrah, alteram Abrahæ: & ſignum fuit reſtitutionis dignitatis ab Adamo ablatæ, & ſibi Abrahæ tributę. & ab illa hora Sarrah vocauit Abraham Dominum ſuum: cognouit enim quòd ſicut Deus ſuum diminuerat nomen, & viri ſui nomen auxerat; ita ab ipſa abſtulerat aliquam perfectionem; quam viro ſuo Deus contulerat. & ſic à Sarrah inde partem perfectionis ſuæ mulieres amiſere. Mutauit igitur nomen Sarrai שרי & appellauit illam Sarrah שרה. & hoc vt pars animalis & fœminea diminueretur in viribus, & ſpiritualis augeretur. Et vt etiam ablata litera Co-

ronæ excelſæ à muliere, daretur ei litera, & character ſpiritus vitalis, vt viueret, non cum Corona ſed ſub Dominio, iuxta illud Petri: Sarrah obediebat Abrahæ Dominum eum vocans. Alia ratio huius literæ ה h: nomini Abrahę additę, eſt, quia hęc litera ה h: eſt ſigillum intelligentię, & ſignificabat, quod ſicut Deus Abrahę intelligentię ſigillum ſibi conceſſerat; ita à ſimili, & portarũ intelligentiæ notitiam ſibi tribuerat: nam ſi hęc notitia Moſi permiſſa fuit; multo magis Abrahę. Alexander. n. & Eupolemon de Abrahamo ſic ponunt Abraham ſanctitate, & ſapientia omniũ præſtantiſsimũs Chaldæos primum, deinde Phænices, demum Ægyptios ſacerdotes aſtrologiam, & Diuina docuit. cæterum Iulius Firmicus aſtronomus ipſum ob mirabilẽ ſapientiam diuinum appellat. qui vnicum rerũ opificem non ſine vitæ diſcrimine teſtatus eſt; & omnia quæ ad ſapientiam, cultumque diuinum ſpectant, ſeruauit, & poſteros docuit. Et primus fuit qui de huiuſmodi quinquaginta ianuis intelligentiæ tractarit, vt patet in ſepher iecira ipſius Abrahæ: quem librum expoſui. Alia ratio huius literæ ה h. aditionis eſt, quia ſicut in creatis eſt maſculus & fæmina; ita & in Diuinis, Pater eſt thiphereth, mater verò, eſt malchuth, & quęlibet ſephirah reſpectu ſuæ ſuperioris, dicitur ma-

ter

ter; reſpectu inferioris dicitur pater. binah igitur eſt mater reſpectu chocmah: ideo vocatur mater filiorum: à binah enim filij proueniunt. de qua in Deut. dicitur. Quando ad nidum auium peruentus fueris, accipe pullos, & eorum matrem ne tangas, quia prima mater eſt binah; ſecunda eſt malchut. à binah oẽs animæ ſcaturiunt. Quoniam igitur ה h. (vt ſupra patuit) eſt ſigillum binah: Idcirco Deus volens Abraham multarum gentium patrẽ conſtituere, voluit ipſum conformem binah fieri, concedendo illi eius ſigillũ: Et idcirco ſicut binah eſt fons animarum omnium, ita Abraham eſt fons & principium electæ familiæ ſaluandæ videlicet; & per hoc Beracha vocatus eſt. i. benedictio, quia per ſemen ipſius oẽs terrę tribus benedictę fuere. Quod ſemen fuit Chriſtus, à quo regeneramur, & ſpiritu ſancto, qui vinculum, & nexus amoris dicitur. Regeneramur itaq; à filio & ſpiritu ſancto in baptiſmo, quorũ regenerãtiũ ſigna, & ſacramenta ſunt aqua, verba, & illa: quę extrinſecus fiunt. Quę non tantum affectum, & gratiam donandam ſignificant, ſed ipſum regenerantem, tanquam veram efficientem cauſam. ſed quia in generatione naturali exquiritur pater generans ſemen quod infunditur, & mater illum ſuſcipiens, ita hic in propoſito. Pater eſt Chriſtus regenerans, ſemen eſt aqua,

id eſt virtus aquea ipſius, & efficax ſeminarium; mater ſuſcipiens ſemen illud, non dicam Eccleſiam formatam de latere Chriſti dormientis in Cruce, quia Eccleſia nihil eſt, niſi relatiuum quoddam aggregationis, aut fidelis ipſi congregati: Qui cum generentur non poſſunt eſſe mater generans, & filij generati: Et minus congregatio, aut relatiuum illud poteſt concipere, & generare homines ſecundum carnem, vel ſpiritum. Sicut ergo Pater æternus in generatione illa æterna, & Diuina filij non exegit matrem, neque in pri mæua mundi & hominis genitura, ita nec Chriſtus qui regenerat nos genitura ſpiritua li, & Diuina, exigit matrem. Et ſi dicatur, quod voce omnium, Eccleſia vocitatur coniux Chriſti, & mater noſtra: dicendum primum matrimonium, quod fuit inter Adam & Euam, magnum quidem ſacramentum (inquit Paulus) Chriſti & Eccleſiæ, docet nos, quomodo hæc ſe habeant. Ibi enim mulier primo fuit filia, quia Accepta de coſta Adæ, tanquam de materia magno myſterio ipſi proportionata: poſtea vero vxor ex coſta eius formata genuit filios. Sic & prima Chriſti coniux eccleſia, quæ eſt collectio Apoſtolorum fuit formata in vitam ſpiritualem ex coſta, id eſt ex dilectione cordiali: quia eos elegit de mundo: vel ex aqua gratię, & vir-

& virtutis baptiſmalis fluentis ex latere, & ex corde Chriſti, maximè dormientis in cruce. Quibus formatis, & inſtructis, miſit per omnes Mundi plagas grauidos ſemine, & virtute generandi filios, quam eis præbuit, dum ait. Euntes in Mundum vniuerſum, prædicate euangelium omni creaturę, baptizantes eos in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. Et ſic ex eis, quos primo fundamenta, & Eccleſiam, & conſequenter matrem conſtituerat omnium generandorum: cęteros filios eccleſiæ genuit. Ideo Apoſtolus tanquam tenera mater Galatis blandiens, ait: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in nobis: vt ſcilicet & vos ab ipſo Chriſto grauidi gratia, & virtute alios parturire. Iterum dicit: iuxta illud Chriſti, Oportet vos naſci denuo: Fuere igitur Apoſtoli prima fundamenta ædificij ſpiritualis, fuere & primogeniti, & prima Chriſti ſponſa: ex qua regenerati ſumus. nec enim legitur, quod Chriſtus aliquem baptizauerit, niſi Ioannem. Baptizauit (vt creditur) etiam Apoſtolos, & matrem, in quos, & omnes vicem ipſorum tenentes infundit ſeminariam virtutem, qua per vniuerſum mundum cęteros de nouo parturirent: præſtantes regenerationis, & noui partus ſenſibilia ſigna, quæ ſacramenta dicuntur, ideſt ſacratum

rum rerum ſigna: & eorum quæ non videntur: Et virtus horum ſacramentorum eſt à generante nos patre noſtro filio Dei: ſicut ſemen habet vim à quo decidit. ſed continetur, aut ſignatur hæc virtus per extrinſeca, & ſenſibilia ſigna, vt percipere poſsint aliqualiter myſterium ij, qui tantummodo ſenſibus exercitatis ad diſcretionem rerum ſpiritualium accedere nequeunt. Quia igitur filius Dei, & Redemptor noſter ſic nos regenerat, tanquam verus pater: ideo vaticinando Iſaias ipſum alloquitur, dicens. Tu autem pater noſter, Redemptor noſter, à ſeculo nomen tuum. De quo paruulo loquens iterum ait. Et vocabitur Deus fortis, princeps pacis, & pater futuri ſeculi, id eſt, pater regenerationis, per quã frui poſſemus futuro ſeculo. Cũ ſemine.n.ſuo, quod ab ipſo decidit, deſcendunt & ſpiritus genitiui, qui ſapiunt naturã diuinã, & faciunt regeneratos capaces futuri ſeculi. הל igitur litera Abrahę nomini addita fuit: vt ſignũ eſſet: quod Deus Abrahę vim generatiuã tribuiſſet generãdi filiũ: à quo ſucceſsiue deueniretur ad vnũ indiuiduũ, quod eſſet Beracha.i. fons benedictionis, & ſalutis: ſic quod poſſent oẽs in eo regenerari, & ſaluari. Antea.n. ſterilis erat: quam generandi poteſtatem accepit, à menſura, ſiue manſione in Archetypo: quę dicitur binah, ſeu mater filiorum:

rum:

rum: cuius binah ſigillum eſt litera he ה: quæ conceſſa fuit Abraham in eius nomine, vt ſupra dixi.

P. M. Omnes ante Moſen prophetarunt per ceruam vnicornem.

F. A. Qui corporeis ſenſibus addicti ſunt, his naturæ arcana, Deiq; ſacramenta ſub velaminibus, & ſenſibilibus ſignis data ſunt. eis autem, qui ſenſus exercitatos, interiores videlicet, ad boni diſcretionem, & mali veri, item, & falſi habent, cibus ſolidus datur: & communicatur ſapientia: quæ perfectorum eſt: & eorum, qui ſenſuum exteriorum vſum in meliorem commutarunt, interioribus vtentes. Duo enim ſunt intelligendi modi, à naturalibus diſtincti. Primus eſt viſio, & clarus rerum Diuinarum contuitus, & contactus: alter eſt æquatio ipſius veritatis, ab alijs expoſitæ cum intellectu noſtro. Ad primum gradum deuenerat Moſes circa naturalia: iuxta id, quod promiſerat Dominus, dicens. Videbis poſteriora mea, creaturas videlicet: quę reſpectu opificis ſunt poſteriora: quia ſunt eius effectus: ideo Logici arguendo à poſteriori, dicuntur arguere ab effectu. de quo modo cognoſcendi loquens ſapientia, dixit. A magnitudine ſpeciei, & creaturæ, poterit cognoſcere horum creatorem, & ſi Moſes rerum naturam

non

non cognouiſſet, neq; arcam, neq; tabernacu lum ordinare ſciuiſſet in quo triplicis mundi, archetypi videlicet, & maioris mundi, ac minoris perfecta continebatur imago: neque ritè applicuiſſet ſacrificia &c. Diuina etiam illi patefecit Deus, dicens. Oſtendam tibi omne bonum. Et ſic Moſes moriens morte iuſtorum precioſa, videbat illud ſummum, & omne bonum: hac enim morte moriebantur prophetę, Deique amici omnes, cum ingrediebantur ad illa Dei penetralia. Alter autem cognoſcendi modum, per ęquatam videlicet veritatem cum intellectu, fuit Moſi notus melius, quàm Ariſtoteli, & cæteris philoſophis; clarè namq; percepit veritatem, è medulla ſacrarum literarum emanantem; & ablato velamine, & reuelata facie perſpexit ea, quæ vulgo, & ſapientibus mundi abſcondita erant, & tanta certitudine vt omnis ab eo ſit amota perplexitas. De huiuſcemodi ſcientia Moſis ſcribens Eupolemon, dicit. Moſem fuiſſe Inachi, & Ogygis temporibus, & hunc ſapientem, qui omnem ſuos docuit ſapientiam. Ad propoſitum concluſionis dico, quòd lux Diuina omnem intelligentiam ſuperat adeò, vt ibi ea contineantur, quæ latent etiam ſummum Seraphinum, vt inquit Dionyſius. In Angelicis autem mentibus diffuſa, & ſecundum intelligen-

ligentiæ ſuſcipientis naturam ſuſcepta in varios diuiditur gradus, omnes nihilominus ſupra rationis terminos, in hominem autem dimiſſa rationalis eſt. & hæc multiplex pro largientis libito, qui ſingulis, prout vult, diuidit: Iſte largiens ante Moſem fuit malchut: nam prophetæ quoque Moſen præcedentes (vt fuere antiqui patres) prophetarunt in malchut, quaſi ab alijs ſephirot ſuperioribus non receperint: niſi à malchut, aliarum ſephirot notitiam minimè habuerunt. Alij dicunt, quod Abraham, qui Moſen præceſsit, omnium dimenſionum notitiam habuit. primus enim fuit, qui de hac materia ſephirot ſeu dimenſionum tractarit, & librum de coordinatione harum dimenſionum reliquit, immo Enoch eo antiquior de his multa in ſcriptis reliquit. De illo enim dicit Beroſus, non tantum Hebræorum, ſed Chaldęorum, ac Scytharum monumenta tradunt Noe luminis Diuini plenum extitiſſe. Futuram inundationem prædixit: arcam fabricatus eſt, hominum & iumentorum ſeruauit ſemen. Armenos poſtea, & Scythas, deinde Italos (quos ſcriptura chitimos appellat (naturæ ſecreta, Theologiam, ſacroſq; ritus docuit, & curſus aſtrorum, annoſque ad motum ſolis, & menſes pro lunæ curſu diſtinxit. primi hanc ſoluunt obiectionem,

dicentes

dicentes: quod iſti patres prędicti hoc priuilegium ſunt conſecuti, vt talem habuerint notitiam. De communi tamen lege hoc omnibus non eſt admiſſum. ratio, quia tabernaculum, in quo Deus requiem trahebat ante Chriſti aduentum, in triplici fuit differentia: primum fuit vagum: Deus enim nullum habebat determinatum locum: in quo homines conuenire poſſent ad Deum conſulendum, & ad gratiam impetrandam, ſed modo hunc locum, modo illum ad exorandum eligebant, immo quandoq; particulares homines templum Dei extruebant: vnde de Abraham dicitur, quod Deus quieuit ſuper eum. dicit enim textus. Elohim quieuit ſuper caput Abraham, tanquam (intellige) ſuper eius tabernaculum vagum, quia Deus inhæret creaturę, ſicut lapis ſuper terræ ſuperficiem, mobiliter videlicet, ideo locus Dei indeterminatus erat. Moſis autem tempore tabernaculum fuit determinatum, ſed mobile, & de loco ad locum portatile, vt arca fœderis. Salomonis tempore, fuit tabernaculum, ſiue templum determinatum, & immobile ædificatum. Chriſtus quartum conſtituit tabernaculum: quod eſt cor noſtrum: Templum Dei eſt, quod eſtis vos, ait Apoſtolus. dicit ergo concluſio (omnes ante Moſen prophetarunt per ceruam vnicornem)

nem) ideſt, per Malchut: ſicut enim notitia particularis loci, adorationis Dei, conceſſa non fuit eis: ita nec ſephiroth ſuperiores Mal chut notæ fuerunt antiquis: ſed tantum Malchut luna archetypa, quæ dicitur cerua vnicornis. celebratos nimis in ſcriptura ſacra proſpicimus ceruos, hinnulos, capreas, & capras: non ſolum in canticis, ſed in lege, & Dauiticis hymnis. In lege enim iubetur cooperiri tabernaculum ex pellibus caprarum rubricatis. Et prohibitis rhenibus, & adipe cuiuſcunque animalis: cerui & capreæ omnia comedenda conceduntur tanquam munda: vt in Deuteronomio legimus, vbi dicitur. Verum ſicut comedes capream: comedes & ceruum. Et iterum. Veſcentur eis, quaſi caprea, & ceruo: quorum videlicet omnia inteſtina comeduntur, excepto ſan guine: quia in eo eſt anima, quæ non debet comedi ſimul cum carne: eo quod animalis anima non nutrimentum hominis, ſed in deprauationem, conquinamentum & perniciem ipſius (vt aiunt) deuenit. In titulo verò Pſal. 21. vbi nos habemus. In fine pro ſuſceptione matutina: habetur in veritate literæ. Vincenti pro auroræ cerua: & alijs pleriſque in locis propheta hic adeo celebrat cer uos, vt clare intelligamus eos referri ad aliqua meliora, & occulta: ſicut & Origenes

conſentit, dum ait: ceruus, vel capra animalia quidem ſecundum rationem naturæ, quam corporaliter gerunt, referuntur ad aliquas rerum incorporalium cauſas: vt illis inuiſibilibus ceruis videatur poſſe conuenire id, quod ſcriptum eſt. Vox Domini præparantis ceruos: quæ enim præparatio ex voce Domini fit iſtis viſibilibus ceruis? aut quæ doctrina ex voce Domini ad eos deſcendit aliquando? Cerui igitur ſpirituales ſunt: quorum formam, & imaginem tenet illud animal corporale: quod voce Domini diſponitur ad perſequendum ſerpentium genus: voce vtique illa Euangelicæ legis: quæ ceruos, id eſt, mundos lauacro baptiſmi præparat ad pugnandum: & diſponit ſub Chriſto contra ſerpentem illum antiquum Diabolum. In archetypo verò cerui, & capræ numina illa repreſentant, quæ dicuntur ſephirot, & dimenſiones inferiores, gedulah, & ghebura: quæ inferiores dicuntur hod & nezach. per hęc igitur numina, aut proprietates diuinas obteſtatur Salomon ſapientiſsimus in canticis dum ait. Adiuro vos filiæ Ieruſalem per capreas, ceruoſque camporum, ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis dilectam. Cuius iuramenti vinculum eſt, per tribunal iuſtitiæ. vnde ſceleſti puniuntur. Hinc per hæc iurans, & obteſtans omnibus cenſu-

cenſuris, & ſententijs à ſupernis tribunalibus emanantibus ſe ſubmittit, & obſtringit, vt nequeat aliquo modo diſſolui: ſed reportet præmium de obſeruantia ſacramenti, pœnam autem de eius tranſgreſsione. Et quia inferiores menſurę, quæ hinnuli dicuntur, vocantur etiam vbera, illa videlicet, quæ lactauerunt omnes prophetæ: ideo in eiſdem canticis dicitur: Duo vbera tua, ſicut duo hinnuli capreæ gemelli. Et malchut, quæ eſt infima omnium. Et per hanc ceruam vnicornem, ſolam videlicet, patres, Moſen præcedentes prophetarunt: quia nondum ſephirot ordo eis innotuerat: nam adhuc ſephiroth diuiſę non erant in arborem à dextris, & à ſiniſtris: Deus enim in ſe continebat gratiam, & gloriam; tempore autem Moſis incepit Deus aperire manum ſiniſtram iuſtitiæ, in punitione tranſgreſſorum: tempore verò Chriſti aperuit manum dextram numerationum tendentium in miſericordiam: quare antiquitus malchut dicebatur unicornis: quia nondum ſephiroth erant diuiſæ à dextris, & à ſiniſtris: (vt dixi) Moſis verò tempore fuere diuiſę: quo circa illi innotuerunt: & per ſuperiores ſephiroth prophetauit. Aliter dicendum, quòd prophetantes ante Moſen (vt ſecretiores Theologi dicunt) prophetabant per ceruam vnicornem. Ceruí

ſunt vbera ſuprema (Diuinitatis vt dixi,) & hinnuli ceruorum ſunt vbera inferiora : à quibus (vt ipſi aiunt) omnes prophetæ lactauerunt : & ſicut vbera ſunt bifaria : ita & cornua ceruorum. Alterum eſt enim prophetandi lumen : alterum autem virtus miracula faciendi. Quod Eliſæus non ignorauit, quia ab Elia in cœlum aſcenſuro petiit duplicem ſpiritum eius, id eſt, vtranque virtutem, prophetandi videlicet, & miracula faciendi. Sed cum ante Moſen nunquam legamus aliquem feciſſe miracula : Ideo dicitur : quod vnico tantum cornu prophetabant, & vnica virtute ipſius ceruæ, id eſt, fontis virtutem prophetandi influentis. pertinet enim miraculorum perpetratio ad virtutem prophetandi. Vtrunque enim pertinet ad ſpiritum propheticum, oratio videlicet efficax : operatio virtutum, & manifeſtatio occultorum. De Abraham enim dixit Dominus Abimelech, qui eius vxorem acceperat. Redde viro vxorem, & orabit pro te, quia propheta eſt, & viues : operatio verò miraculorum facta à prophetis patet : tamen in Eliſæo, qui ſanauit Naaman Syrum, & panem adauxit : ferrum ex aqua reuocauit, & filium Sunamitis ſuſcitauit : tum & in Elia, qui filium Sidoniæ illius ſuſcitauit, & cœlum clauſit. Et

multa

multa ſimilia poſt Moſen à prophetis facta ſunt. Tertium quoq; prophetarum opus eſt: non tantum futura prædicare, ſed ſcripturarum aſcondita reuelare. Sicut fecit Moſes, & Aggæus; vel Eſdras, quorum alter oretenus: alter per ſcripturam, legis ſacramenta manifeſtauit. Sic etiam pandens abdita officio prophetæ fungitur: ſicut Eliſæus cognouit munera, quæ ſuſceperat Gieci à Nahaman. Aliter dicendum & doctius: nam quarti Reg. cap. 2. legitur, quod cum veniſſet Elias cum Heliſæo in hierico, dixerunt, filij, id eſt, diſcipuli prophetarum ad Heliſæum. nunquid noſti, quia Dominus tollit hodie Dominum tuum à te? quibus reſpondit. noui, ſilete. ex quo patet quod tam filij prophetarum quàm Heliſæus præuiderunt in ſpiritu futurum raptum Eliæ: ſed neſciebant illius raptus figuram: nec quid amplius futurum eſſet de Elia. ignorabant quippe ſignificare Chriſti aſcenſum in cœlum. & quomodo Elias erat venturus in Antichriſti tempore ad prædicandum Chriſti ſecundum aduentum. Tam igitur prophetarum filij, quàm Heliſæus, tantum habebant ſimplicem ſpiritum propheticum de futuro Eliæ raptu. Et ideo Heliſæus quid futurum eſſet de Elia cupiens ſcire, di-

xit ad eum cum ferebatur in paradiſum. Obſecro Domine, vt ſpiritus qui eſt in te, duplex fiat in me: quaſi diceret: vt ſciam in duplici ſpiritu, quid figuret raptus iſte tuus, & ſciam & præuideam futura myſteria de Chriſto Meſsiah in lege promiſſo, quæ non poſſum præuidere niſi per duplicem ſpiritum, & lumen propheticum. Cui Elias reſpondit, rem difficilem petis. Quaſi diceret, difficile eſt, & paucis conceſſum talem duplicem ſpiritum propheticum attingere. Hoc autem dicebat Elias, quoniam ipſe in duplici ſpiritu per ſuum prçuiderat raptum: qualiter Chriſtus poſt paſsionem, ac reſurrectionem erat in cœlum aſcenſurus, & vniuerſale dominium, & iudiciariam poteſtatem, & ſuper omnes creaturas accepturus: & qualiter erat venturus in fine mundi ad omnes iudicandum gentes; & qualiter ipſe Elias præuenire debebat ante ipſum Chriſtum ad prçdicandum ſecundum eius aduentum: & qualiter erat ab Antichriſto occidendus. Hunc igitur duplicem ſpiritum impetrauit Elias à Domino pro ipſo Eliſeo vt ibidem patet. Conſtat igitur qualiter ſpiritus ſimplex propheticus, non niſi temporalia geſta, & materialia illius populi, ciuitatis, & templi attingebat. ſpiritus autem duplex erat ille, qui nedum futura geſta, & materialia veteris teſtamenti præuidebat &

attin-

attingebat: ſed per illa tranſcendebat vſque ad Chriſti myſteria, & eccleſiæ in illis figurata. Et ſic illa materialia tranſcendens, vſque ad Chriſti, & Redemptoris propheticã notitiam perueniebat. Hoc priuilegium non fuit patribus Moſen præcedentibus conceſſum: quapropter prophetabant per ceruam vnicornem Malchut, vt dixi.

Vbicunque in ſcriptura fit mentio amoris maris, & fœminæ, nobis myſticè deſignatur coniunctio tipheret, & cheneceth Iſrael, vel beth, & tipheret.

Dixit Orpheus amorem eſſe omnibus Dijs antiquiorem: Agathon verò, & ſequentes iuniorem. Iunior quippe eſt amor: vt Agathoni placet, qui contemplabatur Deorum eſſe intelligibile, pro vt videlicet ſunt in archetypo. Quo eſſe iunior eſt amor, per quem (vt Triſmegiſtus & Plato in conuiuio conſentiunt) Deus ad inſtar illius eſſe intelligibilis & idealis, produxit omnes Deos, intelligentias videlicet, in formas particulares. Orpheus autem contemplabatur in particulari iam productos, qui in particularibus formis exiſtentes amore per quem producti ſunt, poſteriores ſunt: qui videlicet in eſſe ideali priores erant. Addit Orpheus dicens: Amorem eſſe cęcum. Vnde (vt poetę fingunt) amor velatis oculis deſcribitur, eo

quod amans aliquando tanto amoris impetu fertur, vt rationem offuſcet, ne videat. Vnde non ſenſati hominis, ſed puerilia opera facit. Hinc, & puer pingitur. Sed altius conſcendunt Orpheus & Plato, dicentes, quod amor eſt ſupra intellectum, quia videlicet fertur aliquando in amorem Diuinorum, quæ non cognoſcit. nec obſtat illud Auguſtini: quod voluntas non fertur niſi in præcognitum: & quod incognita amare nequimus: quia illud intelligitur de amore, qui habetur per naturalem diſcurſum, & non de eo, qui naturæ inſitus eſt. Quo amore naturali amamus Deum, quamuis incognitum, & aliquando creaturam minimè notam: ſed præſenſione quadam naturali. Quemadmodum occurrit, quòd ad ſolam præſentiam alicuius, quem ſentit conformem, homo diligit: & timet, & horret à difformi. Sicut ouis horret ad lupi præſentiam: & homo in nocte pauet ad præſentiam hoſtis, quem non uidet. Sic quoque multi in ſuperos Amore feruntur: quos minimè norunt. Et talem inclinationem habent creata à Deo, qui per ſapientiam ſuam, omnia diſpoſuit. Quod ſapiens teſtatur, inducens Diuinam ſapientiam ſic loquentem: Quando præparabat cœlos (ſ. ſ. Deus) aderam: quando certa lege & gyro vallabat abyſſos.

Quan-

Quando æthera firmabat ſurſum, & librabat fontes aquarum: quando circundabat mari terminum ſuum, & legem ponebat aquis, ne tranſirent fines ſuos: quando appendebat fundamenta terræ, cum eo eram cuncta componens. Tantæ virtutis eſt Amor, quod nullum opus magiæ fieri poteſt, abſque Amore: Amore enim iunguntur elementa contraria, vt bonum aliquod conſtituant: ſecundũ Platonem, elementa & cætera omnia in antiquo chaos vnita erant, per amicitiam & amorem. Vnde Anaxagoræ placuit quod per amicitiam & litem generarentur omnia ac corrumperentur. nam dum erat vniuerſalis omnium partium amicitia, omnia erant vnum chaos: dum autem ſtricta & corroborata erat partium amicitia eiuſdem generis, colligebantnr ſimul illæ partes, & apparebat planta, vel animal, vel quid, aliud tale: remiſſa verò illa vniuerſali amicitia, immo lite cum omnibus facta, huiuſmodi partes ſtabant ab eis vniuerſalibus ſeparatæ: & congeneis ſuis vnita: poſuit enim Plato duas Veneres, ſeu Amores, quia cognouerat: quod ex amore recto omnia bona procedebant: & ex malo verò & obliquo amore omnia mala; ſicut Pauſanias teſtatur ibidem dicens. Cum geminus ſit Amor, geminam Venerem quis neget? Vna quidem Venus

eſt anti-

eſt antiquior, & ſine matre in cœlo nata, quam cœleſtem nuncupamus: Altera uerò iunior, ex Ioue & Dione progenita, quam vulgarem & communem vocamus. A quarum altera omnis noſtra actio, quæ indifferens eſt, procedit. nec enim actio noſtra bona, vel mala eſt, niſi quatenus bono, vel malo eſt coniuncta. nam, quod bono, & recto amore agitur, honeſtum eſt, & quod malo, & obliquo amori innititur, turpe & indecorum eſt Quod ibidem longo ſermone ipſe Plato proſequitur, quę loco ſuo legenda relinquo. Harum duarum Venerum, Alteram (dicunt Academici) ęthercam; Alteram uerò, aeream. ſuperior munda, caſta, ordinata, cum Ioue conueniens, ſuperiora, diuina, & ſpiritualia connectens. inferior deordinata, lubrica, varia, & laſciua, animalia, & illis inferiora coniungit. Deq; iſta Venere tot obſcœna dicuntur à poetis, quia omnium malorum eſt cauſa, ſicut illa omnium bonorum. Hinc ait Auguſtinus. Duo amores fecerunt duas ciuitates: amor Dei regulatus & bonus, amorq; proximorum, vſq; ad contemptum ſui fecerunt ciuitatem Dei: ſed inuerſus amor ſui vſq; ad contemptum Dei fecit ciuitatem Diaboli. Vnde vis huius ſideris à grammaticis Venus dicitur, quia ad omnia veniat, malum ſcilicet & bonum.

Quod

Quod Orpheus canit in hymnis: Generas (inquit) omnia, quæcunque in cœlo ſunt, & in terra, vrgens mortales, & immenſum genus ferarum amoris furentibus philtris. Omniaq; amore replentur: & nihil eo vacuum eſt, ſicut omnia aere complentur: qui naturæ vacuum abhorrentis appetitum replet. Amore enim (inquit Boetius) cœli iunguntur, & elementa conueniunt in compoſitis. Amore animalia cohabitant: ciuitas conſeruatur, & incrementum ſuſcipit omnis Reſpu. Amore Deus orbem fabricauit & gubernat (ſecundum Platonem) quia ratio boni eſt diffundere ſeipſum, & amare, vt docet Dionyſius. Hinc Pherecides Syrus, dixit Deum in amorem transformatum, priuſquã mundum crearet. Empedocles quoq; ait: quod ſumma ſphęra intelligibilis ab amore continetur. Et quia Deus amore creauit, amore quoque complexus eſt omnia, atque à nobis amorem exigit, vt adinuicem amore connexi, tandem amore cum ipſo vniamur, vt omnia vnum ſint, ſicut à principio erant. Et ſumma omnium, quæ à nobis exquirit, eſt ipſe amor. Diuinus amor (inquit Dionyſius) non permiſit Regem omnium ſine germine in ſeipſo manere. Et ſicut amore ſe diffundit in omnia exrra ſe, ſic amore omnia ad ſe trahere delectatur, hominem potiſsimè,

in quo

in quo concluſa ſunt omnia: Ideo ipſo vnito, omnia vnita erant. Et cuncta hæc concludit Dionyſius de mente Hierothei, dicens: Amorem ſiue Diuinũ, ſiue Angelicũ, ſiue ſpiritualem ſiue animalem, ſiue naturalẽ dixerimus: inſitam quandam intelligamus, commiſcentemq; virtutem, quæ ſuperiora quidem ad inferiorum prouidentiam monet, æqualia ad ſocialem inuicem communionem conciliat: & poſtremo inferiora quæq; admonet, vt ad potiora, ſublimioraq; conuertantur. Et quia in omnibus exquiritur Amor, & Venus: Ideo vtroq; ſexu Cyprij pingebant, barba quidem prolixa, & veſte fœminea. Et Ariphanes vocabat eã aphroditom, non aphroditem: quia in omni ſexu, omniq; animo reperitur. Hęc quoque lucifer dicitur, quaſi ferens lucem, ſolis videlicet, aut ferens nos ad ipſam lucem, ideo phoſphoros dicitur. Videmus.n. omnia, quę de duplici Venere dicta ſunt, in duplici aere reperiri, hoc turbulẽto videlicet, & puro ęthere. Hinc.n. ad fœtũ, connubiaq; conducit per vim ſpiritus ipſi incubantis, qui eſt vera vis aerea, vnde vterq;, & ſpiritus & aer, aut ventus eodem nomine nuncupatur ab his, qui res vocant, ſecundum earum proprietates: Turbulentus autem aer in Iunone deſcribitur infeſtus ſupremæ Veneri, & his qui ſuo fauore gaudent. Sed tandem Venus ſui Iouis præſidio

dio prævalet deteriori, & infeſtę fortunæ. Secundum verò Cabaliſtas, duę Veneres ſunt Tipheret, & Malchut, quæ dicuntur duo amores, & ſi ſint vnus amor per reciprocationem. Vnde Salomon in canticis, ſponſum Tipheret & ſponſam Malchut introducit ad inuicem loquentes, in illis maximè verbis; Oſculetur me oſculo oris ſui. quæ verba ſunt ſponſæ Malchut, ipſum Tipheret alloquentis, rogando illam dimenſionem, vt influat in ipſam donum ſpiritus ſancti, ſiue binah quæ os ſephirot appellatur. Et licet quæ adintra, ſint idem, quòd Deus, & conſequenter plena ſemper Diuinitatis; tamen Malchut creatis bonum influxum, à ſuperioribus dimenſionibus receptum, communicare non poteſt, niſi ab illis ipſi hoc mandetur, & hoc eſt, quando creata, ſunt bene ordinata cũ Deo per mandatorum obſeruantiam. ideo dicitur in Deut. ſerua mandata, & abundabis bono .ſ. influxu Malchut, ſin autem maledictus eris in ciuitate, in agro, &c. Vnde in canticis conquerens Malchut de ſynagoga, dicit. nigra ſum. Textus Hebręus habet, שחורה Sechora. quod idem eſt quod aurora. & præuenit à Sechar, quod dicitur aurora, quæ fit luce ſolis inchoante apparere, expulſis tenebris. Sponſa ergo Malchut comparat ſe auroræ. Quando ergo Salomon loquitur de

duobus

duobus amoribus,ſiue de duplici amore: intelligit de ſponſo tipheret, & malchut ſponſa. primus eſt ſol ſupramundanus ſemper illuminans: ſecundus eſt Luna, quæ eſt ſpeculum non lucens ſcilicet à ſe. Et quando chenezer, id eſt, ſynagoga Iudæorum, vel modò eccleſia, bene ſe habet erga Deum per mandatorum obſeruantiam: tunc Luna ſponſa illuminatur per bonum influxum à ſponſo ſole receptum: & tunc in ſynagogam, nunc autem in Eccleſiam bonum infundit defluxum. Quando autem ſupradicta ſynagoga circa legem & præcepta male ſe habebat: Tunc ſponſa prædicta dicebat, Sponſus meus toruo me reſpicit oculo, in me malos influxus influendo, quos in ſynagogam cogor defluere, & me nigram oſtendere mala influendo: puta captiuitatem per manus Nabucdonoſor & cæterorum. Et hoc eſt boni, & periti iudicis officium, ſcilicet bonis applaudere ciuibus, malos autem ferula corrigere. Propter hoc dicit ſponſa. Nigra ſum ſcilicet malis; ſed formoſa ſcilicet bonis, in filijs Ieruſalem, Filij Ieruſalem ſunt animæ noſtræ. ideo conqueritur, dicens; quod tales filij ſint cauſa ſuæ nigredinis, id eſt, priuationis boni influxus: à ſuo viro ſole non recepti: Sunt etiam cauſa quare ſit nigra contra illos per flagella puniendo, ideo ſequitur, Sicut taberna-

bernacula cedar, ſicut cortinæ Salomonis. Tabernaculum accipitur pro papilione, qui ſunt diſcolores, & rimas habent per quas quę ſunt extra videri poſſunt; ſic erant cortinæ Salomonis diuerſis coloribus tinctæ. Cortinæ ergo Solomonis ſunt malchut, qui multigenis coloribus influxuum plenus exiſtit, quibus erga creata vtitur ſecundum eorum merita, vel demerita. Et hoc eſt quod dicit Saluator noſter. In domo patris mei, manſiones, &c. Vnde ſubdit (nolite conſiderare quòd fuſca ſim) id eſt, conſperſa multimodis ſupradictis coloribus (quia ſol) tipheret ſponſus meus (decolorauit me) ſcilicet influendo in me malos influxus, & bonos à me amouendo. Sicut enim Luna cœleſtis reſpectu ſolis, quandoque eſt plena, quandoque ſemiplena, quandoque obſcura, ſecundum quod eſt in oppoſito, vel coniunctione, vel in aſpectu ſextili, quadrati, & huiuſmodi; Sic ſponſa malchut, Luna archetypa, ſe habet reſpectu tipheret ſponſi, ſolis ſupramundani. Vnde pſal. Thronus tuus ſicut Sol, & Luna perfecta in conſpectu meo ſemper. Dicit igitur ipſa ſponſa (Decolorauit me Sol) id eſt, non influit in me modo bonum lumen, quare malis influxibus tenebroſis impleor. Et rationem aſsignat, dicens. (Filij matris meæ pugnauerunt contra me)

Filij

Filij Dei ſunt boni: vnde apud Ioann. dicitur. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri: Mali autem ſunt filii Diaboli. Vos ex patre Diabolo eſtis. Dixit ergo. (Filij) ſcilicet iam per legis obſeruantiam, (pugnauerunt contra me) id eſt, extranei facti ſunt, non eos amplius cognoſco, notitia approbationis, vnde eos punire cogor, non tanquam filios, ſed tanquam extraneos: Et, in cauſa fuit chenezet Iſrael, id eſt, ſynagoga, ſiue rectores & prælati, qui ex malo ſuo regimine, & peſsimo exemplo corruperant ſubditos. Et quaſi per totum illud canticum, pertractatur de iſto amore, & nedum tantum in iſto cantico, quin etiam per totam legem. Quod confirmans Dauid, dicit. Semel locutus eſt Deus ſcilicet ad populum totum Iſraeliticum in monte Sina; Duo hęc audiui ſcilicet contenta in ea lege, quia tu es Deus ſcilicet vnus, & verus, & tibi poteſtas eſt, id eſt, potes bonum, & malum influxum in nos demandare, ex vnione maris tipheret cum fœmina malchut bonum influere: ex eorum autem ſeparatione malum. ſi enim Iſrael bene operabatur, bonum recipiebat influxum: ſin malum, malum pariter patiebatur: & ideo ſequitur: quia tu reddis vnicuique ſecundum opera ſua. Eſt enim in archetypo mundo ordo talis, quod omnes influxus boni a ti-

pheret proueniunt: eſt nempe ſol ſupramundanus, ad cuius ſimilitudinem Sol cœleſte corpus ſuo fauore, influxu & lumine, per Lunam in inferiora vitam influit. Luna enim eſt planetarum matri, ſuperiorum planetarum influxus, tanquam ſemina, copulans in ſe. iſtæ igitur duę dimenſiones vniuntur, quando pręcepta obſeruantur, & quando legem tranſgredimur, vna ab altera ſeparatur, hoc eſt, Tipheret in Malchut non influit, ad noſtri videlicet bonum. & tunc gheburah ſe interponit, anxietates, & flagella immittendo. ideo perbellè Iſaias ait. Ab aquilone, pandetur omne malum ſcilicet pœnę. eſt enim gheburah, pars aquilonaris. Amor igitur harum duarum dimenſionum vnio eſt, vt in nos bene influant. Amor etiam maris, & fœminę in ſcriptura quandoque ſignificat Iſraelis; & Tipheret vnionem, de qua vnione, ſeu diſpenſatione loquitur Oſęas propheta, dicens. Deſponſabo te mihi in fide. Et in Ezechia, per totum, Deus enim populum Iſraeliticum in peculiarem ſibi aſciuerat gentem. pręcepit Deus, vt Oſęas propheta vxorem aſſumeret fornicariam, & faceret fornicationum filios. Hoc factum non fuit in prophetę detrimentum, ſed in laudem, vt ſentit Hieronymus adducens Xenocratem laudatum, qui Palæmonem luxurię deditum

inter pſaltrias, atq; tibicines, & inter impudicas mulieres, inueniens hedera coronatum fecit obedire ſapientiæ. Socratem quoq; extollunt, qui Phædonem è lupanari Academiam tranſtulit. Sed his omiſsis, hoc fuit in typum Chriſti, qui Gentilium & Hebręorum adulterorum collegium aſſumpſit in ſponſam. cui adſtipulatur illud Hieremiæ. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me, & ego ſuſcipiam te. Et præcepit Deus vocari filium Oſææ Iſrahel, & filiam Lorechama: Tota nempe hæc hiſtoria metaphorica eſt, & myſterijs plena: nam typum Dei tenet, qui primo accepit in ſponſam ſynagogam quæ cum multis fornicata eſt: poſtea accepit eam iam fornicatam: ex qua ſuſcepit filium Iſrahel, id eſt, ſemen Dei, Chiſtum Ieſum, qui totam naturam humanam ſaluauit iam fornicatam: & poſtea filiam Lorechama, id eſt, abſq; miſericordia. Et rationem aſsignat, dicens. Quia derelinquam domum Iſrael, & ſynagogam: & obliuiſcar eorum: Vnde oraculum eſt ſub typo domus Ieſu, & Iſrahel deletæ: vt ſit ſimul oraculum & figura. Et generati ſunt filij fornicarij, vel generati ſunt fornicarij: vt habet veritas literæ: Deus enim declarans, ſubinfert: quia fornicans fornicabitur terra à Domino. Vult enim Deus hominem cœleſtem

leſtem (ad quod tendit totum euangelium) ſed fornicantur multi, cum non cœleſtes, ſed ſceleſti fiant. De quibus Apoſtolus. Multi enim ambulant, quos ſæpe dicebam vobis: nunc autem flens dico inimicos crucis Chriſti, quorum finis interitus, quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum qui terrena ſapiunt. noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt. Quales debent eſſe filij regenerantes hominis cœleſtis Chriſti: & iſti ſunt vera vxor eius. Vnde Salomon ait. Vnica eſt columba mea: non intelligit de carnali ſponſa: quæ vnica debet eſſe, cum à principio vnica mulier deputata ſit vnicuique. Hinc ſecundum legem non permittitur ſacerdoti, qui immaculatus eſſe debet, coniungi pluribus mulieribus. Quamuis alijs permittatur ad euitanda maiora inconuenientia: ſed intelligitur de ſponſa ſpirituali, cuius hæc carnalis eſt figura & ſacramentum. Quæ ſponſa vnica eſt ſcilicet Eccleſia ex omnibus illis Reginis conſtituta, concubinis & adoleſcentulis. Omnes verum ſortiuntur nomen fœminarum: & recte; nam omnes nos, qui grauidamur à facie Dei, & qui in operando tenemus locum inferiorem ac fœmineum (cum Deus teneat ſuperiorem & maſculinum) reſpectu ipſius Dei meritò fœminæ dicimur: reſpectu vero partis inferioris, quę pro fœmi

na habetur, tenemus vicem maſculi. Quemadmodum cœli reſpectu terræ, quæ ab eis grauidatur, rationem habent maſculinam: reſpectu vero angelorum, & Dei, à quibus influxum ſuſcipiunt, habent rationem fœmineam, ſicut ab antiquis Theologis diffusè ſcribitur. per concubinas, & adoleſcentulas, etiam intelliguntur familiæ, non liberæ, ſed ſeruiles. De quibus familijs loquens Apoſtolus inquit. Abraham, pater videlicet fidei, duos filios habuit: vnum de ancilla, qui ſecundum carnem natus eſt: & alium ex libera, quæ ſunt per allegoriam dicta. Hæc enim ſunt duo teſtamenta. per hæc etiam intelliguntur gentes, quæ cum Dijs alienis fornicatæ ſunt: venientes autem ad Chriſtum, admittuntur in Eccleſia: quæ dicitur vnica columba, & vna ſupernæ genitrici electa, aggregans in vnam familiam ſynagogam, & populum gentilem. Et hoc fuit neceſſarium. Chriſtus enim Meſsias tenebatur ſuſcitare ſemen fratris ſui Moſis abſque liberis ſalutis defuncti: nam per legem nemo ſaluabatur, in cuius rei oſtenſionem, Moſes non duxit populum in terram promiſsionis. Et hoc eſt quod dixit Moſes in Deut. prophetam ſimilem mihi.i. fratrem meum, ſuſcitabit vobis Dominus (qui ſup. ſuſcitabit ſemen meum)

de fra-

de fratribus veſtris, ipſum audite. Hoc etiam cognoſcens Baptiſta, dixit in laudem Chriſti. Qui poſt me venit, hic ante me factus eſt, in dignitate videlicet, & præordinatione: cuius non ſum dignus ſoluere corrigiam calciamentorum eius: nam tunc temporis, ante ſcilicet Chriſti aduentum: tenebatur frater, pro fratre defuncto abſque liberis, ſuſcitare ſemen fratris ſui defuncti, ex vxore fratris ſui. Et qui hoc facere renuebat, amouebantur calciamenta de pedibus eius à ſuis propinquioribus, & tranſibat per medium illorum, eum percutientium cum baculis. Ioannes autem tanquam propinquus, & affinis Chriſti: præuidens Chriſtum deſponſaturum ſynagogam: vxorem fratris ſui Moſis defuncti, & ſuſcitaturum ſemen ſalutis ex ea, ideò ait: non ſum dignus ſoluere corrigiam calciamentorum eius, & vice ipſius, ſuſcitare ſemen ſpirituale ſalutis, quia hoc eſt opus Dei, & hominis. Loquitur ergo de ſponſo Chriſto & ſynagoga: quam Chriſtus aſſumpſit, ad ſuſcitandum ſemen fratris ſui Moſis: qui ſine ſalutis prole eſt defunctus: quia per Moſis legem nemo ſaluabatur, vt alias dictum eſt. Idcirco concluſio dicit, quod ſignificat vnionem beth, id eſt, domus Iſraelis, ſeu ſynagogæ,

& Tipheret Chriſti, qui locatur in Tipheret: tanquam pulchrum, omnia pulchrifaciens: de eius enim plenitudine omnes accepimus.

Qui media nocte cum Tipheret copulabitur, proſpera erit ei omnis generatio.

F. A. Sacramentum quippe nuptiarum eſt maximum; adeò vt perfecta fabrica, & introducto in eum Adamo antiſtite, ſtatim celebratę fuerint nuptiæ: & à Deo indictum matrimonium primis noſtris parentibus: nam producto homine & muliere, dictum eſt. Creſcite & multiplicamini, & replete terram: Et iterum, vbi de particulari productione vtriuſq; coniugis agitur, formato homine ex puluere terrę, ſubinfertur. non eſt bonum hominem eſſe ſolum. Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi. ſed Hebraica veritas habet. qui ſtet ex aduerſo ipſius: ad generationem videlicet filiorum faciendam. Quod myſterium cognoſcens Paulus, ait. Hoc ſacramentum magnum eſt Chriſti & Eccleſię. Et ſicut ſacra ſcriptura, enarrata fabrica, primo de matrimonio pertractat: eadem pari modo deſinet in ſacramentum nuptiarum. Chriſtus totum negotium regni cœlorum comparauit nuptiis, quas fecit Rex filio ſuo. Et Ioannes claudens omnia myſteria ſacræ ſcripturę in Apocalypſi: cui ſub intermina-

terminatione plagarum : iubet ne quicquam addatur, ait. Gaudeamus, & exultemus, quia venerunt nuptię agni : & vxor eius præparauit ſe. Vnde innuitur nos non poſſe adipiſci regnum illud ęternum ſine regeneratione : in hoc cœleſti coniugio per nouos, & cœleſtes parentes facta. Huic poſitioni, non obſtat illud verbum Chriſti, & ſponſi. In cœlo non nubent, neque nubentur : ſed erunt ſicut Angeli Dei. Ordo enim rerum is eſt, vt adueniente ſignato ceſſet ſignum : & adueniente veritate ceſſet figura. Hinc Apoſtolus veritatis Euangelicę non ignarus, cum de matrimonio pręcipue ageret, inquit. pręterit enim figura huius Mundi. nam hę carnales nuptiæ, ſunt figura, & ſacramentum verarum nuptiarum, quæ in cœlo celebrantur. Hinc ipſis aduenientibus ceſſabit hæc copula carnalis. Et quamuis Chriſtus dicat: Quos Deus coniunxit homo non ſeparet: non vult per hęc verba, quòd nuptiæ carnales celebrentur in cœlo. Decernitur quippe in cœlo, quę nam eſſe debeat coniunx vniuſcuiuſque in carnali connubio. ſicut decernuntur omnia, quæ in hoc Mundo fiunt: ſiue quo ad animalia, ſiue quo ad plantas. Veruntamen plantę vel animalia hæc in cœlo non generantur. pari modo nuptiæ carnales in cœlo decernuntur: ſed in terra celebran-

tur; in ſignum & ſacramentum verarum nuptiarum: vt dictum eſt. Et in hoc coniugio regenerantur, non ſolum Iſraelitæ: ſed etiam cæteri homines: (vt dixi in præcedenti concluſione) ſicut propheta canit. In omnibus gentibus, ſalutare tuum: ideò confiteantur tibi populi omnes. Et Apoſtolus. An Iudeorum Deus tantum? nonne & gentium? & clarius poſtea. Nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. Vnde ad hoc referandum ipſe Apoſtolus adducit illud Oſeę. Vocabo non plebem meam, plebem meam. Sed Deus nõn ſuum populum, fecit ſuum: quia regenerauit etiam eos, qui non erant, plebe ſua, & fecit vernaculos ſuos, & de domo Iſrael. nam Iſrael, ſignificat hæredem Dei, aut militarem ſub Deo. hinc omnes per baptiſmum regenerati meritò domus Iſrael dici poſſunt. Ad propoſitum nuptiarum. Idem Ioan. iterum ait. Beati, qui ád cænam nuptiarum vocati ſunt: illius etiam ciuitatis Dominus, & princeps, dum in humanis ageret, regnum cœlorum, & ſummam totius negotij humani nuptijs comparat. Cum igitur ibi nuptiæ omnium celeberrimæ conducantur: videamus quis ſit ſponſus quæ ſponſa, quibus conuiuijs, quo contractu, ſiue qua copula perficiantur.

Sponſus eſt Tipheret, ſol ſupramundanus Chriſtus : qui de ſe loquens, ait : ſimile eſt Regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio ſuo, qui eſt Chriſtus : ſponſa eſt quælibet animo, huic conſentiens contractui : & conſequenter tota eccleſia, & collectio fidelium eſt ſponſa, de qua Oſæas ait. Deſponſabo te mihi in fide. nuptiæ ſunt dona illata ſponſæ : quæ maxima fuere : de plenitudine eius omnes : omnibus enim promeruit gratiam, & gloriam : omnium nuditatem tegit : & dare poteſt animis omnibus, vnde concipiant, & pariant fructus bonorum operum, teſte Paulo. Potens eſt Deus omnem gratiam abundare facere in vobis : vt abundetis in omne opus bonum. Initiatæ fuerunt hæ nuptiæ per ſpiritum ſanctum : cum ipſo dictante, toties nos per prophetas ad hunc contractum inuitat Deus : iuxta illud Oſææ : Deſponſabo te in ſempiternum mihi (vt ſupra) deſponſabo te mihi in iuſtitia, & iudicio, in miſericordia, & miſerationibus. In lege nanque Moſis, ſeuerus ſponſus in iudicio deſponſauit, & iuſtitia gheburah : ſed in lege Euangelica deſponſauit in miſericordia, pietate, & gratia ghedulah cheſed : miſericordem, & benignum ſe præbens

in Meſ-

in Meſsias. Et, ad hanc copulam faciendam valde opportunum eſt noctis dimidium: vnde nota, quòd nox naturalis duodecim continet horas, & quatuor vigilias, patet in Euangelio: ſi in prima vigilia venerit, &c. quęlibet enim vigilia tres habet horas. ſimiliter dicatur de die. Et in qualibet vigilia, tam noctis, quàm diei, mutantur Angelorum cuſtodiæ: vnde dicitur. ſuper muros tuos Ieruſalem poſui cuſtodes. Et loquitur Vates de cuſtodibus ſuper muros Ieruſalem inferioris poſitis: vt nonnulli aſſerunt: Intelligitur etiam per allegoriam de Eccleſia Dei: ſupra cuius muros, & propugnacula poſuit ipſe Deus, non tantum paſtores, & Antiſtites, ſed Angelos: ſicut docet nos Ioannes ſcribens ſeptem Angelis, ſeptem eccleſiarum Aſię: in tutelam, & eccleſiarum, & epiſcoporum eis pręſidentium datis. Et quia hæc eccleſia diſtributa eſt in duodecim pręcipuas portiones, quibus & antiqua familia, & cœlum ipſum partitum eſt; Hinc (vt ipſe Ioannes in calce viſionis ſuæ perhibet) nomina duodecim Angelorum erant in portis duodecim ſupernæ Ieruſalem, è cœlo deſcendentis, cuſtodientes videlicet ciuitatem ab infeſtantibus, ne extrinſecus inferatur moleſtia maior quàm ciues introcluſi ferre poſsint. Fidelis autem Deus, qui non patitur vos tem-
ptari

ptari ſupra id, quod poteſtis. Et hi cuſtodes defendunt virtute imperatoris in cruce triũphantis, ſicut ipſe Apoſtolus innuit, dicens. Deo autem gratias: qui dedit nobis victoriam, per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. Et, illi Angeli cuſtodes, quia meridie, vſq; ad noctis dimidium deputantur, ſunt terrifici, & dicuntur horrores nocturni animam conturbantes, ideo appellantur poteſtates tenebrarum nobis aduerſantes. nam inter ipſas, & nos poſitæ fuerunt à Deo inimicitiæ: quæ nos conturbant. Sicut ex inanta inimicitia inter agnum, & lupum (vt ſupra dixi) ſola appropinquatio lupi, & non videtur, terret agnum. Huiuſmodi verò poteſtates vigent in nocte, & tenebris. Hinc canit Pſalmographus, dicens. poſuiſti tenebras, & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ: Catuli leonum rugientes, vt rapiant, & quærant eſcam ſibi. Et quia inimicantur luci: ideo ſequitur: Ortus eſt ſol: & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur. Cui adſtipulatur Iob, dum ait. Ipſi fuerunt rebelles lumini. Et iterum: ſi ſubitò apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis, & in tenebris quaſi in luce ambulant. Similiter & illi Angeli boni cuſtodes à meridie vſque ad noctis medium, ſunt terrifici, vt dixi. Et propter hoc à meridie vſque ad

matu-

matutinum, magis timetur, quàm antea: & ſunt Angeli geburah deputati. qui autem à media nocte vſque ad meridiem deputantur, beneuoli ſunt, ac miſericordes, à gedulah meridionali prouenientes, coram Deo orationes noſtras offerentes. & hora tali dicit zohar, Deum in paradiſum deſcendere, ſeq; ſanctis oſtendere, & quaſlibet gratias conferre petentibus. patet per Salomonem dicentem: Dum medium ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter perageret, omnipotens ſermo tuus à regalibus ſedibus venit. ſ. ad ſanctos. Influxus tunc cœlorum archetypi mundi aperiuntur. & tunc de facili gratias aſſequimur: idcirco Dauid ad impetrandam gratiam media in nocte ſurgebat: quod oſtenditur per id, quod dixit. Media nocte ſurgebam ad confitendum nomini tuo magno, &c. & per hoc ordinum fundatores inſtituere matutinas horas, media nocte eſſe decantandas. bona eſt igitur copula mediæ noctis cum Tipheret per orationem: tunc enim proſperabitur omnis generatio, bonorum ſcilicet operum: nam quicquid petetur, concedetur: Dicunt etiam Cabaliſtæ, quòd qui tali hora vxorem ſuam cognoſcit (maximè in media nocte noctis veneris, adueniente ſabbato; & non aliter) proſpera erit eis omnis generatio: tales

les enim nunquam carebunt hærede : & bonos (vt aiunt) procreabunt filios . & tales dicuntur Eunuchi . quibus non tantum Deus promittit filios , ſed & bona temporalia : quia , ſicut tunc tipheret copulatur vxori Malchut ratione ſabbati : ſic vir, ſi tunc commiſceatur cum vxore , valde de influxu tipheret participabit : ſimiliter dicatur de illo , qui per orationem , Deo in noctis medio adhæret .

Eædem ſunt literæ nominis cacodæmonis (qui eſt princeps mundi huius) & nominis Dei Tetrag. Et, qui ſciuerit ordinare tranſpoſitionem deducet unum ex alio .

Exodi 6. dicitur . Ego Tetragrammatus , & apparui Abraham , Iſahac , & Iahacob in El ſadai , & nomen meum Tetrag. non manifeſtaui eis : vbi hoc ſolum appellatur nomen ſuum quod eſt ineffabile , quia hoc tantum eſt ſummo Deo proprium , quatenus ipſe eſt nihil eorum quæ ſunt , ſed ſupra omnia eſt , non habens reſpectum extra ſe . cætera ſunt etiam aliarum proprietatum , & relationum appellatiua , vt ſadai : quod latini verterunt dicentes , omnipotens : ſed aptius Hæbraicè ſignificatur : ſibi ſufficiens , ſe contentus , & nullius indigens . ſadai igitur Dei eſt nomen , Dæmones terrens , quod frequenter in ſacris

eris occurrit literis. De hoc nomine loquens Rabbi Moſes Maimonis filius in libro Hannebochim, dicit. nomen ſadai שדי compoſitum eſt ex verbo Dei די, quod eſt ſufficit: & ex litera, quæ ſcin ש dicitur. verbum autem dai די ſufficientiam ſignificat: litera vero ſcin ש, quæ huic nomini ſadai שדי præponitur, idem eſt, quod aſſer. i. qui. quamobrem ſadai, idem eſt, quod aſſer dai אשר די, id eſt, qui ſufficit, vel qui ſufficiens. Ideo hoc nomen nunquam penes Hebræos, niſi de ſolo Deo dictum reperitur, neque mirum quidem, cum eius ſenſus ſit, qui ſufficit, vel qui ſufficiens eſt, vel qui ſufficientia eſt: quod ſoli Deo congruit: vt ait Dauid, Dixi Domino meo, Deus meus es tu; quoniam bonorum meorum non indiges. Cætera omnia alterius adminiculo indigent ſaltem Dei. Vnde Algazel philoſophus, in libro qui de nominibus Dei inſcriptus eſt; ſolus Deus ſimpliciter, & abſolutè diues, & ditans eſt. Ipſe enim neque in ſubſtantia, neque in qualitatibus ab aliquo alio dependet; ſed cum omnibus ſibi pertinentibus, immunis omnino ab omni dependentia eſt. Deinde ſubdit. Diues igitur & ſufficiens ſibi abſolutè, & in veritate is eſt: qui nullo alio indiget, & hic ſolus Deus eſt. De omnibus vero alijs hoc tranſumptiuè, ſiue ſe-

ue ſecundum quid dicitur : Hucuſque Algazel. Et iſtud nomen ſadai, &c. Ariſto. ait in politicis: Teſte Deo, non eſt fœlicitas in rebus exterioribus: quia ipſe eſt fœlix abſque aliquo extra ſeipſum, cum omnia habeat à ſe. Albertus magnus ait: nullum eſt verum eſſe, niſi illius, qui dixit. Qui eſt, miſit me ad vos. nam ille eſt à ſe, & per ſe: cætera autem nec à ſe nec per ſe: ſed tantum ſunt quantum de illis participant. In hunc ſenſum opinantur multi finxiſſe Ægyptiorum antiquitatem: & inſcriptum fuiſſe Palladis peplum. Pallas eſt, quicquid erat, quicquid erit, & quicquid vides: cuius velum nullus ſapientum aliquando reuelare potuit: quia infinitum eſt illud eſſe ſuum diffuſum, & incluſum in particularibus rebus, quibus tanquam velaminibus, quibuſdam occultatur, vt capi nequeat. De quo Eſai: ait. Cœlum & terram ego impleo: ideo nullius indiget. Et, iſtud nomen ſadai, eſt vnum ex decem cognominibus principalibus Tetrag. יהוה. Et, quilibet pſalmus habet vnum ex cognominibus ipſius Tetrag. illi pſalmo fauens; & ſadai fauet illi pſalmo. Qui habitat in adiutorio altiſsimi; hinc eſt, quod pſalmus ille Demones terret. Iſtud ergo nomen ſadai שדי tres habet literas, hebraicè notatum (vt ſupra viſum eſt) quibus additis punctis

faciunt

faciunt ſadai שדי. & permutando literas hoc modo, ſid שיד componit Diaboli nomen: ſid enim eſt nomen Chaldaicum, Dęmonem ſignificans. Alio modo declaratur, & primo notandum eſt, quòd Hebræorum numeri ſunt duplices, maior ſcilicet & minor. primus oritur ex particularibus numeris omnium literarum particularium alicuius dictionis, ita quòd eſt ſumma illorum: ſicut in hoc nomine ſadai, numerus maior eſt. 314. Alius eſt numerus minor, & inæqualis dictus: qui accipit vnitatem ex quolibet centenario, & vnitatem ex quolibet denario, relinquens numerum minorem denario, in ſuo eſſe: Et hoc modo ſadai שדי importat 8. quia litera ש reddit 300. & ſic in minori numero dat 3. pro quolibet centenario vnum accipiendo, dalet ד dat 4. & remanet integer: & iod י ſignificat decem, à quo vnitas accipitur. Et, ſic horum ſumma erit 8. & talis dicitur numerus minor. à ſimili, ſatham & iod, he, vau, he, eundem numerum minorem reddunt, hoc modo, שתן ſathan, ש 300. ת 900. ן 50: quę omnia numerum minorem reddunt 17. Iod heuauhe יהוה, י 10, ה, 5, ו, 6, ה, 5. Quæ omnia numerum minorem reddunt 17. prout ſupra dixi.

Cum fiet lux ſpeculi non lucentis, ſicut ſpeculi lucentis: erit nox ſicut dies, vt dicit Dauid.

Eſt enim Luna vltima planetarum, claudens, & complens diſpoſitiones eorum. Annumeratur primo loco inter planetas, inferius exordiendo: Et, dicitur principalior planeta quàm alij. Hæc autem omnia inferiora diſponit. nam influunt omnes planetæ in ipſum vltimum ſuſcipientem omnes ſuperiorum influxus inferioribus communicandos. Regit enim diuerſa, in diuerſis ſignis collocata, vt ſic ſemper varia, varios producat effectus: & per frequentes coniunctiones cum planetis, & alijs ſtellis, vxor omnium ab eis facta ſuſcipiat ea: quæ tanquam rerum omnium inferiorum mater, & media inter vtraq;, ſuperiora videlicet & inferiora: iſtis omnibus communicet. Et quamuis ſit vltimus planeta, communicat tamen cum ſuperioribus, maximè à ſole: cui quoties coniungitur, toties fœtu, & viuifica repletur virtute: quam humectatis, & diſpoſitis inferioribus infundat. Ab ea etiam in cœleſtibus incipit rerum ſeries: quam Plato catenam vocat: qua vnaquęque res, aut cauſa alteri connexa: ab ipſa dependet, quouſq; deueniatur ad ſupremam omnium cauſam, à qua omnia. Quomodo autem dicatur ma-

gis planeta, dicimus, quod hoc eſt ſecundum obſeruationem: quia magis Lunæ decreta, quam aliorum planetarum attenduntur: Et hoc aut ex familiaritate, quam habet nobiſcum, aut quia maior citra ſolem, quam alij apparet: vel quia magis varia in motu: aut quia nocumenta eius ex ſuapte natura frigida euidentiora ſunt: aut quia receptaculum eſt omnium aliorum influxuum (vt dixi) ſiue quia motus eius eſt magis ſenſibilis vulgaribus (inquit Ptolomæus) & etiam ſapientibus, qui hanc doctrinam ſibi vendicant: ſed prudentiores etiam aliorum ſyderum decreta aſpiciunt prognoſticando ex eorum aſpectibus hyemes longiores, validos, ac diuturniores ventos, & niues, & grandines, & huiuſmodi: quæ ex varijs ſtellarum fixarum, & errantium ſyderum dignoſcuntur aſpectibus. ſiue ab ipſis procedant illi effectus: ſiue ab intelligentijs præſidentibus, ſiue à Deo iubente: vt iſtæ exequantur & illa ſignent: aut tanquam inſtrumenta cogant. Concurrit tamen principaliter Luna. Sic Luna Deifera, quæ à ſecretioribus Theologis Malchut dicitur: vltima eſt inter planetas Archetypos, claudens, & complens diſpoſitiones eorum: Annumeratur prima in ordine ſphiriſtico inferius initiando. Quapropter dicitur potior ſephirah,

rah, ſiue midah, ſiue enumeratio, ſiue proprietas, ſiue attributum, ſiue dies fabricæ, ſiue planeta: quam aliæ dimenſiones. Diſponit namque hæc inferiora omnia: nam ſuperiores ſephirot in ipſam defluunt, & ipſa in creatis, multimodos effectus producendo: nam eorum mores ſequitur, cum quibus conuenit, & vnitur, eſt nempe vxor omnium nominum Diuinorum, & nedum horum tantum, verum etiam & cognominum, & agnominum, quæ infinita ſunt, ſiue potius innumerabilia, quemadmodum & ſtellæ cœli. Quare inter ſuperiora, & inferiora mediat, ſcilicet inter Deum, & creata, inter cœlos archetypos, & Angelos, inter nos, & cœlos, inter nos, & Angelos, omnibus communicans influxum à ſuperioribus à ſe acceptum. Et ſi ab omnibus ſupernis (vt dixi) grauidetur, præcipue tamen à ſole, qui maſculus dicitur, & vir eius quem Hebræi vocant Tipheret: qui coniunctus cum ea grauidat eam. Et hoc eſt quod dicit Eſaias vice Dei. nunquid ego qui alios parere facio, ipſe ſterilis ero? Et hunc fœtum communicat creatis gratia Dei madefactis. Ab ea enim incipit rerum ſeries in influxibus archetypis: & dicitur catena: quia in ipſa conglomerantur omnes Diuini influxus: quibus influxibus, qui ad ſupremam

N 2 cau-

cauſam Enſoph adhæret tanquam ad finem vltimum deuenire poſſunt. Et ideo Malchut, prima ſephirah nuncupatur, id eſt, magis planeta archetypus, quàm cæteræ ſephirot, quia magis domeſticè agit nobiſcum cæteris ſephirot. etiamſi à ſuperioribus dimenſionibus influxum recipiat, permaxime tamen à ſolę Tipheret lumen boni influxus ſuſcipit. Et quia ab omnibus ſephirot ſemen recipit, ideo coniunx ipſarum dicitur. Vnde ſi à dextris influit, placidos imbres in nos immittit; ſi à ſiniſtris è contra. Ideo eſt magis varia in motu ſcilicet in effectibus cæteris ſuperioribus. Et nedum Malchut Luna archetypa fœcundatur à nominibus proprijs applicatis decem annumerationibus, quin etiam quando conuenit cum reliquis agnominibus numero non determinatis: quæ ſtellæ dicuntur, ratione multitudinis & claritatis influxuum, ideò, Luna alter ſol non incongruo à quibuſdam appellatur: nam ea, quæ ſol ſuperius vi maſculina generat, hæc ipſius, & aliorum planetarum fœtum ſuſcipiens, inferiori mundo, ſibi vicino ædit. ideo eius motus præ cæteris obſeruatur, quaſi omnium conceptum pariens: à Mercurio enim accipit vim humores commiſcentem: à Venere eam, quæ conducit ad formas, geniturę conuenientes: à Marte robur,

robur,& impetum: à Ioue naturalē ſpiritum, & rerum omnium fomentum: à Saturno com paginem,& ſtabilitatem: ſed à Sole, qui omnimodam virtutem continet (vt omnes aſſerunt aſtronomi) omnimodam fœturam, & lumen, quæ omnia variè explicat, pro varia ſui complexione, giro, & aſpectibus diuerſis, tam cum planetis, quàm cum alijs ſyderibus. nunc etiam eſt in auge, nunc depreſſa, nunc in extremo ſui epicicli diſtat ab ea. nunc luminis plena, nunc media: nunc vix cernitur: poſtea penitus occulta. ideò non ab re aſsimilatur ei illa ſuprema Luna, Malchut appellata: quę illa, quæ à ſupernis fontibus per diuerſos canales haurit, largitur inferioribus pro recipientium diſpoſitione. & quamuis ab omnibus ſephirot recipiat: id tamen po tiſsime facit à ſole. cui quoties coniungitur, toties fœtu,& viuifica repletur virtute: quam humectatis, & bene diſpoſitis inferioribus in fundit. Ab ipſa quoque vnaquæque res dependet, quouſque ad ſupremam omnium cauſam deueniatur binah, vel cheter. eſt Malchut Ianua introitus ſephirot: quæ de ſe non lucet bono influxu, niſi quantum à ſu perioribus aſſumit: ideò priuata illorum influxu, nox denominatur: nam ſicut Luna planeta de ſe non lucet, niſi ab Sole reſpiciatur: ſic Malchut Luna ſupramundana non

lucet bono influxu, niſi à tipheret ſole archetypo ſpectetur: quod maximè erit poſt iudicium, de qua pſalmus. Et nox (ſcilicet malchut) ſicut dies (id eſt, tipheret) illuminabitur ſcilicet nox malchut ab ipſo tipheret tanta luce, quanta modo potitur tipheret. Tunc malchut immunis erit à malis influxibus. vnde Iſaias dicit. Erit lux lunæ (ſcilicet malchut) ſicut lux ſolis (id eſt tipheret) & lux ſolis tipheret, ſicut lux ſeptempliciter, ſicut lux ſeptem dierum, id eſt, lux tipheret erit, ſicut lux ſeptem ſephirot: quæ dicuntur dies, ratione lucis Diuinæ in ipſis exiſtentis. Sol eſt cœleſtis ignis, vt dicit Plato, omnia decoquens, quæ ad magni animalis cibum pertinent. Dictus eſt Apollo (vt Speuſippo platonico placet) eo quòd vis eius ex multis ignibus conſtet: omnium ſcilicet ſyderum vim & lucem ſolus continens. nec ſtellarum concurſus ſuos conducunt effectus, quouſq; phœbeo ſemine grauidentur. Cui & gallus (qui dat vt oua gallinarum fœcunda ſint) dedicatus eſt. Hinc opinabatur Chryſippus Apollinem dici ab à quod eſt ſine, & poly, multitudine, quaſi ſolus ſit cœlorum & ſyderum vim continens. Vnde & Latini ſolem dicunt, quaſi ſolum lucentem. Et aſſyrij Adad, quod lingua eorum, ſolum, ſignificat. Hebræi verò ſemes, שמש, quod

quod proprium interpretari poteſt, eo quod lux, & eius beneficium ſibi ipſi proprium ſit. Alia autem ſydera ab eo vtrunque impartitum habent: lucetque tanto excellentius, quanto ſublimior eſt ignis ille cœleſtis hoc elementari. Calefacit vterque, ſed intropellendo, ille remotiſsimis, vt etiam in viſcera terræ penetret eius radiorum virtus: qua metalla coquit, & perficit, quæ hic elementaris poſtea expurgat. Vulcanus quoq; is dictus eſt à maiori vi, ac violentia ignea: aut quia canus, id eſt, candidus in flamma volat: ille verò cœleſtis dicitur Phœbus à ſpecie & nitore, vnde pulcherrimum fingebant Antiqui. Medicinæ inſuper inuentorem dicebant, ex calore viuifico, & benefica virtute. Fugat ille ſol, vel cœleſtis ignis leones, lupos, & quæque ſilueſtria inimica nobis. per concurſus etiam radiorum, & aſpectuũ, conuenientibus ſtellis & imaginibus illis, peculiari quodam concordi conuentu, multa fiunt in elementis. Et horum omnium virtus, per ſolem, tanquam per verum cœli gallum confouetur: qui & communem vitæ vim, & particularium virtutum ſemina fundit, cuius ſeminis grauidata ſydera, maximè Luna, tempore ſuo in nos fœtum diffundit, tanquam matrix: non tantum Solis, ſed aliorum planetarum (vt ſupra dixi) à qui

bus omnibus ſemen, & influxus à ſuperioribus ſuſceptos, veluti domeſtica mater nobis tribuit. Hoc in minori mundo dignoſcere poſſumus. In corde enim hominis, quod Solis imaginem & virtutem tenet, & communis vitæ fons: & omnium membrorum totius corporis virtus. nam omnia quæ, in corpore ſunt, à corde fomentum ſuſcipiunt, & uitæ atque motionis vim quæ à corde tranſit ad cerebrum, quod lunare eſt, & inde ad omnia membra corporis diffunditur per venas, & neruos ab ipſo deſcendentes. Et ſi homo à toto cœlo fauorem ſuſcipiat, potiſsimè tamen haurit à corde cœli, quod eſt ſol, cum ſolaris ſit homo (vt Arabes aſtronomi dicunt) & peculiari quodam munere hoc priuilegio gaudet. Hæc omnia Soli archetypo ac diuino conueniunt, qui decoquit cibum, nedum animalis mundi maioris; quin etiam & minoris mundi hominis videlicet: qui ſecundum theologiam Hebræorum vtriuſq; ſolis influxu decoratur. Quod & docet eius pulchra ſtatua, & erecta, humor ſubtilis, ſpiritus clarus, imaginatio præcipua, veritatis & gloriæ ſtudium: & multa in quibus homo habet, vtriuſque Solis ſymbolum, & peculiarem eius imaginem, & tanto expreſsiorem, quanto perfectior

ſectior eſt. Hinc hominum princeps & caput Chriſtus, pleriſque in locis, ſol dictus eſt: à cuius luminis, vitæ, & omnium bonorum plenitudine (inquit Ioannes) omnes accepimus. Haurimus quoque ab alijs planetis, & ſtellis: Sed virtute Solis, illas ſuo ipſius ſemine, vel virtute confouentis. Sicut in myſtico corpore (quamuis præcipuè ſuſcipiamus à corde vel capite Chriſto) accipimus: tamen etiam illius virtute, ab alijs membris: quæ veluti ſtellæ ſunt in magno corpore myſtico: vt Daniel & Paulus perhibent. Et ſol Diuinus conſtat ex multis ignibus, id eſt, influxibus plurimorum ſiderum archetyporum: quæ multiplicita ſidera diuina, conducere non poſſunt effectus ſuos, ſiue ſemine & influxu Solis iſtius. Cum ſit Tetrag. יהוה, à quo duodecim auaiot eius pendent. Vnde poteſt dici Apollo, id eſt, continens vim omnium menſurarum diuinarum: omnia nanque nomina, & agnomina diuina à tetrag. pendent (vt patuit) ſuper illam. Ideo ſolus lucet, ſcilicet à ſe: & eſt proprium illi lux boni influxus. Et in tantum calefacit omnia tam archetypa quàm humana, & Angelica, tam longinqua, quam propinqua, quantum ipſe illa exce-

la excedit in dependentia. Vnde poteſt dici vulcanus, à maiori vi influxuum. Vnde candidus dicitur, quia volat præſto exiſtens in influendo & ſuccurrendo: Quare pulcherrimus dicitur: quo pulchra ſunt omnia: etiam infirma in deformitate deducens ad conformitatem, viuificando, & beneficando illa. Fugat lumen iſtius leonis, & quasq; feras Diabolicas nos infeſtantes. Vnde canit Dauid. Ortus eſt Sol & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur: prouidet tamen etiam illis de cibo ex beneficentia ſua: Vnde ſubinfert. Catuli leonum, id eſt, demonum, rugientes & quærentes ab eo eſcam ſibi. Et, ſi concurſu virtutum archetyparum fiant multa in his inferioribus, non tamen abſq; concurſu iſtius ſolis: cuius virtute grauidata ſydera archetypa, maxime Luna Malchut: fœtum in nos diffundit tanquam mater omnium effectuum à conuentu ſyderum cœleſtium productarum. Hæc tamen omnia fiunt principaliter à Tipheret Sole, tanquam à corde omnium fonte, ſuſcipiunt enim ab eo fomentum vitæ ac motionis vim. Dicit ergo concluſio (cum fiat lux ſpeculi non lucentis) id eſt, lunæ malchut (ſicut ſpeculi lucentis) id eſt, tipheret (erit nox) id eſt, malchut de ſe non lucens (ſicut dies) id eſt, cæteræ ſephirot: tunc enim nox, ſicut dies,

dies, illuminabitur ſcilicet tipheret clarior erit: & malchut etiam, & cætera quęq; creata colluſtrabuntur hac luce, poſt diem iudicij: ſed potiſsimè omnes homines, dummodo non ſint inuoluti in peccatorum tenebris, vt lucem illam apprӕhendere nequeant: quo enim magis quis eſt diſpoſitus: eò magis ea luce perſunditur, vt de Ioanne Baptiſta perhibet ipſa lux, dicens: Ille erat lucerna ardens, & lucens. Sed magis lucebat, & ardebat illa lux vera: de qua Ioannes rependens teſtimonij vicem, ait. Ille vos baptizabit ſpiritu ſancto: qui verè eſt lux, qua illuminat agnus totam Eccleſiam triumphantem: quæ caret omni tenebra, vt ait Ioannes. Et nox non erat illic, quia lucerna eius erat agnus.

Qui ſciet proprietatem choſec, & laiela, quod eſt ſecretum tenebrarum, ſciet cur mali demones plus in nocte, quàm in die nocent.

Non ea tantum, quæ de conuenientia hominis cum cœlis, & de ſuſcipienda ab eis ſanitate, vera ſunt: ſed etiam quid vtilitatis ab eis hauritur, vt meliores fiamus: homines enim à cœlis ſuſcipiunt, vnde mores varios, & multigenam vitam componant, vt aſtronomi omnes affirmant, decernentes hunc benignum ab Ioue: illum impetuoſum ex Marte: alium ex ſole ſplendidum, & id genus multa. Suſcipimus quoq; magnam vim à cœlorum

concentu: qui nos ad concinnandos mores diſponunt, niſi mala noſtra diſpoſitione obuiantes concentum in perſtrepentem ſonum conuertamus. hauritur etiam à cœleſtibus corporibus lux, quæ tenebras, & malè operantes fugat. habet enim hæc lux ſimulachrum quoddam, & vehiculum numinis, & lucis illius, qui ait. Ego ſum lux mundi: dum lucem habetis, ambulate in lucem, ne tenebræ (Dæmones) vos compræhendant. Dæmones propriè ſunt in duplici differentia (ſecundum Porphyrium & Proclum) Alterum eſt genus animarum aut ſubſtantialium, & intellectualium Dæmonum: Alterum verò eſt materialium potentiarum. & huiuſmodi ſunt appetitus animales ſemper ſpiritui aduerſantes. Vnde Satani dici poſſunt, id eſt aduerſantes: vt Apoſtolus clarè teſtatur. Caro (inquit) concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem. Hæc enim ſibi inuicem aduerſantur. quas vires, ſiue appetitus animales alibi ipſe Paulus vocat legem membrorum, dicens. Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Quod nedum à Paulo, ſed à Platone, Porphyrio, Proclo habemus: maxime ubi de anima & Dæmone pertractat. Suntquoque Dæmones boni. Dæmon enim ſapiens

interpretatur : qui ſi bonus,diuinus : ſi verò malus, Diabolus eſt. Dæmonum genera multa ſunt ſecundum noſtros theologos : ſed Michael pſellus de mente Platonis, Porphyrij & Procli, reducit eos ad quatuor genera præcipua : terreum videlicet, aqueum, aereum, & igneum. Terrei enim aduerſantur nobis per carnem, aquei per ſanguinem pituitę admixtum, aerei per ſpiritum ſuperbiæ tumefacientem, ignei verò per eſcandeſcentem & inflammatam iram præcipitant. ſunt etiam aliqui orientales, alij occidentales, alij Meridionales, & alij Aquilonares : quorum primi per diuinationes, ſequentes autem per deſperationem : tertij per nimiam fiduciam, quam habent de bonitate Dei : Aquilonares verò per rebellionem mortales à Deo auertere conantur cum damno ſuo, quia tam mala arbor effecti ſunt, vt non poſsint, niſi malos effectus ſiue fructus producere. non enim poteſt arbor mala bonos fructus facere (ſecundum veritatem Chriſti). vnde in ipſis habet locum illud Ieremię dictum. Si poteſt Æthiops mutare pellem ſuam, & pardus varietates ſuas: Ita & vos poteritis bene facere, cum didiceritis malum. & laqueos tendit in nos arte maligna. quia natura peruerſus, aſtutus & iniquus eſt: vt ſcriptura teſtatur dicens : Serpens erat a-
ſtutus

ſtutus ſuper omnes feras agri : qua aſtutia ſemper in nos abutitur. Quales autem laqueos, & qua multiplici aſtutia in nos tendit explicare nequimus: cum mille nocendi artes habeat: Vnde ſibi nomina mille: vt ſapienter poeta canit: Quas aſtutias colligens papa Leo inquit. non deſinit antiquus hoſtis vbique laqueos tentationum protendere: vt fidem credentium corrumpere valeat. nouit enim cui illecebras carnis ingerat, cui virtus inuidiæ infundat, cui incitamenta luxuriæ apponat. nouit, quem mærore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione ſeducat: omnium diſcutit mores, omnium ventilat cauſas, omnium ſcrutatur affectus, inquirens cauſas nocendi: vbi viderit quempiam diligentius occupare. Et ſicut tenebrarum principes in tenebris ipſis robuſtiores fiunt (vt dixi) ſic & Angeli lucis, nobis fauentes, virium incrementa ſuſcipiunt à luce, non modo diuina, ſed ſolari etiam, & cœleſti: per quam illa quæque diuina, & ſuprema lux ſplendeſcens, virtutem quandam cœlis: & per ipſos inferioribus influit, a patre enim luminum, à quo omne datum optimum, venit, & eſſe, & motus, & generatio, & omnis operans virtus tam in cœlis, quam in elementis, plantis, animantibus, & hominibus:

bus : ſed illa omnia per cœlos, tanquam per media, & inſtrumenta : fomenta quædam ſuſcipiunt : quæ naturalia dona dicuntur. Fugat hæc ſolis lux tenebroſos principes, ac eorum turmas : vnde in Iob dicitur. Cum viderint Auroram, arbitrantur vmbram mortis. Et, ſicut nox priuata lumine, eis fauet, vt ſint potentiores, ſic lux eos debilitat, vt amittant robur. Dæmones magis in nocte, quàm in die præualent : Quia ex ſiniſtro & obſcuriori latere ſunt. Vnde Apoſtolus vocat eos poteſtates tenebrarum, & Chriſtus loquens excitatis ab eis in necem ſuam, dixit. Hæc eſt hora veſtra & poteſtas tenebrarum. præualent etiam in nocte, quia aduerſantur Deo, qui eſt princeps lucis, lucemq; ipſam inhabitat. Vnde neceſſe eſt, quòd ad tenebras confugiant, & recedente luce eis inimica aliquantulum præualeant. patet de malo Angelo luctante cum Iahacob : qui adueniente Aurora, dixit. Dimitte me : quia Aurora eſt. ſuperabatur à Iahacob, deueniente Aurora lucente : ideo pſalmus dicit. poſuiſti tenebras, & facta eſt nox : in ipſa pertranſibunt omnes beſtię campi : catuli rugientes leonum, vt quærant eſcam ſibi. De quibus ait Petrus. Aduerſarius veſter Diabolus, tanquam leo rugiens, circuit, quærens, quem deuoret, poſtea ſubdit Dauid.

Hortus

ortus eſt Sol: & congregati ſunt: nam (vt dixi) amittunt fortitudinem. Sequitur. Exibit homo ad opus ſuum. tunc enim Dæmones non tantam habent potentiam nocendi hominibus in luce: quantam in nocte. Lumen quod expandit Deus ſuper terræ terminos (ſecundum Iob) eſt lumen illius, qui omnia in omnibus operatur, & eſt multifariam. Aliud enim eſt lumen, quod dat formam, & eſſe particulare rebus: quod iuſsit opifex expandi ſuper materiam informem, quando dixit. Sit lux: qua videlicet informetur materia tenebroſa: & per quam pateant, & videantur formata vt Plato exponit. Aliud eſt homini conceſſum, quo Deum videre poſsit. Iuxta prophetæ dictum. In lumine tuo, videbimus lumen. nec enim Deum videre poſſumus aut contemplari, niſi quatenus ipſe per radium ſuum ſe nobis inſinuauerit: vt docet Dionyſius. Quemadmodum enim non videtur Sol, niſi ipſo ſolari lumine: ita nec Deus videtur, niſi lumine diuino. Eſt aliud quoque lumen legis illuſtrans nos circa facienda. De quo lumine propheta canit. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Et, propter hoc dicit Pythagoras. In omni diuino ſermone, lumen habendum eſt. Vnde in Leuitico dicitur coram

altari

altari Dei, ignis ſemper ardebit: cuius rei interpretatio eſt: quod ſemper cum de diuinis loqui voluerimus, diuinum lumen, per oracula nobis prę ſtitum, id eſt, per legem, aſcendere debemus: ſine quibus oraculis (vt Plato docet) de Deo minime loquendũ eſt. Sicut Sol non videtur niſi per lumen ſuum (vt dixi) ſic Deus non cognoſcitur niſi Diuino lumine: & quatenus ipſe per radium ſuum (vt Dionyſius ait) ſeſe nobis inſinuauerit: iuxta illud pſalmographi. In lumine tuo, videbimus lumen. de quo loquens Salomon ait: Delectabile eſt videre lumen: quoniam in lumine beamur, & verę ſapientię compotes efficimur. Ad quod lumen & ſplendorem (ſecundum Zoroaſtrem) feſtinandum eſt. Et quale ſit ille ſplendor declarat, dicens. Feſtina ad ſplendorem patris, vnde tibi demiſſus eſt animus. Qui pater à Iacobo dicitur pater luminum. à quo lumine, venit lux meſsiah illuminans omnẽ hominem. Ideò canit eccleſia: Lumen de lumine. Venit quoq; inde omnis anima, radius quidam Diuinitatis exiſtens, quo .ſ. ad eſſe ideatum: quod lumen primũ vocant Hebręi enſoph, ſiue corona ſuprema. Et ad dirigendũ in hoc lumẽ, indigemus diuina luce legis nec mirũ, ſi lux iſta nobiliſsima multigena ſit: cũ & anima ipſius lucis ſit radius (vt Triſmegiſtus

ſtus ait) in corde viuificet, in cerebro intelligat, in oculis videat; & lux itaque optima nota in patre luminum eſt vera lux: in filio ipſius bonitatis exuberantia, & ſplendor illuſtrans. In ſpiritu ſancto, ardens fulgor: in Angelis, ſplendens intelligentia, profuſumque gaudium. in homine, perlucidus rationis diſcurſus: in cœleſtibus, ſplendor viſibilis. in igne vitalis vigor. In perſpicuis corporibus, color. in opacis, virtus quædam benefica, & generans: in centro verò, calor crucians & exęſtuans: adeò vt omnia lucis beneficia perſentiant. Demptis tenebris, ideſt, Dęmonibus & damnatis, quibus opponitur lux, tanquam tenebris ſibi contrarijs. Vnde non ab re primi pullulantis Eccleſiæ ſapientiſsimi inſtitutores, lumina iuſſerunt ad mortuorum cadauera accendi: à quibus non amoueantur, quouſque perfectis ſacris ſacræ terræ condantur. publicaſque orationes, & pſalmodias, accenſo lumine, fieri docuerunt: quod & Deus, cui ſacra ipſa exhibentur, exquirit ſcilicet vt omnia ſacrificia igne offerantur. & in altari ſemper, qui lucet, ardeat. Lux igitur inimicatur Dæmoni, ſecundum ſaluatorẽ, vi quadam hauſta ab eo, qui dixit. Ego ſum lux mundi. Dicit igitur concluſio. (qui ſciet proprietatem choſec) חשך ſignificat tenebram, & caliginem. Vnde

de chaſac חשך ſignificat caligauit, obſcuratus eſt, obtenebratus eſt, inde macſach, מחשך, id eſt, obſcuritas. In conſtructione chaſchim חשכים, id eſt, obſcuri, ignobiles. Similiter, Laiela לילה ſignificat noctem, à quo deſcendit lilit לילית, idem, animal ſilueſtre, lamia, furia, aut ſecundum alios, auis quæ de nocte clamat. Alij putant quòd ſit animal quod in tenebris noctis obambulat. Magiſtri etiam ſic vocant Dæmonem familiarem, lares, laruas, & melancholicam apparitionem, cæteraque ſpectra. Lais ליש etiam ſignificat leonem magnum multorum annorum. Tranſlator noſter vertit, tigris. Hæc omnia ſignificata competunt principi tenebrarum: eſt enim ipſe in tenebris, immo ipſa tenebra & caligo, priuata illa luce diuina, quæ tenebras expellit dempto illo principe tenebrarum & ſequacibus ſuis: qui ab eo obſcurati ſunt, obtenebrati, & ignobiles facti. Factus eſt etiam ipſe tenebrarum princeps, nox, animal ſilueſtre. Leo (vt dixi) lamia, furia, & auis nocturna, non præualens ſufferre lucis ſplendorem: ideò per belle dicuntur: animal ambulans in tenebris, non valens diei aura frui. Ideo multorum annorum Leo dici poteſt, cum ab origine ſui eſſe cœperit animal nocturnum, & obſcurum. Dicit igitur concluſio. (qui ſcierit pro-

rit proprietatem choſech) id eſt, tenebrarũ : quomodo ſcilicet contrariantur luci (& laiela) id eſt, noctis (quod eſt ſecretum tenebrarum) ambo enim termini iſti tenebram ſignificant, quæ luci opponitur (ſciet cur mali, &c.) quia noluerunt lucem illam admittere : ideò (vt inquit Iob) rebelles lumini fuerunt : & tenebræ affecti. Quorum caput in rebellione illa princeps tenebrarum dictus, & factus eſt. Ad cuius ſtipendium accedunt omnes obtenebrati : qui lucem illam, omnem hominem illuminantem, ſuſcipere negligunt : qui enim male agit, odit lucem, teſtimonio Ioannis. nec tamen ſunt penitus ab illa luce ſemoti : adhuc enim beneficium lucis ſuſcipiunt, quo viuunt. Duo enim præcipua emolumenta habemus à luce : alterum eſt vita, qua viuimus : alterum lux, vel lumen, quo poſsit ipſa videri. Qui igitur in tenebris ſunt, viuunt, & non cognoſcunt : in tenebris enim lux remanet, vt platonici dicunt. Sicut frigus ſe habet ad calorem, & albedo ad nigredinem : ſic tenebrę ad lumen : ſed in nigredine eſt exiguum album : in frigore paruus calor : ſic etiam in tenebris eſt modicum lumen : quo viuant : & non quo intelligant : & ita ſunt Dęmones : quare cum tenebra conueniunt.

Licet fiat multiplex coordinatio curruum: tamen quatenus attinet ad philateriorum myſterium duo ſunt currus ordinandi, ita ut ex 2, 3, 4, & 5. fiat unus currus. & ſunt quatuor philateria: quæ induit uau. Et ex 6, 7, 8, & 9. fit ſecundus currus. Et ſunt philateria, quæ induit ultima he.

Ordo ſephirot variè diſponitur, prout ad intra, & ad extra operari habeant: vnde Ioannes in Apoc. ſcribit duodecim Angelos præſidere duodecim portis illius ciuitatis cœleſtis: qui ſummo, & indefeſſo concentu girant, & influunt in portas illas: quæ ſunt ſigna ſtelliferi cœli. quorum capricornus eſt porta aſcenſus præcipua: & cancer deſcenſus: cætera verò cum alterutro illorum conueniunt. In hæc autem ſigna girantes influunt multigeni Angeli: ſub eis tamen duodecim ordinati, eum influxum multiplicem, & ſuauiſsimum: quem à Diuino nomine ſuſcipiunt, duodecies reuoluto, communicant. Meminit etiam Io. de ſeptem ſpiritibus, quos dixit prẹſidere ſeptem planetis .i. ſeptē inferioribus dimenſionibus, nobiſcum agentibus. prout autem operantur, alium habent ordinem. de quibus omnibus ſuper porta lucis. notandum eſt tamen, quod Deus in nobis imaginem ſuam poſuit, non ſimilitudinem: ſed illam in libero noſtro arbitrio, &

voluntate relinquens: vt, qui velint, illam poſsit acquirere: ideo 613. præcepta dedit Deus, vt per illorum obſeruantiam, poſsint talem acquirere ſimilitudinem, & ſimiles Deo fieri. Inter quæ præcepta vnum extabat, videlicet, quod illi qui orare volebant, habere tenebantur appenſa in brachio philateria, vt ſimiles redderentur archetypo: in quo ſunt hæc philateria, ſephirot nominata, ſicut pater in arbore dicta Ilan. De hiſce locutus eſt Chriſtus, quando dixit. Dilatant philateria. Sicut igitur ſacerdotes Chriſtiani, ſacra celebraturi, induunt ſe planetas, crucem habentes, ad ſignificandum, quod paſsionis, & crucis Chriſti memoriam facimus: ita (vt habetur Exodi 28.) ſacerdos ſummus cum vellet in ſanctorum ſancta orare, habebat in choſech, quod eſt ſuperhumerale, duos lapides: in quibus ſculpta erant duodecim nomina, duodecim tribuum, ſex pro quolibet lapide: in ephod autem anteriori in parte erant in quadro duodecim lapides: in quibus duodecim nomina erant duodecim patriarcharum. In clamidis fibrijs erant ſeptuaginta duo tintinabula, & ſeptuaginta duo mala punica, quæ deſignabant ſeptuaginta duas nationes, & linguas. quæ in turris Babel ædificio exortæ fuerunt. Et, hæc, ſignum erant ſummo ſacerdoti, vt primo ſacrifi-

crificium pro ſuo populo, ſignato in illis duodecim lapidibus,in pectore exiſtentibus: deinde pro ſeptuaginta duabus nationibus offerre debebat. Et, ſi caſu contigiſſet, populum Iſraelis non fuiſſe benemeritū propter delicta illius influxus: hoc ſtante, talis oratio ad ſeptuaginta duas nationes tranſibat, & illis proficiebat. Et hoc eſt, quod multoties nationes contra Iſraelem præualebant. Habebat igitur ſummus ſacerdos hos lapides ſupradictos, ac mala punica, & tintinabula: vt magis memor fieret, & efficacius moueretur ad orandum pro illis, vt dixi de planetis crucem habentibus: ideo permiſſæ ſunt imagines crucifixi, & aliorum ſanctorum, vt eorum merita, & beneficia, nobis exhibita, memorentur,& vt cor noſtrum ad eum eleuetur: quia valde congruum eſt, per ſenſibilia ſpiritui opem ferre. & facto Chriſtus hæc nos docuit: qui in perpetrandis miraculis, naturæ auxilium adhibuit:patet in aqua, quam in conuiuio in vinum conuertit: quia diſpoſita erat illa materia ad eam formam ſuſcipiendum. Hoc fecit Chriſtus, non quia non poterat producere vinum, niſi materia aquæ præſuppoſita: ſed cum Mundum fecerit ex nihilo (iuxta illud Ioannis: omnia per ipſum facta ſunt) potuiſſet quoque vinum ſine aqua facere. Fecit igitur

id, vt innueret (quod & alibi fecit) quòd ipſe naturę author medijs vel cauſis naturę ſemper vtitur: quouſq; natura ipſi ſuffragatur. Hinc & ad informandos oculos ceci nati accepit puluerem conficiens lutum: ex quo & totum primum corpus humanum confectum eſt. Sic & in cibo & potu Diuino nobis præbendo accepit panem & vinum. Vnde docemur non eſſe quærenda miracula, ubi natura ſuffragari poteſt: quia id eſt abuti diuina virtute: & curioſitati vel gloriæ vanæ cedere: qui miracula abſque neceſsitate appetit. Et, ideo iuſsit Chriſtus hydrias illas repleri aqua, quia vt diximus, aqua eſt materia vino proxima. nam vinum, nihil aliud eſt, quàm aqua per vitem diſtillata: Vnde in iam diſpoſitam materiam forma introducta fuit, ſine multa elongatione à progreſſu naturali. Sunt tamen alia ſacramenta incluſa, quæ pro nunc relinquo. In altaris item ſacramento apponitur aqua vino: quæ facilè in ipſum tranſmutatur: & vinum in ſanguinem: & hoſtia panis facilè formam carnis aſſumit. Ad propoſitum concluſionis: Dicit auctor, quod vau eſt arbor vitæ. ideò, qui vult fructus arboris huius aſſequi vitæ, gratiam videlicet, & gloriam: portare debet philateria. Sunt.n. in hac arbore vau tipheret, omnium aliarum

ſephirot

ſephirot influxus,ſuperiorum videlicet,vt puta ſecundæ enumerationis chocmah, tertiæ binah, quartæ gedulah,quintæ gheburæ. Ex his quatuor vnus fit currus, quatuor rotarum quæ in vau arbore vitæ tipheret continetur. ideò periti hac in ſcientia Iudei, cupientes auxilium ab illis quatuor prænominatis dimenſionibus, ponebant quatuor illas dimenſiones coram ſe, & dicebant. Rogamus te Domine Deus,vt per vau (id eſt,meſsiam, qui eſt vitæ arbor, in quem quatuor illę ſuperiores dimenſiones influũt) vt nos exaudias. Et ſi Chriſtus ſit arbor vitæ, & arbor ſcientiæ boni & mali,habuit nihilominus doctrinam à patre. Sicut enim arbor omnem vim ſuam tranſit à ſemine, confota & irrigata terra à ſuperno influxu: ſic Chriſtus virtutem ſeminariam habuit à patre. Ipſe enim pater memoria fœcunda dictus,ſemẽ aut germen produxit in arbore illa, quæ irrigata fuit, & continuè irrigatur ab influxu ſuperiori, patris videlicet ipſum filium continuè producentis. Sicut Doctores ſanè exponunt dictum prophetæ. Ego hodie genui te. nã pater ſemper genuit, & quotidie generat filium. Quẽadmodum ſol ſemper produxit, & continuè producit radios ſuos. Fouetur autem hęc arbor,quę Chriſtus eſt,in terra viuentium: quę eſt Diuina eſſentia, ei à patre communicata,

vt bene

vt benè ſapientes exponunt illud Chriſti: Quod dedit mihi pater, maius eſt omnibus, id eſt, diuina eſſentia. Et dicitur hæc arbor ſita in medio paradiſi: quia Chriſtus eſt perſona media inter patrem & ſpiritum ſanctum. Et etiam (vt dicunt ſecretiores theologi) quia in archetypo eſt quoddam ſpacium immenſum habens dextrum gratiæ, & ſiniſtrum iuſtitiæ: in medio autem eſt arbor vitæ, vitam præbens: & arbor ſcientiæ boni & mali. Quæ arbores idem ſunt, diuerſis tamen vocabulis propter varios effectus nominatæ. nam Chriſtus in eo, quòd continebat verbum omnia viuificans, ſeſe vitam & panem vitæ nominauit. in eo autem, quòd ſe omnium iudicem declarauit, fuit arbor ſcientiæ boni & mali. nec enim ſcit bene iudicare, qui non nouit bonum à malo dignoſcere. Vt igitur Chriſtus apertè innueret ſe tenere hunc locum medium, naſci voluit in medio animalium: diſputare in medio doctorum: verſari in medio diſcipulorum: mori in medio latronum: & tandem iudicaturus omnes ſtabit in medio bonorum & malorum: vt vnicuique tribuat quod ſuum eſt. Ideo dixit oraculum Gabrielis. Regnabit ſcilicet Ieſus, in domo Iahacob in æternum. Iahacob enim in archetypo, ſiue in ſupernis manſionibus medium tenet inter Abraham,

braham,

braham, qui dextram tenet, Iſahac, qui ſiniſtram poſsidet. Ideo optimè iudex ſedére debet inter dextram pietatis, & ſiniſtram iuſtitiæ: vt hanc cum illa contemperet. Hinc Dauid optans hoc auxilium, & influxum, dicebat. Reſpice in faciem Chriſti tui, futuri videlicet, nobis propitiaturi. Et in geneſi, dicit Deus. Recordabor ſigni fœderis mei, id eſt, Chriſti: qui fœdus eſt inter Deum, & hominem. In ſecundo curru, quatuor ſunt rotæ, videlicet ſexta tipheret, ſeptima nezach, id eſt, fortitudo: octaua hod, qui eſt decor. nona quæ eſt Ieſoth, id eſt, fundamentum, & pactum. Et in orando dicebant. Domine Deus rogamus te, vt per iſta quatuor adiuues nos. & quatuor nomina ponebant ante oculos, vt magis, ac magis ad deuotè orandum promouerentur. Ideo Abraham in geratis exiſtens, adiurauit fidem cum illo Rege, apponendo ſeptem agnas: quæ ſeptem ſephirot præfigurabant. nam iurare, & ſeptenare eiſdem literis hebraicè ſcribuntur. quaſi dixerit: iuro per ſeptem dimenſiones inferiores, vt mihi non influant, niſi reddam tibi, quod promiſero. Vnde iurare ſignificat, & ſeptenare. phariſæi etiam per fimbrias ſephirot haſce præſentabant, eaſq; dilatabant: vt ſe oſtentarent obſeruatores influxus illarum, & dignos tali fa

uore

uore. quos Chriſtus reprehendit, docens, quod magis efficimur digni influxu tali per munditiam cordis, quàm per extrinſecam ſimulationis apparentiam. Dicit concluſio. (Quæ induit he) he ה vltima litera Tetrag. eſt ſigillum Malchut: in quam influxus illarũ quatuor rotatum vltimarum, vel philateriorum, vel ſephirot deuenit. fruſtratoria ergo non erant philateria in Iudęorũ veſtimentis. quæ quatuor ante, retro, à dextris, & à ſiniſtris deferebãtur: vt philateria illa, & fimbrię, memoriæ eorum traderent diuina philateria, & vt ad ipſa fiducialiter recurſum haberent.

Supra proprietatem pœnitentiæ non eſt uten dum uerbo dixit.

Hebręi duo hęc vocabula, Diber דבר, & amar אמר, quorum ſignificatum eſt, dixit, habent. patet Eſáię, vbi habetur. Vaidaber Adonai le moſe vagiomer elau. אל משה ויאמר אליו וידבר אלהים. vbi noſter traductor habet. Et locutus eſt Dominus Moſi, dicens ad eum. Hoc verbum vagiomer ad malchut refertur: vaidaber verò ad tipheret. Et, ſicut vitam in planetis ad Solem influere attinet, & illam exequi ad Lunam: quia ſuperioris fauore mouetur fauor, & inferioris: Sic in Diuinis, fauore Solis tipheret mouetur & Lunæ Malchut. & omnes dimenſiones Diuinæ ſuum habent effectum ab illo. peccato-

rum

rum autem remiſsio quandoq; fit à corona ſuprema cheter, immediatè, patre vocata: quādoq; à filio chocmah: nonnunq̄ à binah ſpiritu ſancto. de filio patet, quando dixit Magdalenę. Remittuntur tibi peccata tua. de ſpiritu ſancto item, quando idem dixit. Accipite ſpiritum ſanctum. quorum remiſeritis peccata, &c. De patre dicunt Hebręi (maximè Zohar) quod, ſi quis poſſet immediate patris pręſentiam adire, ilico abſq; alio medio gratiam conſequeretur. ideo Chriſtus, docens orare, dicit. Cum oraueritis, dicite pater noſter. Paulus item vocat illum miſericordiarum patrem, & totius conſolationis Deum. Si ergo cheter pater poteſt immediate remittere, & quandoq; remittit, ſequitur, quòd in ueniæ impetratiòne pro peccatis, non debemus vti verbo, dixit, ſcilicet vaidaber, quod filio competit: nec vti debemus illud, dicens. id eſt, vaiomer, quod ſpiritui ſancto attribuitur, quia ad patrem immediate eſt accedendum. primam menſuram in Diuinis, Hebræi appellant coronam ſupremam: & Chriſtus illam patrem vocat. à quo primo emanat filius, qui ab Hebręis chocmah, & à nobis ſapientia dicitur. & ab vtroque ſpiritus producitur. Et omne generans prius eſt illa genitura fœcundus: ideo pater prior eſt cęteris perſonis. Qui filius in

fonte

ſonte illo ſupremo paterno exiſtens tanquam idea & principium pullulatiuum, nunquam ab vnitate recedit. Vnde Chriſtus volens explicare illas ſanctiſsimas perſonas producentes & productas: non aliter expreſsit niſi per relationes quaſdam, vocans patrem, filium, & ſpiritumſanctum. pari modo, & in omnibus quæ agit nobiſcum: ſortitur aliquod nomen relatiuum: per quod opus quoque ipſius iudicetur. Dum enim Mundum fabricauit, ſortitus eſt nomen fabricatoris, ſiue creatoris: & id reſpectu creaturæ productæ. Similiter, dum regit, & gubernat ipſum mundum, dicitur rector, & gubernator: ac per regimen & gubernationem coniungitur nobiſcum: ſicut & per creationem, quando creauit, aut produxit. ſic denique ſemper reperies Deum agere, & coniungi nobiſcum per relationes quaſdam: quæ an ſint reales, vel rationes vt diſputatur à Theologis, non ſit contentio ad præſens. Et dum etiam re ipſa, ſeſe in nobis: non modo per gratiam, ſed meliori modo diffunditur. Ex iſta diffuſione reſultat relatio replentis ad repletum. Et non contentus Deus his, poſuit etiam multiplicem trinitatem in rebus: vt cum eadem omnia ſimulachrum: aut veſtigium Dei trini habeant, ſaltem in hoc: quia cuncta habent egreſſum, & principium

à Deo,

à Deo, progreſſumque ac finem in ipſum à quo proceſſerunt. Quod principium & finis eſt ipſe Deus pater ſicut per literam ſigilli eius quod dicitur aleph א patet: quæ litera eſt prima in ordine literarum, & vnitatam ſignificat: quæ principium eſt numerorum & finis. ideò aleph א mille ſignificat in numeris, finem videlicet & terminum omnium numerorum, decadum, & centenariorum: innuens illud quod eſt principium, & finis omnium, eſſe penitus vnum. Deus igitur vnicus in ſeipſo exiſtit: & etiam diffuſus in multigenas creaturas: ſicut vnum diffunditur in omnes numeros, nunquam diſcedit ab vnitate ipſi propria, & peculiari. immo ex hac vnitate, omnia in vnum redigens ſiue colligens, temperata & concinna reddit. Et ſicut vnum colligit omnes numeros, poſt quadratum primi numeri in denarium, & poſt tot denarios quot ſunt vnitates in denario, colligit ipſos denarios in vnũ centenarium. Et denique enumeratis tot centenarijs, quot numeri, & denarij, colligit omnia in millenarium: quod ſignificatur per aleph א. Quod millenarium eſt obiectum ſalutis; quia eſt finis omnium vt dixi: & patri appropriatur, ratione ſigilli ſui aleph. Et ideo bene dicit concluſio: quod in pœnitentia, non debemur recurrere ad filium: nec ad

nec ad ſpiritum ſanctum: ſed ad patrem, cui attribuitur remiſsio peccatorum: cum ſit principalis fons midah rachamim. id eſt, miſericordiæ purę, iuſtitię ſeueræ nullatenus ad mixtæ, ſine cuius remiſsione, nullatenus peruenire poſſumus ad illud obiectum ſalutis. Alijs in votis obtinendis ad alias dimenſiones acceſſus haberi poteſt, ſecundum eorum proprietates, vt ſatis declaraui in porta lucis. Ad concluſionem (ſupra proprietatem pœnitentiæ) id eſt, qui vult delictorum veniam (non eſt vtendum verbo dixit). id eſt, non eſt confugiendum ad filium, nec ad ſpiritum ſanctum primo, ſignatos, per vaidaber, & vaiomer: quæ dicere ſignificant. Et, quoniam dicere Dei, eſt facere; & perſonæ Diuinæ ſunt, quæ operantur: operationes enim ſuppoſitorum ſunt: hinc eſt, quod hęc duo verba illas præſentant perſonas: ad quas (vt iam diximus) pro delictorum venia confugiendum non eſt: potius enim ad iudicandum aditæ ſunt, quàm ad prorſus remittendum: ſed ad patrem, qui (teſte Chriſto) neminem iudicat: ſed omne iudicium dedit filio, ſicut decantat Eccleſia: inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos. De patre verò idem dicit. Venite benedicti patris mei, &c. & alibi: pater veſter paſcit ea, &c. Vidit illum pater ſuus, & miſertus eſt, Luc.

Dimitte pater illos, quia neſciunt, quid faciunt Luc.& Ioan. pater ſaluifica me. Idem. pater meus amat vos. Vnde loquens Chriſtus de eo, ait. Qui me miſit, mecum eſt, nec reliquit me ſolum. Quia vnum & idem erat cum patre in eſſentia. Sicut ſæpe idem alibi fatetur, dicens. Ego & pater vnum ſumus. Vnde etiam inquantum homo ſemper fuit cum patre, quia nunquam ab eius diſceſſit voluntate: & ab ipſo nunquam derelictus eſt. pater enim nullum derelinquit, niſi eum qui per mala opera ab eo recedit. Et de huiuſmodi conqueritur ipſe pater, dicens. Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ. Quod exemplo declaratur illius patris (vt Saluator perhibet) qui habebat duos filios, quorum alteri dixit. Fili mi ſemper mecum es, & omnia mea, tua ſunt. nec alterum dereliquit, niſi derelictus ab eo: & redeuntem alacri vultu ſuſcepit, donans ei ſtolam primam: vt videlicet nuditatem ex peccatis contractam tegeret. Vnde celebrari iuſsit eius aduentum: vt innueret gaudium, quod fit ſuper peccatore pœnitentiam agente, & ad patrem reuertente. De quo gaudio ipſe ſaluator paulo ante dixerat. Et Chriſtus in prædicatione ſua ſitientes inuitabat ad hunc fontem: ſicut & ipſe in agonia poſitus cucurrit ad eum, dicens. pater ſi poſsibile eſt, tranſeat à

me calix iſte. Confugit Ionas ad mare iſtud ſuperexcelſum, id eſt, ad aquas miſericordiæ paternæ & gratiæ, quam procurauit Niniuitis. Ideo Chriſtus in ſignum paternæ clementiæ, poſuit initium ſalutis noſtræ in aqua baptiſmali.

Cum dixit Iob. Qui facit pacem in excelſis ſuis, aquam intellexit auſtralem, & ignem ſeptentrionalem, & præfectos illorum: de quibus non eſt vltra dicendum.

Chriſtus pro nobis vera hoſtia effectus eſt, holocauſtum, ſacrificium, peccatarium, culpatarium, & pacificorum oblatio. Hoſtia eſt effectus: quia Hoſtia eſt victima illa, quæ offertur, quando quis victoriam de hoſtibus defert: ita Chriſtus, aggreſſus hoſtem humani generis, ſeipſum obtulit patri hoſtiam viuam, & victoriam reportauit. vnde Paulus ad Ephe. Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam in odorem ſuauitatis, vt, nos, debellatis hoſtibus, eriperet ex eorum manibus. Fuit quoque Chriſtus holocauſtum, quod totum comburebatur: vel quia aſcendens dicitur. Combuſtus fuit Chriſtus igne amoris, & conſumptus, & in ſpiritualem naturam tranſ mutatus: propterea transfiguratus eſt ante

ſuos

ſuos diſcipulos, mutato paſsibili corpore obſcuro, & graui, in corpus agile, lucidum, & impaſsibile. poſt factum holocauſtum in cruce ſe oſtendit glorioſum, ianuas penetrans clauſas: ideo commodè dicitur aſcendens. Et combuſtus ad modum ignis ſurſum ad patrem aſcendit. Fuit etiam ſacrificium oblatum pro peccato, quod hebraicè peccatarium dici poteſt. De quo Paulus ad Corinth. Qui non nouit peccatum pro nobis peccatarium ſe fecit. non peccatũ, ſicut noſtra habet editio. Fuit inſuper culpatarium, ſacrificium videlicet oblatum pro culpa, vel pro errore, vt proprie loquamur: in quo à ſacerdote, vel vncto peccante, & à turba offerebatur vitulus, à principe verò hircus: ſed vulgaris anima capram offerebat, vel ouem. & ſanguine intincto digito ſacerdotis aſpergebatur cornu altaris, partim ad ipſius baſim fundebatur. vitulo enim hirco, & capra placabatur tribunal Diuinæ iuſtitiæ gheburah: cui omnia illa correſpondent: Quæ etiam in homine ſignificat partem illam in qua ſomes eſt peccati. Et aſpergebatur cornu altaris erecti ante ipſum tribunal ſanguiſne ipſius animalis oblati, ad placandas cœleſtes virtutes, tribunali iuſtitiæ gheburah deditas: quæ ſanguinem exquirunt ab hiſce, qui ſecun-

dum carnem peccant, & ſanguinem, vt, ſecundum rectitudinem iuſtitiæ, quiſque puniretur per ea, per quę & peccauit. & hoc fiebat digito ſacerdotis: qui tanquam mediator, interuenit ad placandum Deum cum homine peccante. Chriſtus autem non ſolum ſacerdos, & pontifex: ſed etiam hircus, & vitulus, ouis, & agnus, & omnimodum ſacrificium effectus, ipſemet ſanguinem ſuũ fundens in quolibet cornu altaris crucis, per amplius, & perfectius placauit æternum patrem, & tribunal iuſtitiæ Diuinæ ghebu-rah, quàm fieret ſanguine animalium: nec vacat à myſterio ſanguis, qui fundebatur ad baſim altaris in maiori quantitate, quàm is, quo aſpergebatur cornu altaris: quia multò plus eſt ſanguis, & meritum per effuſum ſanguinem acquiſitum, qui ſuperabundat, & reſeruatur: quàm ille ſanguis, vel meritum expoſitum ad cornu altaris digito veri ſacerdotis in purificationem peccantis. Sanguis enim Chriſti, & meritum eius ſatis fuiſſet, ac eſt pro millibus, & millenis millibus mundis. Maior igitur eſt pars, quę reſeruatur, quàm illa, quæ in noſtram actualem expurgationem exponitur. Fuit etiam hoſtia pacificorum: vnde Pau. pacificans per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in cœlis, ſiue quæ in terris ſunt. & Iob. qui facit pacem in excelſis, ſiue in ſublimibus.

mibus. Hoc poteſt intelligi de concordia,qua cœli ſunt incorruptibiles, & indefectibiles. Quamuis ipſi ex aqua & igne (vt Hebræi aſſe runt) compoſiti ſunt. Licet Philo in libro de cœlo & mundo, contendat cœlos non eſſe ex elementis compoſitos. Quod nonnulli affirmare conātur,dicentes: quòd ſi aquei eſſent, non poſſent diuidere inter aquam & aquam. vt in Gen. habetur. puerilia ſunt hęc. nam vi demus naues, & ſcaphas diuidere inter aquas ſalſas, per quas natant, & aquas fluuiales, vel vinum,quod continent, & tamen lignum compoſitum eſt ex aqua, & alijs elementis. Sunt etiam ligati ſublimes cœli ſuis numeris. vt ad inuicem conueniant in eſſe & motu, & in influxu circa inferiora. per ſublimia intelliguntur etiam Angeli in cœlo habitantes, cum alijs habitatoribus, quicunq; ſint: quos primo Deus concordes effe cit. Et, ſi aliqua perturbatio, & diſsidium in ter eos ortum eſt, Redemptor ipſos reconciliauit. Iuxta illud Apoſtoli. pacificans per ſanguinem crucis eius: ſiue quę in cęlis, ſiue quę in terris ſunt. Chriſtus enim factus Rex pacificus ſubuexit pacem in cœlum, fugato antiquo hoſte, & perturbatore Diabolo: vt Ioannes narrat. Et eſt etiam ſermo de pace illa, de qua Iſaias loquitur, dicens. Et requieſcet populus meus in pulchritudine pacis, in

tabernaculis fiduciȩ, & in requie opulenta. Habitant enim beati debellatis hoſtibus pulchra victoria, in tabernaculis fiduciæ, ipſis elongatis; & firmato magno chaos inter ipſos, & in requie opulenta, expoliatis hoſtibus. iuxta illud Apoſtoli. Expolians principatus & poteſtates. Secundum vero Cabaliſtas. Facit pacem in excelſis, id eſt, in dimenſionibus Diuinis. nam in ipſis, eſt aqua miſericordiæ ghedulah cheſet à dextris: & eſt ignis iuſtitiæ gheburah à ſiniſtris: iuxta quem ritum tollatis hædum, qui ad ſiniſtram dicitur collocandus, & agnus ad dexteram: vnde innuitur, quòd Chriſtus per illa duo animalia figuratus, medium tenet, de vtroque latere participans. Vnde Ioann. Chriſtus venit non in aqua ſolum; ſed in aqua, & ſanguine, regnans in domo Iahacob media inter Abraham & Iſahac, id eſt, in tipheret media inter ghedulah & ghebura. In quo completum eſt illud Dauitici oraculi: Miſericordia, & veritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt. Iuſtitia enim & veritas cum hædo in latere ſiniſtro archetypi gheburah collocantur; miſericordia autem, & pax cum agno in dextera ghedulah: medium verò locum tenet mediator Chriſtus Ieſus: nam hæc omnia in Chriſto fuiſſe neceſſe eſt. vt omnis virtus, omne meritum, & omnis gratia con-

tia contineantur, à quo tanquam à ſonte veri paradiſi delitiarum irrigetur vniuerſa terra. Vnde petentibus Iudæis verum ſignum aduentus Meſsiæ, reſpondit Chriſtus. Generatio hæc, ſignum quærit, & non dabitur ei ſignum, niſi ſignũ Ionæ prophetæ. Quia ſicut Ionas fuit in ventre cæti tribus diebus, & tribus noctibus: ſic erit filius hominis in corde terræ. Ionas (purus homo, prout poterat) typum elegantiſsimum geſsit. ideo alijs omiſsis, in quibus celebrata eſt trinitas dierum: Ionam ſolummodo expoſuit, & adduxit in ſignum. profecti enim filij Iſrael de monte Ephraim perrexerunt viam trium dierum: & ambulauerunt tribus diebus per deſertum Ethan. Stetitq; Daniel in lacu leonũ, & tres pueri in fornace: Ioſeph in carcere, vaticinans per trinum dierum numerum: Hæc tamen ſigna nuſquam adducuntur à ſaluatore in exemplum, & typum: ſed ſolummodo Ionas: quia in eo ſolo celebratus eſt redemptionis progreſſus. Quem vt exemplificemus, exordiemur à nomine, Iona יונה enim columba interpretatur: animal ſimpliciſsimum, quod offerebatur in purificatione mulieris maledictę, & condemnatæ per peccatum originale, vt cum dolore, & immunditia pareret. Ideo apte figurat Chriſtum innocentem, & manſue-

tum, oblatum in oblationem, & purificationem omnium inquinamentorum, quæ contraximus per peccatum. Ionæ præceperat Deus, vt prædicaret Niniuitis errantibus. Et Chriſto præcepit pater, vt prædicaret & redimeret totum mundum deperditum. Timuit Ionas ſubire onus impoſitum, & fugere ſatagebat. & filius Dei cœpit tædere, & pauere, fugamque procurare ad patrem, dicens. Pater ſi poſsibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Confugit Ionas ad mare archetypum, ad aquas videlicet miſericordiæ, & gratiæ, quas procurauit Niniuitis. confugit & Chriſtus ad aquas ſalutis omnes inuitans ad illas. Orta eſt tempeſtas in mari ex fuga Ionæ aut ex impetrata venia pro Niniuitis: facta contentione ante tribunal iuſtitiæ Diuinæ: quæ nolebat permittere vt ſcelera Niniuitarum impunita tranſirent. Orta pari modo, & excitata eſt procella in cœlo, & in mundo: quia non patiebatur idem tribunal, vt liberaretur humanum genus, ſola interceſsione Redemptoris, abſque condigna pœnitentia ſcelerum ſuorum. Factum eſt (inquit Ioannes) prælium magnum in cœlo, non ſolum ex rebellione draconis, & ſatellitum ſuorum: ſed etiam: quia nolebant pati, vt humanum genus redimeretur, maximè

ximè abſque condigna pœna. Quærebat enim à Deo eſcam ſibi, vt ſcilicet deuorarent humanum genus iuxta flagitia. Obtulit ſeſe Ionas paſſurum pro Niniuitis, dicens. Tollite me & mittite in mare, & ceſſabit mare à vobis: ſcio enim quod propter me venit hæc tempeſtas: at ego non renuo mari tradi: ad quietandos hos tumultus ſuſcitatos contra peccata Niniuitarum: pro quorum venia ſum deprecatus. pari modo Chriſtus videns totum Dei tribunal agitatum: atque expectans vindictam male actorum à genere humano: & quod non poterat ſtante iuſtitia mitigari: dixit ipſe Filius Dei: Ecce ego, mittite in hoc mare memet paratum ſuſcipere omnem pœnam, quæ omnibus debetur tranſgreſſoribus, qui ſunt in hoc mundano mari. De oblatione hac facta ab antiquo loquutus eſt Eſaias: dum in eius perſona dixit. Ecce ego, mitte me. Sed de eadem facto exhibitu habemus in Euangelio: quando ipſi timenti bibere calicem paſsionis, ſemper tamen parato obedire paternę iuſsioni: miſit pater ęternus Angelum, qui confortaret eum: & exponeret quę agitabantur à tribunali Diuino. nam tunc ipſe, ſicut anteà dixerat patri, non mea, ſed tua voluntas fiat: opere compleuit, offerens ſe (vt vaticinatus eſt Eſaias)

quia

quia ipſemet voluit. Et tunc ſuſcepit iniquitates omnium noſtrum: quas pater poſuit ſuper eum. Tuncq; portauit omnes dolores noſtros, qui tot, & tanti fuere, vt clamet Ieremias: Magna & velut mare contritio tua. Chriſtus igitur harum fuit duarum dimenſionum pacificator. quæ ratione effectuum contrariæ cenſentur. pacem fecit, haſce duas in ſe dimenſiones concludendo, & earum effectus: quia pacificans inter diſsidentes interponere ſe debet: ita Chriſti domus tipheret in medio ponitur ſupradictarum duarum enumerationum. pacificauit ergo Chriſtus, per ſanguinem ſuum, quæ in cœlis ſunt: quæ igitur reſtabant in cœlo pacificanda Chriſti ſanguine? niſi intelligamus de patre æterno, & de cœleſtibus omnibus numinibus, nobis pacificatis: quando Chriſtus, ſoluens pro nobis debitum in paſſione, patri nos reconciliauit: qui in trāſgreſgreſsione peccati prouocatus fuerat Adæ. Aliam fecit Chriſtus concordiam. nam ſeptuaginta duo principes, ſeptuaginta duarum nationum Aquilonares, erant à ghebura, contrarij Iſraeli populo tipheret meridionali: & illæ ſeptuaginta duæ nationes idola adorabant: Iſrael ſolus vnius Dei veri cultum habebat: venit Chriſtus, lapis angularis, qui fecit vtraque vnum. nam idolorum

cultu-

culturam abſtulit: & vnus ſolus Deus adoratur. Vnde Plutarchus, dicit. poſt Chriſtum oracula ſiluere. Porphyrius item dicit, quòd Chriſtus abſtulit fortitudinem Deorum, ſicut promiſerat Chriſtus. Si exaltatus fuero à terra in crucem, omnia traham ad me, id eſt, ad culturam vnius Dei. Dicit ergo pacificans ſiue quæ in cælis: quia nonnulli cœlos planetas, videlicet, ſolem, & Lunam adorabant: ſiue quæ in terris ſunt, patet in idolorum adoratione.

Idem eſt breſit, id eſt, in principio creauit, ac ſi dixiſſet, in ſapientia creauit.

Sicut enim purior aqua ſemper ex ipſis fontibus eſt, quàm ſi ex lacunis, inde deriuantibus, hauriatur: ita ſemper puriora quodam modo ſunt, quæ ex ipſis primis linguis, in quibus Dei oracula fuere nobis tradita, tanquam ex limpidiſsimis fontibus hauriuntur. Inter haſce autem linguas cum Chaldaica una quoq; ſit, quæ ad intelligendas, ac explicandas ſacras literas ualde magnum momentum habet: hinc eſt, quòd multi uiri periti Hebræorum lege Hebraicam, Hebraicè notatã, Chaldaicè traduxerunt. Et huiuſmodi labor commendatiſsimus eſſe debet multis de cauſis. prima eſt ipſa antiquitas, quæ certe rebus maieſtatem non paruam addit. alia cauſa eſt, quia omnes ferè loci in Biblia Hebraica

obſcu-

obſcuritatem, & difficultatis habent: in paraphraſi Chaldaica omni obſcuritate ſublata pulchrè explicantur: maximè, vbi ſunt vaticinia de regno Chriſti: vbicunq; enim in veritate hebraica, tecto nomine, de Chriſto agitur, ibi ſemper expreſſum Meſsiæ nomen ponitur. Tertia cauſa eſt auctoritas: nam Iudæi non minorem adhibent fidem Chaldęo, quam Hebræo textui. & huius targum (ſiue traductio, ſiue paraphraſtes) Chaldæus eſt quadruplex: vnus eſt Onkelos, cui tranſlatio pentateuchum adſcribitur: qui filius fuit ſororis Titi Imperatoris: non qui poſt templi deuaſtationem ſecundi eum ſcripſit: alterum verum conſcripſit Ionathan Vzielis filius, qui ante deuaſtationem templi ſcripſit: tam & ſi ſunt, qui velint vtrunque totam linguam in Chaldaicam, Bibliam tranſtuliſſe. Galatinus de Ionatha prædicto verba faciens, mouet hæc, dicens. Ionatha Vzielis filius, Hilleliſque auditor, atque Simeonis iuſti: qui Chriſtum infantulum in brachijs ſuſcepit, condiſcipulus, totum vetus inſtrumentum in Chaldęam vertit linguam atque expoſuit, vt eius æditio non tam interpretatio, quàm gloſa videatur ac expoſitio: quam Iudæi targum, id eſt, tranſlationem nuncupant. & quotieſcunque aliquid ambiguum, vel difficile intellectu in

textu Bibliȩ inuenitur, ſemper ad eandem tranſlationem recurrunt. vnde de eodem, dixerunt magiſtri, quòd in hora, qua eidem æditioni, & expoſitioni vacabant, ſi muſca, aut quodcunq; volatile ſuper eum vel ſuper chartam volaſſet, illico abſque vlla eius vel chartæ læſione cœlitus comburebatur. De Onkelos ſic ſcribit paulò poſt. Totam procul dubio Bibliã Ionathas in Chaldæum (vt prȩdixi) tranſtulit: ſed eius tranſlatio in pentateuchum rariſsima eſt: idcirco ab alijs, qui eam non viderunt, negatur. ego verò ipſam ſemel vidi: quæ ſic incipit. Min vela bera. ea verò, quæ Onkeloſem, ſic. Bekadmin bera, id eſt, in antiquis, vel per antiqua. Hinc etiam Onkelos totam Bibliam in Chaldæum vertit, atq; expoſuit. cuius ȩditio, atq; expoſitio, quanuis nunc, præterq̃ in pentateuchũ, vix alibi reperiatur: nõ minoris tñ apud Iudȩos eſt, q̃ illa: de qua nunc meminimus Ionathȩ, quod ẽt targũ appellant, quod Chaldaica quoq; ſcit, ſicut illa: licet utraq; hebraicis ſcripta ſit elementis. hactenus ille. Quidã verò putant Onkelum fuiſſe, quẽ nos Aquilã vocamus: & Ionathã, Theodotionẽ fuiſſe, ꝙ ſit nonnulla nominũ affinitate. Theodotiõ grecè dicitur, donũ Dei. Idem Ionathan hebraicè: nam Iah idem eſt, quod Deus, & nathan, id eſt, dedit: hinc Ionathan, id eſt, Deus dedit,

uel Dei donum. Sed hæc per coniecturam (ut opinor) à quibuſdam dicuntur. Alius eſt Targum, compilatus à Rabbi Ioſeph: alius compilatus à congregatione Hieroſolymitana: & Targum dicitur Hieroſolymitanus, & ſic incipit, De chocmah breſit bara, id eſt, in ſapientia Deus creauit, &c. quod confirmans Dauid, dicit. Omnia in ſapientia feciſti domine. unde nota, quòd non tantũ catholici, uel chriſtiani omnes conueniunt in idearum poſitione: uerum etiam & externi ſapientes. Zeno antiquus philoſophus Deum prædicat naturę principem, & diſpoſitorem: quem logon.i.uerbum nominat; quod eſt ſuiipſius intelligentia, & rerum faciendarum, & conſequenter idea. Mercurius in pimand. ait. Mens Deus utriuſq; ſexus fœcunditate pleniſsimus, vita, & lux uerbo ſuo mentem alteram opificem peperit. Qui quidem Deus, ignis, atq; ſpiritus ſeptem deinceps fabricauit gubernatores, qui circulis mundum ſenſibilem complectuntur: eorumq; diſpoſitio, ſatum vocatur. connexuit inde Dei verbum ex elementis Dei, Deorum tendentibus purum naturę artificium, mentiq; opifici vnitum, conſubſtantiale erat. Ecce quàm clarè docet omnia pręfuiſſe in illa fœcundiſsima Dei mente, aut intelligentia, quam verbum appellat; iuxta Ioannis doctrinam.

Mens

Mens autem, quam peperit, altera eſt perſona, ſed eadem eſſentia. In qua opifici mente, id eſt, verbo producto, omnia fabricatus eſt. primum fabricati ſunt ſeptem mentes: qui ſunt ſeptem intellectus ſeparati. & Cabaliſtæ uocant ſeptem dies fabricæ, ſiue ſeptem inferiores ſephirot. qui ſeptem ſecundum Ioannem in Apoc. & Thobiam, ſemper ſunt in conſpectu Dei: qui inferiora exequuntur, quæ ſupremus cheter iubet. poſtea loquitur clarè, quomodo uerbum Dei (id eſt, excogitatio rerum faciendarum, aut in quo eſt ipſa excogitatio) fabricatum ſit hunc mundum, cum primo opifice uniendum. Et ſicut ipſum uerbum, ſiue ſapientia chocmah eſt conſubſtantialis, & unita primo, id eſt, cheter patri ſummo, & coronæ ſupremę: ſic omnia, quę per ipſam ſapientiam fabricata ſunt, ad unionem deducit. ſunt igitur ideę in ſummi archetypi cheter mente chocmah, ſiue ſapientia, ſiue uerbo, tanquam rerum cauſę. Sed quid eſt intelligentia Dei cauſatiua rerum, niſi uerbum eius: per quod facta ſunt omnia? unde Paulus Coloſ. ipſe eſt primogenitus omnis creaturę. in quo condita ſunt uniuerſa in cœlo, & in terra: idque per rationes exemplares, in ipſo exiſtentes. quem conſtituit hæredem uniuerſorum, per quem fecit & ſecula

cula. Vnde Solomon de hac ſapientia loquens, ait. Quando præparabat cœlos aderam, quando ſtatuto ſuo, & gyro uallabat abyſſum. omnia uidelicet, formans, & in omnibus imprimens ſuis menſuris, & ordine. vnde ſequitur. Quando ęthera firmabat ſurſum, & firmaret fontes aquarum, & poneret aquis ſtatutum, ne tranſirent fines ſuos. Cunque ordinaret fundamenta terræ, eram apud eum Amon אמן: quod magiſter in qualibet arte, aut artifex, & figurans interpretatur. Ecce quàm clare profitetur in ſapientia Diuina eſſe artificium, quo cuncta formarentur: Et illud eſt exemplar, & idea rerum faciendarum. Rectè igitur tranſtulit Targum Hieroſolymitanum. Bechocmah bara, id eſt, vi ſapientia Deus mundum creauit.

Quod dixit onkelos Chaldæus Becadmin, id eſt, cum æternis, vel per æterna, triginta duas vias ſapientiæ intellexit.

Ariſtoteles rerum omnium cauſas perſcrutatus, quatuor tantummodo reperit omnibus iam communes materiam, formam, & efficientem, & finem. Quarum tres, ſatis copioſe deſcribit: ſed de cauſa agente in particulari, aut parum, aut nihil reſerauit, hoc tantum dicens. Quoniam Deus, & natura in huiuſmodi operatur. Sed quo influxu, quibus in-

bus inſtrumentis, & quando ea conducat nullatenus tetigit. Et quia rerum initium deprehendere nequiuit, contendit defendere mundum æternum. Alia quoq; tanquam aliena, & à ſua doctrina, & ab humanis ingenijs ſilentio præterijt. Illi autem qui meliori doctore ſunt inſtructi: Abraham potiſſimè (in de formatione) de huiuſmodi rebus profundiori quodam modo pertractant. Tria enim elementaria principia præſupponunt, terram, aquam, & ignem. Aerem verò non habent tanquam materiam: ſed veluti glutinum, & ſpiritum illa tria connectentem. Quibus ternis principiis tres literas alphabeti ipſorum applicuerunt אמש emes. Et quia illa à quibuſdam intelligentijs (quas ophaninos vocant) diſponuntur per ſeptem erratica ſydera: quæ aliquando in propria, aliquando in peregrina domo reperiuntur, per ſeptem literas denotare noluerunt, quas vocant duplices: eo quòd ſint bifariæ productionis, remiſsionis videlicet: & fortius pro varietate apicum ipſis appoſitorum. Quæ literæ huiuſmodi ſunt, begad בגד, caphrat כפרת, Reliquas autem duodecim literas vocant ſimplices, id eſt, ſemper vniformis prolationis, & duodenis ſignis aſcribunt: quæ ſunt חטילמנסעק הוז. Et ſic omnes literas alphabeti ipſorum

diſtribuerunt: quæ viginti duæ ſunt. Ex autem permixtæ, & permutatæ inexplicabiles conſtituunt dictiones: qua ſignare volunt innumerabilia corpora: quæ ex illis permixtionibus conducuntur. Volunt inſuper vnumquodque compoſitum denominari illis literis: quæ deſignant cauſas congredientes ad compoſitum illud conducendum. & quia in vnoquoque fabricio ſupereminet aliquod elementum, aliquis planeta, & aliquod ſignum: opinantur vnumquodque ritè denominatum: quando componitur nomen ex tribus literis illas tres ſupereminentes cauſas denotantibus. per hoc aſſerunt Adam cognouiſſe, quod nomen vnicuique rei accommodatum imponeret: Sed quia corpora abſque vita, & anima mortua ſunt, & imperfecta: Hinc literis illis, certa, & accommodata addiderunt puncta. Quæ ſicut literis illis præſtant, quomodo proferantur: & quodammodo viuant: ſic per ipſa volunt deſignare vitam rerum compoſitarum. Et quia omnia emanant, & incrementa ſuſcipiunt à ſupramundanis fontibus: ab ipſiſque ſemper dependent, voluerunt etiam per accenſus ſupra poſitos literis illis deſignare fontes, canales, & influxus illos à denis numinibus, vel fontibus procedentes. Qui denarius numerus ſi iun-

ſi iungatur cum illis viginti duobus, triginta duo conſtituit. Hinc Abraham docens de Mundi genitura, atque de concinna formatione, & comparatione ipſius, inquit. In triginta duabus ſemitis ſapientiæ, Deus benedictus ſuum creauit Mundum. Quamuis hoc interpretari poſsimus, de triginta duabus gradibus intellectualibus. Has triginta duas ſemitas ſapientiæ, vel gradus, intellexit Onkelos Chaldæus: quando dicit. Becadmin, id eſt, in æternis, vel per æterna. ſunt enim æternæ illæ diuinæ ſemitæ ſapientiæ. cumſint radij ab illa infinita ſapientia emanantes. Vnde ſecundum Ariſto. ſi ſol eſſet ab ęterno, ſplendor eius eſſet æternus. Cum igitur fons Diuinæ ſapientiæ ſit ęternus, cum ſit filius Dei, erunt & cęteri gradus iſti. & hęc eſt ratio, quare dicant Cabaliſtę, quòd à nemine plenè cogniti ſunt hi gradus & ſemitę, niſi à Meſsiah: quoniam ipſe eſt lux Dei, & gentium. Ideoque & cognoſcit Deum, & Deus cognoſcitur per ipſum. Regius enim propheta ad Deum ſic exclamat. Mitte lucem tuam: quod interpretatur Rab. Salomon Gallus: Meſſiam, qui comparatur luci: quia ſcriptum eſt. paraui lucernam meam Chriſto meo. & Eſaias, ait. Dedi te in lucem gentium, in fœdus populi. & rurſus. Ambu-

labunt gentes in lumine tuo. Scripſit autem Ariſtoteles id quod eſſe verum arbitror: viſionem fieri non poſſe, niſi cum lumine: vt legitur in lib. de anima: nihil eſt viſibile ſine luce. Quapropter ambulantibus nobis ad rerum omnium inſpectionem, conducit ad modum itineri adhibere lumen, vt viam qua poſsimus abſque pedum læſione proficiſci, matura cum prouidentia eligamus. Ad quod réceperunt Cabaliſtæ (vt narrat Forbenſis) tramites quoſdam luminoſos, & illuſtria experimenta quæ nominarunt, leb neticot hach ocmah לב נתיכות הח כמה, id eſt, triginta duas ſemitas ſapientiæ. De quibus loquens Rab. Iacob cohen, dicit. quod illæ ſemitæ, dicuntur mirabiles ab Abraham: eo quòd ſint archana recondita, & occulta. Et commentator Rab. Iſahac in eundem librum Abrahæ teſtatur: quòd priſci ſapientes viri, cordati, mites & recti, per fundamenta legis in cabala plurimum exercitati docuerunt nos, quod & patres ambulauerunt per vias multas: vt tandem ſtarent in ſemitis iſtis: quæ dicuntur admirandæ ſapientiæ traditæ per Zadkiel Abrahæ patri noſtro in traditione fœderis. Hæc ille. Et quia has ſingulas declaraui ſuper ſephet ietzira Abrahæ. propter hoc nihil vltra de eis loquar: ne pluries repetita diſpliceant: vide ibi

de ibi, & mirabilia intelliges.

Sicut congregatio aquarum, eſt iuſtus: ita mare, ad quod tendunt omnia flumina, eſt Diuinitas.

Mare, aquarum eſt collectio. & hæc eſt duplex, quædam eſt ſub cœlo, quædam ſupra cœlum: inter has conſtat maſſa cęlorum. Hoc infimum mare exagitatione, & æſtu fœculentum, & ſalſum eſt, homini pro cibo, & potu nocuum, piſcibus tamen fœcundum: corallum quoq; producens: fluuiorum omnium dulcium, & imbrium, regiones fœcundantium origo. eius inſuper aqua, meatus ſubterraneos tranſiens ad fontes, ſua humiditate, & virtute relinquit, vnde terra, ſolaribus radijs confota metalla producat. Hanc tamen fœcunditatem, ab illis ſuſcipit aquis ſupernis: de quibus dicitur. Serpant, aut producant aquæ ſerpituram animæ viuentis. nec enim omnis anima viuens, à mari producitur hoc fœculento: ſed ab illis aquis, quæ ſunt ſuper cœlum: quod, niſi cœlum interpoſitnm iſtis aquis obſtaret, illæ ſuper excelſæ aquæ fœcundiores redderent has infernas, & terram, & omnia inferiora: cœlum enim medium, & miniſtri ibi exiſtentes. & præſidentes, tanquam cenſores, ne plus diſtribuatur infimis rebus, quàm mereantur, aut ordo, vel diſpoſi-

tio principis exigat: obſtant tamen, ſi quid fertilitatis in id genus aquis reperitur: hoc prouenit ab illo mari excelſo Enſoph, cognomento Iod he uau he יהוה, quod eſt ſupra cœlum, id eſt, ſupra decem enumerationes diuinas, non numerandum cum ſupradictis decem, ſed ab illis abſtractum, cuius nomen Iod he vau he in duodecim auaiot partitum ſua in reuolutione, vt in templo Dei, gerente imaginem mundi repręſentaret: ſolummodo fecit mare ęneum, ſuſtentatum à duodecim bobus: quorum tres ad orientem aſpiciebant, totidem ad occidentem: tres ad meridiem, & totidem ad Aquilonem, quemadmodum diuiduntur per eoſdem aſpectus ſigna duodecim cœli. Mare itaque excelſum, & pelagus infinitæ ſubſtantię Deus eſt: ad quem omnia flumina tendunt, vt dicit textus. Cumq; in ipſo prædicto ſummo Deo cuncta contineantur: ideo in ipſo eſt locus particularis, aut ſephirah, aut menſura, quod mare dicitur: aut aquę, vel collectio aquarum: & propriè dicitur malchut, quę varijs nominibus nuncupatur. Vnde Sa ra hora dicit, quòd omnes ſephirot diuerſis cognominibus nominantur, vt in Ilan arbore patet. Malchut inter alia cognomina hoc habet, ſcilicet mare. De hoc loquitur Salomon figuratè, Eccleſiaſt. primo,

mo, dicens, quòd omnia flumina intrant mare, varijs ſcilicet canalibus: ita in malchut omnes ſuperiorum ſephirot influxus deſcendunt, & concurrunt per varios meatus, vt patet in arbore ſephirot, omnia enim archetypi flumina ibidem conueniunt: quod confirmans Dauid, dicit, Hoc mare magnum, & ſpatioſum litoribus. non manibus (vt noſtra habet æditio) quorum non eſt numerus: nam, ſicut in hoc mari inferiori ſunt innumeræ piſcium ſpecies: ita in malchut dimenſione conſiſtunt omnia, quæ à ſephirot ſuperioribus proueniunt. Sequitur. Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei. accipitur Draco ibi leuiatan pro idea piſcium, non autem pro Diabolo: ideo malchut dicitur mare magnum: in ſe nanque continet ideam rerum omnium creatarum: idcirco fœcunditatem habet totius generationis inferiorum. eſt enim omnium opifex: quæ in eſſe reali ponuntur: nam ipſa omnibus immediatè dat vitam. pręterea malchut dicitur iuſtus: quia cunctis fauorem impartit, ſecundum rerum exigentiam. & ſinagoga legem obſeruando, à malchut bonum hauriebat influxum: idem modo nobis, legem obſeruantibus contingit. Ad concluſionem (ſicut congregatio aquarum

eſt iuſtus, id eſt, malchut, pro vt in ipſa influxus ſephirot couniuntur, & in creatis iuſte diſtribuitur (ita mare, ad quod tendunt omnia flumina eſt Diuinitas) id eſt, Enſoph, ad quem omnes ſephirot tendunt originatiuè, tanquam à primo omnium fonte. aliter etiam intelligitur. (ſicut congregatio aquarum eſt iuſtus) id eſt ieſot. Influxus enim primo recipiuntur in ieſot, anteaquam deſcendant in malchut (ita mare, ad quod tendunt omnia flumina, eſt Diuinitas) id eſt, malchut, qui eſt Deus, nam omnes includit perfectiones. eſt igitur Deus. melior tamen eſt prima expoſitio. Aliter etiã dicendum eſt, quòd in Deo pelago infinitæ ſubſtantiæ (ſecundum Dionyſium) eſt ſephira, ſiue menſura, & locus qui dicitur Mare, aut aquæ, aut collectio aquarum. Et eſt (ſecundum ſecretiores theologos) regio meridionalis, chocmah nuncupata, id eſt, ſapientia, aqua miſericordiæ, clementię, & pietatis, ac gratiæ. Et eſt locus, ſiue poſſeſsio peculiaris filij Dei: de quo teſtatur pater, dicens. Et ponam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius: ipſe inuocabit me, pater meus es tu. Et ego primogenitum ponam illum excelſum præ Regibus terrę. Quod mare cognoſcens Ionas, cum durus nuncius ad Niniuitas, delectus fuiſſet (vt

dixi

dixi in præcedentibus) bonus & pius vir ſimplex columba nomine & re : ne ſeuera mandata perferret, iter arripuit ad ipſum mare per tharſis ſignificatum, vt ſentit Hieronymus. Illuc enim proficiſci voluit, vt inde miſericordiam, & veniam pro Niniuitis reportaret. Quod & fecit : ſuſcepta tamen in ſe pœna, vt ſeruaretur Dei iuſtitia, quæ nullum delictum impunè permittit. Hinc ad ſedandos tempeſtuoſos impetus à miniſtris ſeueræ iuſtitiæ Dei excitatos, ait. Ecce ego, mitte me in mare hoc agitatum, & ceſſabunt fluctus : ſuſcepta videlicet pœna, quam debebant Niniuitæ. Gratum quippe habuit Deus hoc charitatis opus : voluit tamen, vt Niniuitæ ipſi cooperarentur ad placandum Diuinum tribunal propria virtute ſeu pœnitentia, quam fecerunt ad prædicationem, Ionę & ſaluati ſunt. Ad hoc quoq; mare confugit Ieſus, vt pro nobis inde reportaret veniam, & gratiam tandem quidem copia : vt pro toto mundo, & mille mundis ſufficeret. Hinc & Samaritæ illi, & in templo aquam gratis offerebat : ſed vt faceret ſatis tribunali iuſtitiæ Diuinę pœnam pro delictis exigenti, ſponte mari agitato ſeſe obtulit ſuſcipiens omnes tempeſtates, & fluctus : iuxta illud pſal. Omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me : voluit tamen Deus, vt

ipſi

ipſi cooperemur per opera pœnitentiæ reuertentes ad ipſum Deum: vt clamabat ipſe redemptor, & præcurſor eius, vterque dicens. Agite pœnitentiam, & appropinquabit regnum cœlorum, impetrata iam venia. Ideo ſaluator ad modum Ionæ, in ſe ſuſcepit omnem pœnam noſtram. iuxta illud Eſaiæ: Attritus eſt propter ſcelera noſtra. Hoc eſt excelſum illud mare, & regio meridionalis archetypa: ad quam ambulabat Deus commiſſa trangreſsione à protoplaſte: & per quod mare delectatur dirigere greſſus, vt canitur in pſal. In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis. Magis enim frequentat iter miſericordiæ & clementiæ ſignatæ per mare, quàm iuſtitiæ & punitionis. Frequentat & aquas ſapientiæ, in qua omnia fecit, omniaque moderatur greſsibus quidem à nobis non perceptis. Ideò ſequitur. Et veſtigia tua non cognoſcentur: quia nullus in illos triginta duos gradus ſapientiæ intrauit, nec Moſes, dicente veritate infallibili: Nemo nouit filium, ſupremam videlicet ipſam ſapientiam, aut aquam: niſi pater cheter Elion, ſiue corona ſuprema: neque patrem quis nouit, niſi filius, & cui voluerit filius reuelare. Vnde ſi volumus ad hoc mare deuenire, tranſeundum

eundum eſt per hoc mare fæculentum: ſicut Apoſtolus myſtico ſermone diſſerit, dicens. Omnes mare tranſierunt: & omnes ſub Moſe baptizati ſunt in nube & in mari: cuius aquæ, cum repræſentent aquas illas ſuperexcelſas gratiæ, & ſapientię, ad quas pergimus, ideò à ductore noſtro, nobis inductus eſt tranſitus per has aquas inferiores, tanquam per ſacramentum illarum, in quibus mundamur, & beamur, vt habetur. niſi quis renatus fuerit denuo ex aqua & ſpiritu ſancto, non intrabit in regnum cœlorum. His enim aquis ſenſibilibus renaſcimur aquis illis: de quibus habetur in Apoc. in conſpectu eius, tanq̃ mare vitreum ſimile cryſtallo. Mare ergo iſtud, ſiue congregatio aquarum, ſcilicet materiæ, & gratiæ eſt iuſtus, id eſt, Chriſtus iuſtificans omnes per mortem ſuam, vt dixi: Ita eſt etiam mare, id eſt, principium omnium rerum, ad quod tendunt omnia flumina creaturarum: cum ſit finis earum, quietans omnia creata.

Per volatile, quod creatum eſt die quinta, debemus intelligere Angelos mundanos: qui hominibus apparent, non eos, qui non apparent, niſi in ſpiritu.

Sapientis eſt doctrina, quod homo eſt, cui data eſt omnia continendi virtus: ideo vltra inferiora, & media, alterabilia videlicet, &

cet, & cœleſtia, apprehendit etiam Angelos, & ipſum Deum, vt ſit quodammodo vinculum omnium, & verus mundus, omnia continens, cum omnibus verſans: cum ſuperis numinibus, ſiue ſephirot, ac dimenſionibus per fidem, & ſapientiam: cum medijs. ſ. Angelis per rationem, & diſcurſum: cum infimis elementis, ac elementaribus rebus per ſenſum, & dominium: eſtq; cum omnibus ſymbolum habens, cum materia in proprio ſubiecto, cum elementis in corpore quadrifario, cum plantis in vegetatiua virtute, cum lapidibus in eſſe, cum animalibus in ſentire, cum Angelis in mente, & ſapientia, ſiue in intelligere, cum cœlis in influxu partium ſuperiorum ad inferiores, & in motu circulari, tendens, vnde venit, cum Deo in omnium continentia: quam habet homo compoſitione, Deus autem ſimplicitate quadam. hinc ait Mercurius. Homo cælicolis eſt præſtantior: vel ſaltem pari ſorte potitur. Et, quia in habentibus ſymbolum, facilis eſt tranſitus, hinc homo dum ab Angelis vigorem, & influxum ſuſcipit, dicitur ſeraphicus, cherubicus, Angelicus, & huiuſmodi, pro influxus ſuſcepti natura. habet itaq; homo conuenientiam cum omnibus illis: & ab omnibus ſuſcipit purgationes, & illuminationes, atque profectus. Sed

Sed ad particularia deſcendendo, ſuſcipit homo ab Angelis, vt ſit bonus Dei nuntius, & Diuinę mentis interpres: ab Archangelis, vt omnibus dominetur, quibus datum eſt pręſidere: à principibus, vt etiam ſubditorum omnium vires complectens, ad ſe omnes vi quadam occultiſsima, & ſupercœleſti attrahat: à virtutibus vim ſuſcipit, qua in veritatis hoſtes, & brauij, pro quo pugnamus, roboretur: à poteſtatibus præſidium in mundanæ huius domus inimicos: à Dominationibus auxilium, quo ſubijcere poſsimus inimicum domeſticum carnis, quem ſemper nobiſcum portamus. &, vt debitum finem conſequamur, à Thronis ſuſcipimus, vnde compaginemur, & vnde in nobis ipſis collecti: memoriam in illa æterna ſpectacula figuramus. à Cherubinis mentis lumen, aut ſuperexcelſas imagines, & figuras: quibus ipſa contemplari poſsimus: à Seraphinis verò, vt perfecto amore tandem ipſis inhæreamus: talem enim in nos influxum demittunt, qualem à ſupernis dimenſionibus recipiunt. Cherubini nanq; formas ſuſcipiunt, & ideas, vnde ipſorum intellectus multipliciter ornatus noſtrum quoque depingat. Aſtant & Throni aptè pro negocio compacti, vt firma ſint ſedilia, noſque diſponant, vt Dei templum effecti,

ſuſci-

ſuſcipiamus ipſum Deum, tanquam in hoſpitia ſibi gratiſsima commigrantem. cęteri verò (vt nonnulli docent) ad nos mittuntur. Dominationes enim veluti archetypi præcipiunt, quæ reliqui exequantur. Virtutes opere complent cœlos mouentes, omnigenum præſtantes influxum: quem nihilominus à primo fonte cheter mediate ſuſcipiunt, poteſtate arcent ea, quæ ordinem diuinæ diſtributionis perturbare aliquo modo videntur. principatus publica curant, gentes, principes, magiſtratus, prouincias, regna: Archangeli verò Dominis, Regibus, Pontificibus, & quibuſcunque regentibus præſident, atque ſacris interſunt, Angeli autem ſingulis hominibus ſinguli ſaltem cuſtodes aſsiſtunt. ſunt etiam qui minutiſſimis herbis, lapillis, & omnibus inferioribus virtutem ſubminiſtrant, & iſti dicuntur volatiles, quos dicit Moſes creatos fuiſſe quinta die. & volant ſuper faciem firmamenti, inter Deum, & nos deſtinati, Vnde Dauid decantat, dicens. Mittit Angelos ſuos in circuitu timentium eum, vt eripiat eos. Inter enim munifica Dei dona annumeratur: vt deſtinet proprios cuſtodes & miniſtros ad nos, vt nos cuſtodiant, adminiſtrent, & ſeruiant. Iuxta illud Apoſtoli. Omnes ſunt adminiſtratorij

torij ſpiritus, in myniſterium miſsi. Vnde idem Vates alibi canit. Angelis ſuis, Deus mandauit de te, vt cuſtodiant te, in omnibus vijs tuis: non ſolum cuſtodia particulari, ſed generali. Angelorum enim aliqui cuſtodiunt in die, aliqui verò in nocte. Quorum iterum aliqui obſeruant primas excubias: alij ſecundas: alij tertias: alij quartas. nonnulli etiam primam anni partem, trium videlicet menſium: alij ſecundam, alij tertiam, alij verò quartam. Et hanc mutationem poſuit Deus in Angelis ſuis: vt Iob ait. pro quo vulgata ædítio habet. Et in Angelis ſuis reperit prauitatem. Iſti verò ſunt Angeli adminiſtratorij, vel adminiſtrantes: & qui mittuntur. Et iſtos facit Deus, ignem vrentem, ſecundum Dauid. neceſſe eſt enim vt Angeli ab eo, qui ignis eſt comedens, igniantur. vt inflamment homines cuſtodiæ ſuæ commiſſos igneo amore: vt opus Dei non negligenter, ſed feruenter faciant. Hinc horum ſupremi, qui mundi curam habent, Seraphini, id eſt, incendentes dicuntur dum vident homines curæ ſuæ creditos: igne Diuini amoris ſuccenſos, decantant. plena eſt omnis terra gloria Domini. ſimiliter cernentes animas in peccatis confuſas; flent ſuper eas, ſicut dicitur in pſalmo. ſuper flumina Babylonis

lonis, illic ſedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Syon. nam ſedere dicuntur, ad denotandum ocioſum opus, quod faciunt. Vnde ſicut Angeli gaudent ſuper peccatore pœnitentiam agente: ita flent & dolent ſuper induratione peccatoris: & quamuis ſemper videant faciem patris, vt Saluator ait: dolent tamen ſicut Deus dicitur dolere, iraſci, pœnitentia duci, & tangi dolore cordis intrinſecus, qui tamen beatiſsimus eſt, inalterabilis, & omnino immutabilis. Et ſi Angeli ſemper vident faciem patris: fortè ſunt in cęlis. Et in terris: cum incorporeum non circunſcribatur loco, nec loco aliquo determinetur, ſed eſt vbicunq; virtus eius extenditur. Angeli poſſunt virtute ſibi à Deo tributa tueri nos, & videre faciem patris. Qui quidem pater, quanuis ſit in cœlis præcipuè, nihilominus vbique eſt, vt omnis Theologorum ſchola concludit. non ſunt tamen ſtabiles: quia ab officijs mutantur ſuis (vt dixi). Auſcultant enim ſponſam in horto morantem (vt dicit Salomon) tanquam amici. Amici enim ſunt Angeli, qui tanto affectu, animam ſibi creditam cuſtodiunt, vt non tantum eam defendant & diligant, ſed omnia, quę loquitur, & operatur, ſiue ſecundum legem, ſiue contra, Deo referant: vel remuneranda, vel

remu-

punienda. Hinc alibi dixit idem ſapiens. ne detrahas Regi, quia aues cœli portabunt vocem tuam, id eſt, Angeli: vt ſapientiſsimè Zohar exponit. Ex aduerſo autem bona ſimiliter reportant. Vnde Tobiæ Raphael dixit. Quando orabas tu, ac ſepeliebas mortuos: ego obtuli orationem tuam Domino. Et, ob hoc Angeli aſcendunt & deſcendunt per ſcalam, quam Iahacob vidit: vt in Geneſ. legimus. Auſcultant autem eos potiſsimè, qui in hortum voluptatis introducti ſunt. Et iſti dicuntur zeuahot צבאות. De quibus in Gene. dicitur. Completi ſunt cęli, & omnis exercitus eorum. pro quo communis æditio habet. Et, omnis ornatus eorum: zeuahot enim vel zeuaha צבא nō ornatum, ſed exercitum, vel militiam ſignificat. Et hi Angeli nedum ornant cœlum, ſicut familia inhabitans domum: ſed pro Rege pugnant in fauorem noſtrum: iuxta illud pſal. Angelis ſuis Deus mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Vnde in quarto volumine Regum legitur, quòd militia magna Angelorum cœleſtis exercitus uenit in adiutorium Eliſæi: quos cum non videret Giezi puer eius, orauit Eliſæus, dicens. Aperi Domine oculos pueri huius. Vnde ipſe Giezi apertis oculis vidit montem plenum equorum, & curruum igneorum in circuitu

Eliſæi. Et hi pugnant vice & loco Domini: de quo ſcriptum eſt, Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. Et, vnuſquiſq; habet genium deputatum: Qui ſecundum aliquos, ſunt Angeli inferiores, in miniſterium miſsi. Alij dicunt quòd deputantur Angeli ex vno quoq; Angelorum choro: per quem (vt alias dixi) tranſit anima infundenda. Vnde ſicut ſunt diuerſi gradus miniſterij inferioris: ſic ſunt diuerſæ intelligentiæ tuentes nos. nam Angelus Abrahæ fuit zadchiel: Adam Raziel: Ioſeph Gabriel: Chriſto autem, non dicam in tutelam: ſed in principem militiæ datus fuit Michael: qui (teſte Ioanne) pugnauit contra ſerpentem antiquum: Chriſti præcipuum hoſtem. nec (vt opinor) vnus & idem ſemper vni preeſt: ſed ſicut homo conſcendit altiorem gradum: ſic altior ei intelligentia datur. Et, iſti Angeli fiunt quandoq; familiares cum his qui ſuæ curæ addicti ſunt. Habuit.n. Abraham Angelos optatę prolis, & multarum rerum nuntios. Iahacob Angelorum familiaritate, in tota ſua peregrinatione ſæpius vſus eſt. Elias non minus mente, quàm corpore manu Angelica paſtus eſt. Petrus quoque liberatorem à carcere Angelum ſenſit, & comitem: quouſque ciuitatem egrederetur, & pericula euaderet. Ioannes pluries gauiſus eſt conſor-

conſortio Angeli, à quo & celeberrimam viſionem edoctus eſt. Et, alios quàm plurimos omittens: breuiter me expediam. Moſi (inquit Paulus) lex data eſt per Angelos, cum ipſo nimis familiariter agentes. nec tamen eorum tantummodò contentus fauore, patrocinio, & conſuetudine, ad Diuinitatem aſpirans: Deum quæſiuit, ſui itineris ducem, magna confidentia ipſi proteſtans & dicens: niſi tu veneris nobiſcum, non vadam. Deus itaque clientulos ſuos tanto numine Angelorum munire ſtuduit: vt nedum Angelorum familiaritate gaudere poſsit, quin etiam & fieri Angelum. Efficitur enim quis talibus dignus, qui Deo munda, & pura mente miniſtrat, & ſemper oblectatur mundis, in viſceribus, in cute, in veſtibus, in habitaculis, & in vtenſilibus: quorum omnium immunditia, aerem frequenter inficit, influxumque illum mundiſsimum cœleſtium, & diuinorum diſturbat, & mundos Dei miniſtros fugat. Vnde Chriſtus. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Et, Iſaias canit. Lauamini, & mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarũ. non loquitur ergo Moſes de volatili animali inferiori noſtro corporeo: quod declarãs præſens concluſio vel dictum, dicit. quòd ſunt Angeli ad nos miſsi, & ſurſum aſcendentes

Deo nuntium de creatis referunt. Et iſti ſunt alati: ideo Deus, in Exo. præcepit, vt facerent cherubim alas habentes: quod, ſi non ſic eſſent, haud tali forma præfigurari iuſsiſſet Deus. De his loquens Salomon, dicit: non loquaris quidquã mali de Rege (Deo) quia aues cœli (Angeli alati) referunt illud. nam, ſicut præſentant orationes noſtras, ita & mala, quæ geſsimus (vt dixi). illi verò, qui non apparent, niſi in ſpiritu, id eſt, loquuntur intra nos. Loquuntur enim Angeli, & collaudant opificem: teſte Paulo in cœleſti gymnaſio edocto. Si linguis hominum loquar & Angelorum. Habent igitur Angeli linguam ſuam, qua loquuntur, & adinuicem, & nobiſcum: non quidem per vocalem ſonum: ſed efficientes nouum conceptum in his, quibus loquuntur, meliorem quam ſi per audibilem vocem exprimeretur. Illud autem inſtrumentum, per quod innoteſcere facit alteri quæ bulliunt in mente, qualecunque ſit, lingua vocatur. Quæ (vt ait Plato & Ariſtoteles) data eſt, vt ipſius auſpiciis exprimamus ea, quæ mente concepimus. Lingua carnea duplicem administrat cibum, corporalem videlicet nobis ipſis, & ſpiritualem cæteris. De primo inquit Marcus Varro: quòd lingua dicitur, quaſi cibum ligans: ipſum enim videtur cum

voluens

voluens dentibus conterendum prębet: poſtea globans in ventrem demittit. De ſecundo, lingua cæteris præbemus verbi Dei pabulum. Et quod facit homo voce ſenſibili, efficit Angelus imprimendo conceptum. Vnde ſicut Ioannes dictus fuit vox: ita Apoſtoli & prædicatores in eo, quod manifeſtant occultum Dei verbum, dicuntur linguæ. immo & ſpiritus ſanctus qui mouet linguam, & pręſtat copia fandi, in linguis igneis apparere voluit. De Angelis, ſi enim procul eſt Angelus vehementiori clamore indiget. Factus verò propinquus in audientis aure ſuſurrando ſubloquitur. Et, ſi poſſet cum audiente animo & ſpiritu copulari, nullo ſono prorſus egeret: ſed ſermo eius mente conceptus nullo penitus ſono audienti illaberetur. Hoc quidem animabus è corpore egreſsis, Angelis, & dæmonibus contingit, hos enim omnes ſine ſtrepitu (vt in pluribus) aduerſari, nulli dubium eſt, & multigena clam nobis inferre bella. Sicut enim aer præſente lumine colores, & formas ſuſcipiens traducit in illa, quæ naturaliter huiuſmodi ſuſcipere poſſunt: quos colores ſuſcipiendo ſpecula repreſentant ſuſceptas imagines inſpicientibus: ſic Dæmoniaca corpora (vt quidam aſſerunt) eas quas recipiunt à phantaſia, vel cogitatiua virtute for-

 mas,

mas, figuras, atque conceptus in ipſum animal noſtrum tranſmittunt: multas nobis illecebras ingerentes, formas ſubindicantes, ſuſcitantes iam penè ſopitas voluptates; ſimulachra paſsionum frequenter concitantes vigilantibus, atque dormientibus: ſed hi perturbant animas arte, atque ſophiſtica fraude. Angeli verò, & meliores mentes eodem modo operantes alia, & hæc quidem meliora ſuggerunt, ſecundum eam locutionem (inquit Auguſtinus) quam ſublimiorem Deus habet ad eos per immutabilem operationem atque determinationem eius. De quibus vnus erat ille, qui Ioannem alloquebatur, quando recepit Apocal. quia dicit. Cum eſſem in ſpiritu, in Dominico die, &c. Similiter qui apparuere cęteris ſanctis, in oratione exiſtentibus: iſti creati fuere, quando dixit Deus. Fiat lux, & facta eſt lux. Angelicę igitur mentes bipartitæ ſunt, in aſsiſtentes ſcilicet & miniſtrantes. verùm aſtant primò ſeptem ſpiritus, quibus credita eſt diſpenſatio totius regni cœleſtis, & inferni. hi enim (ſecundum Cabaliſtas) omnia regunt viciſsitudine quadam horarum, dierum, & annorum: ſicut de planetis, quibus præſunt, & de his loquitur Ioannes, dum dicit. Et, ſeptem lampades ardentes ante thronum Dei. qui ſunt

ſeptem

ſeptem ſpiritus Dei. per quos cuncta diſtribuit. Iſti aſtant, vt audiant quæ iubet iudex ac princeps, & eius mandata exequuntur per inferiores, qui mittuntur.

Nomen Dei quatuor literarum, quod eſt ex mem מ, *zade* צ, *pe* פ, *& zade finale* ץ, *Regno Dauidis debet appropriari.*

Deus vnus multiplicibus vocatur nominibus, non vt illis plures exprimantur eſſentię, aut Deitates, ſed proprietates: quæ & ſi ab eodem fonte Deitatis emanant: ibidem tamen radicatæ, ſemper vnum ſunt; ſed ratione ad nos habita, plures dicuntur: in quos multa beneficia, & diuerſa munera per diuerſos canales diſtillant. Quapropter Deus ipſe vnitiſsimus diuerſa nomina ſortitur. De quorum numero eſt mazpaz מצפץ. In arte Cabaliſtica, datur vna ſpecies cabalizandi: quæ dicitur literaria commutatio (vt patuit in loco proprio) vt dictio certis literis ſcripta ſymbolicè deſignet aliam dictionem, per alias literas compoſitam; & fit per alphabetariam reuolutionem, iuxta librum creationis Abrahæ, variationibus ſeu permutationibus viginti duabus, ſecundum quod ibi tot alphabeta leguntur. Exemplum præbet nobis mazpaz nomen Dei: quod literis his quatuor conſcribitur. מצפץ, de quo Cabaliſtæ in hac concluſione lo-

quuntur. Quod nomen in textu bibliæ non legitur: eſt tamen ſymbolum & ſignaculum Tetragrammati ineffabilis, & procedit ex alphabeto vltimo, quod eſt vigeſimum ſecundum libri ſepher iezirah: diciturque athbas, illic commutantur litera iod י pro mem מ, & he ה pro zade צ, vau ו pro pe פ. vt ſit mazpaz, Tetrag. יהוה, prolatum Adonai. quod attribuitur Dauidis regno, dicto malchut: ratio eſt, nam hoc nomen conſtituitur ex maz, quod hebraicè in ſexto ordine coniugationis verborum hebraicorum: & maza in quinto eorundem, ſignificat, ſuxit, & mulſit, expreſſor, & emulſor, ac expilator populi: quod congruè malchut competit: ſugit enim malchut lac influxus omnium ſephirot ſuperiorum, ad ſe trahens, tanquam omnium ſuperiorum ſephirot matrix. & eſt populorum expilatrix: eſt enim quæ reddit vnicuiq; ſecundum opera eorum: & regnum de gente in gentem transfert, propter earum iniuſtitiam. Componitur etiam ex paz, quod eſt aperire, liberare uinctum. In prima coniugatione idem eſt, quod leuare vocem, iubilare, gaudere, os aperire ad cantum: in ſecunda coniugatione idem, quod confregit, vulnerauit, diſſecuit, vulnus, plaga: quæ omnia congruunt Malchut, nam Malchut eſt Ianua ingreſſus ad Tetrag. Liberat

rat vinctos, reducens de captiuitate, iubilat recipiendo influxum à ſuperioribus ſephirot: & iubilare facit creata, influxum communicando: aperit os ad cantum: ideo in oratione matutina auxilium petimus ab ea, incipiendo ab ipſa, dicendo. Domine labia mea aperies, & os meum, &c. Et eadem vulnerat, & ſanat: occidit & viuificat. Ego occidam, & viuere faciam: percutiam & ſanabo. Et eſt, quæ plagas Ægypto intulit. congrue igitur mazmaz datur Malchut, regno Dauidis. Dauid enim virtute iſtius, ac fauore hoſtes eſt perſecutus, Reges debellauit, occidit Goliam: & leonem ſuperauit, & cætera, vt in porta lucis patuit.

Nullus Angelus habens ſex alas unquam transformatur.

De Angelorum corporibus magna eſt recentiorum theologorum diſſenſio cum philoſophis: nam theologi recentiores affirmant omnes Angelos eſſe incorporeos, & Dæmones item malos: aſſumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuantur. Dionyſius in Diuinis nominibus affirmat Angelos eſſe incorporeos. Auguſtinus tamen ſuper Gene. ſic prodit. Dæmones aerea, atque ignea dicuntur animalia: quia corporum aereorum natura vigent: nec per mortem diſſoluuntur: quoniam præualet in eis elemen-

tum

tum ad agendum aptius, quàm ad patiendũ. Idem aſtruere uidetur Angelos omnes ab initio creationis ſuæ corpora habuiſſe aerea ex puriore ſuperioreq; aeris parte formata, ad agendum idonea, non ad patiendum; eaque poſt confirmationem bonis Angelis conſeruata: malis autem in lapſu demutata ui aeris & craſsioris qualitatem fuiſſe, ut igne quoq; poſsint torqueri. Magnus autem Baſilius non Dæmonibus modo, ſed & puris etiam Angelis corpora tribuit, ueluti ſpiritus quoſdam tenues, & aereos, atque puros. Conſentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Et, quoniam Dæmones omnes mali ſunt naturæ, ut Deos pariter oderint, ac homines: iccirco Diuina prouidentia Angelos bonos nobis puriores præfecit propinquos; quibus nos tanquam paſtoribus, ſeu rectoribus commendauit, vt nos quotidie adiuuent, Dæmonesq; arceant, compeſcant, & religent, ne nobis noceant, quantum vellent: quemadmodum legitur in Thobia: quòd apprehendit Raphael Dæmonium, nomine Aſmodeum, & relegauit ipſum in deſerto ſuperioris Ægypti. Omnes itaq; homines diuerſorum ſpirituum miniſterio regun tur, ducunturque ad quemcunque gradum uirtutum, meritorum, & dignitatis, qui ſe illis dignos præſtiterint. Sunt & Angeli

alij

alij alati, qui ſex habent alas, & iſti ſubſunt ſex Angelis, qui cum ſeptimo aſtant ante Tribunal Merchana malchut, ipſius ſemper intenti iuſsionibus. Quorum nomina habentur ex tribus literis Tetrag. יהוה, ex quibus tribus literis יהו, ſex fiunt reuolutiones. quæ ſunt ſex nomina, collata ſex prædictis proceribus, ſuper mundi ſex partes conſtitutis, & iſti Angelorum multitudinem habent ſub ſe, qui ſunt alati, ut cito parere illis præcipientibus poſsint. Et, iſti alati ocium non habent, preſsi à negociorum multitudine, ſe transformare in diuerſas corporum formas. & ſi ille, qui apparuit Beato Franciſco in monte Aluernæ fuit ſex alis alatus in hominis forma, hoc ex priuilegio fuit. Si minus igitur ſunt merè ſpirituales, eis non repugnat alatos perſiſtere. Alæ Seraphinorum & cæterorum Angelorum, ſunt vires, quibus feruntur, volantes quocunque volunt: Vnde & Angeli aues à Salomone dicuntur: vt zohar rectè ſentit. Hinc forſitan ipſi paſsim cum alis pinguntur. ſunt etiam alæ illæ, cum quibus (vt Plato ſcribit) ad cœlum volamus: intelligentia videlicet purificata & amor perfectus. Sunt nempe virtutes ſcala per quam in Deum conſcendimus. Iuxta illud prophetę. Ibunt de virtute in virtutem

tute, & videbitur Deus Deorum in Sion. Quam ſcalam vidit Iahacob in Betel: in cuius faſtigio, velut in Sion, vel ſpecula, videbatur Deus: vt propheta canit. nam hæc eſt ſcala de qua Auguſtinus particularem tractatum ædidit, ſcala videlicet paradiſi: quam quatuor gradibus conſummat prout à ſaluatore ſe didiciſſe fatetur, qui ait. Quærite, & inuenietis: pulſate & aperietur vobis. Quærite, legendo videlicet, quia in ſcriptura habemus omnia, quæ nos ad fœlicitatem ducunt. Et inuenietis, meditando & opere exequendo. pulſate, orando & petendo vim & fauorem illius, qui dixit. nihil ſine me poteſtis facere. Et aperietur nobis, contemplando, illa videlicet æterna ſpectacula: vt Ricardus exponit. Reuertitur igitur principaliter anima ad Deum, à quo exiuit: Alias intellectus & voluntatis (& ſecundum Platonem) actibus earum potentiarum, ſpeculatione videlicet & operatione virtutum. Vel alij columbarum, quibus volare deſiderabat propheta, dicens. Quis mihi dabit pennas, ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam; in loco videlicet mihi proprio & à principio præfinito. Etiam alis amoris Dei & proximi, vt ſentit Hieronymus; Et alis Aquilę. Iuxta illud Deuteronomij. Sicut Aquila prouocans filios ſuos ad

volan-

volandum, & ſuper eos volitans expandit alas ſuas, & aſſumpſit eum. Quæ Aquila eſt ſpiritus ſanctus (vt dicunt ſecretiores Theologi) quam alio nomine ſachinam vocant. Et quamuis (ſecundum Apoſtolum) opera noſtra & paſsiones, quas toleramus: non ſint condignæ ad futuram gloriam, ad quam properamus: Volamus tamen ad illam, non alis à nobis confectis, ſed gratia Dei condonatis. Hinc notanter dixit propheta. Quis dabit mihi pennas, ſicut columbæ? nam recognouit illas à datore omnium bonorum dandas. Aſcendimus etiam attractu quodam; iuxta illud ſaluatoris. nemo venit ad me, niſi pater meus traxerit eũ. Attrahit enim latione communi, de qua dicitur ab Apoſtolo portans omnia verbo virtutis ſuæ. Etiam latione particulari, ſicut Saluator in parabola ouis omiſſę, dicens: quod inueniens eam, imponit in humeros ſuos gaudens. Et, iſte eſt Chriſtus. Quod contemplans Auguſtinus in perſona Chriſti, ait. Cum eſſes inimicus patri meo, reconciliaui te, humeris meis portaui te, patri meo reddidi te, à quo veniſti. Quod Moſes iam prædixerat, dicens. portauit te Dominus Deus tuus, vt ſolet homo geſtare paruulum ſuum, donec venires ad locum tuum. portat etiam, nos exonerando onere peccatorum:

torum: quo exonerata anima cœlum conſcendit, naturali inclinatione ſibi à principio indita. Hinc Eſaias, ait. poſuit in eo Dominus iniquitates omnium noſtrum. Sunt igitur ſex alæ ſeraphinis (vt teſtatur Iſaias) vt duabus corpus tegant, & duabus pedes, cæteriſque duabus volent. per ſex etiam alas, intelliguntur ſex gradus virtutum, quos extendunt ad ſex partes Mundi corporis ſphærici, ſcilicet ante, retro, dextrorſum & ſiniſtrorſum, ſurſum ac deorſum. Quos Angulos deſcribit munitos Abraham ſex reuelationibus trium literarum nominis ſancti יהו: per hæc exequuntur ſeraphini, quæ Deus committit. Ophanini enim (vt dicunt ſecretiores Theologi) materiam diſponunt: ſeraphini vero excalefactoria virtute & vita omnia diſpoſita complent. ipſorum enim eſt cura replere totum mundum, & omnes eius partes ſua excalefactoria virtute: Ideoque ſex alas habent. Seraphini vrentes, ardentes, aut exęſtuantes interpretantur. non quippe erunt, veluti hic corporeus ignis, conſumens, & crucians: ſed veluti ſupremus, aut ſupramundanus ignis, qui inflammat, probat, & viuificat. Deferunt enim ſupremum illum ignem ad inferiora, viuificantes omnia, & inflammantes piorum corda.

dà. Quod officium fecit aliquando, veluti ſummus ſeraphinus, Chriſtus: qui dixit. Veni mittere ignem in terram: & quid volo, niſi vt ardeat. Et, quia ſeraphini deferunt illum ignem ſpiritus ſancti, tenentes in terris aliquando vicem ipſius: Hinc creditur Origenem dixiſſe, Seraphinos eſſe ſpiritum ſanctum, non quidem re ipſa, ſed officio, ſicut Angelus Moſi multoties dicitur Adonai, vel Deus. Et, hoc quatenus Dei officio fungebatur, Dionyſius ille magnus, ex officina præceptoris ſui, ſexdecim Seraphinis attribuit, dicens. Seraphinorum cognomen eſt, mobile ſemper circa Diuina, inceſſabile calidum, acutum ſuperferuidum, inflexibilis ſemper motionis, ſuppoſitorum agminum reductiuum. Actiuum exemplar: Recalefaciens illa inferiora: Reducens in ſimilem caliditatem cœlitus illo igneo vigore comparato, ea quæ tanquam holocauſta ſumma vi incendij expurgat. non circunuelatum exiſtens, ſed lucidum inextinguibile, ſemper illuminans, omnem tenebroſam obſcuritatem expellens. Et, propter has rationes conueniunt cum primo mobili. cum .n. primum ſit, quod mouetur, & ab ipſo primo mouente immediate, merito in reuolutione ſua ſemper in ipſum primum fertur: vt eius iuſſa capeſcens expleat in alijs omnia ad li-

ad libitum imperantis. Oportet ſecundo vt inceſſabili calore vigeat: quo ſine intercapedine moueatur, & tanta vi trahat ſecum omnia: vt à tanta machina minime impediatur. Acutum inſuper vt ſit, neceſſe eſt, in virtute qua omnia penetret: & vſque ad vltimos globos vim ſuam diffundat: Et, cum omnes rapiat, feruentius eſt ſuper illos omnes: Ideo ſicut dicit: ſuperferuidũm eſt. ſcilicet genus ſeraphinorum: ſi videlicet debeant omnes inferiores mouere: & feruefcentes & Deificos facere: ſic ſuperferuidũ eſſe debet illud, quod omnes feruefcere facit ad motum: & cum inferiora omnia ad eius nutum moueantur, vt ſemper expleant, quæ ſupremus iubet: coguntur ambo habere motum inflexibilem: Et, ne videatur vtriuſque vanus labor in mouendo ſibi ſubiecta. ſicut ſeraphini vi ſua ignea reducunt inferiores mentes in Deum: ſic iſtud rapiens ſuo igneo impetu mouendo omnia ea diſpoſuit: vt in primum redeant. Et, quia vtrunque non modo impellit, ſed præcedendo rapit ſecum, dicuntur actiua exemplaria. Quorum ſeraphini amoris incendio: & globus iſte celerrimo motu & influxu omnia calefaciunt: reducunq; ſic in id incendium quo ipſi accenſi ſunt: ſed illis vim hauriunt à Deo, quo fruuntur & hic à magni nomi-

nominis reuolutionibus duodecim : quas auaioth vocant Hebræi: Quarum quælibet vni ſigno præponitur : & totum nomen , quod Hebræi quatuor literarum , græci Tetrag. Pythagorei Tetractim dicunt , omnibus ſignis . Quorum virtus eſt in primo mobili, vt docent Aſtronomi : quamuis imagines in ſtellato cœlo appareant , non tantum in ſitu ſyderum : ſed in veris figuris : ſicut comprobarunt certis temporibus , & inſtrumentis viri probatiſsimi : qui oculis proprijs viderunt Tauri , vel Arietis figuram in orbe ſignorum . Illis igitur ſancti ſanctorum , & ſanctiſsimi nominis virtute illi inflammando : & hic tanquam rota fullonum purgando , quos mouet , incendunt : vt tanquam holocauſta aſcendant ad ſupremum . Et, ſicut ſeraphini nihil cognoſcunt ſuperius , quo obtegantur , cum ſint primæ luci abſque medio addicti : ſic iſte circulus ſuperiorem non habet circulum mobilem : cum ſit contiguus empyreo globo , & Dei ſedili : quod tanta diuina luce eſt perfuſum : vt nihil obſcuret , ſed illuſtret indutus naturam ſuperioris : ſicut omnia denaria : vnde vtrique ſemper lucidi ſunt. Continent etiam inextinguibile lumen , & incendium , quó ſemper inflamment, & illuſtrent: vt illi perpetuo colluſtratiuo incendio, & hic raptu, & ui

S ſua

ſua ignea poſt multos circuitus, proiectis feci bus omnia purganda reddat opifici expurgata: adeò vt in eundem deſtinatum reditum faciant.

Data eſt circunciſio ad liberationem à virtutibus immundis, quæ in circuitu ambulabant.

Deus ad ſacrificia inſtituenda deueniens, multa præcepit pro diuerſis, varijsque expiationibus offerri. quod durum videri non debet, Deum delectari ſanguine animalium fuſo, carnibus aſſatis, aut combuſtis: & horum, atque aliarum rerum odoramentis, vt pleriſque in locis dicitur. Et odoratus eſt Dominus odorem ſuauitatis. ideò inter maxima habentur ſacramenta. Vnde, pro huius rei declaratione, tenendum eſt, quod Deus ſummus nullis odoribus, nullis ſaporibus oblectatur, nec cibis paſcitur corporalibus animalium, aut panibus confectis & oleo linitis, aut adipe quoque perfuſis: licet hæc omnia in lege fieri iuberetur: & hoc in ſacramentũ eorum, quæ à Chriſto verè fieri debebant: & eorum, quę conſequenter à nobis peragenda ſunt: mortificando videlicet, membra noſtra, & ea offerendo in ſacrificium acceptabile. quorum illa figuram gerebant: & præterea, vt virtutes illę, quæ nos continuè de criminibus, à nobis perpetratis, & omnibus bonis omiſsis accuſant ad tribunal Dei, placarentur

his

his peractis,quę figurabant veram illam oblationem : per quam plena expiatio fieri debebat omnium peccatorum, ideò circuncisio inſtituta eſt,dicente Salomone. per quæ quis peccat, per ea puniri debet. cum igitur omnia peccata ex carne, & ſanguine proficiſcantur : idcirco Deus ordinauit peccata per ſanguinem expiari. Vnde Pau. ſine ſanguinis effuſione non fit remiſsio. Et, quoniam tempore patrum Chriſti ſanguis nondum erat effuſus, hinc eſt, quod Deus ab illis propriam requirebat carnem,& ſanguinem : & propterea circuncisio eſt inſtituta,vbi caro computatur, fitq; effuſio ſanguinis. Effundebatur etiam animalium ſanguis, quia Diabolus Carnifex Dei,& miniſter iuſtitiæ, illorum animas accuſabat, quæ circunciſa non fuerit, peribit. quod confirmat Paulus. caro, & ſanguis regnum Dei non poſsidebunt, id eſt, incircunciſi carne, vel ſpiritu. Et contra circunciſos carne non præualebat Diaboli accuſatio : ſicut nec modo præualet contra ſpiritu circunciſos. quod confirmat Ioannes in Apocal. dicens. proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum. quia Chriſtus ſuum pretioſum effundens ſanguinem, mortificauit circunciſionem, dicente Paulo. Si circuncidamini, Chriſtus nihil vobis proderit ; quia diminueret meriti ſui

efficaciam. Ex lege, non iuſtificabatur quis, niſi à peccato per ignorantiam contracto, aut per mentis ſurreptionem, & huiuſmodi. Ad hoc quod lex iuſtificet vere hominem: oportet primo quòd tollat peccatum: & liberet hominem à ſeruitute peccati, & à debito. ſecundo quòd reddat ipſum charum & acceptatum, & dignum vita æterna: & tunc homo dicitur verè iuſtificatus: quia dignè vitam meretur ęternam: quia ergo homo propter peccatum originale erat vita æterna priuatus: & propter actuale erat ad ſenſus penam æternam in inferno obligatus: & ſic in Dei ira & odio. Vnde primo oportebat ipſum abſolui & purgari ab vtroque peccato: ſecundo reduci in gratiam Dei & gratificari ad vitam æternam conſequendam. circuncifio verò non poterat de ſe à peccato originali & ſeruitute abſoluere: & ipſum reducere in Dei gratiam, & facere ipſum meritorium, & dignum vita ęterna. pellicula enim illa quæ ſcindebatur, & modicus ille ſanguis in circunciſione effuſus, viliſsimus erat reſpectu animæ: quare ſufficiens precium non erat pro toto homine redimendo, maximè quo ad animam: & ſic eam redimere non poterat, nec à debito liberare. Similiter nec animalia in lege imolata, & ſacrificia: nec cætera legis veteris ſacramen-

cramenta, poterant pro peccato ſatisfacere: nec hominem à mortali peccato liberare: quia ſanguis ille de per ſe gratus non erat Deo: ideo modum tenere non poterat inter Deum & peccatorem: vnde homine melior eſſe debuerat, & Deo inferior: quod minimè fuit. Concludit ideò Pau. ad Gala. dicens. non ex operibus legis, ſaluabitur omnis caro. Dico ergo, quòd ſolum lex vetus à peccato per ignorantiam contracto tantummodo iuſtificabat: ab iniquitate verò quam Auon עון dicunt, & à tranſgreſsione, vel rebellione, quam piſah פשע nominant: & ab impietate, quam raſa רשע nuncupant, nequaquam. Ideo Dauid commiſſo adulterio, quod eſt iniquitas, & homicidio, quod impietas dicitur: ſciens quòd huiuſmodi ſacrificijs non purgabantur: dixit. Quoniam ſi voluiſſes ſacrificium dediſſem, vtique holocauſtis non delectaberis. Huiuſmodi autem lapidari iubebantur, vel aliquo necis propriæ genere expiari: à quibus omnibus veniens Meſsias nos liberauit, eo quòd in ſe precium infinitum continebat, & de ſe liberum erat & immune, & nulli peccato obnoxium: & de per ſe Deo charum & acceptum, tenens medium in dignitate inter Deum & hominem. Ergo hoc ſacrificium, & eius paſsio fuit ſufficiens ad redimendum ab

omni peccato omnem hominem, cum fuerit Deus & homo, & eius precium in ualore erat infinitum ratione dignitatis. & inquantum homo erat liber ab omni peccato in natura & in perſona. Et ſic propter puritatem erat ſuffi ciens oblatio, & erat Deo charum & acceptũ propter immenſam charitatẽ & obedientiã. Vnde Eſaias, hoc negotiũ aperte deſcribit, di cens. parauit Dominus brachium ſuũ (dextrum videlicet miſericordię, & gratię) in ocu lis omniũ gentium. Quod tantummodo erat in populũ Iſraeliticũ extenſum. Vnde ſequitur. Videbunt oẽs fines terrę ſalutare (vel ſalutẽ aut ſaluatorẽ) Dei noſtri, quem.ſ.mittet pro omnibus redimendis. poſt modũ ad gen tes propheta ſermonẽ dirigens, ſubinfert. Recedite, recedite à cultura (Dęmonũ videlicet, & idolis) pollutum (idolotitum) nolite tangere. exite igitur de medio eius, cultus ſcilicet idolatriæ, & mundabimini ab omnibus inquinamentis, & pollutionibus veſtris. Vos qui fertis vaſa Domini (qui habetis potentias receptiuas diuinitatis, adeò vt dicamini templum, & habitaculum Dei). ſequitur infra vates, dicens. Diſciplina pacis (modus reconciliandi cum Deo acquirendus ſuper eum) & liuore eius ſanati ſumus; nam omnes nos errauimus, quaſi oues, vnuſquiſque in viam ſuam declinauit:

omnes peccatis & iniquitatibus, & eis reatibus erant obnoxij, à quibus non poterant eripi. Ideo poſuit in eo Dominus iniquitates omnium noſtrum. Quod opus, quanuis cum repugnantia partis ſenſitiuę, tñ voluntariè aggreſſus eſt, vnde ſequitur. Oblatus eſt, quia ipſe voluit. Hinc dixit Petro conanti eripere eum de manu capientium. Calicem, quem dedit mihi pater non vis, vt bibam illum? Et, cum antea abhorreret Petrus nomen, & crucis opus, dixit ei. Vade retro ſatana, ſcandalum mihi es, quia non ſapis, quæ Dei ſunt, ſed quæ hominum. Quia igitur voluntariè ſuſcepit hoc opus, ideo non aperuit os ſuum in ſui defenſionem, ſed tanq̃ mutus ſtetit corã Herode & Pilato, qui eum quærebat liberare: vnde ſequitur. Sicut ouis ad occiſionem ducetur, & quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet. Agnus quidem fuit tollens peccata Mundi, & ſcelera omnia, quæ nullo ſacrificio expiari poterant, immolatus in vero paſcate, & tranſitu ad meliorem vitam. Et, ideo ſolus crucem pro nobis tulit, vt canit Eſaias. Torcular calcaui ſolus. ſi enim collegas huius miſterij habuiſſet, teneremur non vni tantum Redemptori, ſed pluribus: nec ipſe habuiſſet hanc gloriam, vt ſolus eſſet omnium Redemptor. Loquens enim Paulus de hoc triũpho crucis, ait. palam triumphans

in ſemetipſo. Hinc dixit ipſe Chriſtus Petro. Si peterem à patre duodecim legiones Angelorum: daret. Sed non peto videlicet: quia non expedit. cum ſolus decertare debeam. Et, in hoc certamine derelictus fuit à patre, vt ipſemet conqueſtus eſt in cruce, dicens. pater, quare me dereliquiſti? Alioquin enim non fuiſſet paſſus. nam Diuinitate fruens non patitur. Derelictus etiam fuit, quia nullum habuit coadiutorem, vt ſolus pateretur: ſicut dictum eſt. pater enim miſericordiarum, & totius conſolationis reliquit eum ſolum ſub tribunali Gheburah ſeueræ iuſtitiæ: nullum ſubſidium Ghedulah, ſiue Cheſed, id eſt, gratiæ & conſolationis, & pietatis ei præſtans (ſicut proprium eſt ipſius patris) vt ſufficienter pro generis humani ſalute pateretur. Verum eſt, quod in operibus perpetrandis nunquam derelictus fuit à patre. ideo dixit ipſe. Qui me miſit, mecum eſt, & non relinquit me ſolum. In ſimili propoſito, clamat propheta in perſona Chriſti, dicens. Deus meus clamabo per diem, & non exaudies: & nocte non tacui: vt habet veritas literæ. Dum enim tanquam homo timeret horrendum caſum paſsionis: non fuit exauditus: neque in cruce orans in die: neque orans in nocte in antro montis oliuarum, dum patrem oraret,

vt tran-

vt tranſiret ab eo calix. Cauſam autem, aut cur non fuit exauditus, ſtatim innuit, dicens. Tu autem in ſancto habitas, laus Iſrael. Habitat enim ſemper in ſanctuario ſuo: cum ſemper ſanctus, ſemper in beneficium, & vtilitatem noſtram operetur. Ibi itaque ſtabat pater nolens à decreto ſancto ſuo recedere. Et orauit Filius contra patris decretum: ſicut ipſemet prædixerat, dicens. Filius quidem hominis vadit, ſicut ſcriptum eſt de illo. Hoc fecit indulgens humanæ timiditati. Et, ne alijs peccatum imputaretur, ſi timore naturali refugerent ea, quæ ratione ſubeunda ſunt. Fuit tamen exauditus ſemper in noſtrum beneficium & ſuum: quare benedicit ipſemet. Scio pater, quòd ſemper me audis. profiteri ergo debemus, vnicum eſſe omnium Redemptorem: in quem credentes ſalui efficimur, dicente Petro. non eſt in aliquo alio ſalus. Quod & ipſemet Redemptor reſerauit, dicens. Sic Deus dilexit Mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in illum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Hic enim videtur concluſum totum hominis, redemptionis, & fidei negotium: quod fuerit videlicet productus homo primus de terra terrenus: qui Diaboli, & mortiferi ſerpentis venenum imbibens receſsit à Deo

 trahens

trahens ſecum in radice totam arborem generis humani in ſeruitutem diaboli,& in pabulum mortis, ſecundum quod dictum fuerat. Quacunque hora comederis, ſuaſu ſcilicet Diaboli ſerpentis, morte morieris. Bene enim nouerat ſapientiſsimus opifex homi nem euadendum & tentandum à mortis Angelo, & virulento ſerpente: vnde fuit vulneratum humanum genus letali, & irreparabili vulnere; quia peccatum fuit quodammodo in ſpiritum ſanctum; vt alibi dixi. Hinc medela afferri debebat ab homine, qui non eſſet de ſtirpe illa infecta: ſed deſcenderet de cœlo cœleſtis: cuius pelle primo tegeretur hominis nuditas terreni per peccatum inducta. poſtea carne ipſius melioris ſerpentis à nobis comeſa ſanaremur à vulnere inflicto à ſerpente illo nequiſsimo. Et hoc eſt quod noſter bonus ſerpens & cœleſtis homo, ait. Sicut exaltauit Moſes ſerpentem in deſerto, ita oportet exaltari Filium hominis, vt omnis qui credit in illum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. poſtremo credendum eſt, quòd venerit ea magna virtute, qua poſsit nos eripere de imperio mortis, & à poteſtate tenebrarum, & facere nos credentes (vt Petrus ait) genus electum, regale ſacerdotium, gentem ſanctam, populum acquiſitionis,

tionis, ſiue acquiſitum, & ereptum de perditione per peccatum inducta: & detrahentem noſtram terream ſortem impellentem ad caſum illo mortifero Angelo, immundo & ſordido, qui ambulat in circuitu, cum Angelis ſuis apoſtaticis, quęrentes quos deuorent.

Ideo circuncisio fit octaua die, quia eſt ſuperior, quàm ſponſa uniuerſalizata.

F. A. Sola ſacramenta nouæ legis de ſe poſſunt tollere, & gratiam conferre, & hominem iuſtificare: ſunt.n. huiuſmodi ſacramenta, inſtrumenta realiter virtutem continentia, & pretium paſsionis inſtitutæ ad peccata tollenda, & ad gratiam conferendam, & iuſtificandum hominem. Cauſa ideò quare veteris legis ſacrificia de per ſe non poterant hominē iuſtificare, nec per ſe tollere peccata, erat: quia Chriſtum reipſa non continebant: nec paſsionis pretium eius: ſed ſacramenta nouę legis, aut Chriſtum realiter continent, ſicut in euchariſtia, aut paſsionis eius virtutem & pretium continent: quemadmodum eſt baptiſmus, confirmatio, & pœnitentia, & cætera ſacramenta: ideò illico gratiam inuiſibilē efficiunt & conferunt. & continuo ſoluunt pro peccatore: nā Chriſtus per eccleſiaſtica ſacramenta operatur, tanq̄ inſtrumentum vſuale continens paſsionis eius pretium & theſaurum

ſaurum virtualiter. Sacrificijs verò & ſacramentis veteris legis, non erat Chriſtus realiter, nec eius paſsio: ſed ſolum tanquam in ſigno: inquantum illa erant Chriſti figura immolandi in cruce: ideo nec de præſenti gratiam efficiebant, quam figurabant. nec ſoluebat redemptionis pretium, quod per Chriſtum figurabant in cruce ſoluendum. non ſic de nouę legis ſacramentis: quia continuo efficiunt quod ſignificant: eo quod realiter continent paſsionis Chriſti pretium. nam ſacramentum Euchariſtiæ illico per ſe gratiam confert recipienti diſpoſito: & ipſum Deo reconciliat: & omnes pro quibus offertur reconciliat Deo. niſi habeant obicem. Similiter baptiſmus continuo ſoluit paſsionis Chriſti pretium, pro baptizato, & pœnitentia pro peccatore pœnitente, &c. Iuſtificant nempè illum, & vita æterna hominem dignum efficiunt: Vnde decens homo illico volat ad cœlum in paſsionis Chriſti virtute, quam per ſacramenta recipit. Et in confirmatione dantur gratiarum dona ſpiritus ſancti. Dicendum ergo, quòd omnes fideles veteris inſtrumenti, per ſolam fidem de Chriſto futuro, fuerunt iuſtificati, & à peccatis abſoluti: non poterant tamen conſequi repromiſsiones, niſi per Chriſtum. Vnde Pau. ad Hebr. enumerat principales patres vete-

ris teſtamenti : incipiens ab Abel, probando quòd omnes illi per fidem Chriſti futuri perſecutiones paſsi ſunt: & facti ſunt Chriſti membra. Erat enim ipſe eis creditus, ideo ab eo redimi expectabant. Et ideo tanquam Chriſti membra meruerunt Chriſti paſsionem participare, quia ſub tali fide abſoluti ſunt à peccato. Abraham enim in præputio exiſtens iuſtificatus fuit per fidem, eo quod credidit Deo, quando ſuſpiciens in cœlum, credidit ſemen ſuum ſpirituale per Chriſtum multiplicandum, ſicut ſtellas cœli: & quia credidit, ideo reputatum eſt illi ad iuſtitiam. Gene. 15. per ſolam ergo Chriſti fidem ſaluati ſunt patres veteris teſtamenti. In circuncisione peccatum originale tollebatur, non in virtute circuncisionis, ſed in virtute fidei Chriſti futuri, quia illa circuncisio, non in ſe continebat pro peccato ſufficiens pretium, nec ad placandum Deum: nec iuſtificandum hominem. Et ſic eſt dicendum de ſacrificijs veteris legis, quia non continebant tale pretium vt pro peccato ſatisfacerent, & populum Deo per ſe reconciliarent: ſed talis iuſtificatio in fidei virtute fiebat, quam offerentes habebant de Chriſti paſsione; Et ſic antiquorum circuncisio de per ſe nullius erat valoris ad tollendum peccatum, niſi ratione fidei conferentis. Ideo ſacramenta no-

ta nouæ legis à quocunque conferri poteſt, etiam ab heretico, & ſchiſmatico, vel Iudęo, in fidelis abſentia. non ſic de ſacramentis veteris legis: quæ fidem in agente requirebant, eo quod in ſe non continebant, quod figurabant, cum eſſent ſignum. Et, ſignum ſortiebatur circuncifio. primo ſignum diſtinctiuum, Iudæorum à cæteris na tionibus. Secundo erat ſignum figuratiuum, paſsionis Chriſti futuræ, per effuſionem illiuſmodi ſanguinis. Significabat etiam præputij cordis abſciſsionem. prout Deut. 10. dicitur. Circuncidite præputium cordis veſtri. Et, figurabatur peccati abſciſſio, per illius pelliculæ abſciſsionem. Tertio præfigurabat quoddam caſuale tributum. Quarto fidem ſignificabat pręputium per Chriſtum in cruce ſoluendum: & ſic erat ſignum fœderis & peccati, atq; pretij futuri. Sexta cauſa aſsignatur in præcedenti concluſione, ſcilicet vt liberarentur à ſpiritibus immundis. Septima aſsignatur in præſenti con cluſione: quæ eſt, vt oſtenderet influxum ieſot præcedere & eſſe ſuperiorem, influxui ſponſæ vniuerſalizatæ. Vnde nota quod circuncifio (vt habetur Leuit. 12.) octaua die fiebat: tamen neceſsitate vrgente, citius fieri poterat, & tardius, ſine legis ſolutione. Hoc autem factum eſt, quia octa-

uus dies octauam figurat ſephirah ieſot, quæ octauo ponitur loco, computando pro vna ſephirah hod & nezach. prima eſt cheter: ſecunda eſt chocmah: tertia eſt Binah: quarta eſt ghedulah: quinta eſt gheburah: ſexta eſt tipheret: ſeptima eſt hod & nezach: octaua eſt ieſod, à qua omne pactum, & fœdus, omnis enim legis dictio, quæ fœdus ſonat, vnum de tribus ſphiriſticis luminibus inſinuat, ſcilicet El chai ieſod, Adonai Malchut, Elohim binah, ſiue prudentia, fœdus Elchai iezot, eſt fœdus pacis, fœdus ſabbati. Inſtituit mundi conditor circunciſionis fœdus, vt per ipſum Elchai conſortes efficiamur: vnde dicit lex: ſi circunciderit, & circunciſi membri præputium membri coronam non patefecerit, pro nihilo circunciſio ipſa reputabitur. Membri enim circunciſio, & coronæ oſtenſio, abditum pandit introitus ad vitam: nam ieſod æternam dat vitam: & ideo dicitur Elchai, id eſt, Deus vitæ. nam iſte inter ſephirot, extremum obtinens locum, à cunctis ſuperioribus haurit gratiam, & vitam: in quã nos per Adonai Malchut tranſmittit, & diffundit. quatenus enim ipſam dimenſionem gratię ſuſcipit, El appellatur: ex quo aũt vitam abſorbet, viuus dicitur: quæ duo in ſe vniens, Deus viuus nuncupari ſolet: & hanc

vitam non minus Angelicis, quàm cœleſtibus choris, totiusq; terrarum orbis multitudini vberrimæ vitæ munus impartit. cui inhians Dauid, dicit. Sitiuit anima mea ad Deum Elohim, ad Deum El viuum: per quorum connexionem omnia vota conſequimur, & ideò cognominatur Sadai: nam eſt ſufficiens nobis ſatisfacere, nosque beare. à ſimili ergo quia circuncifio erat arabo æternæ vitæ, ita quod qui non circuncidebatur, damnationis arabonem habebat, iuxta dictum legis. Anima, quæ circuncifa non fuerit, peribit de populo: propter quod Abraham ſe, & totam familiam ſuam circuncidit: ideo talis circuncifio octauo fiebat die, vt præfiguraret Ieſot, qui eſt ſuperior in ordine ſephirot, quam ſponſa Malchut, quem ieſot præfigurabat pelliculæ priapi præcifio. tunc ſignum erat, quòd ieſot aſpiciebat Malchut bono influxu, & Malchut aſpiciebat talem circuncifum, ſimili fauore à ieſot recepto: nam ſponſa Malchut talem promittit influxum, ſiue ſemen, qualem, vel quale à ieſot maſculo recipit. & à cæteris item omnibus, eò quod Malchut ſit omnium ſephirot ſponſa: ideò dicitur vniuerſalizata: quaſi omnium ſemina ſephirot in ſe recipiens, earum tanquam matrix, & vxor extat. Eſt ſponſus & ſponſa ar-

ſa ar-

ſa archetypi. De ſponſo canit Salomon in canticis, dicens. ſponſus meus eſt candidus, & rubicundus. Ex his enim caloribus reſultat illius pulchritudo: qui dicitur ſpecioſus præ filijs hominum. Alludit hic & Salomon ad effectus, quos in nobis ipſe ſponſus operatur. nam aliquando præbet ſe candidum: gratia videlicet pietatis & miſericordiæ: aliquando vero inflammatum, zelo videlicet iuſtitiæ. Hinc non ab re dixit Ioannes, quod Ieſus venit, non in aqua ſolum: ſed in aqua & ſanguine. Intelligitur etiam de ſupremis coloribus: de quibus Plato in Timæo & Phædone (prout ab antiquis theologis didicerat) ampliſsime ſcribit. In dextera enim eſt candidus, ratione influxuum gratiæ & miſericordiæ: in ſiniſtra verò rubicundus, reſpectu defluxuum iuſtitiæ & punitionis. Quod ipſe Chriſtus verus ſponſus innuit: dum ait dicturum ſe ijs, qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei, id eſt, coronæ ſupremæ; poſsidere paratum vobis regnum, ſcilicet omnium ſeculorum Enſoph. Et ijs qui à ſiniſtris eius erunt; Ite maledicti in ignem æternum ſæuæ iuſtitiæ. De quibus, ſcilicet dextra & ſiniſtra, dicitur in canticis. Leua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. non eſt ſermo de laſciuo amplexu: nam huiuſmodi ne-

ſaria diuinis non miſcentur . id maxime : cum paulò ſuperius dixerit. Ordinauit in me charitatem . ſicut ergo de oſculo locutus eſt ſerpens, ita & hic ſpiritualem amplexum innuit: Dei videlicet, cuius ſiniſtra (vt ſæpius dixi) eſt iuſtitia ſeuera, robur, ac fortitudo. Quam ſiniſtram optat ſubſterni capite ſuo, id eſt; rationi & ſuperiori parti: vt inde roborata fortius agat in rebus diuinis & ſacris. Optat quoque amplexari dextera illa, de qua ſcriptum eſt. Delectationes in dextera tua vſque in finem. Et iterum. Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me. In qua dextera reſidet caput & ſponſus noſter Chriſtus. Iſte ſponſus eſt Tipheret (ſecundum Cabaliſtas) qui auſcultat ſponſam malchut, in horto morantem. tanto enim affectu cuſtodit eam ſibi creditam: vt ne tantum eam diligat: ſed omnia bona ſua illi impartitur: eam conſtituens principem remunerandorum, & mulctandorum: Et verſa vice: ſponſa ita ſponſum diligit, vt languere dicatur, præ dilecti amore (vt dicitur in canticis) cum inter eos ſit amor reciprocus, impenſus & idem repenſus: Et ſic ita carè diligit ſponſam, vt ei in horto præbeat vbera ſua (vt habetur in canticis) in horto, ſcilicet voluptatis, qui in

tribus

tribus menſuris conſiſtit ſupremis : ibi eſt chocmah habens vbera plena lacte : diuinæ ſcilicet ſapientiæ : ſimiliter ſponſus introducit ſponſam in cellam vinariam, id eſt, in vnionem amoris ſignatum per vinum : quã vnionem habent ſephirot, quæ in vnam coronam ſupremam vniuntur ; in ampliſsimo ordine ſphiriſtico, ſiue in magna domo Dei, ſicut multa grana vuæ in idem vinum conueniunt. Ideo ſequitur ibi ſponſa, dicens. ordinauit in me charitatem. Et, quia ſponſus gaudet de fauore præſtito ſuæ ſponſę ab inferioribus dimenſionibus : ideò ait. Deſcendi in hortum, vt viderem poma conuallium, ideſt, influxum in ſponſam demiſſum à conuallibus, id eſt, ab humilioribus ſeu inferioribus numerationibus. Et quia influxus diuini ſupradicti infinitæ ſunt perfectionis : ideo ſponſa eos deguſtans, ait. Et, fructus dulcis gutturi meo : Quia etiam iſti inferiores ſephirot in ſponſam influentes, ſunt in duplici ordine conſtituti : ſcilicet à dextris Auſtri, & à ſiniſtris Aquilonis. ideò ſequitur ſponſus vocans eos omnes ad influendum in hortum vbi erat ſponſa, dicens. Veni Auſter & Aquilo, & perflate hortum meum. Ab Aquilone quippe perflari petit, vt robur, & fortitudo veniat, qua corroboretur ſponſa contra venenum Samuelis.

Auſtrum quoq; gratię poſtulat: vt Mundum hunc inferiorem irroret bonis charyſmatibus, contra antiquum ſerpentem. Ideo ſequitur ſponſus loquens cum ſponſa, dicens. Tempus putationis aduenit, ſcilicet vt tu ſponſa amputes à te talia bona, & creatis impartiaris. Et quamuis iſte ſponſus habeat in ſponſas omnes ſeptem dimenſiones inferiores: quia omne ſuperius, reſpectu inferioris dicitur vir & maſculus, & omne inferius habet rationem fœminæ. nam omnes nos, qui grauidamur à facie Dei: & qui in operando locum tenemus inferiorem ac fœmineum (cum Deus teneat ſuperiorem & maſculinum) ideo creata reſpectu ipſius meritò fœminæ dicimur: Viri reſpectu mulierum, tenent vicem maſculi: Quemadmodum cœli reſpectu terræ, quæ ab eis grauidatur, habent rationem maſculinam: reſpectu vero Angelorum, & Dei, à quibus influxum ſuſcipiunt, habent rationem fœmineam: ſicut ab antiquis theologis diffuſè ſcribitur. Vnica tamen eſt columba ſua (vt in canticis dicitur) quæ eſt Malchut: quia mulier à principio fuit deputata vna vnicuique. Hinc ſecundum legem, non permittitur ſacerdoti (qui immaculatus eſſe debet) coniungi pluribus mulieribus. Quamuis alijs permittatur licite, ad euitanda maiora

ſcan-

ſcandala. Et quia pulchritudo mulieris, eſt occaſio amoris viro in eam: ideo ſponſus declarat motiuum amoris præcipui erga ipſam, dicens. Oculi tui, ſicut piſcinæ cheſbon: ſicut enim ſponſa iſta eſt plena omnigeno defluxu, ita eſt plena oculis, id eſt, cognitionibus omnium rerum, etiam antequã fiant. Sicut enim piſcina eſt locus in quo omnes congregamur aquæ: ſic Malchut ſponſa eſt piſcina in qua aquæ congregantur illæ: de quibus dictum eſt. producant aquæ ſerpituram animæ viuentis. Quæ quidem aquę ſunt rationes ideales. Hinc piſcina illa dicitur chesbon, id eſt, cogitationis. Ideę enim ſunt excogitatæ rationes rerum producendarum. Sunt etiam aquæ illæ, omnium influxus ſephirot: & qui à Malchut ſponſa, vltimum obtinet locum: ideo ab omnibus ſuperioribus ſemen recipit deciſum ab eis. Et hoc modo dicitur ſponſa vniuerſalizata, id eſt, vniuerſalis: ſiue communis omnibus ſephirot.

Nullæ ſunt literæ in tota lege, quæ in formis, coniunctionibus, ſeparationibus, tortuoſitate, directione, defectu, ſuperabundantia, minoritate, maioritate, coronatione, clauſura, apertura, & ordine decem numerationum ſecreta non manifeſtent.

F. A. Tantæ eſt dignitatis lex, vt admirans dicat Dauid. Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua. In lege enim ſunt mirabilia Euangelij, quo lex grauida erat. In lege docetur Mundi fabrica, & modus. vnde rerum ſpecies, ordo, formæ, materia & operatio: quiſve ſit omnium finis. per legem inſtruimur, qua via, & quo itinere in Deum pergere poſsimus. Ibidem inſtruimur de euentibus rerum præteritis & futuris: & quòd Dei prouidentia omnia eueniunt. Ibi edocemur de concentu & mirabili rerum armonia inter ſe, & cum Deo: Abſq; etiam controuerſia oſtenduntur Ideæ ibidem: in quibus eſt tanta vis (vt Auguſt. rectè ſentit) quòd niſi illis intellectis nemo ſapiens eſſe poſsit. Ibi enim ſignificantur nobis intelligentię reconditiſsimę: & commercium earum nobiſcum: immo conſortium Dei: & quomodo poſsimus illum trahere ad nos, vt ipſo impleamur, & ipſe familiarius agat nobiſcum. Et (quod maius eſt) in lege docemur, quomodo in ipſum Deum transformari & Dij effici poſsimus. Sed hæc tam occulto myſterio reſerantur, vt indigni videntes non videant, & audientes non intelligant. Docet ergo nos lex ad Deum conſcendere, ita quod Euangelium mittit nos ad legem, dicens. Si vis ad vitam ingredi,

ſerua mandata Dei; Et iterum. In lege, quid ſcriptum eſt? Quomodo legis? per Euangelium fit remiſsio illorum peccatorum, quæ per legem expiari non poterant, niſi per mortem eorum, qui ipſa committebant. per Euangelium etiam promittitur denarius diurnus, vita æterna, atq; regnum cœlorum, quę nequaquam per legem dabantur. Obſeruatio legis mandatorum vitam præſtabat, fauente Euangelio: ſed ſine Euangelio, non pollicebatur lex, niſi regnum terrenum, & fauorem temporalem. Quamuis hæc figurent æterna, ſicut in lege figurabatur Euangelium: poteſt etiam in lege & per legem quis dici & effici ſanctus. Vnde Deus dixit patribus. Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum; Vnde hoc verbum chados קדוש, id eſt, ſanctus, ſignificat dedicatum vel initiatum Deo, & in ipſum Deum directum, tanquam in finem vltimum. Eſt enim Deus dicatus, aut initiatus hominibus. Et ſibi ipſi dedicatus & directus in ſeipſum. Et ideo ipſe dicitur principium & finis. Et.i. eſſe verè ſanctũ, vt Plato in Euthyphrone concludit. Qñ videlicet reddimus Deo, quod ab ipſo immediate accepimus, animã videlicet & imaginem. Quod per legem (vt norunt ſapientes) facere docemur. Deus aũt reducit in ſeipſum non quod accepit, ſed quod ab æterno, &

 à ſeipſo

à ſeipſo habuit. Lex quippe circulum perficiebat, & ſi iuſtificare nequiret. perficit.n. Lex aſsimilando: ſi non complet iuſtificando. Tota enim Dei intentio in lege eſt (vt alias dixi) vt per ipſam ipſi Deo penitus efficiamus. Sicut in aliquibus præceptis patet. Quamuis in alijs idem fiat, ſed occultius. Vbi enim de ſanctificando ſabbato agitur expreſsè dicitur. Requieſcite in die ſeptimo: ſicut Dominus Deus veſter eo die requieuit. Et in menſe primo iuſſum fuit comedi azima ſecluſo penitus fermento, quod eſt panis corruptus: in memoriam fabricæ Mundi eo tempore factæ: & productionis rerum abſque aliqua corruptione præuia. Nam abſolutus fuit primus Opifex à lege naturæ, qua dicitur. Corruptio vnius, eſt generatio alterius. Et hoc idem faciunt reliqua legis præcepta. Et quia iſta aſsimilatio fieri non poterat abſque præuia iuſtificatione: ideo illa lex iuſtificabat. Vnde Dauid. Lex Domini immaculata conuertens animas. Et pluries in lege ſcriptum eſt. Et propitiabitur ſuper eum ſacerdos. Et iſta iuſtificatio fiebat in lege, non per legem. nam legis proprium eſt dare præcepta faciendi & non faciendi. addere quoque pœnam tranſgreſſori. Si autem propitiatio aliqua fiebat, id erat ex Euangelio, legem ſemper concomitante. Et hoc

in vir-

in virtute fiebat agni, Chriſti videlicet ab origine Mundi, pro omnium expiatione occiſi (vt ait Ioannes) non autem in virtute ſacerdotis legalis: quia & ipſe expiatione indigebat, vt perhibet Apoſtolus. non enim poterat homo ſpiritualis expiari per legem: cum ipſa lex ſit animalis, animalemque hominem expians. Etiam cum eſſet lex ſeruitutis efferre non poterat in libertatem ſpiritus: præfigurabat tamen legem nouam, cuius grauida erat: ideo magnæ fuit dignitatis, ratione tantæ prolis. Et ideo vt eius dignitas oſtenderetur, ſcripta fuit digito Dei, vt legitur in Exodo: quia ea tunc ſacramenta, quæ non niſi à Deo dictari potuerant: Et etiam vt lex perpetúa eſſet, ſcripta fuit à Deo. nam omnia, quæ ab ipſo Deo immediatè procedunt, ſine cauſa ſecundaria, incorruptibilia ſunt: vt Plato ſimul cum Plotino aſſerit. Hinc & in tabulis ſapphirinis cœleſtis videlicet coloris, ipſa lex deſcripta fuiſſe dicitur. Et quamuis huiuſmodi Tabulæ diſperſæ videantur: non tamen eſt abolita lex: quæ in cœlo ſcripta fuit, Quod indicabat color ille ſapphirinus. ſublatæ verò fuerunt illæ tabulæ quia lex ceſsit Euangelio, in quo tota lex completur & perficitur. Hinc Chriſtus dixit. non veni ſoluere legem ſed adimplere. Et qui legem adimplebāt, hanc conſequaban

tur

tur perfectionem, vt dicerentur fideles in tota domo Dei, ſicut de Moſe dictum eſt in numeris. Inter beatos etiã computabantur. pſal. Beatus vir qui in lege Domini meditatur die ac nocte. Et ſubinfert propheta. omnia quæcunq; voluit fecit, & proſperabuntur. Et iterum. Beati immaculati in via, qui ambulãt in lege Domini. Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius, in toto corde exquirunt eum. Quam beatitudinem & fœlicitatem adhuc mortales ſentiunt ex conſonantia mirabili, quam perfectam in ſe habent. Omnis enim voluptas à conſonantia. Conſonantia autem reſultat ex præceptis affirmatiuis obſeruatis, cum virtutibus denotatis per oſſa, quæ cum illis præceptis numero æquantur, & ex præceptis negatiuis in neruis, numero cum ipſis æquatis. vt alias dixi. nam tota lex concinnat nos cum Deo, & inde iucundos reddit. ſicut peccatum diſſonans pœnam & animi afflictionem homini affert. Fructus etiam multi promittuntur ijs qui legem obſeruant. patribus.n. ſub figura degentibus, promiſſum fuit figuratiuum regnum. Iuxta illud Chriſti. Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata Dei. non tamen patribus dabatur regnum cœlorum legem obſeruantibus, quia non erant regenerati, & facti filij regni, nec renati ſecundum ſpiritum niſi pauci ex priuilegio,

virtute tamen illius, qui nos regenerauit. Vt labor & pœnitentia eorum erat ſanctifica re hominem animalem, quouſque veniret tempus renaſcendi, & ſtatum in melius tranſ mutandi. Tanti eſt lex vetus, vt omnia quæ in ea ſcripta ſunt, ſint grandis miſterij plena. Vnde minima alphabeti litera hebraici eſt iod, apex verò eſt punctus, ſiue accentus; quæ omnia in ſcriptura debito numero, pondere, & menſura, & ſacramento ſunt collocata: ideò Rab. Symeon Ben Iochai, & poſt eum Elchana, & alij, non ſolum ſententias, & verba interpretari conati ſunt, ſed etiam rationem red dere de literis, ipſarumq; figuris, cum apicibus ſub, & ſupra poſitis. & vt aliquid, exem pli gratia, in medium afferamus, prima alphabeti litera eſt aleph א quæ patris cheter Elion eſt ſigillum, quæ conſtituitur ex vau & iod, ו י, quæ literæ ſimul vnitę conſtituunt aleph א. Vau eſt arbor vitę tiphe-ret, quæ vita eſt duplex, Diuina videlicet & humana, ſiue creata. quatenus repreſentat Diuinam vitam, ponitur vau ו in aleph א, quatenus verò creaturarum vita eſt, in Deo. in quo viuimus, mouemur & ſumus. ponitur iod in ventre vau, & fit aleph א quæ eſt litera Diuinitatis, & primi fontis omnium bonorum, ſcilicet che-

ter. ſe-

ter. ſecunda litera alphabeti eſt beth ב, quæ cum tribus lineis figuratur, & eſt vndequaque clauſa, dempta parte ſiniſtra, quæ reſpicit cheter: quia eſt in chocmah: ideò beth aptam habet partem, reſpicientem aleph, poſitum in cheter patre, ad ſignificandum, quod à patre, quicquid in ſe continet filius, habet: Beth ב enim eſt ſigillum filij: & ſignificat baít, quod idem eſt, quod domus: & indicat ſapientiam ſuperiorem: in qua omnia collata prius erant, quàm in proprias formas educerentur: & per ipſam producta ſunt omnia, iuxta illud pſalm. Omnia in ſapientia feciſti. Quod confirmans Ioannes, ait. Omnia præfuiſſe in verbo, veluti vitam creatricem. & poſtea omnia per ipſum verbum facta fuiſſe. idcirco dicit Elzohar, quod chocmah filius, Dei eſt domus. in qua pater cheter omnium formas ideales poſuit. Sigillum Binah eſt litera he ה quę conſtituitur ex litera res ר & iod י in ventre literæ res ſic ה. Et fit he ה quę reddit numerum quinarium. De qua litera loquens Elchâma, quęrit. quando Iudei liberari habeant à captiuitate Ægyptiaca: reſpondit, dicens: hoc erit, quoniam numerus bis centum efficietur numerus quinarius, id eſt, quando ſpiritus ſanctus Binah ſuam apponet manum. Res ר enim dat numerum 200.

ſi ei

ſi ei addatur iod in ventre. fiat he ה, quæ tantum ſignificat quinque: & tunc liberabuntur: quia he ה eſt ſigillum ſpiritus ſancti, per quem fit remiſsio. Liberandi ergo erant Iudęi, quando numerus 200. fieret quinque, hoc eſt quando placuerit ſpiritui ſancto. Et nota quod populus Iſraelis ſtetit 400. annos in captiuitate Pharaonis. pro quibus orauit Abraham, & Iſahac, & Iahacob. Et ſi prorſus non fuerunt exauditi, ſaltem ex parte: in illis nanque quadringentis annis ſteterunt centum & nonaginta annos in Ægypto maximo in fauore: idque meritò orationis prædictorum patrum: & ducentos decem in tribulatione, & graui ſeruitute. quæ ſeruitus breuior fuit per orationem ſupradictam 190. annis. res ר enim litera reddit. 200. & iod. 10. Res & iod ſeparata dant numerum 210. etiam tantum ſteterunt in captiuitate, ſine ſeruitute: ſed vnita iod cum res, & formato he ה, tunc breuiati fuerę dies ſeruitutis eorum: quia he ה dat quinque, & quinquies decem reddunt quinquaginta, quod eſt tempus Iobilei: in quo fiebat remiſsio, ad denotandum, quod per he ה liberati fuerunt. Aliud myſterium continetur in literis cuiuſque dictionis: quoniam, ſi reuoluatur per modum apud Iudęos celebrem, qui dicitur ſiruph, diuerſa

inde extrahuntur myſteria decet ſephirot: vt in dictione chamor כמר, quæ aſinum ſignificat: ſi præponatur vltima litera habebimus rechem רחם, quod pietatem ſignificat & clementiam: qua vſus eſt Chriſtus erga Iudæos: ideo Aſinam equitauit. per ſiruph, ſiue per alphabetariam commutationem,ex nomine Tetrag. יהוה, eliciuntur nomina mazpaz & Kuzu: de his & ſimilibus, vide ſuper Ilan, & in tractatu reuolutionis nominis Tetrag. nonnunquam per numeri ęqualitatem nomina commutantur, vt mitattron,pro ſadai: vtrunq; enim trecentum. 300. & quatuordecim. 14. hoc modo ſadai שדי, ש 300. ד 4. י. 10. quę ſimul noſtrũ 314. reddunt. Et mittatron מטטרן. מ 40, ט 9, ט 9, ר 200, ו 6, ן 50. qui omnes numeri ſimul reddunt. 314. Alio quoq; ordine à literis illis excerpuntur myſteria. aſſumendo videlicet,aut primas, aut extremas literas diuerſarum dictionum: ex quibus componitur nomen illius; de quo occultè loquuntur verba oraculi. accipiamus exemplum de Iahacob: qui de Chriſto vaticinatus eſt,dicens. Veniet ſilo, & ipſi congregabuntur, hebraicè ſic. שילה ולו יקהת יבוא, hoc eſt: Iauo ſilo velo iikat, Quarum dictionum primæ literę ſunt, iod י, ſin ש, vau ו, quę ſimul vnitę reddunt hoc nomen Ieſu ישו, vt ſit

ſenſus : donec veniat Meſsiach, qui eſt Ieſus : cui congregabuntur gentes, eius cultum ſuſcipientes, ac teſtamentum eius. Hoc idem nomen multis in locis ſcripturæ probari poteſt Tetrag. יהוה. Item extrahitur ex textu Exodi in verbis Moſis ad Deum, ibi. Mihi quid, id eſt, ſi Pharao interrogans, à me quæſierit, quod nomen eſt Deo tuo ? mihi quid? & nomen eius quid, id eſt, quid reſpondebo illi de nomine tuo. In illis verbis hebraicis eſt nomen Tetrag. שמו מה לו מה, lo ma nomen eius quid, id eſt, mihi quid nomen eius quid ? à fine extrahitur Tetrag. יהוה : quaſi dixerit, iod he uau he eſt nomen eius. De literis hæc pauca nunc ſufficiant. Accedamus ad apices, qui duplices ſunt inferiores videlicet, & ſuperiores : inferiores maiori ex parte puncta dicuntur : hebraicè dicuntur negudoth, id eſt, literas viuificantia : nam literę ſine punctis mortuæ exiſtunt : quia moueri, ſeu proferri nequeunt. Superiores autem apices, qui à nobis accentus dicuntur, hebraicè, tagnamim, id eſt, Diuinum ſpiritum ſanctum ſignificant : eorum enim myſterio nos in Deum reducunt : quæ omnia myſteria in Chriſto completa fuere, dicente ipſo. Iota vnum, aut vnus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant, id eſt, in Chriſto compleantur. At quia hæc

ſunt

ſunt arcana abſcondita à ſeculis: de quibus difficillimum eſt afferre iudicium, & completam tradere notitiam; nec in nulla alia lingua, quàm hebraica intelligi, & docere poſſunt. Diuina enim nomina ab Hebręis habita ſunt, qui habuerunt à Deo: ſine quo nullatenus quis capere pót veros ſermones, veraque nomina: quibus Deus nuncupatur: ideo de ipſis alia dicere non poſſumus, niſi quæ à deo ſunt nobis ſua benignitate reuelata; ſunt enim Diuinę omnipotentię ſacramenta, atq; vehicula, non ab hominibus, non etiam ab Angelis; ſed ab ipſo ſummo Deo, certo modo, pro ſuorum caracterum immobili numero, & figura, ſempiterna ſtabilitate inſtituta, Diuinitatiſq; harmoniam ſpirantia, Diuinaq; aſsiſtentia conſecrata. Quare illa ſuperi timent; tremunt inferi; Angeli colunt; pauent Dęmones: & omnis reueretur creatura, omniſq; veneratur religio; Virtutem nobis magnam prętant, Deificantq; vnionem, atq; etiam ſupra naturam mirabilium operum, effectuumque potentiam, ideo de his cum ſale loquendum; nam hæc ſancta inter ſapientes diſſeminanda ſunt, non autem vulgaribus propalanda. Hanc doctrinam vltra prædicta ſi explicare voluerimus, nec vires noſtræ debiles ſuppetent, nec tempus, nec carta, & atramentum

ſuffi-

ſufficiunt. Sed (vt verbis Ioannis vtar) nec totus mundus capere poſſet eos, qui ſcribendi eſſent libri, ſi exararentur per ſingula ea, quæ docuit Ieſus. Diuina tamen opitulante gratia, quantum ipſum lumen & lux vera Ieſus meos dignabitur colluſtrare oculos, pro viribus Euangeliſtarum veſtigijs inhærentes aliquid innuemus de his mirabilibus, quæ continentur ſub cortice literæ vtrius paginæ, maximè antiquæ. Quæ quidem lex plena ſapientia primo data eſt Moſi: ſed à Chriſto conuoluta & conducta in melius: quemadmodum ſi figulus eandem maſſam, quę erat ſub vna figura, conduceret in aliam, nihil addito, niſi noua forma, ſubſtantia & materia eadem permanente. Chriſtus itaq; doctor noſter, eam legem, quæ prius ſubacta erat ſanguine animalium, pro ſanctificando homine animali rurſum ſubegit, tanquam maſſam aliquam proprio ſanguine circunuoluit, & conduxit pro ſanctificando homine ſpirituali & meliori nihil perdens, nihil relinquens, quod ad ſubſtantiam legis pertinet, ſed figuram tantum, & effectum commutauit in meliorem ſortem. & hoc eſt quod dixit: Iota vnum, aut vnus apex non à lege præteribit, donec omnia fiant, & compleantur videlicet per Chriſtum, id eſt, Euangelium, & Euangelij aſſeclas, quæ in le-

ge dicta ſunt. Iota quippe eſt minima alphabeti litera, ex qua (inquit Hieronymus) oſtenditur, quòd ea, minima putantur in lege, ſacramentis ſpiritualibus plena ſunt: & quod omnia recapitulantur in Euangelio. Eſt etiam apex, punctus & accentus: Quæ duo ſimul cum literis de ſubſtantia ſacri eloquij ſunt (vt dicunt ſecretiores Theologi) nam literæ legis corpus faciunt, puncta animam tribuunt, & mobile reddunt corpus illud: accentus autem dant ſpiritum, vitam cœleſtem, & conſonantiam harmoniæ cœlorũ conformem: vnde illa tria complent, & perficiunt legẽ vt facientia eam quodammodo viuant. Iuxta illud Pauli. Viuus eſt ſermo Dei, & efficax. Viuit quidem quia penetrat vſque ad interiora animæ, & ſpiritus, & ad penetralia cordis omnia proſpiciens. Efficax autem, quia diuidit ſpiritum ab anima, animali videlicet vniens illum cum portione ſuperiori: vt tandem deducat etiam animalem animam iam ſpiritui ſubiugatam in Deum, vt canitur in pſalmo. Lex Domini im maculata, id eſt, perfecta, conuertens animas, ad creatorem ſuum videlicet, à quo proceſsit: & ſapientiam pręſtans paruulis malitia .ſ. & aſtutia humana: ſicut Doctor noſter Chriſtus, poſtquam de iſta ſapientia occultata prudentibus Mundi locutus eſt, ſubiunxit.

xit. Et reuelaſti ea paruulis: Qui immunes à peccato, & mundo corde admittuntur ad hanc doctrinam: ſapientibus mundi, tanquam immundis porcis, & canibus denegatam. De quo loqui volens Paulus cum Hebræis, inquit. Grandis eſt nobis ſermo. Et inter perfectos pertractanda. eò quod ſit donum cœleſte, & manna abſconditum, quod nemo ſcit, niſi qui accipit. Ideò non pertractandum de ea niſi inter expertos: quia alij capere nequeunt. Inſuper quomodo homo ſit particeps ſpiritus Dei, & vnum & idem cum ipſo. Quomodo etiam deguſtatur bonum, & melius verbum Dei q̃ id, quod foris ad aures ſonat, & plebs eis in parabolis diſſeminatur, iuxta illud noſtri doctoris dictum ad ſecretiores diſcipulos. Vobis datum eſt noſſe myſterium regni Dei: cęteris autem in parabolis. Quæ inſuper ſint virtutes futuri ſeculi, & fœlicitatis quam expectamus: quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, niſi ſubuectus fuerit quis virtute ſpiritus ſancti, ad ea cognoſcenda: quæ homo proprijs viribus indagare non poteſt. Sicut caute loquitur Iſaias, dicens. non videbit Deus abſque te, quæ præparaſti diligentibus te. Demonſtrata tamen hæc fuerunt, primo parenti, dum in voluptatis paradiſo exi-

ſteret,quem ſecretiores Theologi: ſimul cum Paulo vocant ſeculum futurum, id eſt, nobis reſtituendum: qui illud perdimus. A quibus dependet cognitio perfecta, de origine & fine animæ: de Angelicis ſpiritibus, de conditione, de qualitate ipſius immenſæ gloriæ, de ratione illius paradiſi voluptatis deſcripti penitus ſub metaphoris: Quæ omnia in medulla, & nucleo Euangelij includuntur: Ad quæ deuenit, qui ſcit auferre corticem & frangere nucleum: Cuiuſmodi erat ille, qui dixit. nos autem reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes. Sicut ergo in veteri (vt dicit concluſio præſens) nullæ ſunt literæ, quæ in formis, coniunctionibus, ſeparationibus, tortuoſitate, directione, defectu, ſuperabundantia, minoritate, maioritate, coronatione, clauſura, apertura, & ordine decem numerationum ſecreta non manifeſtent. Sic eſt in nouo teſtamento, cum ſit proles veteris. Et ſic patet, quantæ ſapientiæ ſit. Vide in tractatu de literis hebraicis.

Qui intellexerit, cur ſit dictum, quod Moſes abſcondit faciem ſuam: et quod Ezechias uertit facies ſuas ad parietem: ſciet qua eſſe debeant orantis habitudo, & diſpoſitio.

Neceſſaria eſt nobis oratio, quoniam per eam procuramus, ea quæ non habemus. ſumus enim nos vniuerſi partes, ideò vni-

uerſo

uerſo indigemus: vt docet Proculus de mentes Porphirij, & aliorum ſapientum. Et cum ſalus vnicuique naturæ, & conſeruatio ex ipſius conuerſione, ad totalitatem ſuam veriſſimè dependeat: Ab eo qui virtutem poſsidere cupit, precationibus inſiſtendum eſt: & crebro ſupplicandum: vt is eam influat: qui omnem in ſe continet virtutem, & ſummum bonum eſt, atque bonitatis cuiuſcunque cauſa: non tantum ſerie, & ſucceſſu quodam exiſtens, ſed immediate omnia producens: etiam ſi volueris materiam ipſam. nec ab aliquo ſemouetur, aut diſtat Diuinitas: ſed omnibus ex æquo adeſt: cum vnumquodq; Dei munere exiſtat. nec extra Deum eſt aliquid: cum ipſe omnia complectatur, & comprehendat: Et quicquid extra Deum imaginamur eſt penitus nihil. Addit Iamblicus precum neceſsitatem ſuper omnē ſpem: quia omnia producta ſunt & cuſtodiuntur à Dijs, iubente ſummo. Ideo qui ſaluari cupit exorandum ſibi eſt ad eos qui ſaluant: à quibus res ſuperari nequeunt. nam omne genitum à parentibus diuulſum, & radice: ad non ens ſtatim, & perditionem dilabitur: eo maximè, quæ quamuis in ſeipſa proceſſerint: in parente tamen permanent: vt ſunt creata omnia, quæ à Deo incipiunt, & in ipſum deſinent Deum, ſe-

cundum perfectricem trinitatem, quà à Deo procedunt in ſeipſis exiſtunt, & in ipſum Deum tendunt. Gyrum enim quendam creata omnia efficiunt (vt ſequitur Proclus de mente Platonis) à Deo incipientia, & in ipſum deſinentia Deum, veluti circuli linea: quæ ibi clauditur vnde incipit. Vt autem reuertantur indigent fauore illorum, à quibus proceſſerunt: Fauor verò precibus impetratur, quarum eſt ſuadere tum Angelis, tum etiam Deo: vt hic ſcilicet iubeat: illi cuſtodiant tutela perpetua: & eandem illuc reducant, vnde venimus. Et quamuis omnibus oratio neceſſaria ſit: præcipue tamen viris probis: cum applicatio quædam ſit, & coniunctio illorum ad Deum. Simile nanque ſimili complicati & coniungi natum eſt. probus autem, & integer, Deo ſimilis eſt: Hinc cum ipſo complicandus, vt auxilium impetret, quo abſtrahatur à cæco carcere, & vinculis corporeis, in quo exiſtens, peregrinatur ab eo, cui ſimilis eſt: & cui vniendus venit. Et ſicut à parentibus abducti pueri ſupplicant natura impulſi, donec ad eos reuertantur: Sic nos à vero omnium patre ſemotos, vt reducamur, illum orare: & illi ſupplicare oportet. Hinc Academici nonnulli orbos illos, & vtriſque parentibus carentes dice-

bant

bant: quia orationibus, precibusq; ſpretis, ad ſuperiorem Diuinamq; naturam conuerti negligebant. Ideò apud varias hominum nationes: quicunque nomen aliquid ſibi duce virtute vindicauere, circa precum, orationumq; ſtudia ſe exercuerunt, vt Apud Indos Brachmanæ: apud Perſas Magi: Inter Græcos Theologi: in Aſſyrijs Chaldæi, qui feſta Deorum, & abdita myſteria ſanxere, ea orationibus venerantes. Quanto magis id nobis faciendum eſt, quibus cœli ianua iam eſt reſerata. Quot autem ſunt animi bene compoſiti, prolatæ voces, aut intenſæ cogitationes ad Deum pro indigentijs temperandis, ant donis aliquibus impetrandis, tot ſunt cantilenæ ſuauiſsimæ Deo porrectæ, vltra laudes, & hymnos, quos frequenter in eius honorem perſoluimus. Ad illas autem cantilenas quam optimè concinnandas Proclus quinque præbet exactiſſima documenta. Quorum primum eſt cognitio ordinum diuinorum, ad quos ille qui precatur, accedit; non enim propriè expediteque accedere poteſt, qui illorum proprietates ignorant. Quamobrem oraculum, ſiue Diuina reſponſa primam in ſacrorum Dei cultu iubent ignis accenſam eſſe notionem; Quod à Moſaicis inſtitutis

eſt acceptum. nam in Leuitico ſummo iubente oraculo, præcipitur. Ignis in altari meo ſemper ardebit. Secundum eſt cognatio, affinitasque noſtra ad Deum ipſum, ſecundum omnifariam in nobis ſinceritatem, expurgationem, & fidelitatem in commiſsis: Iuxta illud quod ſummus Doctor, ait. Qui fecerit voluntatem patris mei, qui in cœlis eſt: ille meus frater, ſoror, & mater eſt. Tertium eſt contactus: ſecundum quem diuinam tangimus eſſentiam ipſo animi ſupremo capite: & ad illam inclinati innitimur. Quo ſenſu dicit Ioannes. Quod audiuimus, & vidimus, & contrectauimus de verbo vitæ. Quartum eſt adhæſio. Vnde Dauid. Mihi autem ad hærere Deo bonum eſt. Quintum eſt vnio: quæ vnum illud quod in animo eſt, in Dei vnitate collocat: & ſtabiles nos reddit in vnum redigens actum: ſecundum quem non noſtri ſumus, ſed Dei: in diuino manente lumine: & ab ipſo in gyrum circumplexi. Et hic eſt finis optimus verarum precum, vt applicet conuerſionem ipſam manſioni: & vnum quod ab vno Deo procedit: rurſum in vno collocet, & ſtabiliat. Hoc eſt facile iter ad fœlicem, beatamq; vitam, dum precationibus eleuamur, & in Deum conſcendimus: qui alioquin appræhendi non poteſt à nobis: niſi hoc medio orationis:

nis: nam ad Deum patrem preces dirigere debemus. patrem dico archetypum. De quo loquens Proculus, ait, omnia orare præter primum: In quem rectè orantes dirigunt preces. Quod & Chriſtus docuit, dicens. Cum orauentis, dicite pater noſter. Et hoc vt recognoſcamus omnia danda ab eo: ſicut ipſemet recognouit, dicens. Omnia mihi tradita ſunt à patre meo. Et iterum. Mea doctrina non eſt mea: ſed eius qui miſit me. Et hoc etiam quia pater eſt fons primus miſericordiæ, & pietatis. Hinc Apoſtolus vocat ipſum patrem miſericordiarum, & Deũ totius conſolationis. nam ipſe miſit ad nos Redemptorem: Ioannis. 3. Sic Deus dilexit mundum: ut filium ſuum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in illum non pereat, ſed habeat vitam æternam. Ideo hunc patrem iugiter orare debemus, id eſt, feruor orationis & charitatis debet eſſe continuus in habitu, ſi actu eſſe non poteſt. Ad hunc ſenſum dixit Chriſtus. Oportet ſemper orare, & nunquam deficere. Quia oratio aſcendit in conſpectu Dei: ſicut incenſum: ſicut canit Dauid. Homo enim in feruenti oratione, dirigit orationem in cœlum, veluti ſagittam ab arcu & brachio robuſtiſsimo proiectam: & quandoq; tantæ eſt efficaciæ, vt mutare poſsit ſententiam Dei. ſicut de Niniui-

niuitis in Iona, & de Achab in tertio Regum volumine. Ezechias autem orando meruit dilationem vitæ quindecim annis. pari modo Moſes orans placauit Dominum. Verum cum in oratione petamus, nondum habemus quod concupiſcimus, ſed poſt exauditam orationem, & iam adepto optato munere introducimur ad penetralia, in quibus proſpicere licet illa ſpectacula æterna, pleno animi oblectamento. Et hæc eſt vera contemplatio, ſicut in de Arca myſtica bene diffinit Ricardus, dicens, Contemplatio eſt libera mentis perſpicacia in ſpectacula ſapientiæ cum admiratione ſuſpenſa. pulſatus enim Dominus precibus aliquando ex quamplurimis cubiculis aliquod, in quod ingreſſus colluſtratis oculis videt ſpectacula diuinæ ſapientiæ vulgo reconditiſsima. Et quia in infinitum extenduntur, omnia penetrare nequiens remanet videntis mens cum admiratione ſuſpenſa. nam in Eccleſiaſtico dicitur. Exaltate Dominum quantum poteſtis, maior eſt enim omni laude. Quis.n. magnificabit eum ſicuti eſt? Beati quamuis videant eum ſicuti eſt, non tamen quantus eſt, quia hic infinitus, illi autem determinatos habent ſuæ virtutis gradus. Hinc Eſaias cum Deo ipſo familiariter agens, inquit. Verè tu es Deus abſconditus. Abſconditus quippe, &

pe,& patens. Eſt enim Deus omnibus iñ rebus,hinc omnibus patens.Eſtq; in ſe ipſo tanquam in abyſſo ſuarum tenebrarum conte-ctus omnes latens, vt in Dauitico carmine dicitur. poſuit tenebras latibulum ſuum, in circuitu eius, tabernaculum eius, tenebroſa aqua in nubibus aeris. Cum particulari.n. homine agens, aliquando abſcondit faciem ſuã ab eo,& ait. non videbit me homo & viuet. Reuertitur tamen homo ad Deum per orationem. Et ad hoc faciendũ & conſequendũ, verti debet orans, ad parietem.nam tota mens & intentio noſtra dirigenda eſt in Deũ: qui à nobis poſt parietem quendã occultatur cum inuiſibilis ſit: ideo Deus apparere ſolet in nube. In Exodo.n.legimus ꝙ cum Aaron populũ alloqueretur,apparuit gloria Domini in nube. Et Moſi dixit Deus.Veniã ad te in caligine nubis: ſicut ante impleuerat tabernaculum. Et in transfiguratione Domini: Ecce (inquit Matthæus) nubes lucida obumbrauit eos. Hoc facit Deus,ne videatur à nobis, gloria maieſtatis eius indignis.Et ne offendantur aſpicientes à ſplendore ipſius. ſi.n.(vt inquit Apoſtolus) non poterant intendere filij Iſrael in faciem Moſi ob ſplendorem vultus eius: qui erat homo corruptibilis: quanto minus in gloriam ſummi, & incorruptibilis Dei. paries verò qui interponitur inter

nos

nos & Deum patrem, & Malchut: ſine cuius ingreſſu, minimè ad penetralia aſcendere poſſumus. Et ad hunc ingreſſum faciendum, oportet nos cum ſuperis habere commertium, id eſt, oportet quod nos conformemur illis in rectitudine, ſpiritualitate, munditia: & in cunctis pro viribus noſtris. Hinc Syrianus in ſua Theologia docet: quòd Eccleſiaſticæ Hierarchiæ ſacerdotes, & alij operantes proportionari debent anagogicis virtutibus cœleſti Hierarchiæ. Immo oportet, quòd conformemur ſummo Hierarchę: ſi verba Pauli obſeruare volumus, qui ait. Quos pręſciuit & pręſtinauit, ſcilicet Deus, conformes fieri imagini filij ſui. Quo ſenſu iterum dixit. nemo poteſt dicere Dominum Ieſum, niſi in ſpiritu ſancto, id eſt, niſi participet de ſpiritu ſancto: ſicut ipſe Chriſtus plenus fuit, de cuius plenitudine (teſte Ioanne) omnes accepimus. Et quia in habentibus ſymbolum facilis eſt tranſitus, ideò ex illa ui ſymbolica, & conformitate operamur. & ex vi conſonantiæ. nam adeò hæc efficax eſt, vt ad motum vnius conſonantis, ſequatur motus alterius: ſicut patet de veris amicis, quorum alter mouetur ad motum alterius. cum vtrique ſit (vt dicitur) Idem velle, & idem nolle. Hinc Orpheus in operatione ſingularis docet, quòd ſecundum quod

eſt idem nomen, per analogiam tamen: virtutum naturalium & diuinarum, idem eſt hymnus: idemque eſt opus: ut dicere poſsimus. Si diſpoſitionem habeam ad ſuſcipiendum lumen & fauorem Solis. Dum operatur in me ſol: operatur & Raphael; ſiue quæcunque ſit intelligentia ipſi ſoli pręſidens. Operaturq; & illud numen, cui ſol & intelligentia illa reſpondet. Quod quidem numen Dauid, Eſaias, & ſecretiores theologi vocant Tipheret, quod eſt cor Archetypi, ſicut Sol cor cœli. Et vtrunq; reſpondet cordi noſtro per illuſtrationem & feruidam charitatem ſuperis correſpondenti. poſſumus.n. Deo & ſuperis correſpondere, ſi antiquos theologos ſequi voluerimus, & benè Euangelij verba perpenderimus. In omnibus enim membris & operationibus Deo conformari poſſumus. Quod probat Dionyſius longo ſermone omnia membra humani corporis ſua nota, per analogiam in Deo reperiri. Vnde pro omnibus citat ſcripturam atteſtantem, quod in Deo ſunt oculi, palpebrę, aures, os, lingua, & cętera huiuſmodi, quibus nos conformari docemur in Euangelio. primo enim cordi Diuino conformari monemur, dum dicitur. Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter cœleſtis miſericors eſt. Manibus verò conformari nos Deo

Chri-

Chriſtus hortatur: dum ait. Date & dabitur vobis, à manibus Dei videlicet. Oculis quo que, dum dicit. Beati qui lugent, id eſt, qui emittunt ex fonte oculorum lachrymas: quia aperietur eis fons diuinus conſolans eos. Et ſic de alijs membris: pro qua ſimilitudine habenda: abſcondere debemus faciem, ſicut fecit Moſes: & illam vertere ad parietem. ſicut fecit Ezechias: vt dicit concluſio. Et hoc quandiu degimus in hoc mundo. quia orare debemus ad parietem Malchut: relinquendo hæc viſibilia & ſenſibilia, quæ facies dicuntur, quia à nobis de facili apprehenduntur. Vnde Ieremias. Eleuabit ſe ſupra ſe ſedens ſolitarius: Ideò orare debemus in abſcondito, id eſt, relinquendo temporalia: & contemplando æterna. Ideò, dum Deus in monte Sina Moſen alloqueretur, Moſes non aſſuetus lumini Diuino, faciem ſuam abſcondit, non habens tunc oculum purgatum. nam (vt dicunt ſecretiores theologi) ſi quid obſcænum, & immundum deturpet oculos, habent locum, in quo expurgentur, antequam deueniant ad lucem illam colluſtrantem, & perficientem, ne offendatur ipſe fœdus & debilis à claritate eius, ita aſſuefaciendus eſt oculus antea, quàm in eam pleniſsimam lucẽ figat intuitum: quia (vt inquit Plotinus)

ſor-

ſordidus infectus oculus, nec dum bene purgatus aut debilis, ſi in ſpectaculum lucidiſsimum intendatur, illico caligabit: oportet enim viſurum videndo cognatum, ſimilemque prius effici, quàm ad ſpectandum adhibeatur: neque enim oculus vnquam videret ſolem, niſi factus ſolaris, neq; rurſus animus, niſi factus pulcher, ac Diuinus: ipſam pulchritudinem, & Deum intuebitur: neque lucem ſuſcipiet, niſi factus lucidus, & clarus: hinc Solomon in prouerbijs, ait. Semita iuſtorum, ſicut lux, ſplendet, vadens, aut proficiſcens, & lucens, vſque ad perfectum diem. Oportet igitur, vt qui Deum contemplari deſiderat, oculum habeat purgatum, alioquin à lumine illo offenderetur, vt patet de nouo à ſomno ſurgente, & in lucem aſpiciente. tunc enim eius oculi diſgregantur: niſi paulatim oculus fiat ſolaris: ita fit inſueto lumini Diuino à fortiori, hoc idem accidit populo Iſraelis, qui in Moſis faciem aſpicere non poterat, lucentem ex conſortio Diuino. ita à ſimili, de Ezechia dicatur, qui orans, ipſi apparuit Diuinus ſplendor, quem ferre nequiens (quia inſuetus erat talis luminis) faciem vertit ad parietem: illud enim lumen inacceſsibile: hinc de illo loquentes, per multa deuia, erra-

errarunt quamplurimi, omnes vtiq; illi, quorum oculos ipſe non colluſtrauerat. ideò iubet Pythagoras, vt de Diuinis nemo ſine lumine loqui præſumat, ſine illo inquam lumine, de quo pſal. canit. In lumine tuo videbimus lumen. Qua luce Adam perfuſus, Deum ipſum ad meridiem deambulantem, vidit, vocem cognouit, & creatarum rerum omnium naturas, vt ſingulis quibusq; conueniens nomen imponeret, ritè perſpexit. De Patriarchis item dicatur, de prophetis, Apoſtolisque, &c. Omnes ab illo Diuino lumine ſunt perfuſi. Alia ratio Moſis, & Ezechiæ, quare ſic fecere, fuit nempè humilitas: ideò, qui exorari deſiderat, ad horum exemplum faciem abſcondat, indignos ſe putantes: vt de publicano legitur: qui humilitate fuit iuſtificatus, Phariſęus verò, ſuperbia condemnatus. Oratio enim humiliantis ſe, cœlos penetrat: quod confirmans pſal. ait. Accedens ad cor altum (ſuperbum) exaltabitur (elongabitur) Deus.

Nulla res ſpiritualis, deſcendens inferius, operatur ſine indumento.

F. A. pro fundamento habetur firmo, quòd homo ad Dei imaginem ſit formatus, & ſic neceſſe eſt, vt conſimili ei figura gaudeat. Deo enim modo humano membra tribuimus, oculos videlicet, & manus, &c. dexte-

dexteram habet pſal. Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis. de ſiniſtra pater: ad quam collocabuntur mali in nouiſsimo examine, de ſeſsione Iſa. cœlum mihi ſedes eſt; & terra ſcabellum pedum meorú. de ambulatione Gene. dicitur, quod ambulabat ad meridiem: & pſal. Viderunt ingreſſus tuos Deus. De oculis, & auribus, pſal. palpebræ eius interrogant filios hominum. De naribus, Exo. odoratus eſt Dominus odorem ſuauitatis. De ore. Iſai. Os Domini loquutum eſt. De gutture, Cant. Guttur tuum, ſicut vinum optimum. De capite, canti. caput tuum, ſicut chermel. De manibus, pſal, & Iob. Manus tuæ fecerunt me. De digitis, pſal. Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. De dentibus, cant. Dignum eſt vinum dilecto meo ad potandum, & cibus labijs, & dentibus eius. De humeris, Iſai. Factus eſt principatus ſuper humerum eius. De brachijs, Iſai. Brachium Domini, cui reuelatum eſt. De corde, primo Reg. Inueni hominem ſecundum cor meum. De dorſo. Iere. Dorſum, & non faciem oſtendam eis in die perditionis eorum. De pedibus, pſal. Et caligo ſub pedibus eius. Dicitur etiam Deus aliquando veſtitus modo humano; idq́; quando veſtitum varijs indumentis, ſeſe nobis oſtendit opifex. Et

ſunt indumenta, per quæ Deum cognoſcere poſſumus: quem in nuda; & pura eſſentia apprehendere nequimus. Membra ſunt vires multiplices in illo vno ſimpliciſsimo. Et veſtimenta ſunt viæ quædam, per quas in nos ſeſe diffundit. Dum per membra, id eſt, per vires eius multiplices, quoad nos: ſed in ſe vnicum aliquid operatur. De quibus veſtimentis Cabaliſtę in Ilan, ſiue in arbore ſephirot diſcutiunt: per hæc enim veſtimenta, omnis virtus, ab eo emanans, procedit: nam à Deo nudo, penitus ſemoto ab omni reſpectu nihil fluit: nam in ſe continet omnia, tanquam fons omnis bonitatis. In eo enim quod influit, relationem quandam induit: quod ipſi, veſtimentum nuncupant. Et decem ſunt veſtimenta. Deus enim dicitur nudus, quando conſideratur in ſua nuda, & pura eſſentia, penitus ab omni relatione remota, tam intrinſece, quàm extrinſece aduenien te. quatenus eſt hic, nulli ſe communicans. Et dicitur Enſoph; de quo in concluſionibus Mirandulæ. Ipſe igitur ſummè hic, antequam cum creatis ageret, genuit filium, cum quo ſimul ſpiritum ſanctum producit. Dum igitur filium genuit, primam induit veſtem: quæ ſcholaſticè dicitur paternitas: & dicitur cheter Elion: &

dicitur pater luminum. De qua veſte pſal. Amictus lumine, ſicut veſtimento. Qui Deus pater in ſinu ſuo ſuſcipiens filium, quem genuit: aliud induit veſtimentum, quæ dicitur chocmah, ſiue ſapientia: & pater cum filio ſpirans ſpiritum ſanctum, induit veſtimentum Binah, ſiue intelligentia: poſt autem ſanctiſsimam, & intrinſecam productionem voluit ſe in creata diſfundere: vnde ſeptem alia veſtimenta ſe induit. quorum primum dicitur cheſed, ſiue miſericordia, pietas, & clementia: quo ſe in alios diffundit: ipſoſque pientiſsimè regit: clementiſsimè præuenit, iuſtificat, & remunerat. Et, quoniam clementia in menſa iuſtitiæ libramine temperatur: ideò ad iuſtitiam indumentum aſſumit, & dicitur ghebura, ſiue iuſtitia midah adin. De quo veſtimento Angeli admirantes, dixere: Quare rubrum (ſcilicet iuſtitiæ) factum eſt veſtimentum tuum. Et, cum ſit ſummum pulchrum, omnia pulchrifaciens, maximè naturam humanam: cui omnimodá imaginem ſui tribuit: hinc aliud veſtimentum induit, quod in ſcriptis ſacris maximè in pſal. dicitur tipheret: quod nos, nunc decorem, nunc magnificentiam, nunc pulchritudinem habemus, propriè tamen eſt nomen gloriæ, & pulchritudinis Diuinæ. De quibus

Dauid: Dominus regnauit, decorem indutus eſt; indutus eſt Dominus fortitudinem, &c. poſt hæc duo alia veſtimenta; amictus eſt ſummus moderator: quibus nobis magis domeſticum ſe prębuit: per quæ multa dona nobis donat. de quibus pſal. Confeſsionem, & decorem induiſti. nam per ea facit Deus homines celebres. & dicuntur nezach, & hod. Et, quia nobis Deus vitam præſtat, & eſſendi ſtabilitatem: ideo induit ſe aliud veſtimentum, Ieſod vocatum: Diuina deniq; hæc maieſtas vltimum aſſumit amictum: quo nobis penitus familiarem ſe præbeat: & hoc Cabaliſtæ vocant malchut, hoc eſt, regnum: nam ipſe nos domeſticè regit, tanquam Rex populum ſuum. Dicitur etiam ſechina, id eſt, inhabitatio Dei in nobis immediata: De quo Ierem. Tu autem in nobis es Domine, &c. poſtremo Deus veſtiuit ſe humanitate, vt hominem veſtiret Diuinitate. Ad concluſionis propoſitum (nulla res ſpiritualis, &c) nam, ſi Deus creare voluit mundum, induit ſe veſtimentum creationis: Si noſtri miſeretur, induit miſericordiæ veſtimentum: Si punit, iuſtitiam induit, &c. quia implicat Deum in ſe ſtare, & aliquid creare: nam operando, ſtatim oritur relatio inter Deum, & creaturam, quæ (ſecundum Scotum) rationis eſt: melius

melius tamen foret dicendum, quod ſit realis: nam id genus relationes ſunt indumenta quædam: quibus dicitur Deus nobiſcum agere. creaturæ verò ad Deum relatio eſt realis ſecundum omnes (nulla res ſpiritualis) id eſt, Deus in ſe abſolutus (deſcendens inferius) operando (operatur ſine indumento) ſcilicet relationis modo dicto.

Peccatum Sodomæ fuit per truncationem vltimæ plantæ.

F. A. Peccatum tam in Angelis, quàm in hominibus fuit, & eſt quando quis diſcedens à ſummo bono, vel maiori oblectari vult in minori (ſecundum Dionyſium & Vgonem eius interpretem). Hinc totam peccati ſummam complectitur ipſe Deus, dum inquit per Ieremiam: Duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquarum viuentium Dominum: & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas: quę continere non valent aquas. nec tantummodo peccatum eſt, quando præeligitur bonum creatum, ſummo bono: ſed etiam quando exiſtentibus duobus bonis creatis, præeligitur minus: ſicuti prę ponens commodum proprium publico, aut multorum vtilitati. A quo errore declinans Apoſtolus aiebat. non quærens quod mihi vtile eſt, ſed quod multis: pari modo, quando bonum & delectatio corporea prętponitur

oblectamento ſpirituali. Eſt igitur peccatum, & error, quando debitus peruertitur ordo; vt verum ſit illud Auguſtini: malum eſt priuatio ordinis, aut debitæ rectitudinis. Hic autem error, aut peruerſio ordinis non eſt ex aliqua virtute à Deo tributa; ſed ex debilitate, aut obſcuritate noſtra ignauia contracta: quam ſaluator, & cum eo Dionyſius, & Damaſcenus vocat noctem, vel tenebras, dicens. Qui in tenebris eſt, neſcit quo vadat; Et iterum. Qui ſequitur me, ſummum videlicet doctorem & directorem: non ambulat in tenebris, peccatorum videlicet. Quas tenebras ſequitur ſempiterna nox inferni, de qua iterũ ait. Veniet nox, quando nemo poterit operari. Et ſicut nox, vel obſcurum eſt priuatio lucis: ita error eſt priuatio rectitudinis. Vnde concluditur, ꝙ proprium eſſe peccati eſt priuatio boni: in quam currit homo, aut peruertendo ordinem in electionem: aut præſumendo à ſe, quod à ſummo doctore recognoſcere deberet. itaque culpa non eſt à Deo, ſed à voluntate male eligente, aut nimis præſumente, ſed benè eſt à Deo illud quod malè præeligitur, & voluntas; quæ propria culpa errat in eligendo. Ad propoſitum, ſicut ab arbore, vel vltima planta Archetypa rectè & debitè ſuſcepta omnis iuſtitia, omne rectum, omne deniq; bonum

pro-

procedit: ſic ab illa arbore violata omne malum in genus humanum, & etiam in Angelos prouenifſe patet. malũ.n.non niſi à bono prouenit (ſecundum Auguſt. & Dionyſiũ) dicunt.n.iſti omnium malorum, principium & finis eſt bonum: nam nihil operatur ad malum aſpiciens, ſed ad bonum, quod aut negligit, aut indebite appetit. peccauit enim Angelus nolens hanc arborem ſuſcipere tanq̃ verum Dominum, & verũ legiſlatorem, atq; obedire regulis in eodem deſcriptis. nolenſque reuereri ipſum tanquam mediatorem, & per quem cohæredes efficeremur iuxta Regis edictum; Quod Paulus cum Hebræis propalauit, dicens. Et cum introduceret eum primogenitum in orbem terræ, dixit. Et adorent eum omnes Angeli Dei. Hinc peccauit & Homo, auſus extendere ad ipſum rebellem manum, qui ſub typo arboris ſcientiæ boni & mali, in medio paradiſi collocata à Moſe dicitur. Sola ergo illa deordinatio, & inconcinnitas, aut carentia ab ordine, & conformitate cum regulis exiſtentibus in illa arbore eſt malum: vnde clariſsimè infertur, quòd ab illa arbore prouenit malum, non quidem ab ea productum, ſed quoniam operans ab ipſa declinat, vt apertè intonat Apoſtolus, dicens. ſublata lege, tollitur peccatũ. Et iterum. Si lex non eſſet, peccatũ non im

putaretur. Sed lex eſt ipſa veritas, & agendi regula: quæ in verbo incarnato eſt quod nunc Ieſus dicitur, & Redemptor. Olim autem arbor vitæ, & arbor ſcientiæ boni & mali: quia inde cognoſcimus bonum & malum: & inde habemus, vnde operemur bonum & malum. Vnde Adæ peccatum & Sodomiæ: ambo hanc vltimam plantam & arborem malchut à cæteris plantis ſephirot truncarunt. Et ambo irremiſsibilia per humanum remedium: nullus enim homo fuit ad huiuſmodi offenſionem ſufficiens ſatisfactor: impari tamen ſorte: nam Adæ peccato prouidit Deus de remedio per mortem vnigeniti ſui: in cuius ſignum Deus cooperuit Adam pelle agni, qui tollit peccata mundi, remittendo ei delictum, donando ei pellem ſuam, id eſt, vitam: quia Chriſtus, moriendo, viuificauit Adamum. peccatum ipſum Adæ, cum fuerit in Deum, non potuit reparari, niſi per Deum. non enim interfuit ignorantia, quia hæc data eſt in pœnam peccati. nec mera fragilitas, quia nondum ſenſualitas rebellauerat, ſed affuit ſuperbia, quæ fecit & Angelos, & hominem ab opifice ſuo apoſtatare: quia præſumpſerat vterq; vendicare ſibi gradum eminentiorem, quàm ipſi, competeret. vt dixi in concluſionibus Mirandulæ. nec etiam peccauit ex ignorantia aut

fragilitate: ſed nimis ex cognitione lympidiſsima præſumens aggredi voluit. Vnde fuit crimen leſæ maieſtatis. Quæ ſcelera nullo ſacrificio expiarentur, nec lege purgari poterant: quia lex neminem iuſtificabat (ſecundum Paulum) ideo non contentus Deus, quod homo perizomate ex folio ficus contexto cooperuiſſet nuditatem ſuam: veſtiuit eum tunicam pelliceam: confectam quidem ex pelle illius agni, de quo dixit Baptiſta. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et ſic hanc plantam malchut viuificauit ac re uixit, cæteriſq; plantis dimenſionum adiunxit: quod confirmans Chriſtus, dixit. Regnum Dei (malchut) intra vos eſt: meis ſcilicet meritis vobis donatum. quod valde cũpiebat Dauid, dicens. Tu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi. Deus enim nunquam peccatores omnino relinquit, demptis Sodomæis: qui adeò hanc plantam Regni truncarunt, vt eis ſpes nulla fuerit ſalutis: quia nec purus homo, nec Diuinus, vt meſſiah, ſatisfacere potuerunt, ſecundum Cabaliſtas: idq; quia pro eis nullum fuit à Deo prouiſum remedium. Et eorum peccatum non tantum fuit ſodomiæ, ſed etiam, quia exciderunt, & penitus euulſerunt vltimam plantam, id eſt, vltimam menſuram malchut (qua immediate cum mortalibus agit) ne am-

nè amplius produceret in eis fructum remiſsionis, aut bonorum operum, idque, auertendo faciem ſuam prorſus à Deo, malum ſemper cogitantes. Idem fecere, qui diluuij aquis ſubmerſi fuerunt, nunquam enim quiſquam populus penitus deletur, niſi idolatriæ peccatum intercedat, rebellionis, & crimen læſæ maieſtatis. Et pluit ſuper has ciuitates ſulphur, & picem ad terrorem, & in vindictam tantorum ſcelerum: & præterea, vt illa eſſent ad ignis fomentum, quem Deus in eorum perniciem miſerat. picem igitur, & ſulphur pluere voluit Deus, vt indicaret eos infernis tormentis abſque vlla ſpe exitus deſtinatos, vt aſſerit Zohar: & inſuper in ſignum deteſtationis, & fœtoris eius peccati. Et vſque in hunc diem apparet ira Dei in illa patria; Aues enim ſuper lacum illum volantes, illius aquæ fœtorem ferre nequeuntes, in illum cadunt, fructus ſunt pleni fumi: multaque alia ibi contingunt: quæ me narrare per ſingula tędet. Concludunt Cabalei, quòd ſicut betel eſt porta cœli: ita locus ille Sodomorum eſt porta inferorum. Ideo Leuitici 20. Lex ſeuerè vetat concubitum cum maſculo. Hoc non fuit inditum ex mera Legiſlatoris voluntate: vt aliqui ſceleſti ſcribere auſi ſunt. nam nulla lex eſt

merè

merè voluntaria: cum habeat vnaquæque rationem, propter quam inducta eſt: & inter alias leges hæc, quæ iubet, nequis coeat cum maſculo coitu fœmineo, ſed morte moriantur ambo. Vterque enim operatus eſt nephas: contra videlicet ordinem naturæ. Hinc dicitur hoc nephas vitium contra naturam. Sicut etiam Plato paucis verbis, vbi de republ. bene inſtituenda agit: concludit, dicens. ne ſemines ſemen, vbi germinare vel pullulare nequit. Similiter coiens cum iumentis, eandem pœnam ſubire iubetur. Hic enim etiam naturæ ordinem peruertit ſeminando vbi nihil naſcetur, aut monſtrum naſcetur: quod eſt contra naturæ intentum, vt naturales concludunt. Etiam in hoc vitio cadit homo à dignitate ſua: dum cum beſtia ipſo longè inferiori commiſcetur. In cuius ſceleris deteſtationem iubet lex, vt occidatur ſimul cum beſtia cum qua coit, & comminatur, quòd terra euomet huiuſmodi ſcelera perpetrantes. Sicut euomit gentes ibi præexiſtentes: quæ huiuſmodi ſcelera perpetrarunt. Animalia quoque iubentur occidi nedum in deteſtationem, ſed veluti polluta & immunda. Et, quia interceſſerunt in peruerſionem naturæ. In tali quoque ſpurciſsimo

ciſsimo coitu interueniunt: ſpiritus immundi polluentes vtrunque. Ideò iubentur huiuſmodi polluta & immundata tolli è terra, ne cæteri polluantur in eis.

Per ſecretum orationis antelucanæ, nihil aliud debemus intelligere, quàm proprietatem pietatis.

F. A. Tempus partitur per binarium quaterdenum à Solomone, dicente Tempus naſcendi, & tempus moriendi, &c. Et dixit hoc ſapiens propter rerum periodos: vt aliqui aſſerunt: ſed cur binario quaterdeno ipſum partitus ſit: non declarant. Fecit igitur ſic, quia ſunt ſeptem fontes ſupramundani ad primam cauſam pertinentes, & ſeptem cœleſtes, planetæ videlicet: ipſis ſupramundanis correſpondentes: quibus omnia, quæ tribuit Deus inferius, partitur. Et hi pertinent ad cauſas ſecundas: Vnde dierum ac temporum partitiones fluunt. Qui fontes ſimul iuncti ſunt quatuordecim: influentes bona benè diſpoſitis: mala verò malè diſpoſitis. ſicut patet de ſole, qui lutum indurat, cæram autem liquefacit. Hinc ſapiens horum ſecretorum non ignarus: huiuſmodi quatuordecim fontium effectus geminat. picturam huius temporis Ioſippus græco ſermone conſcripſit. quòd videlicet interrogatam tempus, quid nam eſſet, reſpondit. Oc-

caſio omnia donans: tam bona videlicet, quàm mala. Hinc Simonides laudauit tempus, eo quod omnia bona ab ipſo producantur. Paron aut Pythagoræus illud damnauit, eo quod omnia mala in ipſo fiant. Et quærenti cur ſemper graditur, ait. curro irreuocabiliter ſequens cœlorum motus. Et ſciſcitati, quare haberet talos geminæ naturæ, quia volito (inquit) ſub æthere, partim cœleſte, & partim terrenum. Et interrogatum cur in manu nouaculam gereret, dixit. Quia omnia mihi ſubiecta præcido, & occido. Requiſitum autem cur comam haberet in facie, reſpondit. quia obuianti mihi ſum opportunum, poſteriora calua habens, quia nemo appræhenderet retrorſum, cum ſim irreuocabile. Confert igitur tempus operibus. non quidem confert tempus, quod eſt menſura motus & quietis (vt dicunt naturales) quia illa menſura nihil operatur: ſed conferunt res, quæ magis ſunt diſpoſitæ ad effectum aliquem aliquo tempore, quàm alio, producendum. Comprobamus enim quod corpora noſtra ſunt melius diſpoſita & fortiora, quando ſol eſt in ſuis cardinibus, quàm quando eſt in carceribus, vel depreſsionibus ſuis. Et cum mutentur Angelicę cuſtodiæ ſingulis tribus menſibus, & ſingulis tribus horis, immo in qualibet hora diei eſt

qua mutatio (vt ſapientes norunt). Hinc maiorem fauorem habere poſſumus ab eis vna hora, quàm alia. Ipſi enim ſequuntur ſyderum diſpoſitionem. Vnde dixit Angelus, cum Iahacob luctans. Dimitte me, quia aurora eſt: tempus videlicet quo cogor laudare Deum (vt aliqui dicunt) aut quia debilitor luce: cum poteſtas mea ſit tenebrarum, propter hoc, quibuſdam horis noctis, horror inuadit mortales: quia illis horis præualent tenebrarum poteſtates: quę nobis inimicantur. Hinc propheta canit: poſuiſti tenebras & facta eſt nox: in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluę: catuli leonum rugientes, vt rapiant. Sermo enim eſt de tenebrarum poteſtatibus, quæ nobis inimicantur, vt omnes exponunt. Et hę in nocte præualent, maximè autem ante mediam noctem. Quo tempore iudicium durum (quod Hebræi din דין appellant) præualet. Aliquibus autem horis lætamur: quia tunc nobis occurrunt Angeli boni amici & fauentes: Vnde cor noſtrum dilatatur, & ad opus exequendum inflammatur. nec enim melior obſeruatio haberi poteſt, ad opus incipiendum & proſequendum, quàm dum cor inflãmatur, dilatatur, & gliſcit ad opus aliquod [pe]rficiendum: quia tunc fauent cœli, An-

ferentia apud ſuperos, qui tempori non ſubiicimur. Quamuis enim illi non ſubijciantur tempori huic à motu cœleſti prouenienti: habent tamen ſpatia ſua, quibus hæc temporis ſpatia correſpondent. Alioquin non dixiſſet Deus. Cum me laudarent aſtra matutina, id eſt, Angeli: qui ad laudes matutinas deputati ſunt perſoluendas. Vnde ſequitur. Et iubilarent omnes filij Dei: multaque ex ſcriptura colligi poſſunt: quibus clarè patet, quod etiam apud Angelos, ſunt quædam ſpatia diſtincta: in quorum aliquibus magis Deo vacant: in aliquibus autem, magis nobis fauent, ad hoc Deo concurrente. Et de hoc tempore, propheta canit. Ego verò orationem meam ad te Domine tempore beneplaciti Deus. Hinc Proclus inter cætera, quæ docet cognoſcenda à benè orante, commemorat tempus. Hanc temporis obſeruantiam in orando docuit nos Chriſtus. Vnde ipſe in Ioanne, dixit. nondum venit hora mea. Dauid etiam propheta elegit, & eligere nos docuit horas orandi, dicens. Veſpere, mane, & meridie. Et, iterum. Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. Eccleſia tamen id prohibuit dierum, & horarum obſeruationes, ne ſuperſtitionem incurra-

uerit: abſque ſuperſtitionis periculo tempora obſeruauit. Quæ quidem tempora, ſi quis debita ratione obſeruaret, non ſolum non peccaret, ſed fauorem ſuſciperet. Hinc pater æternus expectauit tempus mittendi filium ſuum. Iuxta illud Apoſtoli. At vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum. pari quoque modo ordinauit paſcha in plenilunio: diem remiſsionis in menſe ſeptimo, ſeptembri videlicet. Iobileum in anno quinquageſimo: & multa huiuſmodi, vt in his conformes ſupernis faciliorem & abundantiorem influxum ſuſciperemus. Animalia quoque obſeruant tempus. Vnde Ieremias dicit, quod hirundo, ciconia, turtur & huiuſmodi cognoſcunt tempus ſuum. Id habent à natura, quam Auerrois vocat intelligentiam non errantem. Et hoc, ſiue ſit illa vniuerſalis; quam Platonici vocant animam Mundi: ſiue ſit particularis præſidens vnicuiq;: vt docent ſecretiores theologi. Vnde colligitur, quod omnia expectare debent tempus in cœlo decretum pro quocunque opere perpetrando: vt in pſal. dicitur. Ordinatione tua perſeuerat dies, & omnia videlicet, quoniam omnia ſeruiunt tibi. Hinc ſcriptum eſt, Sapiens expectabit tempus operandi ſcilicet. propterea Deus & Chriſtus omnium ſapientiſsimus ſuum tempus expe-

ſtitionis periculo tempo-
uæ quidem tempora, ſi
obſeruaret, non ſolum
norem ſuſciperet. Hinc
auit tempus mittendi fi-
illud Apoſtoli. At vbi
poris, miſit Deus filium
modo ordinauit paſcha
remiſsionis in menſe ſe-
delicet. Iobileum in an-
& multa huiuſmodi, vt
pernis faciliorem & abun
ſuſciperemus. Anima-
nt tempus. Vnde lere-
irundo, ciconia, turtur
ſcunt tempus ſuum. Id
uam Auerrois vocat in-
rantem. Ex hoc, ſiue ſit
m Platonici vocant ani-
ſit particularis præſidens
ſecretiores theologi. Va
omnia expectare debent
cretum pro quocunque
vt in pſal. dicitur. Or-
erat dies, & omnia vi-
nia ſeruiunt tibi. Hinc
expectabit tempus o-
terea Deus & Chriſtus
us ſuum tempus expe-
ctauit:

tiale à Deo inditum: tamen vt emanat à Domino in ſubditum, eſt accidens quoddam: ſic etiam conſonantia in rebus eſt quoddam naturæ inſitum conſubſtantiale rei: In eo verò, quòd in aere vel in medio deueniat vſque ad percipientem, accidens quoddam eſt. Vnde effectus procedit à re illa ſubſtantiali mediante accidente. Illa.n. conſonantia eſt adeò rei conſubſtantialis, vt in eius diffinitione ponatur. Sicut Ariſtoxenus de mente Platonis animam diffiniens, conſonantiam rationalem in ea ponit. Ait enim: Anima eſt numerus ſeipſum mouens. Et talis motus confert in operando. nam omnis operatio fit per motum generatiuum & corruptiuum, alteratiuum vel localem: vt à naturalibus dicitur. Vnde inter cætera ad ſanitatem conferentia, Plato ſuper omnia motum laudat. Quod comprobamus etiam in ætate primæua, nam pro fugando fletu, & pro ſanitate ſeruanda vel reſtauranda, ſolent nutrices mouere infantes in cunis poſitos. Qui motus (vt Plato ait in eo, quem de legibus librum ædidit) formidinem pellit, quæ inuadere ſolet pueros: & debitam tranquillitatem reddit. Vnde motus omni operationi non parum confert: niſi operans is ſit, qui ſola voluntate operetur. Operantes autem in ma-

gia iuſta & licita vtuntur characteribus: quod abſq; ſuperſtitione fieri poteſt aliqua. Docuit enim Chriſtus opera in eius nomine facienda. Quod nomen exprimi non poteſt ſine literis prolatis aut ſcriptis. Quæ literæ ſunt characteres quidam. Paulus etiam, in cuius pectore reſonabat Chriſtus, ait. Quicquid facitis, ſiue in verbo, ſiue in opere, in nomine Ieſu facite. Crux etiam eſt character, quos noſmetipſos munire ſolemus: vt in frequenti vſu habetur. Sacerdos etiam in veteri lege, iuſſus fuit imponere fronti ſuæ magnum Dei nomen, ſuis characteribus ſic ſcriptum יהוה, quando intrabat ſancta: vt in Exodo habetur. non igitur damnandi ſunt characteres omnes. nam ſunt characteres ſancti: de quibus dictum eſt. Et hi ſunt velut inſtrumenta quædam, in opere Diuino: ſicut ſunt inſtrumenta naturalia in opere naturali: ſunt etiam quidam characteres Dæmoniaci à Diabolo inuenti: vt, veluti ſimia, per hos characteres adoraretur. Iſti verò ſunt reſpuendi: vt ſapientes optimè norunt. Et characteres Hebræi ſunt cæteris præſtantiores: Vnde Orpheus in operando peritiſsimus, ait. non eſſe in opere immutanda Hebræa nomina: Et hoc dixit, quia ipſorum characteres, cœlorum figurant imagines. Qui cœli ſunt

inſtrumenta, quibus Deus nobiſcum agit. Etiam quia Dei ſedem repreſentant & ſupramundanarum cœlorum proprietates: qui ſunt primi fontes, à quibus omnia proueniunt. In lege etiam ſancta deſcripti, ſunt quodammodo Deo conſecrati. Hinc maioris efficaciæ ſunt, & tanta virtute præditi ſunt, vt quomodocunque reuoluantur, ſemper habeant ſua ſignificata. Ad quorum vim innuendam mirabili naturæ ordine: aut Dei iuſſu, aliquis illorum imprimitur, in quadam herba, quando virtute plena eſt: vt dicunt viri ſapientiſſimi. Et nunc qui vult operari, oportet quòd numen ſiue nomen operetur, quod eſt ſuper omne nomen: & illud eſt cui flectitur omne genus, cœleſtium, terreſtrium & infernorum. Quod nomen acquiſiuit ſibi Chriſtus virtute crucis: vt teſtatur Paulus. Sicut ipſemet Chriſtus proteſtatus fuerat: dicens. Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum: omnia videlicet numina & virtutes rerum, & nominum quorumcunque. Quod & Paulus alibi perhibet, dicens. Quoniam complacuit .ſ. patri in ipſo habitare omnem plenitudinem. Et, iterum. Expolians principatus & poteſtates, palam triumphans, illos tradu. xit in ſeipſo. Et qui huiuſmodi principijs

inuocaturi ſunt, debent eſſe præditi virtute. Vnde Proclus docet, dicens. Qui volunt orationem aſſumere (in qua ſcilicet Diuinum nomen inuocatur) habere debent cognitionem, cognationem, & vnionem, neceſſe eſt enim quòd inuocans, cognoſcat inuocandum, ſi rectè ipſum inuocare velit. Quo ſenſu propheta canit. protegam eum, quoniam cognouit nomen meum: non enim dicitur; quoniam inuocauit, ſed quia cognouit. propter hoc iratus Dominus contra Moyſen & Aaron, dixit: Quia non credidiſtis mihi, vt ſanctificaretis me coram filijs Iſrael: propterea non introducetis populum hunc ad terram, quam dedi eis: altiorem exquirit indaginem hoc negocium. non introduxit ergo Moſes, populum in terram promiſſam: quia miraculum, quod Deo tribuere debebat, ſibiipſi vendicabat, dicens. num de petra hac vobis aquam poterimus eijcere. Etiam quia Deus iuſſerat vt petram alloqueretur: ipſe verò percuſsit. nam magnum diſcrimen eſt inter loqui & percutere. Loqui enim iuſsi fuerunt: vt manſuetè & piè, id eſt, per gratiam impetrarent aquam: quæ à tribunali iuſtitiæ gratiæ procedit. Ipſe verò Moſes percuſsit petram: quaſi in aquam extrahens, & per vim iudicij: per

quod

quod nunquam operatur Deus abſque alicuius punitione. Hinc ſententia non fuit in populum lata aquam petentem: ſed in Moſen in opere errantem. Errantes enim in opere irremiſsibile, id eſt, inabſolubile à pœna, peccatum committunt. Hinc Moſes, qui omnia à Deo pro populo impetrare ſolebat, hoc obtinere nequiuit: vt videlicet populum (ſicut Deus ei commiſerat) in promiſſam terram introduceret. Errauit etiam Moſes, quia percuſsit petram, quæ (vt inquit Apoſtolus) erat Chriſtus. nam ipſe ſponte, & ſine percuſsione aquam offert. nec parua fuit iſta tranſgreſsio, conducere Dei opus per ſeueritatem (id .n. percuſsio innuit) quod Deus per pietatem, vt magis ſanctificaretur in populo, perpetrare ſtatuerat iubens: vt pio & dulci ſermone, abſq; percuſsione aquam de petra educerent: cum non eſſent extrahendæ aquæ miſericordiæ per aſperam iuſtitię fiſtulam, vt dixi. poſtquàm igitur voluerunt in virga ferraa (vt aiunt) agere cum populo, meruerunt ſentire diuinam, ferreamq; ſententiam ſupradictam. Multa hic ſunt archana de petra: quæ Hebraicè dicitur Euen אבן, in qua dictione, duæ formantur dictiones, ſcilicet ab אב, & ben בן: quarum prima filium ſignificat, ſecunda verò patrem. retexere autem hæc omnia longus nimis eſſet

ſermo: quare &c. Qui ergo rectè vult operari, neceſſaria eſt illi cognitio nominum effectibus appropriatorum qui deſiderantur. ſecundo oportet quod habeat cognationem & ſymbolum cum inuocato: iuxta illud Apoſtoli, nemo poteſt dicere Dominum Ieſum, niſi in ſpiritu ſancto, id eſt, niſi naturam & ſortem hominis cœleſtis & ſpiritualis ſapiat. poſtremò requiritur, ꝙ ſit cum inuocato vnitus: qui ſcilicet eſt caput, non tantum totius Eccleſiaſtici corporis, ſed etiam mundani: cum ſit vinculum totius creaturę: nec enim poteſt membrum virtute capitis in aliud membrum agere, niſi cum vtroque ſit vnitum. cuiusque igitur ſanctorum nominum, quæ in lege ſcribuntur, in qua vbicunque inueneris aquas, Diuinorum chariſmatum aquas ſupernas haurire poteris, quas cum ebiberis, noueriſque omni in opere, felicitatis euentum aſſequeris. Fundamentum legis eſt credere in nomine altiſsimi: ubi, ſi in cogitationibus tuis recto tramite ambulaueris, incolumes erunt viæ tuæ, nec pedes tui collidentur in perpetuum. ait enim Eccle. cuſtodi pedem tuum, ingrediens domum Dei. quibus edocuit, vt, qui ad Diuinum auxilium implorandum accedit, ſe antea examinet, aduertat, & cognoſcat nomina Diuina tali petitioni accommodata. Ante

igitur omnia, prænoſcendum eſt ſignificatum nominis: nam alioquin talis erraret in opere: & ab ſuo deſiderio fraudaretur: & non tantum optata non conſequeretur: ſed in contrarium ei contingeret: ſicut accidit Moſi in aquis contradictionis: qui Elohim אלהים in fauorem populi inuocans, perijt (vt ſupra dixi) quia nomen El אל miſericordiæ inuocare debuerat, à ſimili. Filij Zebedei iuſte à Chriſto reprehenſi fuere, dicente illis: neſcitis, quid petatis. quia neſciebant petitionis finem, an ſcilicet eſſet futurus bonus, an malus. ideò in his, quæ bona, & mala eſſe poſſunt, conditionaliter eſt orandum: quia quandoque in noſtri præiudicium, in huiuſmodi orationibus oramus. Dicit ergo concluſio. (Quotieſcunq; ignoramus proprietatem &c.) id eſt (quando ignoramus nomen tali effectui appropriatum, ſiue ſephirah: in tali caſu recurrendum eſt ad domum naris) Domus naris eſt ſpiritus: De hoc habemus in geneſi. Et inſpirauit in nares eius ſpiraculum vitæ. Et iſte ſpiritus hebraicè dicitur neſamah נשמה, id eſt, portio ſuperior, ſecundum Auguſtinum: & eſt radius Diuini ſpiritus: vnde quandoque dicitur ſpiritus vitæ, cum in ſe vitam contineat: corroborat etiam, vim dans operandi, iuxta illud Apoſtoli.

Corroborari per ſpiritum eius. Et de Sanſone legitur in libro Iudicum. Irruit ſpiritus Domini in Sanſon, & lacerauit Leonem. Spiritus enim hominis, qui anima rationalis dicitur, nexus quidam eſt, nectens animam animalem, & craſsiorem, cum intellectiua virtute, quę dicitur portio ſuperior. Et iſte ſpiritus eſt facile vnibilis cum mente ſuperiori, & Diuino illo, quod eſt in nobis. hinc, qui Diuini efficiuntur, communi, & vulgari vocabulo, ſpirituales dicuntur, quia eorum ſtudium eſt deducere corpus in naturam ſpiritus vrgentis ad Diuinum; aut, quia ſtudent per Dei ſpiritum in ipſum Deum reduci. Quando igitur ſuper petitione noſtra ignoramus dimenſionem tali petitioni additam, tunc recurrendum eſt ad iſtum ſpiritum neſamah, qui omnia à Deo impetrabit. Et dicitur naris, quia in Geneſi dicitur quòd cum inſufflauit in nares Adami. Et hic ſpiritus, qui & neſamah, ſiue portio ſuperior dicitur, ſemper deprecatur ad optima, nunquam peccans, ſed peccato, & errori remurmurat. Sine hoc ſpiritu, nec Deum intelligere, nec quicquam mereri poſſumus. Et hoc eſt, quod dicit Paulus: iudicat de omnibus. omnia enim neceſſaria nouit. ideò ad ipſum eſt recurrendum. Quia

eſt neſamah ipſa, virtus quædam ſpiritus ſan ̃cti omnes purificatos illuſtrans, quem Plotinus ſimpliciter intellectum vocat. De quo Ioannes inquit: vnctionem habetis à ſancto, & noſtis omnia. Vnctio nanq; ſpiritus ſanctus eſt, qui etiam docet. Iuxta illud Chriſti. Ille ſuggeret vobis omnia, & docebit vos omnia. Quem gradũ ſpiritus ſancti nobis familiarem Hebræi ſachma vocant.i.inhabitationem ſpiritus ſancti in nobis. Quem dicendi modum Paulus in huiuſmodi inſtructus proſequitur, dicens. propter inhabitantem in vobis ſpiritum ſanctũ. Sanctus quippe ſanctis: in alijs verò, ſpiritus intelligentiæ eſt: lucis radium deferens illius omnes illuminantis. Vnde Ambroſius ſapienter ait. Veritas à quocunq; dicatur, à ſpiritu ſancto eſt. nec aliud exiſtimo eſſe hunc intellectum vniuerſalem agentem & operantem in omnibus, à quo illuſtratus intellectus noſter dicitur intellectus paſsibilis.i.lumen recipiens, à neſamah portione ſuperiori, quæ à ſpiritu ſancto deſcendit, tanquam Diuinitatis radius ab eo, qui nos illuminat de omnibus Diuinis: ad quem recurrere habemus, quando iuſtè operari volumus. Vnde patres primitiuæ Eccleſiæ illi adhærentes tot faciebant portenta: vt Petrus ſola veſtimentorum vmbra infirmos ſanaret: propter cu-

ius carentiam, chriſticolæ recentiores quacunque dignitate clari, non habent poteſtatem eandem portenta faciendi. Quod donum de facili recuperari poteſt. Vnde Deus per Ezechielem inquit. Quacunqne hora peccator reuerſus fuerit ad me: omnium iniquitatum eius amplius non recordabor. Verum eſt, quod huiuſmodi verè conuerſis reſtituitur donum & gratia benè operandi: cum id non ſit de neceſsitate ſalutis: nec ſtatim conuerſis detur: ſed ijs, qui ſibimet ipſis mortui, id eſt, parti animali Chriſto & Deo viuunt intellectiua & rationali. Vnde differentia eſt inter intellectualem, rationalem, & animalem hominem. Dicunt enim theologi & peripatetici quòd vnica eſt anima in homine, quæ eſt principium intelligendi, ſentiendi, & ſecundum locum mouendi: ſed, ſi eſt eadem, quomodo vna facit opus, ad quod alia non aduertit: vt Plotinus inquit: & ſcriptura ſacra teſtatur: quando videlicet Loth cum filiabus concubuit: nam tunc generauit ſecundum animalem partem, ratione & intellectu non aduertente: vt habetur in textu. pari modo (ſicut omnes fatentur) animalis Chriſti portio calicem bibere recuſabat, rationalis autem volebat: ſicut ſcriptum eſt. Oblatus eſt, quia ipſe voluit. Immo (vt Apoſtolus ait)
eſt

eſt aperta pugna inter animalem & ſpiritualem hominem. Vnde neceſſe eſt, quòd diſtincti ſint affectus & potentiæ. Ait enim, Caro, id eſt, carnalis anima, concupiſcit aduerſus ſpiritum. nam pura caro non concupiſcit. Inſuper idem Apoſtolus inquit: quod illud animal in ſpiritualem naturam conuertetur, ſpiritu ſemper eodem manente. Vnde diſtinctos eſſe omnino neceſſe eſt huiuſmodi homines: niſi enim ſpiritus ab anima diſtinctus eſſet, non dixiſſet ipſe Apoſtolus. Viuus eſt ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad diuiſionem animæ ac ſpiritus. Et hoc virtute intellectualis potentiæ, quæ neſamah dicitur, vt ſupra & alibi ſæpe viſum fuit.

Omnis anima bona eſt anima noua, veniens ab oriente.

F. A. Defecerunt omnes philoſophi indiffiniendo quid ſit anima. nec mirum, cum notitia de anima (teſte Ariſtotele) penitus ſit difficilimorum. Quod à Platone exaratum eſt, in decimo de legibus, dicente. Qualis anima ſit, & quam vim habeat, omnes fermè ignoraſſe videntur: ideo ipſe aperto ſermone de eo loqui renuit, ſequens ſecretiores theologos, qui in quibuſcunq; arduis negocijs relinquunt legentibus, quorum

rum veſtigia & doctrinam, nulli dubium, ſecutus eſt. Ab ipſo itaq; id de anima veniri poſſumus: ꝙ ea ſit diuina quædam ſubſtantia in diuinis ſontibus emanans, ducens ſecum numerum: non quippe illum diuinum, quo opifex omnia diſpoſuit: ſed rationalem nũmerum: quo cum omnibus proportionem habens, omnia intelligere poſsit: id aſſeruit Pithagoras philoſophorum pater, dicens in aureis verbis. Confide quia Diuinum genus hominibus ineſt. Et Paulus in Apoſtolicis actibus Arati ſententiam adducit, & approbat, qua inquit. Ipſius enim genus ſumus. Ecce quàm clarè concedit genus ſummũ diuinum eſſe. Et hoc ex parte portionis illius ſuperioris, quam ſemper vt diuinam venerantur Platonici. Eſt etiam numerus ſeipſum mouens (ſecundum Ariſtoxemum & Senocratem) quia ipſa anima, eſt principium motus corporis, (vt probat Ariſtoteles) & etiam ſui ipſius. Ex doctrina Auguſtini, anima, liberum arbitrium, aut voluntas, quæ eſt vis ipſius animæ, mouet ad quodcunque. nihil eſt (inquit) tam in poteſtate voluntatis, quàm ipſa voluntas. Quæ etiam ex communi iſtorum ſententia, præcipere poteſt intellectui, vt intelligat: & ſibi ipſi, vt velit, vel nolit, ferens ſeipſam in quodcunque. Quæ motio, quamuis non ſit ſecundum diuiſionem

nem

hem partibus: eſt tamen vera mutatio, & motus: de quo loquuntur, qui dicunt eam ſeipſam mouere. Et hic motus, eſt etiam Angelorum: de quibus Iob. Ecce qui ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles: vel non ſunt fideles: & in Angelis ſuis: poſuit mutationem; vt habet veritas literæ: pro quo nos habemus, reperit prauitatem. Quæ mutatio, quamuis non fiat per ſucceſsionem partis, & partis: tamen motus quidam eſt. Mouetur etiam per accidens ad motionem corporis. tamen eſt verus motus: cum in ſe habeat motus principium, & ab alio non moueatur. Habetque anima numerum in ſe, ſcilicet rationalem, id eſt, rerum ſpecies in ſe, quibus eas intelligit, & numeros rerum quibus ipſas numerat. Qui quidem numeri, & ſpecies, non ſunt tantummodo aduentitij, & de nouo acquiſiti: ſed congenij ipſi animæ, in eſſe exiſtentes, meliori quadam nota, q̃ in ſeipſis, ſicut de exemplaribus, vel ideis omnes conueniunt, quòd perfectius eſſe habent in Deo producente, & intelligente, quàm in genere proprio. dicente Ioanne. Quod factum eſt, in ipſo vita erat. Vita vtrique creatrix & diuina, quia nihil poteſt eſſe in Deo, niſi Diuinum. Intellectus, n. non poſſet percipere, ſe intelligere veritatem, niſi in ſe aliquid habeat, cui conformetur quod intelligit. Hæc

autem

autem ſunt ſpecies ibi actu exiſtentes, ſed im peditæ, vt Platoni & antiquis placet. cui con ſentit Ariſtoteles quando dicit. Anima eſt quodammodo omnia, quia omnia continet in ratione intelligendi, aut habet proportionem cum omnibus. Et illa eſt harmonia rationalis, de qua, ſimul cum Pythagora & Platonicis loquimur. Deficit tamen valde anima à primo, & ſupremo intellectu: qui omnia ſimul intelligit; non ſic anima noſtra cuncta intelligit acta, & vnica intellectio ſic, veluti primus: ſed multis & ſucceſsiuis actibus. Eſt igitur anima intellectiuum quoddam, omnia continens concinnio quodam: vt cuncta intelligenda ab ea, intelligere poſsit. Dixerunt igitur peripatetici omnes, omnes animas productas fuiſſe æquis gradibus, & produci. horum fundamentum, eſt dictum Ariſtotelis dicentis. Species ſe habent ſicut numeri; in quibus vno variato mutatur ſpecies, nam, ſi ternario addatur vnitas, mutatur ſpecies, & fit quaternarius: recentiores tamen theologi dicunt animas differre non tantum accidentibus, ſed gradibus intrinſecus, in ipſarum eſſentia radicatis, quibus vnaquæq; res eſt hæc differens ab alia, per illud quod eſt ipſi proprium, quia vnumquodq; diſtinguitur, primo per naturam ſuam, quæ eſt hæc, ante-

quam

quam diſtinguatur per principium operandi, aut per opus, ſiue per aliquod accidens. cui adſtipulatur illud ſapientię. puer eram ingenioſus, & ſortitus ſum bonam animam, meliorem videlicet quàm multi alij. Et hoc idem à Chriſto confirmatur in diſtributione talentorum: vni quidem dedit quinq;, alij tria, &c. vnicuique ſecundum propriam virtutem: quæ eſt naturalis quædam vis, certo gradu determinata, ſecundum quam eſt capax ſui muneris, & ipſum ſuſcipit. nec obſtat fundamentum de numeris: cum non mentiatur infallibile Euangelium, & infallibilis veritas: Deus enim maſſam animarum omnium creauit totam à principio ſimul, vt patet Gene. primo vbi dicitur. quod Deus omnia creauit ſimul ad faciendum: quia nihil de nouo creat, vt dicunt Cabaliſtæ. Deus igitur de nouo nullam creat animam. Sed de nouo in corpus infundit: & dicitur tunc noua: quia de nouo informat corpus: & dicitur bona, nam ſicut auri maſſa ſemper aliquid fecis in ſe continet: ita in illa totali maſſa animarum eſt huiuſmodi fex, & impuritas, ſecundum Cabaliſtas aliquos. Anima igitur, quæ à totali maſſa excipitur, à parte pura eſt bona: quæ verò mixta ex parte cum fece eſt, mala. Et, ſi obijciatur per illud Geneſis. Vidit Deus cuncta quæ fecerat,

fecerat, & erant valde bona. Regulariter quod omnino cuncta, quæ fecit Deus, ſunt bona, non tamen cuncta, quæ creauit: facere enim eſt circa bonum, creare circa malum. Vnde Eſaias. Ego faciens bonum, & creans malum, faciens lucem, & creans tenebras; quod ſic intelligitur. cum creare ſit ex nihilo, & terminetur ad ſubiectum, vel materiam, quæ mali rationem habet: ideo dicitur creans malum. & cum facere terminetur ad formam, quæ habet rationem boni: ideo dicitur faciens bonum. itaque quæcunque quatenus declinant ad materiam, habent mali rationem, & quæ magis ſummæ formæ appropinquant, eo magis boni rationem habent. Anima igitur illa, quæ plus de parte craſsiori creatur, dicitur mala, quæ verè à puriori dicitur bona. Et talis anima bona venit ab oriente. ſtatim enim cum fuit à chocmah oriente, creata, & in binah intelligentia locata, ingreſſa eſt in Tipheret, non pertranſiens per gheburah, quia nihil imperfectionis in ſe continet, purgandæ à gheburah, malè autem per gheburah iter ſuum faciunt, vt ab illius igne puræ fiant ab illa fece. Et ſic patet concluſio ſecundum Cabaliſtas

Ideo Ioſeph oſsibus tantum ſepultus eſt, & non corpore: quia eius oſſa erant virtutes, & militia

militiæ arboris ſuperioris, vocati Zadich, in-fluentis ad terram ſuperiorem.

F. A. Præcipitur nobis, vt ſcripturas ſcru-temur, eo quod plenæ ſint myſterijs & ſa-cramentis. Inter alia, ſacramentum vnum eſt præcipuum: quod niſi à vacantibus ſa-cris literis præcognoſcatur minimè profici-ſci in eis poſſunt. Quod eſt. Deus enim ante templi ædificium, & legis dationem, ſuam Merchauah, ſiue gloriam: ſeu ſpiritum ſan-ctum habitare fecerat ſuper quatuor rotas, quæ currum deferebant gloriæ: & iſtæ rotę erant quidam pedes, Dei ædificium ſuſtinen tes: Qui fuerunt quatuor præcipui patres, ſcilicet Abraham, Iſahac, Iahacob & Ioſeph (de quibus in tractatu proprio). Dimiſsis tribus primis, de quarto tantūmodo loquar qui locum in archetypo ſibi aſciuit, qui dici-tur Ieſod, ſiue fundamentum totius influ-xus diuini. Ideo ſcriptura, generationes de-ſcribens Iahacob, cæpit à Ioſeph: quia fuit fundamentum mundi, lapis, & paſtor illius familię. paſtor, inquam, nedum alimoniæ in Ægypto præſtitæ: ſed præbens aquam vi-uam, & ſpiritus nutrimentum: cuius ille ci-bus in Ægypto præſtitus figura fuit. Inde.n. fuit Ioſeph, vbi eſt aqua vitā præbens. Et Zo har dicit: Ioſeph erat primogenitus Iahacob: nam erat primogenitus Rachelis, omnibus

mulieribus prælatæ: pro qua Iahacob ſeruiuit: & cui prius animum addixerat, quando cum Lia concubuit. Hinc, iuxta intentionem Iahacob, primogenitus Rachelis: erat primogenitus eius. Alia eſt ratio: quia (vt dicit Zohar) Ioſeph fuit vinculum Solis cũ Luna ſupramundana: vnde veniunt generationes inferiores; propterea & effigies Ioſeph (vt ipſemet Zohar ait) Iacob effigiem penitus referebat. Ideò dicitur in textu: quod Iahacob diligebat Ioſeph: propter. ſ. eius effigiem: quia in habentibus ſymbolũ, facilis eſt tranſitus. Etiam quia mores habebat magis patri conſimiles, quàm alij filij. Etiam quia ſicut pro ſe & familia Ioſeph traxit alimentũ corporeum: ita trahebat alimentum ſpiritus & vitę melioris. Trahebat etiam influxum generationis & multiplicationis. Et ideo ipſe, duos habuit tribus; quarum altera ſcilicet Ephraim creuit valde. Hinc non ſine cauſa mater vocauit eum Ioſeph: quod eſt argumentum. Quapropter in Geneſi, dictus eſt, filius accreſcens, & aſpectu decorus: quia auctus eſt in duas tribus: Manaſſem videlicet & Ephraim (vt dixi). quarum vna pro tribu Leuitica, in ſacrorum adminiſtratione occupata, & inter omnes tribus diſperſa, ſupplebat. Etiam quia fuit augumentum familiæ Iſraeliticæ: in omnibus, in vita actiua ac-

ua acquiſitis. Etiam, quia citò ac valde creuit dignitate & honore in Aegypto. Decorus autem aſpectu fuit: gerens præ alijs (vt dixi) effigiem patris, ac matris ſuæ pulcherrimæ Rachelis. Tanta enim pulchritudine præditus fuit: vt ſi qua tranſiret, mulieres aſcenderent domorum tecta, muris (vt in Deuteronomio legimus) vallata: vt inde ipſum iuuenem pulcherrimum, tranſeuntem aſpicerent. Hinc Iacob dixit. Filiæ diſcurrerunt per murum. Veritas literæ dicit. בן פרת ben porat, id eſt, filius pulcher: quia pulcher erat corpore, ſed pulchrior mente: dicebatur etiam porat, id eſt, creſcens vtroque augumento: temporali videlicet ac ſpirituali. Hæc omnia ſibi contigerunt, ex carcere, & venditione æquanimiter toleratis: & conſtantia mulierum, contra mulierem demulcentem oſtenſa: obtinuit ſuper Aegyptum, quæ craterem inferiorem efficiat. Quæ quidem Aegyptus irrigatur tamen à flumine, ab horto voluptatis procedente. Vnde innuitur, quod ipſe Ioſeph de inferioribus omnibus triumphauit, ſuſcipiens quicquid boni crater ille ab alto ſuſcipiebat. Annulus enim ſigillum erat, quo omnia edicta ſua munire poterat. Stola byſſina, Regia veſtis erat. Torques aurea;

in ſignum præſidentiæ. currus, Tribunal Imperij denotabat. præco clamans, vt omnes ei genua flecterent, executionis dominij dati ſignum fuit. Vnde ipſe Ioſeph bis venditus fuit. primò enim Iſmaelitis. ſecundo ab Iſmaelitis Phuniphari Pharaonis Eunucho. Et hoc, vt inde magis profiteretur. iuxta regulam à Dauide decantatam. ſecundum multitudinem dolorum meorum, conſolationes tuæ lętificauerunt animam meam. nec enim Deus diu relinquit amicos ſuos in nocte tribulationis. nam de ſpiritu ſancto, ſiue bonitate Dei: quam Hebræi ſachinam vocant, ſcriptum eſt. De nocte ſurrexit; deditque prædam domeſticis ſuis. ſic Ioſeph in nocte & tribulatione Ægyptia exiſtenti: Deus mirabiliter ſubuenit: eique prædam, è manibus Ægyptiorum ereptam; cum nec comedere cum Hebræis Ægyptij conſueuiſſent. Duplici quoque venditioni Ioſeph, reſpondet ipſius duplex præſidentia: alia ſuper Ægyptios: quia venditus in Ægypto: alia ſuper fratres, quia venundatus à fratribus fuit. ſic Chriſtus Iudæis venditus: eorum Rex dictus fuit. nec mirum videtur ſupradicta accidiſſe Ioſeph: cum etiam Sol, Luna, & ſtellæ adorauerunt ipſum. Iuſti enim ſtellæ nominantur: dicente Daniele. Fulgebunt iuſti ſicut ſtellæ: cui adſti-

pulatur Paulus, dicens, Sicut ſtella differt à ſtella in claritate: ſic ſanctus à ſancto in gloria. Tunc enim verificatum fuit illud, quod ſcriptum eſt Sol (id eſt, Iahaçob, qui in Sole habet tabernaculum ſuum, vbi & Chriſtus) obſcuratus eſt (quia non nouit hoc) & ſtellæ (id eſt, filij eius) non dederunt lumen (quia huiuſmodi ſomnium non intellexerunt) propter hoc dixit Iahacob. Fiant in capite Ioſeph, & in vertice Nazaræi, fratres eius. quia ſtellæ vndecim debebant adorare Ioſeph (vt dixi). Et hoc nedum propter Ægypti præſidentiam (cum ſcriptura ſemper altiora petat, quàm præ ſe ferens occidens litera) ſed quia chenezet, id eſt, Synagoga Iſrael cum altiſsimo myſterio collecta fuit ex duodecim tribubus: dempto leui iam ſacerdotio addicto, & inter fratres diſperſo: dempto quoq; Ioſeph, alio profundiſsimũ ſacramento. Et in horum locum Manaſſes & Ephraim ſuffecti ſunt. Hinc cum tota illa familia haberet ſedem & radicem in loco: quem Hebræi regnum vocant: Chriſtus verò regnum cœlorum appellat: qui etiam alio nomine dicitur mare, vel piſcina, vbi congregantur aquæ ſupramundanæ: Ioſeph radicem habuit in loco ſuperiori, vbi eſt fons vitæ, à quo emanant huiuſmodi aquæ. De quo fonte propheta canit. Quoniam apud

te,eſt fons vitę. Sicut igitur diuerſorum riuu lorum aquæ in fonte: velut in capite, vniuntur: ſic Iahacob iubet vniri fratres in Ioſeph fonte & capite. Vnde benedictionibus multis donatus fuit Ioſeph in Gene. prima enim eſt cœli deſuper: qua benedictus fuit & Iahacob pater eius, in rore cœli. Secunda, abyſſi; terræ videlicet, vel rerum inferiorum: vt nihil contra ipſum præualeret. Tertia, vberum & vuluæ, geniture videlicet carnales. Vel vberum, de quibus canitur. Dabo tibi vbera mea, in canticis. Quæ quidem vbera (vt alibi dixi) lac prophetis præbuerunt. Et Rachem רחם, id eſt, pietatis, & non vuluæ. Vtrunque enim Rachem ſignificat. nec enim eſt maior pietas & amor, quàm cordis materni erga ea, quæ ex vulua ſua prodeunt. Hinc per hanc adiurauit Zacharias, dicens. per viſcera miſericordiæ, id eſt, pietatis vel amoris Dei noſtri: quibus viſitabat nos. Quarta benedictio fuit illa, quam Iahacob habuit ab Iſahac. Quinta fuit, quia benedictus fuit benedictionibus patrum eius.ſ.Iſahac & Abrahę qui (vt ſupra dictum eſt) factus fuit benedictio ipſa. Hinc dixit Iahacob. Benedictiones patris tui confortatæ ſunt, benedictionibus patrum eius. Et (vt cum Zohar concludamus) per illud et את ante ſadai שדי nulla conſtructio-

nis neceſsitate poſitum: totus influxus rerũ ſupernarum innuitur, exoratus à Iahacob ſu per Ioſeph: nam ibi eſt prima & vltima litera alphabeti. Et benedicens Iahacob Ioſeph dixit. Donec veniat deſyderium collium excelſorum. Montes excelſi ſunt illi, de quibus propheta canit; Montes excelſi ceruis. Qui montes in aduentu Meſsię (Iocle teſte) ſtillarunt dulcedinem, lac & mel fluxerunt: & (iuxta Abachuch oraculum) incuruati ſunt, quando videlicet (vt Ioan. ait) verbũ caro factũ eſt. Qua quidem incuruatione (vt Dauid canit) ipſi colles exultatione accincti ſunt. Deſyderium verò huiuſmodi collium eſt perficere hominem, vniendo ipſum cum Deo. Quod erit in patria. Ideò dixit Iahacob. His benedictionibus replearis: donec veniat deſyderium collium, id eſt, virtutum, aut locorum illius, de quo inquit Apoſtolus. Deus vult omnes homines ſaluos fieri: propter hoc enim ipſe Deus hominem creauit. Et in ſignum horum pater Iahacob fecit ipſi Ioſeph tunicam polymitam, id eſt, multicolorem in teſtimonium multarum virtutum, quibus Iahacob ipſum decorauerat præ alijs fratribus. Hinc & ei dedit partem extra fratres ſuos, quam tulerat de manu Amorrhæi in gladio & arcu ſuo. Etiam quia ipſe hauriebat influxum ex varijs

 ſonti-

fontibus: ſicut & pater, pro ſe videlicet, & pro fratribus; necnon & pro tota familia. Ideò primo ac principaliter: non reliquit ei aliquem agellum (vt dicitur) quo ſolebat potiri pater ſuus: dum ibi moraretur. non enim indiguit Ioſeph, tanto regno præfectus, huiuſmodi prædiolo. Cum ipſe patri ac fratribus regionem & alimenta iam tradidiſſet. prædium igitur illud ſublime fuit: iuxta quod (non ſine myſterio) venit Ieſus cum Samaritana locuturus. Quod quidem prædium Iahacob acquiſiuit arcu & gladio virtutis, ſibi à Deo præſtitæ. Locus enim ſupramundanus eſt apud Deum: quem homo acquirere poteſt. Iuxta illud. Theſaurizate vobis Theſauros in cœlo. Qui locus etiam hæredibus dari poteſt. Sicut Abraham dedit omnia quæ poſſederat, Iſahac. Chriſtus autem, prædiorum plenitudinem acquiſiuit: de qua (teſte Iohanne) omnes nos accepimus. Et in eodem agello, ſiue prædio, ſepultus fuit Ioſeph, quod tradidit ei pater in ſichem: ſicut .n. patres eius ſibi elegerant in ſepulchrũ ſpeluncam illam, quæ erat in Hebron, rationibus & myſterijs alibi aſsignatis: ſic Ioſeph elegit pro ſepulchro prædium illud in terra ſichem ſitum. Vbi primo gentibus datum fuit pactum circuncisionis: vt in Gene.34. legimus.

gimus. Obſeruatio enim ipſius pacti ad eum potiſsimè pertinebat: cuius origo (vt ſecretiores Theologi docent) inde eſt, vnde venit & fœdus ipſum. Hinc non ſine myſterio pater ſpiritu ſancto plenus tradidit locum illũ Ioſeph, cum tanta celebritate in peculiare donum, quando vnicuiq; filiorũ eius propriam cœleſtis influxus portionem aſsignauit. ſicut etiam patres illi elegerant ſpeluncam illam, tanquam locum ſubiectum illi fonti: ad quem conſcendere intendebant (qua ratione & Dauid, elegit arcem Sion, tanquam locum ſibi congruum & aptum) ſic & Ioſeph elegit prædium illud. Conuenientia enim loci, ſacrificij, orationis, & verborum, in ſacris peragendis ſummopere confert. De loco patet clarè Deum elegiſſe aliqua loca: quibus infundit particulares influxus: vt non modo Plato conſtantiſsimè aſſeuerat: ſed etiam ex ſacris eloquijs clare habemus compertum. Cum enim Iahacob Angelos aſcendentes & deſcendentes vidiſſet ſuper ſcalam, euigilans à ſomno, ait. Verè Dominus eſt in loco ſancto iſto: non eſt hic aliud, niſi domus Dei & porta cœli. Ideo non ab re, Abraham emit à filiis Chet agrum & ſpeluncam duplicem (vt dixi) nec Dauid ſine cauſa emit aream Areunæ Iebuſæi: vbi antea fuerat ligatus Iſahac: poſtea ædifica tum

ficatum templum, iubente eodem Dauide; à ſpiritu ſancto myſterium loci edocto. Hinc ſiquis conuenientiam cognoſceret locorum inferiorum cum ſupernis, vniuſcuiuſque tribus: & familiæ influxum cognoſceret. non enim deſcribitur locus illius terræ Tribubus diſtributæ: qui non repreſentet aliquem locum figuratæ regionis: aut ſaltem influxum, quem inde ſuſcipit: nec aſsignatur terminus hic inferius: qui non repreſentet aliquem terminum ſupramundanæ domus: De quibus modo non eſt dicendum per ſingula. Multa tamen ſunt loca, quæ Deus elegit. primum habitaculum eſt Deus Betel, quod prius dicebatur Luza. ſecundus locus eſt, Hebron, & potiſsimè ſpelunca illa duplex, ab Abraham empta tam diligenter in ſepulturam vxoris & propriam, atque electorum filiorum, Iſahac videlicet, Iahacob & Ioſeph. Alius locus eſt Ieruſalem, quam Deus elegit ad humani generis ſalutem afferendam. Quartam cœli portam aliqui volunt in mari eſſe. Vnde patet Deum elegiſſe aliqua peculiaria loca: ſic & Michael Garganum montem: & gratiarum mater loca quàm plurima, maximè Lauretum: ideò loca conferunt ad opus proſequendum. Vnde Iureconſultorum eſt ſententia, ꝙ locus & tempus pari paſſu

ti paſſu ambulant. Sicut igitur confert tempus & hora (vt ſupra dixi) ſic confert & locus. Hinc Chriſtus citauit illud Eſaiæ. Domus mea, domus orationis vocabitur. Et niſi prodeſſet magis aliquis locus quàm alius: non iuſsiſſet Deus Abrahæ, vt è terra, & cognatione ſua exiret, & ad locum, quem ſibi monſtraturus erat, iret, nec ab re Iſahac induxit Rebeccam vxorem ſuam in tentorium matris ſuæ. nec ſine cauſa Plato laudat in fauorem mentis & corporis, mutationem loci: quia (vt ſapientes norunt) alibi & alibi habitant alij & alij ſpiritus: quorum aliqui, aliquibus fauent, aliqui verò contrarium. Vnde adinuenire gentium, & locum accommodatum, vtiliſsimum eſt, particularia igitur omnia, quæ ſcriptura commemorat, ſicut eſt de Moſis ſepulchro, & de oſsibus Ioſeph, magnum oſtendunt ſacramentum in illis latitare. Moriens igitur Ioſeph, ſuos adiurauit fratres: vt, quando à captiuitate illa Aegyptiaca liberarentur, ſecum deportarent eius oſſa: & ea ſepelirent in ſepulchro poſito in Sichem: quod factum legitur Ioſuæ. Et ideo hic myſterium tangitur, vt ſupra dixi de fauore locorum. Et in eius confirmationem dicunt Hebræi, quod prophetandi donum tantummodo confertur in Ieruſalem, & non

alibi,

alibi. Et ſi Daniel in Babilone prophetauit: hoc fuit per fluuium chobar, & Euphratem, qui de voluptatis paradiſo egreditur, fertq; ſecum talem influxum: ideò dicitur, ꝙ propheta ſtabat iuxta fluuium chobar. à ſimili. in ſichem à ſuperis influebatur influxus conformis Ioſeph: & vt Ioſeph poſſet illum aſſequi, ideò præcepit eius oſſa illuc deferri, vt per eum influxum. maiorem apud Deum conſequi poſſet gratiam, ſancti enim non ſunt in termino (ſecundum Cabaliſtas) vſque ad diem nouiſsimum, vt patet prouerbiorum quarto. Iuſtorum ſemitę creſcunt vſque ad perfectum diem. iſtum ergo locum reliquit Iahacob ipſi Ioſeph, id eſt, influxum menſuræ ſuperioris, illi loco correſpondenti, quæ dicitur Ieſod. i. fundamentũ: & zadich, id eſt, iuſtus. Ideò Ioſeph habuit radices ſuas in Ieſot fonte vitę. Et ideò ipſi Ioſeph in ipſo erranti, à uiro, id eſt, ab Angelo Gabriele inuentus fuit (vt aſſerunt ſapientes) qui Angelus in Daniele etiam dicitur vir, & non ſine fundaméto & myſterio. Eſt.n.omniũ ſeptem Angelorũ, Tribunali di uino aſsiſtentium nobis propinquiſsimus: & viro magis domeſticus. Hinc ad Zachariam & ad Mariam, diuina ſecreta relaturus, miſſus eſt. ad Danielem quoque miſſus fuit, vt reſeraret viſiones & ſomnia Nabucho-

bucho-

buchodonoſor. propterea ad Ioſeph miſſus fuit, vt ipſe, qui robur Dei interpretatur, roboraret ipſum Ioſeph: tot & tanta perpeſſurum ac facturum: ſomniaque Pharaonis, & eorum, qui carceri mancipati erant interpretari doceret: ſicuti oportunum viderat. Interpretari enim ſomnia Gabrielis eſt proprium: qui præeſt Lunę: ſub cuius pręſidentia mortales ſomniant. Et propter talem fauorem Gabrielis ipſi Ioſeph præſtito: tanta dignitate ſublimatus eſt vt vniuerſæ Ægypto præfectus ſit. quia ſic Deus diſpoſuit. iuxta illud prophetæ: Exaltaui electum de plebe mea. cauſa alia fuit, quia pactum Domini ſeruauit, nolens erroribus fratrum conſentire. nam & eos accuſauit patri: requiſitusque ab vxore Phutipharis, adulterio nequaquam conſentire voluit. Hinc non ſine magno myſterio, iuſtus denominatus eſt. Ab eodem enim fonte, pactum & iuſtus procedunt. nam quicquid iuſtitię eſt, id in obſeruatione legalis fœderis in vniuſcuiusque corde (vt ait Apoſtolus) ſcripti reperitur. Ex cuius quidem legalis fœderis obſeruatione: non tantum conſequitur quis nomen iuſti, ſed pacem & vitam, & ſublimationem perfectam, ſicut propheta canit. Nimis honorati ſunt amici tui Deus: nimis confortatus eſt principatus eorum. Cum enim tota familia

Iahacob

Iahacob haberet ſedem & radicem in loco : quem Hebræi vocant Regnum, Cabaliſtę vero Malchut, Chriſtus verò Regnum cœlorum : quod etiam alio nomine dicitur mare, vel piſcina vbi congregantur aquę ſupramundanæ : Ioſeph verò habuit in ſuperiori loco radicem, qui dicitur Ieſod; vbi eſt fons viuus, à quo primo emanant huiuſmodi aquę. ſicut igitur diuerſorum riuulorum aquæ in fonte, velut in capite vniuntur, ſic Iahacob iuſsit vniri fratres in Ioſeph fonte, & capite, ideo Ioſeph elegit ſichem locum influxuum, accipientem ab ipſo fonte Ieſod. Dicit ergo concluſio (ideò Ioſeph oſsibus tantum ſepultus eſt, & non corpore) ſcilicet in ſichem: quia diſſoluta erat forma corporis humani, oſsibus remanentibus, quando deportarunt illum de Ægypto in ſichem (quia eius oſſa erant virtutes) tot enim ſunt oſſa magiſtralia & præcipua in humano corpore, quot ſunt præcepta affirmatiua, videlicet ducenta quadraginta octo, quæ repreſentant tot virtutes melioris hominis, per illa præcepta perficiendas. Vnaquæque enim virtus per præceptum ſibi correſpondens perficitur, vt in ſecretiori theologia docetur. Quibus etiam corporis viribus illa præcepta ſeruantur. Hinc Abrahę (poſtquam datum fuit ei à Deo nomen continens per numeros, ducenta quadraginta

draginta octo) dictum fuit. Ambula coram me, & eſto perfectus, quia ſcilicet dedi tibi vires; quibus omnia præcepta affirmatiua adimplere poteris. Quemadmodum & feci. Vnde dixit Deus: Cuſtodiuit Abraham præcepta & mandata mea, & ſtatuta mea, totamque legem ſeruauit. Tradidit etiam Deus trecenta ſexaginta quinque præcepta negatiua: quot ſunt nerui & ligaturæ in corpore humano: ſicut à peritioribus Anatomicis comprobatum eſt. Et hoc, vt quot ligaturis ligata ſunt oſſa corporis humani, totidem ligaturis vires melioris hominis colligarentur, ne loca ſua exirent, & turbaretur totus homo, & impediretur ſpiritus Dei, qui non intrat niſi in corpus, in quo acceſſerint oſſa ad oſſa: vnunquodque ad iuncturam ſuam: ſicut ab Ezechielis oraculo edocemur. Vt ergo perficeret Deus totum hominem, tam in viribus quàm in ligaturis, dedit præceptum illis coæquatis numeris. Quod proſequens ſaluator ait, Totum hominem ſanum fecit, nihil enim præceptum fuit in lege vel in Euangelio, niſi in beneficium noſtrum. Hęc omnia conceſſa ſunt Ioſeph. Et denotatur quod ipſe Ioſeph obſeruauerit ſupradicta præcepta affirmatiua, & ſe cauerit à tranſgreſsione negatiuorum: propter quod merito dictus eſt iu-

ſtus

raptus ſit terminus motus violenti, videtur quod in violento non poſsit eſſe fœlicitas. Dicendum, quod hoc non eſt violentum contra naturam: quemadmodum ſi lapis aſcenderet, ſed vltra naturam, vt ſi ignis impulſus aſcenderet, nondum à titione ſolutus. Vadit enim ad locum proprium, ſed ante tempus. Sic mens rapta in Deum, ad ſuum vadit locum, ſed ante tempus, quia quandiu ſumus in hoc corpore (vt ait Apoſtolus) à Domino peregrinamur. Ideò magno habendi ſunt honore Prophetę. nam hi ſunt tanquam Dij latentes in corpore humano. De quibus Propheta canit. Dij fortes terræ vehementer eleuati ſunt. Et plus, minuſve honorandi ſunt, pro ſpiritus gradu & prophetiæ, quo repleti ſunt. Ipſi autem Dei participes effecti cauere debent ab omni maculante ſorde & errore: ne ſi prolapſi fuerint, ſentiant (ſecundum Apoſtolum) impoſsibilitatem releuationis, abſcondereque debent (vt docet propheta) in corde eloquia Dei, ne peccent propalando, niſi vbi & quando opus fuerit. ideò ipſi ſtuduerunt loqui ænigmaticè: occultantes, quæ dixerunt, ne arcana indignis publicarentur. Etiam quia Diuina ea ſunt, quæ verbis humanis explicari nequeunt: nec vocabula habemus, quibus ipſa

explicare poſsimus. Quo ſenſu dixit Paulus, quòd arcana Dei non licet homini loqui. Etiam per ænigmata loquentes demonſtrarent harmonicum concentum: qui eſt inter viſibilia, per quæ loquuntur, & diuina, de quibus loqui intendebant. Vnde non pro libito, ſed cum magna periria concordiæ rerum inferiorum cum ſublimibus oracula interpretanda ſunt. nam veri vates procedere debent: non quidem humana cogitatione, ſed expurgata mente, & mundo corde expectare debent, quæ Deus ſuggerit. nam (vt inquit Baruch) non eſt qui poſsit ſcire viam Dei, neq; qui excogitet ſemitas eius, ſed qui ſcit vniuerſa, nouit eam. cui Petrus adſtipulatur, dicens. non enim voluntate humana allata eſt aliquando prophetia, ſed ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti Dei homines. Conſentit etiam Eſaias dum ait. Annuntiate, quæ ventura ſunt: & dicemus: quia Dij eſtis. nec diſcrepat Ptolomeus, qui ait. Soli numine afflati prædicunt particularia. prophetarum .n. monumenta dicuntur viſiones: nam videbant viſione intuitiua in ſpeculis æternis, rerum veritates referentibus. quæ quidem ſpecula videri ſolent ab ijs: qui ad tertium rapiuntur cœlum: vbi vbera illa degunt excelſa, quæ ſapientiæ lac præbent: & dicuntur nezach, & hod. à quibus

bus vberibus omnes lactarunt prophetæ, & lactant quotquot in voluptatis hortũ binah intrant. Hinc ſcriptum eſt. Veni in hortum meũ, & dabo tibi vbera mea. quibus vberibus multiplex prophetiæ gradus hauritur. primus gradus eſt ſomnium: quod à Moſe, & Iob tardemah תרדמה vocatur: pro quo noſtra traductio habet, ſoporem: tardemah enim eſt medium inter ſomnum, & vigiliam: ſic enim admonitus fuit Ioſeph ab Angelo, vt iret in Aegyptum, & rediret. Iacob etiam ſcalam vidit: & Ioſeph alius ſomnium, quod fratribus narrauit. Et hoc modo Deus agit cum non bene initiatis. Somnium autem bonum comprobamus, quando ſequitur effectus quem expectauit Iahacob in veri ſomnij ſui comprobatione: vt in Geneſi dicitur. Quemadmodum etiam in Deuteronomio à Deo docemur, ſomniũ autem fallax ab hoſte imprimitur antiquo, vt decipiat. Alia verò ſomnia, quę veniunt, aut ex forti imaginatione, aut ex mera illuſione, aut ex crapula, aut ex vi fantaſtica ludente, ſpernenda ſunt. ſicut cato. Secundus gradus eſt viſio in ſpiritu, quando ſcilicet ſopitis ſenſibus exterioribus homo vacat Soli Deo: à quo ſpiritus eius illuminatur, & edocetur. & tunc habet homo ille ſpiritum cum Diuino coniunctum, à quo docetur. quod

fit, quando (vt Paulus docet) gladius, aut Diuini vęrbi virtus, animam ſeparauerit animalem à ſpiritu: adeo, vt nihil niſi Deum concupiſcat, iram abſtulerit, aut deteriori reliquerit: ſolidatusque perfecta charitate nihil timeat, & cæteras fecerit purgationes: quod docet Plotinus. Tunc enim coniunctum habet homo ſpiritum cum diuino, à quo docetur. Iuxta illud. Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus efficitur cum eo. Et tunc dicitur repletus ſpiritu ſancto: & loquitur in ſpiritu. Tertius gradus eſt viſio imaginaria. Quę etiam dicitur filia vocis: & eſt viſio per imagines. Qualis fuit illa Zachariæ, & Ioannis, & huiuſmodi: qui viderunt animalia, ædes Templi, aut ciuitatis, & his ſimilia. Sub quibus imaginibus vel imaginationibus latent ſacramenta inde diſcutienda: quod eſt facile per mediũ Cabalæ. Quod oraculum, Echo, aut filia vocis dicitur: quia ſicut Echo eſt vocis reuerberatio prolatę ab homine: ſic imagines iſtę ſunt quędam reuerberationes ex creaturis à Deo productis, veluti verbum ab homine prolatum: iuxta illud. ipſe dixit, & facta ſunt. Idq; etiã, cum quis ſcit intelligere inuiſibilia Dei per eas, quæ factę ſunt, creaturas, cũ quęlibet creatura aliquam gerat imaginem, vel ſaltem opificis veſtigium. Quartus gradus dicitur in-

tuitiua viſio, in ſpeculo non creato, ſed in opificis ſpeculo: in quo cuncta reſplendent. Cuius intuitum Auguſtinus vocat viſionem matutinam. Hebræi verò beſpecalariót.i.in ſpeculis: quia vident nezach, & hod: quæ ſunt duo ſpecula: vel ſunt Tipheret Sol, & Malchut Luna. In lumine Tipheret Solis Moſes dedit legẽ. qui locus ab Iſaia dicitur Sion, vbi ait. De Sion exibit lex: licet quoad locum materialẽ, data ſit in monte Sina. Quintus gradus eſt vocis plenę: eſtq́;, qñ Deus loquitur alicui voce dearticulata: tuncq́; vox ſemper geminatur. & ſic locutus eſt Abrahæ, dicens Abrahã, Abraham: ſic ẽt Moſi, Samueli, & Paulo. Geminatur aũt vox cũ myſterio, vt iudicaretur gradus, ad quẽ aſſumitur, & in quo carus erat. Sic.n.vocauit Moſen in Sina: & ex paſtore fecit ipſum Regem, ac ducem populi ſui. Samuelem, ex miniſtro, fecit eum ſacerdotem ſummum. pari modo Paulum: ex perſecutore, fecit ipſum Apoſtolum. ideò ad altiorem gradum deducere volens Abraham, vocem geminauit. Et hic gradus oraculorũ à ſapientibus cenſetur ſupra prophetiã. Hinc de Ioanne, qui dixit ſe eſſe vocẽ, Chriſtus perhibuit, quod erat pluſquã propheta. Sextus gradus dicitur, viſio faciei ad faciẽ. de qua Apoſtolus. Tunc videbimus eum à facie ad faciẽ, ſicuti eſt. Et hanc Dauid petebat videre,

dere, dicens. Oſtende faciem tuam, & ſalui erimus. Ad hanc peruenit Moſes :os.n.ad os loquor ei: vt patet in numeris. nec mirum. cum Angelum haberet ſibi à Deo aſsignatū: qui (vt ſecretiores theologi docent) dicitur מטטרון שר הפנים Mittatron ſar hapanim. id eſt, princeps facierum. illius.n.cura eſt introducendi ad faciem Dei eos, quos ipſe Deus iubet. Septimus gradus, eſt viſio imaginaria, quæ etiam dicitur oraculum per ſpeculum in enigmate. Hoc eſt enim quaſi uiſio imaginaria. de qua ſupra. Vnde aliqui non diſtingunt hunc prophetiæ gradum ab illo: ſi verò diſtinguatur. Sicut quando alicui datur lumen tale, vt ſciat (ſecundū Apoſtolum) intelligere inuiſibilia Dei, per ea quæ facta ſunt, creaturas. Cum quælibet creatura, imaginem gerat aliquam, vel ſaltem opificis veſtigium, non tantū in eſſendo, aut actibus primis (vt aiunt) ſed etiam in operando. Cuiuſmodi fuit illud Eliæ, quando cognouit Dominum. non in ſpiritu conterente petras, nec in commotione, nec in igne, ſed in ſibilo auræ tenuis: aut quando in ſeptimo aſpectu vidit puer eius nubeculam aſcendentem è mari. Vnde Achab pluuiam denuntiauit. Octauus gradus dicitur Echo, ſiue filia vocis, à ſuperiori diſtinctus, cauſata à creaturis, ex eorum

rum imaginibus. Et eſt cognitio, quæ vocatur Geomantia, Hydromantia, Aerimantia, Pyromantia, & Cyromantia; Nomantia, ſanè Hydromantia in extis animalium conſiſtit abluendis, inſpiciendiſque fibrijs. Et Pyromantia in figura ignis quo conſumitur holocauſtum, proculdubio idolatriæ ſpeciem non excludunt. In Geomantia verò nihil tale inuenitur, ſed confidit in Saturno & Domino horæ: qui ei pro radice ponuntur. gaudentque numeri ratione fulciri: & multi ſunt qui ei teſtimonium perhibent. non ſic autem de Ærimantia: friuola eſt: licet de ratione numeri iactare præſumat. De Cyromantia verò non vult determinationem facere præcipitem Albertus magnus: quia (vt ipſe ait) fortè pars eſt phyſionomiæ, quæ collecta videtur ex ſignificationibus magiſterij aſtrorum ſuper corpus & ſuper animam, dum mores animi cernuntur exteriori figura corporis, non quia ſit vnum cauſa alterius: ſed quia ambo inueniuntur ab eodem cauſata. Iudæi ergo noſtri temporis poſtquam ſupradictos modos prophetandi amiſerunt, per ſpiritum ſanctum, & reuelationem diuinam, ventura prænuntiant per artes ſupradictas, humanitus acquiſitas, ſed ſequentes veram Cabalam, multa ſecreta Di-

uina in lege contextu percipiunt. Quod confirmans Paulus, ait. Inuiſibilia Dei, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Et hæc cognitio dicitur filia vocis. nam, ſicut vox quæ dicitur Echo, cauſatur à voce: ita iſta cognitio Cabalæ cauſatur à lege ſcripta. Similiter ſequentes artes ſupradictas, eorũ cognitio cauſatur ab imagine ſeu ab linia mentis corporis, &c. Vnde reſtat videre propter quã cauſam fiunt ſomnia: & qui ſit eorum & finis. & cui parti animæ conuenit ſomnium. & quàm difficile ſit aliquid tradere de diuinatione. De diſtinctione viſionis & prophetiæ & ſomnii. De cauſis ſomniorum. De ſomnijs diuinationem habentibus. Quæ omnia ſuper Apocalypſim exaraui, ſecundum opinionem Ariſtotelis, Platonis, Socratis, Auicenæ, Auerois, Alpharabij, Iſahac, ſecretiorum theologorum, ac recentiorum: quarę vide ibi.

Non ponitur Rex terræ in terra, quin prius humilietur militia cæleſtis in cælo.

F. A. Angelos cuſtodes nos habere certiſſimum eſt: cuſtodierunt enim Angeli Abraham, Iſahac, Iacob, & Ioſeph. prę́ſunt etiam irrationabilibus, à fortiori rationabilibus. immo multi eorum familiares fuerunt pluribus hominibus. noſq; inſtruunt, regunt, & impellunt, & ſemper nobis fauent, inter

ſe diſ-

ſe diſsidentes, vt nos tueantur. Eſt nempè liuor & æmulatio aliqua inter beatos, & inter Angelos. Vnde ex Euangelio habemus; quod filius patri ſemper obediens inuidit; & contriſtatus eſt de ijs quæ pater clementiæ impenderat filio, è regione longinqua reuertenti. ſunt etiam altercationes in cœlo, dicente Moſe, quòd manus eſt ſuper ſedem Iah יה, id eſt, Dei, pugnans pro Domino contra Amalech à generatione in generatione, cui ea adſtipulantur, quę theologi ſecretiores docent, quòd videlicet nec bellum, nec pax, nec quippiam aliud in terris fit: quin prius fiat in cœlis & determinetur. Hinc Gabriel Danieli dixit. princeps regni Perſarum, id eſt, intelligentia Perſis præſidens, obſtitit mihi, viginti & vno diebus. Sunt enim illa bella per rationis diſcurſum, cui vnuſquiſque beatorum ſtatim cedit, vel tempus expectat diuina ratione decretum (vt de Gabriele modo dictum eſt) non ſunt ibi altercationes, quæ hoſpites abducant à pace. Alioquin regnum illud non diceretur, nec eſſet regnũ pacis & quietis. pari modo & de fratre contriſtato: licet figuret filiũ in patria exiſtentem, & de conquerentibus, quod nouiſsimi in vineã Domini conducti remunerentur eadẽ mercede, qua ipſi, qui portarũt pódus diei & ęſtus: dicen-

dicendum eſt. Ita ꝙ, ſi duo homines inter ſe prælientur in duello, alter alterum minimè poteſt ſuperare, niſi prius alter Angelus, alterum ſuperarit Angelum cuſtodem inimici ſui: patet de lucta Iahacob cum Angelo Eſau vnde duplicem habemus præcipuum hoſtem: humanum videlicet & Diabolicum: ideo duplici norma nobis decertandum eſt. Opinio autem priſcorum Theologorum conſtantiſsima eſt: quod hoſtis humanus debellari nequeat: niſi debellato prius tutore ipſius. Quod clariſsimè habemus in cauſa Iahacob: qui bellum acerrimum cum Eſau fratre habebat. Vnde ſcriptura dicit quod veniens ipſe Iahacob de Meſopotamia, congreſſurus cum Eſau fratre: primo luctatus eſt cum ipſius intelligentia, quę erat Samael: vt aſſerunt ſapientes Cabaliſtæ. Contra quam intelligentiam: quamuis tactus in femore: cum præualuiſſet Iahacob: Dixit ipſe Samael. Si contra Angelum fortis fuiſti: pręualebis etiam contra hominem. ſi verò hoſtis ſit Diabolus: contra eum pręualere nequimus, niſi in virtute illius, de quo Apoſtolus inquit. Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam, per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. Hinc Apoſtolus in huiuſmodi conflictu peritiſsimus docet nos: vt contra principatus & poteſtates tenebrarum ſcutum fidei ſumamus, in

Chriſto

Chriſto Ieſu videlicet, & gladium ſpiritualem verbi Dei. Quod verbum eſt illud: in quo facta ſunt omnia: & quod poſtea carne circundatum: debellatis hoſtibus reparauit omnia. Quod apertiſsimè ait. ſine me nihil poteſtis facere. nam in ipſa omnis plenitudo concluſa eſt, vt Paulus ait. Ad propoſitũ, non luctatus eſt Iahacob cum Deo, & ipſum ſuperarit: nam hoc aſſerere ridiculum eſſet. Et in hunc errorem prolapſi ſunt, qui non aduertunt, quod nomen Elohim tam Angelos, quam Deum ſignificat, vt hic interpretari neceſſe eſt. Sed fuit Angelus Eſau cuſtos: qui, dolens de primogenitura, & benedictione ab ipſo Eſau ſublata, procurabat eas eripere à Iahacob, vt, Eſau ſibi credito redderet. Et hoc fuit certamẽ eorum: verum, cum huiuſmodi primogenitura, & benedictio ad ipſum Iahacob iure deueniſſent: in certamine triumphauit Iahacob. Et hinc ab eo benedictionem petijt, ne videlicet, illas, iam ſibi æquo iure conceſſas, amplius eripere ſatageret. pugnauit etiam Iahacob cum Angelo illo virtute intellectiua. non quippè ipſe Iahacob cum Angelo materialibus armis pugnauit (vt dixi) ſed mente intellectu atque voluntate (vt dixi) dum Deo firmiter adhæreret, vlli ſuggeſtioni, aut oblationi præſerre partem animalem in E-

ſau figu-

ſau figuratum Deo inuiſo, & à nobis odio habendo. Et ſi pugna ſpiritualis fuit: ſcriptura tamen remanet vera, quæ dicit, quòd plagatus fuerit femur Iahacob, carneum videlicet: vnde claudicabat. plagatus quippè fuit in femore, principio videlicet genituræ: non autem in manibus, quibus operabatur: aut in pedibus affectuum: vt indicaretur, quòd plagam ipſe Iahacob à Samaele non ſuſcepit, vt male operaretur: ſuſceperunt autem illi: qui è femore eius egreſsi ſunt, Filij Iſrael videlicet: qui pluries claudicauerunt à ſemitis ſuis: vt canit Dauid. Fortis igitur fuit Iahacob contra Angelum Eſau: quo ſuperato, proculdubio præualère debebat contra illum: quem ipſe Angelus tuebatur, iuxta regulam, ab antiquis theologis datam: quæ hinc inde ex ſcriptura elicitur: quod nemo ſuperari poteſt, niſi prius deuicta, & amota ipſius intelligentia. Hinc Ezech. habetur, quòd Deus, volens deſtruere Tyrum, vrbem opulentiſsimam, primo Angelum eius cuſtodem amouit, potentiam ab illo mouendo: ideò Deus alloquens ciuitatem, dixit Cherub inde traham à te: & ponam te de ſede. Si enim Deus primo Cherub non amouiſſet ab ea, ipſe iudicio Dei obſiſtere conatus fuiſſet: propterea Moſes colliſit Am-

liſit Ammomino, intelligentiam Ægypti, antequam Ægyptios proſterneret. Et Dauid, antequam Goliam deuinceret, amouit ab eo cuſtodem ipſius, virtute Diuini nominis: propterea dixit: Ego venio ad te in nomine Domini. Sic Chriſtus volens ſubiugare mundum, prius foras eius principem eiecit. Dicit ergo concluſio (non ponitur Rex terræ) id eſt victor non euadit (quin prius humilietur) id eſt, ſuperetur, (militia in cœlo) id eſt, Angelus cuſtos. Hinc ab Angelis cuſtodientibus Babylonem: vel quancunque ciuitatem, vel mentem confuſam, in Ieremia dicitur. Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam. Et de Bozra & Edom, dicitur. Omnis militia eorum defluet: ſicut defluit folium de ficu, & de vinea: quia inebriatus eſt in cœlo gladius meus. Defluent autem huiuſmodi cuſtodes: aut quia amouebuntur à cuſtodia: aut quia punientur, de mala cuſtodia habita, vt quibuſdam placet.

Per dictionem & את, quæ bis ponitur in illo textu. in principio creauit Deus cœlum & terram, ego credo ſignificari a Moſe creationem naturæ intellectualis, & naturæ animalis, quæ naturali ordine præceſſit creationem cœli & terræ.

F. A. Duo Mundi à Cabaliſtis ſunt recepti,corporeus & incorporeus, viſibilis & inuiſibilis, ſenſibilis & mortalis, materialis & idealis. Inferior Mundus, & ſuperior: cum legunt. In principio creauit Deus cœlum & terram. & ita ſymbolicè cœlum ſumma: terram infima deſignare putant. Hoc modo interpretantes. Initio creauit Deus ſumma & infima, quo arbitrantur ſimplicem & immaterialem Mundum ſumma continere: compactum verò & commentarium hunc, infima,vnde & legem diuinam Bereſith promulgatam de creatione cœpiſſe ab ipſa litera Beth ב, quæ in arte Arithmetica inter numeros duo ſignificat. perinde atque ſic notari inſinuaret, duo principaliter creauit Deus, totum Mundum ſupremum cum omnibus in eo degentibus, & totum Mundum infimum, omniaque ad illum pertinentia. nam ſin alter, fuiſſet ſatis Moſen ita ſcripſiſſe. Reſit bara Elohim ſamaim vearez. id eſt, Initio creauit Deus cœlum & terram. potuit enim ſummarium illud creationis non incipere à Beth ב litera, quæ ſignificat, in, & abſque vlla præpoſitione ponitur principij dictio. cæterum præter conſuetudinem duo bus iſtis creatis adiunxit, duos articulos, id eſt, bis Et את & ſunt ſigna omnimodæ comprehenſionis, quod Et את coſtituitur

ex aleph

ex aleph א primo elemento alphabeti, & thau ת, & eſt id quod Græci aiunt Alpha α & omega ω, & Latini prora & puppis: vbi viſum eſt per cœlum, omnia excellenter ſimplicia ſpiritualia complecti, ab aleph ad thau, id eſt, à primo ad vltimum, & per terram ſimiliter, à capite ad calcem, omnia excellenter corporalia, & ijs contenta, nihilo tamen minus ſingula in ipſo vno principio tanquam vnicum creatum. Sicut Ezechielis rota in rota, cum ſuis quibuſcunque inuolutis viſa eſt vna eſſe ſimilitudo gloriæ Domini, vt ipſius Rabbi Saadiæ in libro Amunot, id eſt, credulitatum, ait. Sicut vitellus in medio oui, ſeu inſtar alboris oui vnius, teſtaceo firmamento contenti, inglomerantis vitellum ipſum: Ita primus Mundus ille intelligibilis, implicat ſecundum, vt tota virtus eius inde gubernetur, quo fit vt conſtringantur vtrique vinculis concordiæ, adeò vt ſæpe tam ſuas, quàm comprehenſorum naturas, & appellationes mutuâ ſibi libertate condonent. In ſecundo nanque, hoc eſt, ſenſibili mundo ſphæræ nouem mouentur ab Empyreo immobili, cui Mettraton aſsiduo præeſt, at in primo nouem Angelorum chori mouentur ab immobili Deo. Sicut etiam in immobili ſilentio cunctorum creator primo

ſimul

ſimul omnia creauit, poſtea nouenario ſermone (id eſt nouies fiat) ad proprias diſtinctiones ſingula quæque loquendo commouit. Statuunt quoque duos paradiſos, alterum cœleſtem, & alterum terreſtrem (quæ ſignificantur per duo illa. Et אתה) in quibus præmia virtutum conſequantur vtrique, tam homo terrenus quàm homo cœleſtis, vt in huius orbis terra quandiu in corpore fuerit hoſpitatus, tanquam in aliquo corruptibili horto voluptatis, gloriam & honorem, gaudium & lætitiam, omnéque deſyderium dilectionis ſuæ ab alicuius heroicæ ac præeminentiæ, & à filijs huius ſæculi laudatæ virtutis cauſam lucretur, quæ tamen vmbræ ſunt & res caducæ fumo ſimiles. In cœleſti verò terra viuentium ſupercœleſti vbi exta amænitatis æternæ immarceſsibilis paradiſus, animę hominis in vita mortali olim ſecundum virtutem rectè operari, nunc exutę, clementiſsimus ille maximus & optimus Deus oſtendit omne bonum, quod ne videre quidem antea potuiſſet tam graui, & tam denſo cadauere obſcuri corporis onerata, illud in Cabala nominatur, & in Thalmud ſpeculatio illuminans, hoc eſt viuificans, quæ apud noſtros Theologos, cognitio Dei intuitiua appellatur, quę animę contingit ſeparatę per lumen glorię, & hęc

& hæc ſola eſt beatifica. nam alia fit per ſpecies connaturales quæ non eſt beatifica; ideò dicitur contemplatio non illuminans; clara verò viſio Dei & perpetua ſummæ Diuinitatis fruitio, pro ſuprema hominis parte, intellectu & voluntate beatis donantur: idcirco iure optimo ea niſi in ſupremo mundo contingunt nemini. Quare mortali homini, ſi quando Deus videri dicitur, id per Angelum fieri putatur; vt ſcribit Rabban Gerundenſis in Exodo. Quamobrem pro duplici hominis conditione ſpirituali & corporali, ac pro duplicis mercedis retributione, duplicem, vt dixi, aſſerunt Cabaliſtæ. Ad propoſitum igitur concluſionis dico (per dictionem Et את quæ bis ponitur in illo textu) ſcilicet Gene. 1. cap. In principio creauit Deus & cœlum & terram, ſic manet textus Hebræus. (ego credo ſignificari à Moſe creationem naturæ intellectualis) ſcilicet in eſſe ideali: quia per cœlum vt ſupra dixi, intelliguntur ſimplicia ſpiritualia (& naturæ animalis) etiam in eſſe ideali, & ſignificantur per terram, id eſt, compactum & cementarium hunc Et את. Hæ duæ creationes (naturali ordine præceſſerunt creationem & cœli & terræ) ſcilicet in eſſe phiſico & materiali. per duos

Dd illos

illos ergo articulos & את : intelliguntur duę propoſitiones copulatiuæ ſcilicet cœlum & terra ideales : cœlum & terra phiſicales & materiales : Alioquin non opus erat duorum ſignorum copulatiuorum Et את : ſi tantummodo intellexiſſet Moſes de vna tantum creatione, ſcilicet ideali tantum, aut phiſicali tantum. per primum ergo Et, productio ſignificatur idealis : per ſecundum verò realis & materialis intelligitur productio in eſſe phiſico. primam deſcriptionem conſiderant Cabaliſtę modo prædicto. ſecundam verò conſiderant Thalmudiſtæ, dicentes: In principio creauit Deus cœlum & terram : per cœlum intelligunt omnia viſibilis Mundi quæ ſupra Lunam ſunt, & quæ ſubter eam appellant terram. Deinde cœlum quoque interpretantur formam, & terram volunt eſſe materiam : quare in principio aiunt. Creauit Deus formam & materiam, quarum denuo compoſitionem in ſingulis quibuſque opifice oraculo fabrefecit, & omnia non tam manu tornauit, quàm nouies verbo dolauit. Legitur enim. Dixit Deus, Fiat lux. Et dixit Deus, Fiat firmamentum. Et dixit Deus, Congregentur aquæ. Et dixit Deus, Germinet terra. Et dixit Deus, Fiant luminaria. Et dixit Deus, Faciamus hominem. Et dixit Deus, Ecce dedi vobis

omnem

omnem herbam. Igitur perfecti ſunt cœli & terra cum omni attinentia & tota ſupellectili eorum, vt ſunt quatuor elementa: quæ tenebræ dicuntur primo nominatæ ſpiritus Domini, aquæ ſub firmamento, & arida. Sequuntur pariter & cætera mixta, quæ vulgo elementata vocant, vt aues & volatilia, beſtiæ ac reptilia, piſces & cetæ grandia: & eorum omnium dominator homo, cui ex vniuerſis corporeis vni conceſſum eſt liberum arbitrium, quove male vteretur finguntur ei leges, promulgantur conſtitutiones, comminantur tranſgreſſionis pœnæ: & quam plura alia dicuntur à Thalmudiſtis, quæ breuitatis cauſa dimitto.

Quod dicitur à Cabaliſtis, quòd linea viridis girat vniuerſum, conuenientiſſimè dicitur ad conclusionem vltimam, quam diximus ex mente Porphirij.

F. A. Hæc poſitio valde eſt difficilis intellectu, quapropter longo indiget diſcurſu. nam quidam dicunt, hanc lineam viridem, Mundi animam ſignificare: ponunt enim iſti Mundum eſſe animatum, ac corpora cęleſtia. Et hoc ad fidem noſtram nihil refert orthodoxam. Vnde Auguſtinus in Encheridion xliii. ait. nec certum illud habeo: vtrum ad ciuitatem ſupernam pertineat

Sol, & Luna, & animata ſydera: quamuis non nulla corpora lucentia, non tamen intelligentia videntur; Si ſunt animata cœleſtia corpora, pertinent ad ſocietatem Angelorum illorum animæ. Idem ſuper Gene. 2. Rurſus retractationum 11. Sed animal (inquit) eſſe iſtum mundũ ſicut Plato ſentit, & alij philoſophi plurimi. nec ratione certa indagare potui, nec diuinarum ſcripturarum auctoritate perſuaderi poſſe cognoui: vnde tale aliquid à me dictum, quo id accipi poſſit, etiam in libro de immortalitate animæ temere dictum notaui: non quia hoc falſum eſſe confirmo, ſed quia nec verum eſſe comprehendo, quòd ſit animal Mundus. Hæc ille. Sic & Diuus Thomas contra Gentiles, ait. Hoc autem quod dictum eſt de anima cœli: non diximus quaſi aſſerendo ſecundum fidei doctrinam, ad quam nihil pertinet, ſiue ſic, ſiue aliter dicatur. Similiter Scotus Theologorum facile princeps in 2. ſen. ait: Quantum ad animationem ſcilicet corporis cœleſtis videtur eſſe dubium: ſi cœli ſunt animati, hoc eſt creditum & non ratione concluſum, quia nulla eſt conditio in corpore illo, ita perfecte, manifeſte apparens repugnare animationi corporis. Hæc ille. Sanctus Bernardus in canticis, ait. Cæterum Angelica corpora, vtrum verè ipſis ſpiritibus naturalia

ſint: ſicut hominibus ſua, & ſint animalia ſicut homines, immortalia tamen nolo vt à me inquiratis: videntur enim patres diuerſa ſentire, nec mihi perſpicuum eſt, quid alterutrum doceam, & me neſcire fateor: ſed noſtris profectibus non multum conferre arbitror harum rerum notitiam. Hęc ille. patet igitur quòd pro nullo habet inconuenienti Angelos naturaliter vniri corporibus, eiſq; inſiſtere. Si ergo intellectualis ſubſtantia apta nata eſt corporis conſortium expetere: magis prona erit ad corpus ſublime, & ſempiternum, quàm ad terrenum, & corruptioni obnoxium: magis enim adhęres ſimile ſimili, quàm diſconuenienti. Quibus palàm accipimus, quòd in parte nulla, nec rationi, nec credulitati repugnat cęlum animatum admittere. Amplius dico, ſi inanimatum eſſet corpus cœleſte, propheta id ſilentio dediſſet cauſam idolatrandi. nam nautę abſentia eſt cauſa ſubmerſionis, cuius pręſentia eſt cauſa ſalutis: Sic in propoſito: nam ſilendo Propheta huiuſmodi inanimationem, cauſam dediſſet ſupradictam, quòd minimè attribui debetur talis defectus. Quod tamen illud ſiluerit propheta patet ſcrutanti loca ſcripturę, quę huius rei expreſsionem depoſcunt, ſcilicet vbi enixius ſtel-

larum cœlorumq; incuſat & prohibet cultū: nuſquam enim audies prophetam ſuæ increpationis rationem dicere, quòd non videant, non audiant, nec intelligant cœleſtia ſydera: quemadmodum redarguit ſtatuarum cultum: vt Deu. 4. Seruietis dijs, qui hominum manu fabricati ſunt ligno & lapide, qui non vident, nec audiunt, nec comedunt, nec odorant. Et illud pſalmi. Os habent & non loquuntur, &c. Hæc & multa id genus in ſimulachrorum, ſtatuarumque exprobratione Prophetam exclamauiſſe legimus. De Sole autem & Luna, cæteriſque cœli ſyderibus minimè. Sed quando Propheta aſtrorum cultum redarguit, cauſam aſsignat (non quòd non audiant, &c.) ſed quòd populus Iſrael non eſt illis attributus, vt cæteri gentium, cum ſit populus in hæreditatem electus altiſsimi: Vnde Deut. 4. dicitur. ne forte eleuatis oculis ad cœlum, videas Solem & Lunam, & omnia aſtra cœli, & auerſus adores ea, & colas: quibus attributi ſunt omnes populi: qui ſub vniuerſo cęlo ſunt: vos autem tulit & eduxit de fornace ferrea Ægypti, vt haberet populum hæreditarium. Hæc ibi. Et quibus attributi ſunt: Latina æditio habet, quæ creauerit in miniſterium: Hebraica tamen

men veritas habet eadem, quæ interpretatus ſum, enunciat. Redarguit igitur Propheta Iſrael potiori cauſa, de cultu ſiderum; quia ſcilicet populus Dei electus, non eſt attributus ſeu obnoxius (vt ſunt quoquo modo cæteræ gentes) alicui cęleſti numini: ſed Regi dumtaxat ſæculorum, inuiſibili & immortali Deo. Quod ſi eſſent inanimata ſydera, propheta tunc dixiſſet, cum ad hunc cultum reuocandum: nullum argumentum magis efficax fuiſſet. Cuius ſilentium, cauſam dediſſet huic cultui permanendi: quod abſurdum eſt hoc Prophetæ attribuere. Propheta tamen plane aut ſecundum veriſimile, cæleſtia corpora enunciant. Vnde Eccleſiaſtes, animæ naturam explicat: Luſtrans (inquit) vniuerſa in circuitu pergit ſpiritus: vbi nil aliud ſpiritum vocare potuit, quàm aut ipſum cęli corpus, aut eam virtutem, qua aſsidue cęleſte corpus circunuoluitur. Hic non loquitur Salomon de motu locali corporis, ſed de ſpirituali animæ curſu loquitur: quo anima luſtrat uniuerſa exemplaria quæ Diuinę menti inſunt. Spiritualem autem circulationem animæ, cum cęleſti corpore, ſequitur localis latio cęli. nam ſicut in nobis ex ipſo animæ noſtræ, cum organico corpore ligamine animæ paſsiones ſenſibilem promunt effectum in corpore, triſtitia exem

pli cauſa & vehemens animæ ſolicitudo igna uum, & ferme immobile: gaudium verò agile, ad motumq; promptiſsimum corpus ſuum aptant: ſic & animæ cœli conceptus, in ipſum cœleſte corpus perpetuo redundant. Luſtrat igitur vniuerſa motu ſuo ſpirituali. Ideò per præſentem concluſionem: dicitur linea viridis, quæ circundat totum ædificium: Ideò cœlum eſt animatum. Hoc clarius probatur, per modum ſequelæ. nam propheta ponit corpora cœleſtia, eſſe homine nobiliora, ergo erunt animata. Vnde Iob. 15. ait. nunquid iuſtificari poteſt homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de muliere? Ecce luna etiam non ſplendet, & ſtellę non ſunt mundæ in conſpectu eius: quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis: ſic eſt nuncius ſalutis Dauid: quando video (inquit) cœlos tuos, opera manuũ tuarum, Lunam & ſtellas quæ tu fundaſti. Quid eſt homo ꝙ memor es eius, & filius hominis quoniam viſitas eum. præſtantius igitur cũ ſit cœlum homine, nihil verò inanimatum homine præſtantius eſſe potuit. Cœlum ergo animatum firmiter cenſendum videtur. Dari cœli animam Ieremias apertè innuit, cap. 7. dicens. Filij colligunt ligna, & patres ſuccedunt ignem, & mulieres conſpergunt adipem, vt faciant placentas Reginæ

cæli. Et hanc appellationem ſæpius idem propheta repetit cap. 44. Si enim in Hebraico exemplari, hæc Ieremiæ verba attendas: inuenies quòd dictio Regina vno modo in contextu literæ ſcribitur, alio modo in poſtil la marginea (quam vocant maſſara) legitur, ſcribitur enim malcha מלכת, quod Reginā ſonat. In margine autem legitur Melachah מלאכת, ꝙ opificiū ſeu attendit, oſtendit. At quoties huiuſmodi diſſonantia textus à mar gine in ſacro canone reperitur, certum eſt (ſecundum Hebræos) quòd ibi aliquid archani latitat. Quemadmodum Zachariæ Prophetæ, magnum illud paſsionis innuens ſacramentum: & aſpicient (inquit) ad me quem confixerunt. Ibi enim in exemplari contextu ſcribitur Elai אלי, id eſt, ad me: in margine autem legitur Elau אליו quod ſonat ad ipſum: quo Propheta inſinuare voluit, quòd licet Deus qui Prophetæ ore loquitur, ſe confixum enuntiet: non tamen ſecundum quòd Deus, ſed quatenus homo: idcirco in margine legitur, ad ipſum ſcilicet hominem ut homo. Eadem lege iudicandum eſt hic: licet enim corpora opificiaq; cœleſtia adorent, non tamen ſecundum quòd corpora, ſed quatenus eis inhęreat anima cœlique regina alma. nec huius

tegi-

reginæ cultus prohibetur duliæ, ſed latriæ tantum: at duliæ quoque euitanda eſt adoratio, ne longo temporis progreſſu, in latriam tranſeat dulia. Aliorum autem ſanctorum ſapientumque permulta conſtant teſtimonia: in primis Diui Hieronymi Eccleſiaſtis primo dicentis. Girans girando vadit ſpiritus, & in circulos ſuos reuertitur, ſiue ipſum ſolem ſpiritum nominauit, quòd animal ſit & ſpirat, & vigeat, & annuos orbes ſuos curſu explet: qui palam deſignat cœleſtia ſydera animata exiſtere, quemadmodum Albertus, Thomas, cęteriq; horum aſſeclæ hanc Hieronymo ſententiam adſcribendam non dubitant. Thomas de ſpiritualibus creaturis loquens: Animam cęli affirmat orbi coniunctam, & reipſa diſtinctam ab intelligentijs non coniunctis mouentibus vt finem: inquit enim. ſic igitur erit duplex ordo ſubſtantiarum ſpiritualium, quædam vnitæ corporibus cęleſtibus, vt motores, quædam verò erunt fines horum motuum omnino abſtractæ. hæc ille. nec propterea quod dixerit animas orbi eſſe coniunctas, vt motores tollit, quin aliquam dent cœlo perfectionem inhærentem per modum formę: quemadmodum ipſe eo in loco ſeſe explanat. Corpora cęleſtia tamen non ſunt animata, eo modo,

quo

quo plantę & animalia, ſed ęquiuoce ſcilicet tali æquiuocatione, quali corpus prædicatur de cęleſtibus atque terrenis, tantum enim diſtat conditio informandi ipſius animę cęleſtis, à conditione informandi animę caducorum, quantum & anima ſuperna & cęlum ipſum ab anima terreſtri & corporibus terrenis. Idem confirmat Petrus Aureolus theologus doctiſsimus. Eccleſia etiam huic opinioni fauere videtur, dum cantat. per quem maieſtatem tuam laudant Angeli, adorant dominationes, tremunt poteſtates, cęli cęlorumque virtutes, &c. Vbi per virtutes cęlorum animas voluiſſe videtur. Thoma teſte, & quoli. teſte. Hoc idem multis alijs rationibus probari poſſet. primo. Cœlum exercet actum, ſeu vitæ operationem, ergo eſt animatum ſimpliciter. Secundo ſic. Anima eſt cœleſtis corporis primum viuendi principium: ergo anima eſt cęleſtis corporis forma, vel actus. Tertio ſic. perfectius corpus eſt cęlum: ideo & eius perfectior eſt forma, ſcilicet anima. Quarto ſic. Animatum eſt denominatiua pręd icatio: prædicatio denominatiua eſt à re inhærente per modum formæ: ergo anima inhæret cœleſti corpori, vt forma. Quinto, dari oportet medium nectens extrema, ſcilicet intellectum & corpus: Medium

Medium dicitur, quod particeps eſt extremorum, tale eſt anima cœli. Ideo dicitur in concluſione iſta, anima linea viridis, maximè anima primi mobilis, cuius ecclíptica girat vniuerſum: cum ſecundum philoſophos, ſit vltimum cœlum cuncta ambiens. ſupradicta quinque argumenta nolui declarare ad euitandam nimiam prolixitatem. Sicut ergo admittuntur corpora cœleſtia animata: ita admitti poteſt Mundum eſſe animatum ſeu animal. Vnum enim poteſt eſſe multiplex aut plura. Eſt nanque ſol vnicus in ſe, multiplex in radijs: vnicus in eſſentia, virtute tamen omnigenus. Eſt etiam anima vnica in ſe, ſed in operatione multiplex: Audit enim in auribus: videt in oculis, &c. Ex quibus facile dignoſcetur, quomodo vita illa vnica multiplex eſſet in membris: ſi admitteretur Mundum eſſe animal, vt multi ſapientes conueniunt: ſicut Auguſtinus, & Origenes qui hanc opinionem, teſtimonio ſacræ ſcripturæ probare nititur, in ſuo de principijs. maximè per illud Ieremiæ. nonne cœlum & terram ego impleo, dicit Dominus. Et per Eſaiam. Cœlum mihi ſedes eſt, & terra ſcabellum pedum meorum. Quod ſaluator con firmat dum ait: nolite iurare, neque per cœlum, quia ſedes Dei eſt, & terra ſcabellum pe-

lum pedum eius eſt. Sed & illud, quod Apoſtolus, cum apud Athenienſes concionaretur Arati approbans ſententiam, dixit. Quoniam in ipſo viuimus, mouemur & ſumus. Et quomodo id eſt, niſi quia Deus virtute ſua vniuerſum conſtringit, continet, & viuificat Mundum. Quomodo etiam cœlum ſedes Dei eſt, & terra ſcabellum pedum eius: niſi quia in cœlo, & in terra replet vniuerſa. Hucuſque Origenes. cum quo Euſebius Pamphilus in ſolutionibus Theologicis, idem confirmat. Cardinalis etiam Cuſanus, ait: Vita illa Mundi, qua ſeipſam, & omnia mouet, perpetua eſt: quia motus rotundus & circularis omnem continens motum: ſicut circularis omnem in ſe complicat figuram. Ad quam animam totus corporeus Mundus ſe habet: ſicut corpus hominis ad propriam animam. Eſt inſuper anima in Mundo, veluti Rex in regno, cuius regimine reguntur incolæ; à quo aſsignantur diuerſi principes, & duces; quorum ducatu, regantur particulares populi: non tamen ſecluſi à totius dominij rege. Sic vnaquæque creatura, quę primo in vita illa vniuerſi præexiſtebat, determinato ipſi ducatu, ſpecie, & forma viuit, Angelus, Homo, Leo, Aquila, vel planta; non tamen ſecluditur ab illa vnigena vi-

na vita: ſed decedente illa particulari vita, aut ſublato illo particulari ducatu, reuertitur corpus ad regnum magis vniuerſale, ſcilicet elementum terræ: anima autem ad vniuerſi regnum vitæ: Reuertitur (inquit ſapiens) ſpiritus ad Deum, qui fecit illum, ſi qui vero detruduntur tartareis carceribus: illic violenter vincuntur. Idem confirmat Ariſtoteles, cum Theophraſto eius auditore, atque Auerroe. Democritus mundi animam dicit eſſe Deum: Stoici (Euſebio & Plutar. referentibus) dicunt Deum eſſe ſpiritum, per vniuerſum mundum penetrantem, diuerſis nominibus appellatum ſecundum rerum, per quas tranſit, diuerſitatem. Indi mundum eſſe animal dixerunt, & hoc Androginum: quia patris & matris vicem ſupplet in animalium generatione, educatione, & amore. Zona probat mundum animatum, ſuſcipientemque eſſe ex eo, qui ex ſe generat animantia. Et Triſmegiſtus, in libro, quòd Deus latens ſimul ac patens eſt, inquit, nihil eſt etiam in corporibus, quod non ſit ipſe Deus: omnia enim ſolus exiſtit, quę ſunt in lucem deducens: & quæ non ſunt occludens in ſeipſo. Hic oculus, hic omnium patentiſsimus: Hic menti conſpicuus; hic præſens oculis. Hic incorporeus, hic

hic (ita dixerim) multicorporeus. Et in libro de communi, ait. nec quicquam eſt in omni, quod non ſit ipſe Deus: qui eſt omniũ vita. Et Ioannes ait. Quod factum eſt, in ipſo vita erat, & vita erat lux, omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil. Quod poſſumus in duplici ſenſu intelligere: aut ꝙ nihil factum eſt ſine ipſo, aut quòd illud quod factum eſt ſine ipſo conſeruante, replente, & viuificante, nihil eſt. Cum his Orpheus in ſua Theologia longo progreſſu decantat Deum eſſe, & conſpici in omnibus mundanis membris; Platonici vero omnes, iſtud idem vna voce affirmant. Eorum enim hoc eſt peculiare dogma. Et ſi mundus ſit animal, non tamen alteratur, nec infirmatur, aut deficit, ſicut cętera animantia. Vnde Chalcidius in Timæum, ait. Quod à Deo inſtituitur, ab immutatione ætatis, morbis, ſenectute, & occaſu immune eſt, vt omnes Academici conſentiunt. Et hoc comprobatur, ſi bene perpenduntur ea, quę à Deo immediate, & quę per ſecundas cauſas producta enarrantur à ſapientiſsimo philoſopho Moſe. Eſt mundus totum corpus, vt nihil extra ſe, quod effluat, dimittat, & minuatur, aut detrimentum ſuſcipiat, quod ex perditione partium, quæ in aliud quid reſoluuntur, procedit. Intra mundum enim degunt omnia

omnia, vnde fluunt partes, & non fluunt: cum nihil extra ſuos terminos eius ſit, in quo fluant, partes igitur ipſius, quæ aliquando ſatigatæ fluunt, ad naturam vniuerſi tandem recurrunt recreatæ. Igitur anima iſtius Mundi, dicitur linea viridis, quæ circundat vniuerſum, eo quod anima ſit in toto, & in qualibet parte: quod conuenientiſſimè dicitur ad concluſionem vltimam ex mente Porphirij, quæ ſic ſe habet, Deus vbique eſt, quia nullibi eſt, intellectus vbique eſt, quia nullibi eſt, anima ubique eſt, quia nullibi eſt. Sed Deus ubique eſt & nullibi reſpectu omnium quæ poſt ipſum, Anima in intellectu & Deo, vbique autem & nullibi reſpectu corporis. Hæc ibi. Deus igitur vbique eſt, quia cuncta pro captu ſuo vitam ſuſcipiant ab authore vitæ, qui nunc fons, nunc fluuius vitæ dicitur, qui fluuius ſeſe diffundit in totum mundanum corpus, ſicut anima particularis in omnia corporis membra ſui, vt omnes operationes, quæ fiunt per aliquod membrum ipſius corporis, ab anima viuificante & mouente proueniant; ideo dicitur, quòd anima vbiq; eſt; ſic Deus Mundi vita, in ſole illuſtrat, in ſyderibus varijs, diuerſa influit: in nubibus pluit: in aera ſpirat: in terra germinat: & ſic in omnibus operatur, vt Paulus ait. Eſt

nempe Deus, natura communis operans, qui in omnia diffuſus, omnibus dat, vt operentur. Et ſic Deus eſt vbiq;, & nullibi. Vnde locus conſiderari poteſt dupliciter ſecundum Theologos: vno modo prout eſt quædam res creata: Et ſic Deus eſt in omnibus locis, ſicut eſt in omnibus rebus. Alio modo conſiderari pot ſecũdũ quod eſt contentiuus locati. Et ſic Deus ſecundum ſe, nuſquam eſt, quia à nullo continetur, ſed potius continet omnia, & conſeruat: ſecundum autem effectus ſuos eſt vbiq;, quia omnem locum replet effectibus ſuis: & ſecundum hunc modum proprium Dei eſt eſſe vbique: nihil enim replet omnem locum bonitatibus, & effectibus ſuis niſi Deus, nullibi tamen eſt, ſcilicet contentiuè, nec circunſcriptiuè, quia ſolum competit corporibus: nec diffinitiuè quia hoc conuenit ſpiritibus creatis. Ratio eſt: quia vterq; modum dicit limitationem: primus dicit limitationem quantitatis corporeæ. Secundus arguit limitationem eſſentiæ & virtutis. Et ſecundum nullum iſtorum duorum modorum, poteſt aliquid eſſe in pluribus locis ſimul, & multo minus vbique. Eſſe vero in loco repletiuè conuenit Deo, non ſecundum ſe, ſed ſecundum ſuos effectus (vt dixi) & ſic

eſt proprium Dei eſſe vbiq; : quia ſola virtus Diuina ſe extendit ad producendum omnes res exiſtentes, vel poſsibiles eſſe in loco, & hoc eſt (ſcilicet) replere locum ſuis effectibus. Et ſic eſſe vbiq; conuenit ei non ab æterno, ſed ex tempore, ſicut & producere res, quibus omnis locus repletur. Et ſic anima mundi, quæ eſt Deus mundum viuificans, dicitur linea viridis : quia omnigenum influxum, influit in creata omnia, ſicut color viridis eſt capax cuiuſcunq; alterius coloris. Et iſta linea circundat vniuerſum: quia vbique eſt Deus mundum viuificans. Cabaliſtæ verò vocant hanc lineam viridem, vltimam midah ſeu proprietatem, quæ omnes influxus totius ſphiriſtici ordinis includit. qui ordo, dicitur mundus archetypus : qui multigenos influxus miſericordiæ & iuſtitiæ in ſe concludit. Alij Cabaliſtę appellant hanc lineam, cheter Elion, id eſt, coronam ſupremam, à qua, tam à dextris, quàm à ſiniſtris decidunt, primo omnes influxus Diuini : Alij verò aliter ſentiunt, dicentes hanc lineam eſſe nomen Tetrag. יהוה, à quo deſcendunt duodecim reuolutiones, quæ duodecim ſigna archetypa dicuntur, & pręſunt duodecim ſignis cœleſtibus : cuius Tetrag. linea ecclyptica eſt ipſum

nomen,

nomen, quod præeſt primo cœlo archetypo, quod omnes reliquos alios diuinos circundat, & in illo influit.

Per dictionem Amen, ordo habetur expreſſus quomodo numerationum procedat influxus.

F. A. Amen Latinè, dicitur Græcè Amin ἀμήν, Hebraicè vero Amen אמן, & Latinè ſignificat fideliter ſecundum Aquilam, ductum aduerbium ex nomine fidei, quæ Hebraicè dicitur Emunah אמונה, inde venit Beemuna באמונה; id eſt, fideliter, & Amen quod eſt idem. Secundum verò ſeptuaginta interpretes idem eſt ac ſi, fiat, diceremus. Vnde in fine librorum (quia ſiquidem pſalterium apud Hebræos diuiſum eſt in quinque partes) dicitur fiat fiat; tranſtulerunt, quod in Hebræo legitur Amen Amen. Vnde Apoſtolus aſſerit: non poſſe aliquem reſpondere Amen, ad ea quæ dicta ſunt, niſi intellexerit præcedentia. Quidam volunt (vt lyra) quòd ly etiam, ſit aduerbium affirmandi in Latino, ſimiliter & Amen in Hebræo. Et per hanc duplicem affirmationem inſinuatur quòd eſt irretractabililis veritas: & tunc ly Amen, idem eſt quòd verè: vt dicitur à nomine Emet אמת quod veritatẽ ſignificat. In hac dictione, prima litera alphabeti Hebraici comprehenditur, media, & vltima. Quibus literis iudicatur rerum

textura : egreſſus uidelicet à principio in ſorem ipſam, atque in finem reuerſio. & hæc eſt proprie ueritas, & rectitudo, quæ ad ueritatem ſpectat, & firmitatem. Vnde in Geometria, ſiue in Arithmetica, illę literæ ſignificant numerum quaternarium ſolidum,& eſſentiam omnium numerorum. Aleph א enim vnum ſignificat, & mille: Vnum eſt principium ſolidum, & eſſentia omnium numerorum. Mille quoque eſt cubus denarij numeri completi: mem מ autem ſignificat quadraginta, qui eſt numerus deductus per denarium numerum completum ſimplicem: & per quaternarium numerum radicalem, & ſolidum firmamentum omnium numerorum, id eſt, denarij numeri, qui eſt vltimus numerus ſimplex. (vt dixi) vltra quem fieri non poteſt proceſſus: quem denarium continet ipſe quaternarius, hoc modo 1.2.3.4. iſti omnes aggregati denarium conſtituunt. Thau ת verò ſignificat quadringenta 400. numerum deductum per denarium & quadragenarium: ſiue per quaternarium & centenarium: qui eſt quadratus denarij: Decies enim quadraginta, aut quater centum conſtituunt numerum 400. ſicque numeri, qui continentur in dictione veritatis, ſolidi ſunt: Quinimo etiam literarum figuræ ſolidę ſunt & firmæ. ſunt nempe il-

pe illæ literæ biſatiè quadratæ. Figura nanque illarum literarum ea eſt, quæ firmos habeat pedes, & baſes, quibus ſtet quælibet earum ſeorſum, & fortius omnes ſimul. ſicut è contratio, nomen mendacium ſignificans ſcribitur eis literis, quæ nullam habent firmitatem, nec ſeorſum ſtare poſſunt, neque ſimul iunctæ: vt verum ſit adagium illud: Mendacium breue habet pedes, immo claudos & debiles. Hebraicè nanque mendacium ſic notatur ſecher שקר: In numeris etiam, omnes iſtę literę cētenariōs important: numeros quippe rebus addictos inferioribus & craſsioribus, vbi viget mendacium, & falſitas. nam litera koph ק dat centum: res ר ducentum: ſcin ש trecentum. literæ verò veritatis, ſignificant res diuinas: aleph א ſignificat vnitatem & millenarium: mem מ quatuordenarios: Thau ת verò, quatuor centenarios. Hæc patent ſcientibus mathematicam. Amen igitur, idem eſt, quod verum eſt. Hoc verbo vtitur Dominus in Euangelio: ſed & nos, cum aliquid affirmare volumus, reſpondere ſolemus, etiam, vel Amen. Hoc tamen diſtat, quia Deus in principio, nos aūt in fine orationis vti conſueuimus verbo iſto: vt ipſum eſſe authorem veri, nos autem veritatis diſcipulos: dum ei & in eum credimus eſſe monſtremus. Sicut ergo Emet אמת primam

mam includit alphabeti literam, mediam & vltimam (vt ſupra dixi) ſic oſtendit ordinem expreſſum influxuum ſephirot. Vndè Aleph א, coronæ ſupremæ aſcribitur, tanquam omnium principio chariſmatum diuinarum. Mem מ verò Tipheret datur, tanquam diuinarum dimenſionum cordi, in ſe conglomerans omnem diuinum liquorem: Qui locus dicitur Iahacob Archetypus. In quo regnat Meſsias Chriſtus. & ſignificatur per mem מ literam: qui Meſsias eſt principium, medium & finis omnium creaturarum. Et conſequenter, eſt principium medium & finis Diuinorum influxuum creatis communicatorum: nam de eius plenitudine omnes accepimus: vt Ioannes ait. propter hoc ipſe de ſe ait. Ego principium, qui loquor. & oſtendit ſe eſſe medium in ortu ſuo, inter animalia naſcens, moriens inter latrones, reſurgens inter diſcipulos ſtans. Finem quoque oſtendit ſe eſſe, dicens. Ego ſum alpha. & omega. Et hoc oſtenditur per literam vltimam emet Thau ת dictam, quæ plene notata תאו, ſignificat deteſtatus eſt, ſcilicet mala. omnia, quod maximè oſtendet in die iudicij. Vide in alijs concluſionibus, quid plenius velit Amen.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE